

i một
VIỆT NAM
CẤT CẢNH

VÌ MỘT VIỆT NAM CẤT CÁNH

Copyright © 2019, Đài truyền hình Việt Nam

*Không phần nào trong cuốn sách này được sao chép hoặc chuyển sang bất cứ
dạng thức hoặc phương tiện nào, dù là điện tử, in ấn, ghi âm hay bất cứ hệ
thống phục hồi và lưu trữ thông tin nào nếu không có sự cho phép bằng
văn bản của Công ty Cổ phần Sách Thái Hà.*

Biên tập viên Thaihabooks: **Thái Hà**

Họa sĩ & Trình bày: **Vương Mai - Vi Xuân**

Công ty Cổ phần Sách Thái Hà

Trụ sở chính: 119 C5 Tô Hiệu -

Nghĩa Tân - Cầu Giấy - Hà Nội

Tel: (024) 3793 0480; Fax: (024) 6287 3238

Chi nhánh TPHCM: 88/28 Đào Duy Anh, Phường 9, Q. Phú Nhuận

Tel: (028) 22532641

Website: www.thaihabooks.com/nhasachthaiha.vn

Thái Hà Books trân trọng cảm ơn mọi ý kiến đóng góp của độc giả.

Mọi thông tin xin gửi về:

- Góp ý về biên tập: publication@thaihabooks.com

- Tư vấn dịch vụ xuất bản: dichvuxuatban@thaihabooks.com

ĐÀI TRUYỀN HÌNH VIỆT NAM

vì một
**VIỆT NAM
CẤT CÁNH**

CÁC DIỄN GIẢ
CỦA CHƯƠNG TRÌNH
CẤT CÁNH

MỤC LỤC

KHỞI HÀNH

NỖI SỢ & GIỚI HẠN Giáo sư Trương Nguyên Thành, Phó Hiệu trưởng Đại học Văn Lang, TP Hồ Chí Minh	13
HÀNH TRANG CẤT CÁNH Hoa hậu Ngô Phương Lan, Hoa hậu Thế giới người Việt 2007	17

CUỘC SỐNG KÌ DIỆU

CÁI CHẾT CÓ ĐÁNG SỢ KHÔNG? GS.TS Nguyễn Anh Trí, Đại biểu Quốc hội Khóa XIV, Thầy thuốc nhân dân, Anh hùng lao động, Nguyên Viện trưởng Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương	23
SỰ SỐNG KÌ DIỆU Chị Nguyễn Minh Châu, Hội viên Hội Người khuyết tật TP Hà Nội	26
HỒI SINH Chị Nguyễn Trần Thùy Dương, Quận Nam Từ Liêm, TP Hà Nội	31

KIẾM TIỀN ĐỂ LÀM GÌ?

KIẾM TIỀN ĐỂ THOÁT NGHÈO Chị Đặng Thị Hương, Founder Hopebox	37
NGƯỜI GIÀU KIẾM TIỀN ĐỂ LÀM GÌ? Bà Nguyễn Thu Hương, Tổng giám đốc CTCP Truyền thông và Đầu tư Nam Hương	43
CHÚNG TA KIẾM TIỀN ĐỂ LÀM GÌ? Ông Đỗ Cao Bảo, Ủy viên HĐQT, Chủ tịch Ủy ban Nhân sự và lương thưởng HĐQT FPT	48

NHỮNG CHUYẾN ĐI CUỘC ĐỜI

ĐI TÌM PHIÊN BẢN TỐT NHẤT CỦA CHÍNH MÌNH Chị Vũ Phương Thanh, Người phụ nữ châu Á đầu tiên chinh phục 4 sa mạc khắc nghiệt nhất thế giới	53
ĐI VÌ CHÍNH MÌNH, Ở VÌ TÌNH YÊU Anh Jesse Peterson, Phụ trách tiểu mục "Jesse Cười", Báo Tuổi Trẻ Cười	57
HAI CON ĐƯỜNG CỦA TÔI Nhà báo Trần Mai Anh, Quỹ "Thiện Nhân và Những người bạn" (TN&F)	61

THÀNH CÔNG BỊ TRÌ HOÃN

HÃY THẤT BẠI VÀ YÊU THẤT BẠI CỦA MÌNH Doanh nhân Đào Chi Anh	67
---	----

CÚ VẤP TUỔI 18	71
Thầy giáo Nguyễn Minh Quý, Hiệu trưởng trường THPT Trần Nguyên Hãn, TP Hải Phòng	
NẾU THẤT BẠI, ĐÃ CÓ BỐ Ở ĐÂY!	76
Ông Mai Đức Chung, Huấn luyện viên trưởng Đội tuyển Bóng đá nữ quốc gia Việt Nam	
DÁM THAY ĐỔI ĐỂ ĐỔI THAY	
MÌNH THAY ĐỔI ĐỂ CÔNG CHÚNG THAY ĐỔI	81
NSƯT Trần Ly Ly, Giám đốc Nhà hát Nhạc Vũ Kịch Việt Nam	
THAY ĐỔI ĐỂ ĐƯỢC LÀ CHÍNH MÌNH	84
Ca sĩ Lê Thị Hiền	
HÃY THAY ĐỔI TRƯỚC KHI QUÁ MUỘN	88
Bà Hoàng Minh Hồng, Trung tâm Hành động và Liên kết vì Môi trường và Phát triển (Change)	
CHÚNG TA ĐANG ĐI NHƯ THẾ NÀO?	
KHI NGƯỜI TRẺ “HỒN NHIÊN” TRÊN ĐƯỜNG	93
Trần Lê Quỳnh Mai, Sinh viên Học viện Ngoại giao	
MỘT TÍCH TẮC - MỘT TƯƠNG LAI	97
Thầy giáo Lê Tuấn Hùng, TP Thanh Hóa, tỉnh Thanh Hóa	
CHÚNG TA ĐANG ĐI NHƯ THẾ NÀO?	100
Ông Khuất Việt Hùng, Phó Chủ tịch chuyên trách Ủy ban An toàn giao thông Quốc gia	
YÊU ĐI NGẠI GÌ!	
ĐIỀN LÀ ĐẶC QUYỀN CỦA KẺ ĐANG YÊU	105
Ca sỹ Justatee	
HORMONE TÌNH YÊU	109
Ông Trần Tuấn Việt, Giám đốc Truyền thông và Tiếp thị Ngân hàng Việt Nam Thịnh vượng (VPBank)	
NẾU KHÔNG CÓ TÌNH YÊU	114
Chị Đỗ Thúy Hà, Chủ tịch Hội Người mù quận Đống Đa, Hà Nội	
VÌ ĐỜI CẦN LẮM NHỮNG KHOAN DUNG	
KHOAN DUNG LÀ MỘT MÓN QUÀ	119
Thầy giáo Nguyễn Trung Thành, Giảng viên Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội	
VÌ ĐỜI CẦN LẮM NHỮNG KHOAN DUNG	124
Bác sĩ Trần Văn Phúc, Bệnh viện Đa khoa Saint Paul, Hà Nội	

ĐI ĐỂ TRỞ VỀ

TÔI ĐÃ TRỞ VỀ	129
Đạo diễn Leon Quang Lê	
TRỞ VỀ VỚI MẮM THUYẾN NAN	137
Chị Đào Thị Hằng, Sáng lập và điều hành của LeaderTalks Education, Bamboo Boat Corp	
KHÔNG TRỞ VỀ THÌ SAO?	140
Bà Nguyễn Thị Thu Thảo, Trợ lý Chủ tịch Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI)	

BIẾN KHÔNG THỂ THÀNH CÓ THỂ

THANH NIÊN DÂN TỘC MÔNG 4.0	145
Khang A Tủa, Sinh viên Đại học Fulbright Việt Nam	
KHÔNG BAO GIỜ NGỪNG HY VỌNG	150
Anh Nguyễn Văn Hùng, Dàn hợp ca Hy vọng	
BIẾN QUÁN GAME THÀNH TRƯỜNG ĐẠI HỌC	154
Ông Nguyễn Thành Nam, Nguyên Tổng giám đốc FPT, Sáng lập Đại học trực tuyến FUNiX	

ĐI RỒI SẼ ĐẾN

THỜI CƠ CẤT CÁNH	161
Tiến sĩ Nguyễn Chí Công, Nguyên Trưởng tiểu ban mạng, Chương trình quốc gia về công nghệ thông tin	
“CÔ GIÁO LÀNG” GIEO HẠT MẦM CẤT CÁNH	166
Cô giáo Trần Thị Thúy, Trường THPT Đức Hợp, Kim Động, Hưng Yên	
VIỆT NAM, CƯỜNG QUỐC CÔNG NGHỆ?	172
Ông Nguyễn Tử Quảng, CEO Tập đoàn Công nghệ BKAV	

HẠNH PHÚC

HẠNH PHÚC CỦA MẸ	179
Bà Phạm Thị Hương Giang (Jang Kieu), Chủ tịch Tập đoàn GroupG Asia Pacific, sáng lập quỹ Hỗ trợ & Phát triển Cộng đồng Sống bền vững	
NHỮNG CÚ NHẢY MANG VỀ HẠNH PHÚC	183
Vận động viên Bùi Thị Thu Thảo, HCV Điền kinh ASIAD 18	
HẠNH PHÚC CỦA MỘT HOA HẬU	188
Hoa hậu H'hen Niê, Hoa hậu Hoàn vũ Việt Nam 2017, Top 5 Miss Universe 2018	

LỰA CHỌN

MANG DÉP CAO SU RA KHỎI TỦ KÍNH BẢO TÀNG Anh Nguyễn Tiến Cường, CEO Vua dép lốp	195
NHỮNG LỰA CHỌN CỦA NGƯỜI THẦY THUỐC PSG. TS Nguyễn Lan Hiếu, Đại biểu Quốc hội Khóa XIV, Giám đốc Bệnh viện Đại học Y Hà Nội, Giảng viên Đại học Y Hà Nội	200
GIẤC MƠ RÚT NGẮN KHOẢNG CÁCH VIỆT NAM VÀ THẾ GIỚI Anh Lê Đình Hiếu, Sáng lập Học viện Đào tạo Phương pháp Tư duy và Kỹ năng sống G.A.P	204

CON ĐƯỜNG MỚI

CON ĐƯỜNG GIEO HẠT TS Dương Tuấn Hưng, Viện Hóa học, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam	211
KIẾN TẠO VÌ CON NGƯỜI VIỆT NAM Ông Phùng Văn Cường, Tổng giám đốc Metfone, Cambodia, Tập đoàn Công nghiệp - Viễn thông Quân đội Viettel	216
LÀM ĂN KIỂU CỤ HỒ Ông Nguyễn Thành Nam, Nguyên Tổng giám đốc FPT, Sáng lập Đại học trực tuyến FUNiX	221

NGHỀ BÁO, THƯ KÝ CỦA THỜI ĐẠI

NHÀ BÁO, TRƯỚC HẾT LÀ “CON NGƯỜI” Nhà báo Trương Anh Ngọc, Thông tấn xã Việt Nam	229
NGHỀ LÀM SÁNG TỎ NHỮNG MẶT TỐI Phóng viên Liên Liên, Ban Thời sự, Đài Truyền hình Việt Nam	236
TRÁCH NHIỆM NHÀ BÁO CÔNG DÂN Nhà báo Lê Quốc Vinh, Chủ tịch Điều hành Le Bros	241

ĐỪNG CHẾT TRONG RÁC THẢI NHỰA

KẺ SĂN RÁC Nhiếp ảnh gia Nguyễn Việt Hùng (Hùng Lekima), Học viện nhiếp ảnh Ánh sáng	249
CHIẾN ĐẤU VỚI RÁC THẢI NHỰA Nhạc sĩ Huy Tuấn	255
KHÁT VỌNG XANH Bà Nguyễn Lê Hằng, Phó TGĐ Tập đoàn An Phát Holdings	260

GIỮ QUÊ

QUÊ GIÀU MỚI GIỮ ĐƯỢC NGƯỜI	265
Ông Giàng Seo Châu, Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch UBND xã Mản Thẩn, Si Ma Cai, Lào Cai	
ĐÁNH THỨC “TRÍ THỨC LÀNG”	269
Ông Nguyễn Anh Tuấn, Sáng lập Ngôi nhà trí tuệ và Tủ sách Nhân ái	
NGƯỜI “GIỮ LÀNG”	276
Kiến trúc sư Bùi Kiến Quốc	

AI CŨNG MUỐN ĐƯỢC VỀ NHÀ!

ĐIỀU ƯỚC CỦA BÁC SĨ	285
Bác sĩ Bùi Thanh Phúc, Khoa Phẫu thuật cấp cứu tiêu hóa, Bệnh viện Hữu nghị Việt Đức, Hà Nội	
RA ĐƯỜNG VÀ TIN VÀO CON NGƯỜI	291
Anh Nguyễn Hữu Lợi, Câu lạc bộ Hỗ trợ và đảm bảo ATGT tỉnh Đồng Nai (SOS117)	

NHỮNG NGƯỜI MẸ TUYỆT VỜI

MẸ CHẮNG CẦN GÌ, CHỈ CẦN VỀ VỚI MẸ	297
Ông Hoàng Nam Tiến, Chủ tịch FPT Software	
TÌNH YÊU CỦA MẸ	300
Anh Đoàn Phạm Khiêm, Chủ tịch Tổ chức cộng đồng Điếc câm (DCOH) TP Hồ Chí Minh	
MẸ PHẢI HẠNH PHÚC NHÉ!	303
Bà Trần Thị Hậu, Thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn	

THẦY, TRÒ VÀ CUỘC SỐNG 4.0

THẦY CÔ - NGƯỜI TRUYỀN LỬA	309
PGS. Lê Anh Vinh, Phó viện trưởng Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam	
THẦY CÔ - NGƯỜI ĐỒNG HÀNH	314
Thầy giáo Đỗ Đức Anh, Trường THPT Bùi Thị Xuân, Quận 1, TP Hồ Chí Minh	
PHỤ HUYNH THỜI 4.0	318
Luật sư Đào Thúy Hoàn, tác giả cuốn sách “Dạy con thời @”	

LỜI TỰA

“VÌ MỘT VIỆT NAM CẤT CÁNH”

Quý vị đang cầm trên tay cuốn sách tập hợp những bài nói từ chương trình *Cắt cánh* của Đài Truyền hình Việt Nam. Tôi muốn gửi lời cảm ơn chân thành đến các diễn giả, khách mời đã xuất hiện trên đường băng, chính các bạn là nguồn cảm hứng lớn lao cho khán giả và cả những người làm chương trình.

Mùa thu năm 2017, tại ngày hội sáng tạo VTV, lần đầu tiên tôi được nghe trình bày ý tưởng về *Cắt cánh*. Đây là một show diễn thuyết cá nhân, phát sóng trực tiếp trên cả TV và mạng xã hội, cho phép khán giả tương tác cùng lúc với chương trình.

Ý tưởng này được chấm giải B, vì nó thú vị nhưng chứa khá nhiều rủi ro.

Sau đó khoảng một năm, *Cắt cánh* bắt đầu xuất hiện trên VTV6 và VTV1. Tôi ngạc nhiên bởi sự sinh động và thuyết phục của nó. Diễn giả rất phong phú, có nhiều người thành đạt và cũng không ít người lần đầu lên truyền hình. Câu chuyện của họ chứa đựng những thông tin vô cùng thú vị, những chiêm nghiệm cá nhân về cuộc sống và gợi mở những cảm hứng lớn lao. Điều đáng quý ở show diễn thuyết này là sự gần gũi, giản dị trong đối thoại. Theo dõi một cách hào hứng, không bỏ sót một chương trình nào, cá nhân tôi tự mình cũng rút ra được nhiều bài học quý giá từ trải nghiệm cuộc đời qua thuyết trình của các diễn giả, mỗi người một vẻ nhưng đều có sức truyền cảm hứng mạnh mẽ.

Tôi cho rằng đây là lý do khiến *Cắt cánh* thành công và thu hút người xem.

Với cuốn sách này, tôi hy vọng *Cắt cánh* sẽ tiếp tục truyền tới người đọc những thông điệp bình dị mà sâu sắc, giúp chúng ta có thêm năng lượng và niềm tin để bước tiếp hành trình của mỗi người.

Nhà báo Trần Bình Minh

Khởi hành

Thời điểm quan trọng và khó khăn nhất của một chuyến bay,
lúc cất cánh là thời điểm bạn cần một lực đẩy mạnh mẽ,
cần sự hỗ trợ với những hướng dẫn chi tiết.

Khi máy bay đã đạt độ cao, nó sẽ dễ dàng lướt đi,
phản còn lại của hành trình chỉ như một chuyến dạo chơi.

Dám mơ vì bạn khôn ngoan hơn bạn nghĩ.
Dám làm vì bạn có nhiều khả năng hơn bạn tưởng.
Dám thất bại vì bạn hiểu cái giá của không thử sẽ lớn hơn.
Dám làm lại vì bạn tin thành công chỉ cần một bước nữa mà thôi.
→ Nguyễn Thành

Thanh N. Truong

✓ Bạn bè

✓ Đang theo dõi

Nhắn tin

...

Dòng thời gian

Giới thiệu

Bạn bè 22 bạn chung

Ảnh

Xem thêm

GIÁO SƯ TRƯƠNG NGUYỆN THÀNH PHÓ HIỆU TRƯỞNG ĐẠI HỌC VĂN LANG, TP HỒ CHÍ MINH

Giáo sư Trương Nguyễn Thành, sinh năm 1961, có gần 40 năm tu nghiệp, nghiên cứu và giảng dạy ở Mỹ. Ông là tiến sĩ khoa học ngành hóa và tính toán (ĐH Minnesota, Mỹ), có hàng trăm bài viết được đăng trên các tạp chí khoa học quốc tế. Năm 1990, GS. Thành giành được giải thưởng của Hội đồng Khoa học quốc gia Mỹ. Sau đó, ông học tiếp sau tiến sĩ ngành Mô phỏng cơ cấu sinh lý. Năm 1992, ông trở thành giáo sư chính môn Hóa lượng tử tại Đại học Utah.

Xuất thân từ gia đình lao động nghèo khó, tuổi thơ phải đi cày thuê, cuốc mướn, bán thuốc lá dạo, GS Trương Nguyễn Thành đã nỗ lực trên con đường học vấn để quyết tâm thay đổi số phận của chính mình.

Năm 2009, ông về nước, thành lập Viện Khoa học công nghệ tính toán TP HCM và giúp đỡ rất nhiều bạn sinh viên giỏi từ Việt Nam sang Mỹ du học bằng nguồn từ quỹ nghiên cứu của mình.

Năm 2017, ông có một quyết định gây bất ngờ cho cả gia đình lẫn bạn bè trong giới khoa học khi quyết định trở về gây dựng lại Trường ĐH Hoa Sen. Tại ngôi trường này, ông đảm nhiệm chức vụ Phó Hiệu trưởng điều hành, với dấu ấn khiến mọi người không thể quên được, thậm chí nhận được nhiều ý kiến trái chiều, khi mặc quần đùi, áo vest trong 1 giờ giảng về sáng tạo.

Hiện tại, ông là Phó Hiệu trưởng Đại học Văn Lang, TP Hồ Chí Minh và vẫn tham gia công tác giảng dạy tại Đại học Utah, Mỹ.

NỘI SỢ & GIỚI HẠN

Những nỗi sợ

Sáng nay, ban tổ chức có gặp tôi và nói rằng: Thầy sẽ là người đầu tiên khai mạc chương trình này. Tôi có một cảm xúc sợ hãi vô cùng. năm phút trước khi bước ra sân khấu tôi rất hồi hộp. Trước khi đến đây, tôi vừa đi Sapa leo Fanxipan. Tôi tìm hiểu thường đi Fanxipan sẽ đi hai ngày, rất ít người đi một ngày. Tôi băn khoăn liệu một ngày có đủ để mình leo lên và xuống hay không? Những người làm tour, lễ tân khách sạn đều nhìn ông già U60 đánh giá: Liệu ông già này có leo được núi không và đưa ra cảnh báo. Họ sợ và tôi cũng sợ. Đêm hôm trước khi leo núi, tôi hồi hộp, ngủ không ngon. Nhưng cuối cùng, 6 rưỡi sáng tôi leo, đến 12h tới đỉnh Fanxipan rồi đi xuống điểm khởi đầu vào 6 giờ chiều hôm đó. Khi về đến khách sạn, hai chân không còn là của tôi nữa, bủn rủn hết cả nhưng trong đầu tôi đã vượt được nỗi sợ hãi. Minh biết rằng mình có thể làm được. Một ông già gần 70 như tôi làm được, nghĩa là các bạn cũng làm được.

Nỗi sợ từ đâu ra? Bạn cũng như tôi, đều có cả. Đó là bản năng sinh tồn của con người và súc vật. Khi bạn đứng bên vực thẳm bạn sẽ có cảm giác rất sợ hãi. Đó là cảm giác thật trước sự nguy hiểm. Nhưng có những cảm giác sợ hãi không thật, ví dụ như bạn đi vào bóng tối. Khi đứng trước sợ hãi như vậy, bạn làm gì? Bạn phải phân tích nó!

Thường thường sợ hãi có ba loại.

Thứ nhất: Sợ mất những gì đang có. Ví dụ, bạn muốn khởi nghiệp, bạn phải nghỉ công việc hiện tại, không có nguồn thu nhập.

Vị trí của bạn là sĩ diện của bạn. Khi khởi nghiệp đương nhiên là bạn có khả năng mất hết những cái đó.

Thứ hai: Sợ quy trình. Ví dụ một người phụ nữ đang sống trong một gia đình không hạnh phúc, chồng bạo lực, biết rằng nếu như mà tôi ly dị anh ta thì con và tôi có thể sống hạnh phúc hơn. Nhưng người phụ nữ lại không dám ly dị vì họ sợ hãi cái quy trình ly dị đó.

Và nỗi sợ hãi thứ ba, là lỡ kết quả không như mong muốn. Ví dụ, tôi đi khởi nghiệp, lỡ tôi thua hết, lỡ hết rồi thì sao? Ví dụ anh chàng đó yêu một cô nhưng lại sợ khi tỏ tình thì cô ấy từ chối, quê lăm! Đó cũng là nỗi sợ.

Quyết định sống an toàn

Khi con người đứng trước nỗi sợ thì họ thường làm gì? Họ quyết định sống trong không gian an toàn và không làm gì cả. Không làm gì cả, điều đó phải trả giá rất lớn. Không làm gì cả nghĩa là bạn sẽ không có khả năng đạt được những gì bạn mong muốn. Giấc mơ của bạn sẽ mãi là giấc mơ thôi. Cô gái bạn thầm yêu mà không tỏ tình đã đi lấy chồng rồi, khi bạn thà lầm lỡ, bạn vẫn còn cơ hội để sửa, còn cơ hội để đạt điều mình mong muốn.

Ba bước để vượt qua nỗi sợ

Trong tâm lý học hành vi có ba khía cạnh: nhận thức, cảm xúc và hành động. Nếu bạn muốn thay đổi thì bạn có thể thay đổi nhận thức hoặc cảm xúc, hoặc hành động. Tôi muốn thay đổi nhận thức trước quyết định về Việt Nam thì tôi sẽ phân tích tại sao tôi sợ? Tôi sợ điều gì? Và trong nỗi sợ này có những nguy cơ nào sẽ nằm trong vòng kiểm soát của tôi?

Thay vì tập trung vào những gì có khả năng mất, hãy tập trung vào cái giá mà tôi phải trả nếu không làm gì và cơ hội tôi có được để góp phần phát triển nền giáo dục đại học Việt Nam. Khi tôi tập trung vào những thứ có khả năng có được thay vì có khả năng mất đi, cảm xúc, cảm nhận sẽ khác. Bạn có thể thay đổi cảm xúc. Ví dụ rất đơn giản, khi mà các chị em phụ nữ muốn mặc một bộ đồ sexy ra phố nhưng lại sợ, thế là bạn làm gì? Nhắc điện thoại lên và gọi bạn bè: “Ê bạn bộ đồ sexy cùng nhau ra phố”, tức là chia sẻ cảm xúc của sự sợ hãi đó. Và khi mà bạn mặc bộ đồ sexy đó ra phố, ai cũng khen bạn đẹp. Lúc đó bạn thay đổi nhận thức rằng bộ đồ này cũng đẹp, tôi đâu phải sợ hãi. Đó là bạn chia sẻ cảm xúc để rồi bạn có hành động và từ đó thay đổi nhận thức. Chúng ta thường nói: “Muốn đi nhanh thì đi một mình, muốn đi xa thì đi cùng nhau”.

Tiếp theo, là hành động. Hành động bạn muốn thay đổi như thế nào thì hãy bắt đầu từ việc nhỏ và từng bước một. Lần đầu tiên đưa con trai về Việt Nam tôi có nói rằng: “Bố sẽ dẫn con đi để thấy được đồng quê ở Việt Nam và sẽ đi xe đạp xuyên miền Tây”. Đưa con trai hỏi tôi: “Đi bao xa bố?” Tôi bảo: “Đi tham quan mà, con hơi đâu mà lo”. Thế là bố con tôi khởi hành từ Long An, đi xuống tới tận Châu Đốc rồi lên Đồng Tháp. Tôi nói với con rằng: “Con có nghĩ là con có khả năng đi 500km không? Nếu như bố nói là đi 500km ngay từ ban đầu chẵn chẵn con sẽ không đi đâu”. Tôi chắc chắn điều đó xảy ra nếu tôi nói với nó. Nhưng một khi thành công, cậu ấy sẽ nhận ra 500km có gì to tát lắm đâu. Thế là hai bố con, hè này sẽ đi 1000km từ Huế vào thành phố Hồ Chí Minh. Cậu ta rất phấn khởi “A, chuyện nhỏ”.

**Hãy mỉm cười trước tất cả nỗi sợ hãi
và đổi sẽ mỉm cười với bạn.**

HOA HẬU NGÔ PHƯƠNG LAN

HOA HẬU THẾ GIỚI NGƯỜI VIỆT 2007

Năm 2007, cô gái 20 tuổi Ngô Phương Lan giành vương miện Hoa hậu Thế giới Người Việt. Khi đăng quang, người đẹp nhận được sự ủng hộ lớn từ khán giả bởi sắc đẹp lẫn tài năng của mình. Không chọn cho mình cuộc đời của một hoa hậu, thay vào đó, cô hoạt động âm thầm trong lĩnh vực giáo dục, xây dựng kỹ năng cho những người trẻ Việt. Cô cũng được biết đến là người dẫn dắt "Quốc gia khởi nghiệp", chương trình truyền hình lan tỏa tinh thần khởi nghiệp trong những người trẻ.

HÀNH TRANG CẤT CÁNH

Khi tôi nghe tới hai chữ “**Cất cánh**” thì tôi nghĩ đến hai hình ảnh. Hình ảnh đầu tiên đó là những khung trời mới, nền văn hóa mới, những người bạn mới và vô số điều thú vị mới đang chờ chúng ta, nhưng cũng có rất nhiều thách thức. Và hình ảnh thứ hai tôi hình dung ra là những người chạy với túi lớn, túi bé đang ở phi trường, cố gắng lên được máy bay trước và chiếm lĩnh toàn bộ khu hành lý. Khi các bạn chứng kiến hình ảnh này, có thể chia sẻ với tôi một điều là chúng ta có thực sự cần nhiều hành lý tới vậy hay không? Tại sao chúng ta không chuẩn bị cho mình một hành trang vô cùng đơn giản? Đó là tâm thế tự tin.

Hành trang tự tin

Có ai nghĩ sự tự tin là có sẵn không? Không có đúng không? Sự tự tin là những gì mà chúng ta tập luyện để có được. Nó là những hành trang mà chúng ta có thể chuẩn bị. Tôi muốn tâm sự là, tôi không phải là một người tự tin. Nhưng tôi thích đặt mình vào tình huống khó khăn hoặc những tình huống mà tôi cảm thấy không thoải mái. Vì sao? Khi tôi trải qua được những tình huống như vậy, tôi đã thành công. Chiến thắng được nỗi sợ của bản thân mình thì phạm vi, vùng thoải mái của bản thân sẽ mở rộng ra rất nhiều.

Năm tuổi, tôi chuyển sang Hoa Kỳ sinh sống đến năm lớp 7. Khi 15 tuổi, tôi chuyển đến Thụy Sĩ, học nốt cấp 3 và sau đó là đại học. Đây đều là những thách thức rất lớn đối với tôi, bởi vì khi đặt

chân đến một quốc gia mới tôi không biết gì về văn hóa, tôi không có một người bạn nào và tôi không biết ngôn ngữ địa phương. Nhưng mà nếu chúng ta không vượt qua được thì chúng ta sẽ không biết cái đích có những gì đang đợi chúng ta.

Cuối năm học cấp 1, tôi nhận được bằng khen vàng của Tổng thống Hoa Kỳ. Sau một năm vật lộn với tiếng Pháp tôi đã thi tú tài toàn phần và bắt đầu với môn học mà rất nhiều người lo sợ kể cả với người bản địa, đó là môn văn học Pháp. Tôi đã vượt qua được nỗi sợ hãi và đạt được những kết quả như vậy.

Năm 2007, tôi tham gia vào cuộc thi Hoa hậu thế giới người Việt cùng với 37 ngàn thí sinh gốc Việt từ khắp nơi trên toàn thế giới và Việt Nam đăng ký tham gia. Tôi nghĩ rất đơn giản là tại sao mình không trải qua thử thách này và tại sao mình nên tham gia, làm quen với nhiều người bạn Việt Nam ở khắp nơi trên thế giới. Kết quả là tôi vượt qua được các vòng thi và tôi đã chiến thắng. Tôi đã có rất nhiều cơ hội để lan tỏa những thông điệp tốt.

Những quyết định

Tôi rất yêu nghề dẫn chương trình. Lần đầu tiên tôi dẫn chương trình có nhiều người bảo tôi là *điếc không sợ súng*. Bởi vì như các bạn đã biết, tôi mới tốt nghiệp *đại học chữ to* tại Việt Nam cho nên nhiều khi tiếng Việt của tôi không được tốt. Chương trình đó có khoảng 3000 khán giả, truyền hình trực tiếp trên VTV1 và VTV4 và có Chủ tịch nước tham dự. Trước khi lên sân khấu tôi lo sợ vô cùng, không biết điều gì đang chờ đón mình. Tôi thậm chí còn bảo với đạo diễn: *Không biết em có làm được hay không. Nếu như em không làm được, có thể để cho bạn dẫn lên sân khấu một mình không?* Đạo diễn bảo: *Em yên tâm, em chắc chắn sẽ làm được vì em đã tập chương trình này*.

nhiều lần rồi. Và kết quả là cho đến nay, đây là một niềm đam mê rất lớn đối với tôi: Đứng trên sân khấu và dẫn chương trình.

Sau khi đăng quang hoa hậu cùng với những thành công trong học vấn, tôi đã đảm nhiệm một số vai trò quản lý cấp cao trong các tập đoàn, các công ty như giám đốc, phó Viện trưởng hoặc Giám đốc vùng của những dự án rất thú vị. Ban đầu, tôi nghĩ rất khó bởi vì mình chưa có kinh nghiệm. Có thời điểm tôi quản lý hơn 100 người, có nhiều người hơn tuổi, nhiều kinh nghiệm, nhiều bằng cấp hơn mình. Tôi suy nghĩ, mình làm như thế nào? Tôi học cách lắng nghe mọi người, học tập dần dần.

Với những ngôn ngữ và những thử thách mà tôi đã trải qua ở các quốc gia mà tôi từng sinh sống đã đưa tôi từ một cô bé chỉ biết quận Ba Đình có bánh trôi ngon, có bún ốc ngon, đến vị trí là một công dân toàn cầu. Tại thời điểm này, tôi có thể đi bất kỳ nơi đâu trên thế giới, tôi có thể tự giải quyết được vấn đề của bản thân mình mà không bao giờ sợ bởi vì mình đã mở rộng vùng thoải mái của mình ra rất nhiều.

Chúng ta làm như thế nào?

Có ba bước, đâu tiên là rèn luyện lặp đi, lặp lại.

Chúng ta có ví dụ điển hình đó là Thomas Edison. Sau khi được hỏi ông đã trải qua 10 ngàn lần thất bại thì tại sao ông không lùi bước, thì ông đã trả lời rất hay: *Đó không phải là 10 ngàn thất bại mà là 10 ngàn lần giải pháp chưa chính xác.* Chúng ta biết cầu thủ David Beckham, có những cú chuyền bóng chính xác mà không biết, hàng ngàn giờ anh đã luyện thêm sau những giờ tập cùng đội bóng. Kể cả là thiên tài thì họ cũng phải rèn luyện/tập luyện/thực hành để có những kỹ năng, thì hướng chi là chúng ta.

Thứ hai là kết nối với bản thân. Không ai hiểu bản thân bằng chính chúng ta. Ngay cả khi đi gặp bác sĩ thì bác sĩ cũng phải hỏi: *Cơ thể của bạn như thế nào, bạn đau ở đâu?* Và nếu như bạn nói dối bác sĩ thì bác sĩ không thể nào chẩn đoán chính xác để kê đơn thuốc. Cho nên chúng ta cần phải có sự kết nối để hiểu bản thân hơn, hiểu chúng ta cần gì và hiểu làm thế nào để thành công.

Và điều thứ ba, không ai có thể áp đặt được suy nghĩ của chúng ta. Những suy nghĩ của chúng ta không bị đánh thuế, vậy thì tại sao chúng ta chấp nhận những lời nói, những câu hỏi tiêu cực? Tại sao chúng ta không chọn những điều tích cực để những điều tích cực đó trở thành động lực để chúng ta tiến tới mục tiêu của chúng ta?

Trong cuộc đời, chúng ta sống được trung bình là 75 năm. Hiện giờ 31 tuổi, tôi đã sống được hơn 40% cuộc đời. Mỗi năm vào ngày sinh nhật, tôi sẽ đưa ra một quyết định mà mình chưa bao giờ làm. Và như thế tôi biết được rằng, mỗi năm ít nhất một lần tôi sẽ đưa mình ra khỏi vùng thoải mái để có được những trải nghiệm khác biệt và những thử thách mới mẻ.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Cuộc sống kỳ diệu

Nhà khoa học Albert Einstein đã từng nói:

“Đời người có hai cách để sống:
theo cách này, chẳng có điều gì kỳ diệu xảy ra;
còn với cách kia, mọi thứ trên đời đều kỳ diệu.”

Vậy sống thế nào để cuộc đời chúng ta đang sống là kỳ diệu?

“

MỌI YÊU CẦU CỦA BỆNH NHÂN LÀ MỘT MỆNH LỆNH

GS.TS. NGUYỄN ANH TRÍ

THẦY THUỐC NHÂN DÂN - ANH HÙNG LAO ĐỘNG

ĐẠI BIỂU QUỐC HỘI KHÓA XIV

NGUYỄN VIỆN TRƯỞNG VIỆN HUYẾT HỌC TRUYỀN MÁU TRUNG ƯƠNG

Giáo sư Nguyễn Anh Trí, sinh 1957 là giáo sư, tiến sĩ y khoa, bác sĩ, nhà sáng tác, xuất bản thơ và nhạc, thầy thuốc nhân dân và Anh hùng Lao động thời kỳ đổi mới. Năm 2016, ông Trí là một trong hai người tự ứng cử và trúng cử đại biểu Quốc hội khoá XIV. Ông là người đề xướng và tổ chức thành công “Lễ hội Xuân Hồng” và “Hành trình Đỏ” về hiến máu nhân đạo.

Thứ 6, ngày 29/9/2017, một ngày đáng nhớ của cuộc đời Giáo sư Nguyễn Anh Trí, ngày mà ông chia tay toàn thể cán bộ, nhân viên, bệnh nhân đang điều trị tại Viện Huyết học - Truyền máu Trung ương sau khi nhận quyết định nghỉ hưu, thôi giữ chức vụ Viện trưởng. Gần 1.000 người đã xếp hàng vẫy tay chào ông trong nước mắt. Sở dĩ, ông được nhiều người yêu mến không chỉ vì là bậc thầy về nghề nghiệp mà với bệnh nhân, vị giáo sư luôn dành tình cảm đặc biệt, tận tâm, nhân ái, bao dung.

CÁI CHẾT CÓ ĐÁNG SỢ KHÔNG?

Với chủ đề là *Cuộc sống kỳ diệu*, nhưng tôi lại muốn bắt đầu bằng cái chết. Quả thật rất mâu thuẫn, nhưng nếu chúng ta dám nhìn thẳng vào cái chết, nếu chúng ta biết về cái chết thì tôi tin rằng mỗi chúng ta sẽ làm cho cuộc sống của mình trở nên kì diệu hơn, tươi đẹp hơn.

Tôi từng đứng giữa ranh giới giữa sống và chết

Tháng 10/1975, tôi bị một trận sốt rét ác tính thể não rất nặng. Tôi đã bị hôn mê. Khi tỉnh, tôi thấy rõ mình rất mệt, mệt ghê gớm, hoa mắt, chóng mặt, đầu đau như búa bổ, thắt lưng cũng rất đau. Tôi giãy giụa, la hét, vùng vẫy, đến nỗi cả ba và anh tôi phải ngồi trên chiếc giường để kéo ghi tui lại. Còn lúc mê, tôi thấy mình bay bổng, thậm chí rất dễ chịu. Tôi thấy căn phòng nơi tôi nằm có một đống lửa to, mọi người nhảy múa xung quanh vui vẻ. Khái niệm đó hàng chục năm sau tôi mới biết, đó là “lửa trại”. Và tôi thấy dọc dòng sông Kiến Giang, từ nhà tôi vào bệnh viện thì có ba chiếc thuyền và trên đấy là những người lực lưỡng, họ bơi thuyền và hô vang “hỏ huây, hỏ huây”. Sau đó, họ lên bệnh viện, đứng xung quanh giường của tôi. Họ nói với nhau thế này: *Mình đến đây đón Trí về*. Sau đó không biết bao lâu, có thể là 1, 2 tiếng gì đó. Họ lục tục kéo về, họ về trên cái thuyền ấy và nói với nhau rằng: “*Thôi mình về đi, Trí nó không về đâu*” và ba con thuyền cứ đi xa dần, xa dần và mất hút. Từ đó tôi nhận ra, khi ốm đau rất mệt. Sau này, khi tôi đi học nghề y và làm nghề y, tôi luôn nghĩ rằng phải làm hết sức mình để cho người bệnh bớt nỗi đau của họ, giảm nhẹ nỗi đau của họ. Điều ấy sẽ làm được nếu có tình thương, có tình cảm, có tinh thần trách nhiệm, và có sự quan tâm tới những người xung quanh.

Ranh giới giữa cái sống và cái chết, có thể là xa, nhưng hầu hết là rất gần, thậm chí là vô cùng gần. Trong quá trình khám chữa bệnh, tôi đã chứng kiến nhiều trường hợp hôn mê hấp hối. Có một giáo sư y khoa là bậc đàn anh của tôi, và trong nhiều năm vị giáo sư ấy bị ung thư máu. Trong những ngày hấp hối cuối cùng, tôi cũng dành khá nhiều thời gian để ngồi cùng ông, vừa là đồng nghiệp, vừa là bác sĩ chữa bệnh, để biết tâm tư nguyện vọng của ông. Ông không nói gì cả, cho đến tận phút cuối, chỉ dặn tôi một câu thôi: “*Nếu tôi có đi vào hôn mê, nhớ đừng đặt nội khí quản để cho tôi dễ chịu*”. Và tôi cảm giác vị giáo sư đi rất thanh thản.

Câu chuyện thứ hai, có một trung tá công an, cũng bị ung thư máu nhiều năm. Một đêm, bệnh nhân đó đi vào hôn mê, nhưng vẫn đủ bình tĩnh để hỏi, trao đổi với bác sĩ Bình (Tiến sĩ, Viện Huyết học – Truyền máu Trung ương) trực hôm đó rằng: “*Bình ơi xem hộ cho anh có phải anh lạnh từ chân lên không*”, “*Bình ơi, xem hộ đồng tử anh đã giãn chưa?*”, và cuối cùng còn nói một lời rằng: “*Thôi, anh đi nhé*”. Tôi thấy rằng cái chết đến với nhiều người cũng nhẹ nhàng, không nặng nề lắm; nhưng trong cuộc sống, để có một sự ra đi nhẹ nhàng đó, đòi hỏi một cách sống, cách làm việc như thế nào, để đến khi mình nhắm mắt xuôi tay hết sức nhẹ nhàng.

Điều gì đáng sợ hơn cái chết?

Cái chết vật chất là chấm hết tất cả, sẽ nhẹ nhàng. Nó sẽ thanh thản khi chúng ta sống trọn vẹn. Có những cái chết của các giá trị, như tinh thần, niềm tin, sự nghiệp khoa học, sự nghiệp chính trị... không phải là hết nhưng rất có thể là nỗi đau khi con người đó đang sống. Cần sống tốt, trung thực và có trách nhiệm.

Cái chết là kết thúc cuộc hành trình, nhưng hãy sống, để tới cái chết, ta không nuối tiếc gì cả. Hãy sống và làm việc hết sức mình.

Cô gái này luôn chọn
đối diện với cuộc sống
bằng nụ cười

CHỊ NGUYỄN MINH CHÂU

HỘI VIÊN HỘI NGƯỜI KHUYẾT TẬT TP HÀ NỘI

Chị Nguyễn Minh Châu thường tự ví mình là một người rất đặc biệt vì ở Việt Nam chỉ có khoảng 3000 người có hình hài gần giống chị. Lý do đặc biệt của chị là nhờ một nhiễm sắc thể trong lúc hình thành thai nhi muốn thể hiện mình nên đã phá hàng, đảo đoạn. Và vì sự đảo đoạn đó, cơ thể được chị được hình thành với các xương bị cong biến dạng, sụn hàn chế hết mức khả năng chuyển hóa thành xương. Kết quả là: đầu thì “đại tướng” còn chân, tay ngắn và cong, lệch so với chiều dài phần thân. Thời điểm này khi đã hơn 30 tuổi, chiều cao vẫn chỉ ở mức 1m19cm giống như một đứa trẻ lên 5. Nhưng chị không phải là cô bé tí hon trong câu chuyện cổ tích. Chị là cán bộ của một số tổ chức quốc tế, là tình nguyện viên trong nhiều dự án hỗ trợ phụ nữ khuyết tật và là MC của chương trình Cuộc sống vẫn tươi đẹp trên kênh VTV4.

SỰ SỐNG KÌ DIỆU

Lựa chọn để sống

Hôm nay, tôi sẽ kể về những điều kỳ diệu trong cuộc sống của tôi. Mỗi đứa trẻ sinh ra, người ta đều nói đấy là một thiên thần được gửi tới cuộc sống này, mang niềm vui cho các cặp vợ chồng. Thế nhưng, khi tôi và những đứa trẻ khuyết tật khác sinh ra thì không ai nói với chúng tôi như vậy, không ai nói với bố mẹ tôi như vậy. Mọi người đều nói, người khuyết tật là những người có số phận không may mắn, có thể trở thành gánh nặng cho xã hội.

Những chiếc ghế vô hình

Thứ hình dung, nếu đến một nơi mới, các bạn sẽ được “chào mừng” bằng những tiếng xì xào, mọi người nói các bạn là những người không may mắn, là gánh nặng của xã hội, thì các bạn sẽ cảm thấy như thế nào? Các bạn có thể cảm thấy vui vẻ, thoái mái để giao lưu với tất cả mọi người được không? Khi nhìn thấy chiều cao khiêm tốn và dáng đi buồn cười của tôi thì bạn bè chế giễu, cười mỉa mai hoặc nhìn chằm chằm. Tôi đã cố lờ đi việc đó. Nhưng thực sự tất cả những điều đó đều làm cho tôi cảm thấy dằn vặt, đau khổ trong suốt thời niên thiếu. Rồi một lần tôi phát hiện ra bí mật: những cô người mẫu chân dài đi đâu cũng là tâm điểm của sự chú ý, mọi người cũng nhìn cô ấy, mọi người cũng bình phẩm, cũng bàn tán, cũng xì xào. Tôi nghĩ: *Tại sao mình không tưởng rằng mình cũng đẹp như cô ấy nhỉ?* Nếu mình tưởng tượng rằng mình đẹp như cô ấy, cô ấy hạnh phúc khi được người ta bàn tán, bình luận, tại sao mình lại không

cảm thấy hạnh phúc vì điều đó. Và thế là tôi đã thay đổi suy nghĩ. Tôi nghĩ rằng: *Ü, mình cũng đẹp, đẹp theo cách riêng của mình: Tôi là một người mẫu chân siêu ngắn.*

Trước đây, trong cuộc sống tôi luôn tưởng tượng mình sẽ có một cái ghế vô hình mang đi khắp nơi để có thể trèo lên tất cả mọi nơi, để mình có thể cao như bạn bè của mình. Nhưng bây giờ rất đơn giản, mình nghĩ mình thay đổi cách nhìn tích cực về bản thân thì chính là cái ghế vô hình mình có thể trèo lên bất cứ lúc nào. Như vậy, chiếc ghế đầu tiên tôi trèo lên, chính là giá trị nhận ra mình một cách tích cực hơn.

Chiếc ghế thứ hai tôi muốn kể các bạn nghe mà tôi đã trèo lên, đó là chiếc ghế *tự tin khẳng định về giá trị của mình*. Ở Việt Nam, những người tự tin thường rất được người khác tin tưởng và được cho rằng, người này rất giỏi giang, sở hữu nhiều thứ trong tay. Nhưng mình cứ rụt rè, nhút nhát, thì mọi người sẽ nghĩ là, cô này thế nọ, thế kia, thấp kém, nghèo nàn. Đặc biệt mọi người hay nghĩ những người khuyết tật là những người nghèo khổ, những người thất học.

Trước Tết vừa qua, tôi đến thăm một người bạn ở chung cư, đón tiếp tôi là một anh bảo vệ. Anh ấy hỏi: “*Thế cô vào đây để làm gì? Ở trong này khu đô thị toàn người nước ngoài thôi không có gì để xin đâu*”. Anh ấy nghĩ rằng tôi vào đây để xin tiền cho những người khuyết tật khác, nhờ có tiền họ cho thì chúng tôi mới có được một cái Tết ấm no, hạnh phúc. Hôm đấy, tôi rất bức bối. Tôi nghĩ rằng tại sao mình đã trang điểm, đã xịt nước hoa rồi mà lại quên không bỏ tiền thuê cái xe Limousine cho nó oách, để anh ấy đỡ phải hiểu nhầm. Thế nên tôi luôn luôn tự nhắc nhở bản thân và cũng khuyên các bạn bè của mình là lúc nào mình cũng phải tự tin.

Ví dụ, nếu không tự tin giữ phong thái, nếu không tự tin vào nhà hàng người ta sẽ nghĩ rằng cô này vào đây để xin ăn, hoặc là vào các cửa hàng thời trang thì người ta sẽ “nhắc nhở” là: *Ở đây quần áo đắt lắm, xin lỗi chị không có tiền để mua đâu.* Nhưng chỉ cần mình thay đổi thì thái độ đón tiếp hoàn toàn khác. Đây chính là chiếc ghế thứ hai.

Còn chiếc ghế thứ ba mà tôi muốn kể cho các bạn nghe, đó là luôn luôn nỗ lực 200%, 300% trong cuộc sống. Câu chuyện mà tôi muốn kể xảy ra tại đất nước được coi là hạnh phúc nhất thế giới - Đan Mạch, năm 2012. Khi đó, tôi tham gia một khóa học năm tháng ở đây. Tôi đã đạt giải thưởng: *Sinh viên thân thiện nhất trường.* Đây là điều kỳ lạ bởi vì chưa bao giờ có người nước ngoài nào đạt được giải thưởng này. Tôi có được giải thưởng đó bởi vì tôi nỗ lực không ngừng, làm cho tất cả sinh viên của trường phải nhớ được tên tôi, phải nhớ được tôi đến từ Việt Nam.

Chiếc ghế thứ tư mà tôi muốn kể là chiếc ghế tận hưởng niềm vui khi được làm người bình thường. Các bạn thường hay dùng từ *người khuyết tật và người bình thường đúng không?* Người khuyết tật được coi là người yếu thế, là những người mà chẳng bao giờ gây được nguy hiểm cho ai. Thế nhưng vào tháng 10/2016, khi tôi sang Mỹ tham gia một chương trình trao đổi kinh nghiệm, nhưng rất lạ, khi vừa đặt chân đến Mỹ, lập tức tôi bị cách ly ra khỏi khu vực có rất nhiều hành khách để đưa ra khu vực khác. Bởi vì tên của tôi lọt vào danh sách nghi can khủng bố. Tôi được đưa đến một máy soi an ninh. Người ta bắt tôi giơ tay lên và quay một vòng để xem trong người có thuốc nổ hay vật liệu gây nguy hiểm không. Sau đó, có hai cảnh sát nữ đến rà soát, khám từng centimet trên cơ thể tôi rồi khám cả hành lý mang theo. Họ phát hiện ra hai thứ là USB và camera. Nhưng camera tôi lại không lắp pin. Thế là họ cuống lên, họ gọi anh đội trưởng cao gần 2m và nặng hơn 100kg. Anh ấy đeo hai cái súng

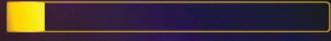

ở bên cạnh rất to và một cái dùi cui đến giải quyết sự vụ của tôi. Sau 10 phút kiểm tra, họ thấy tôi an toàn và tôi được đưa ra khu vực phòng chờ máy bay. Sự thật là, tôi chẳng toát một giọt mồ hôi nào, tôi chỉ ngồi đấy và cười. Tôi sướng quá cơ! Đây là lần đầu tiên trong lịch sử mình được hoàn toàn bình đẳng với tất cả mọi người, cũng được liệt vào danh sách nguy hiểm như tất cả mọi người.

Trong suốt nhiều năm, tôi đi tìm những điều kỳ diệu trong cuộc sống thì phát hiện ra rằng, điều kỳ diệu chính là mình hãy sống thật với mình và biết tận hưởng những niềm vui hàng ngày trong mọi tình huống. Trong cuộc sống, sẽ có nhiều khó khăn, nhưng mình nghĩ cách làm cho nó vui lên, làm cho nó màu sắc lên thì mình có thể cảm thấy vui. *Điều kỳ diệu nhất trong cuộc sống này, đó là tự tin là chính mình.*

12%

88%

CHỊ NGUYỄN TRẦN THÙY DƯƠNG

QUẬN NAM TỪ LIÊM, TP HÀ NỘI

Tháng 2 năm 2018, bé Hải An, khi ấy mới 7 tuổi đã qua đời vì u não. Em đã hiến giác mạc và cứu được mắt cho hai người bệnh. Nghĩa cử hiến tạng của Hải An đã lay động trái tim của rất nhiều người. Sau câu chuyện của Hải An, Trung tâm điều phối ghép tạng Quốc gia có rất đông người đến đăng ký hiến tạng. Chị Nguyễn Trần Thùy Dương là mẹ của “thiên thần nhỏ” Hải An.

HỒI SINH

Bầu trời sao hôm nay rất đẹp, con gái mình và mình thường nhìn lên và ngắm những vì sao. Con mình từng nhắn cho mình: *Mẹ ơi, con yêu mẹ. Con viết vào đây mẹ chắc không giận con đâu mẹ nhỉ? Mấy ngày gần đây sao mẹ con mình cứ nhớ nhau nhiều thế nhỉ? Con biết mẹ sẽ rất buồn vì không còn được nhìn thấy con nữa, không còn được ôm hôn con như lúc trước mẹ thường làm. Nhưng mẹ hãy vui lên mẹ, mẹ hãy vui vì biết rằng con đang ở trên thiên đường và bên con là những thiên thần. Mẹ ơi, mẹ hãy cười lên mẹ nhé, con sẽ ổn thôi. Sự sống này chỉ thay đổi mà không mất đi, lúc con người nằm yên giấc ngủ, mắt nhắm lại rồi là thấy tương lai. Trọn kiếp người bao lần đưa tiễn, ngậm ngùi, nhưng con tin rằng ngày sau chẳng có chia lìa, chẳng có hợp tan.*

Một cô bé 7 tuổi 3 tháng lấy đâu ra sức mạnh, lấy đâu ra niềm tin rằng con sẽ hồi sinh, hồi sinh để gặp lại mẹ mình? Khi mang thai, tôi cảm nhận sinh mệnh của con mình, nghe tiếng tim con mình đập, thì hơn 10 bác sĩ nói với tôi: *Chị ơi chị đừng sinh, chị sinh bé sẽ nguy hiểm đến tính mạng của chị.* Tôi nói rằng: Cả cuộc sống của em, tuổi thơ của em lúc nào cũng được nghe câu: “*Em không sống lâu đâu*”. Năm 15 tuổi, bác sĩ nói với tôi: “*Cháu không sống quá 15 năm nữa đâu*”. Chồng tôi nói: “*Anh cần em hơn là cần con. Chúng ta sẽ có những đứa con sau này*”.

Tôi không nói cho anh biết bệnh tinh của mình. Nghe tiếng tim con mình đập, hai vợ chồng tôi hạnh phúc. Vợ chồng tôi quyết giữ con mình bằng được. Rồi cũng đến những ngày tháng con lớn dần trong bụng mẹ... Đến tháng thứ bảy, bác sĩ dặn hãy chuẩn bị tâm lý

chọn mẹ hoặc chọn con. Tôi bảo với chồng: *Anh ơi anh hãy chọn con đừng chọn em, em muốn con là sự tiếp nối sau này của em.* Dẫu sau này anh lập gia đình mới anh không nuôi được con, hãy đưa cho bà nuôi, đấy là nguồn sống, hy vọng của bà.

Chồng tôi im lặng.

Một buổi sáng, tôi thấy dấu hiệu sinh. Con chào đời. Nghe nhịp đập tim con, nghe tiếng khóc của con, tôi hạnh phúc vô cùng. Tôi biết với sức khỏe của mình, con tôi một ngày nào đó sẽ mắc bệnh cho dù tôi đã sàng lọc tất cả, bác sĩ bảo an toàn. Khi con 3 tuổi, tôi nhìn vào con, dấu hiệu ung thư lần đầu tiên xuất hiện, nốt ruồi báo ung thư. Những cơn khủng hoảng ập đến, những nỗi đau ập đến. Tôi gọi điện cho các thầy, các cô, gọi điện cho rất nhiều người, gọi điện ra nước ngoài, làm xét nghiệm máu tầm soát ung thư... những chỉ số hiện ra. Tôi đã ước mình là bà mẹ bình thường, không học y, không biết gì về y để có nhiều hy vọng hơn. Nhưng chỉ số là chuẩn xác rồi. Những đau đớn nối tiếp, tôi không ngủ được, chỉ ôm con. Tôi nói cho chồng, anh bảo: *Không phải đâu.* Một mình tôi đối chọi với sự thật con mình mang mầm ung thư. Tôi ép mình, ép mình cười nhiều hơn, tôi cười mỗi ngày với con, cười nhiều nhất có thể và ngừng khóc.

Năm 2016, dấu hiệu của con nhiều hơn. Tôi im lặng với chồng, cãi nhau, chuẩn bị bước tiếp theo của con. Lúc đấy vẫn chưa biết chắc chắn là con bị gì. Đến năm 2017, tôi muốn từ bỏ cuộc sống này khi chứng kiến cảnh con mình bị ung thư. Tôi không muốn chứng kiến con mình chết. Tôi đánh con mình, nhốt mình vào nhà tắm. Hải An gào lên: *Mẹ ơi mẹ đánh con cũng được, xin mẹ hãy ôm con, đừng lẩn tránh con như thế.* Một con bé mới có mấy tuổi đâu dỗ dành mẹ, động viên mẹ. Và tôi bước ra, bước ra ánh sáng một lần nữa để cùng con chiến đấu.

Cuộc chiến bắt đầu. Những cơn đau của con kéo đến. Chúng đến và kéo theo nỗi đau, nỗi sợ vô hình trong mẹ. Đêm dài,

mẹ không sao ngủ được. Mẹ cảm thấy bản thân mình bất lực quá, khi không thể làm gì cho con. Mẹ chỉ có thể sát cánh cùng con, cùng con chiến đấu, chỉ vậy thôi.

- *Con có đau không?*

- *Mẹ ơi con vẫn chịu được.*

Đôi mắt con biết cười con nhìn mẹ và đưa đôi tay ra lau nước mắt cho mẹ:

- *Mẹ ơi cho con nghe bản nhạc tình yêu của hai mẹ con mình đi.*

Vượt qua nỗi trượt dài trong khoảng không vô tận của nỗi đau, tôi rất sợ những chuyện vui bên con tan biến, sợ mất con. Nhưng con luôn nói:

- *Mẹ ơi, con sẽ ổn thôi.*

Động lực nào để tôi tiếp tục? Vì con luôn bảo tôi chúng ta sẽ gặp lại nhau lần nữa. 14 tháng 2, ngày lễ tình yêu, con hôn mê đã bao ngày. Tôi muốn kề bên con mỗi ngày: Ngủ ngoan nhé con yêu, nhìn mẹ một lần nữa được không?

Con nhìn tôi một lần rồi chìm vào giấc mộng sâu, quên đi bao muộn phiền mà thế giới phải chịu. Ngày cuối cùng của con, tôi vẫn khát khao một lần nữa con nhìn mẹ. Chuyến xe chở con về, tim con ngừng đập, đây không phải là lần đầu tiên tim con ngừng đập, nhưng đau, nỗi đau kéo dài quá, hơi ấm của con còn, mà sao con không ở bên mẹ nữa. Tôi gọi điện lên trung tâm hiến tặng:

- *Anh ơi con em sắp mất rồi, các anh đến mau đi, di nguyện của con là mẹ sẽ nghe tiếng tim con đập một lần nữa theo một cách đặc biệt trên thân thể người khác. Anh ơi con em mất rồi, còn mỗi đôi mắt thôi, anh đến lấy đi, lấy nhanh nhất có thể.*

Dù An mất đi, nhưng giác mạc của con đã dành cho người khác. Với tôi đó là sự hồi sinh kỳ diệu. Bốn ngày sau con mất, các anh ở

trung tâm gọi cho tôi, đã tìm được những người chuẩn bị ghép. Tôi lao đến bệnh viện, đứng xung quanh chỉ để nghe ngóng ca phẫu thuật có thành công không rồi chờ đợi từng ngày, từng ngày một. Người ta gọi cho tôi, ngày đó đã đến, một sự hồi sinh kỳ diệu, tôi gặp họ, không khóc đâu. Tôi thầm nói với Hải An:

- *Con ơi, mẹ gấp lại con rồi.*

Bà nói:

- *An ơi mắt con là viên ngọc sáng cho bà nhìn thấy mọi người. Bà sẽ gìn giữ viên ngọc sáng này mãi để mẹ con con có thể nhìn thấy nhau bất cứ khi nào mẹ con muốn.*

Tôi hạnh phúc lắm, cứ thêm một lần được nhìn thấy con là một lần hạnh phúc.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Kiếm tiền để làm gì?

Một câu hỏi tưởng chừng như quá đơn giản để trả lời, quá ngờ nghênh để đặt ra cho một ai đó nhưng trong thực tế, nó không hề dễ để tìm ra đáp án. Bạn kiếm tiền để làm gì?

Phần đông sẽ trả lời về mục đích kiếm tiền của mình là để lo cho cuộc sống bản thân, gia đình, cha mẹ, vợ con...

Nhưng đủ cho những nhu cầu ấy rồi sao nữa?
Có khi nào khi “đủ giàu”, người giàu sẽ dừng lại giây lát
và tự mình tìm câu trả lời cho câu hỏi này?

Nó sẽ mãi là một vòng tròn luẩn quẩn mà bạn
sẽ không dễ tìm ra điểm đầu hay điểm cuối.

Nhưng sẽ có một động lực, một cảm hứng
rất lớn cho bạn dù bạn đã giàu hay chưa giàu
nếu biết mình đang kiếm tiền để làm gì?

ĐI BÁN XÔI KIẾM TỪNG ĐỒNG TIỀN LẺ

CHỊ ĐẶNG THỊ HƯƠNG

FOUNDER HOPEBOX

Đặng Thị Hương, sinh năm 1986, quê Vĩnh Phúc, trong một gia đình làm nông. Hương từng là Trưởng Phòng Quan hệ và Hợp tác quốc tế cho KOTO Việt Nam, chuyên phụ trách mảng gây quỹ, sự kiện, nhà tài trợ và các hoạt động đối ngoại. Mọi người biết đến Đặng Hương với câu chuyện cô bé osin ngủ gầm cầu thang trở thành Thạc sĩ tại Úc. Hương từng được trao giải “Sinh viên quốc tế xuất sắc năm 2013 bang Victoria” và “Sinh viên quốc tế xuất sắc của năm 2013” do Thủ hiến bang Victoria Denis Napthine trao tặng.

Tháng 6/2016, Hương một trong 61 người trẻ trên toàn thế giới trúng tuyển vào chương trình học ngắn hạn của Massachusetts Institute of Technology - Mỹ cho chương trình “MIT Global Entrepreneurship Bootcamp”.

Tháng 5 năm 2017, Hương là một trong 10 đại diện Việt Nam tham gia chương trình Lãnh Đạo Trẻ Việt Úc được tổ chức tại Sydney.

KIẾM TIỀN ĐỂ THOÁT NGHÈO

Kiếm tiền để tồn tại và thay đổi cuộc sống

Khi còn rất nhỏ, tôi có niềm đam mê đọc sách. Khi ấy sách giáo khoa đi học của tôi thường được lấy lại từ anh trai hoặc đi mượn sách cũ, nên lúc đó nếu có tiền, tôi ước sẽ mua sách, báo Thiếu niên Tiền phong, Hoa học trò. Tất nhiên lúc đó, việc có được tiền mua sách hay không, không ảnh hưởng tới cuộc sống của tôi lắm, cho tới khi mẹ tôi không có đủ tiền cho tôi tiếp tục đi học. Tôi buộc phải thôi học sau khi kết thúc lớp 7. Lúc đó tôi nhận ra, tiền quan trọng thế nào. Cả tuổi thơ của mình, tôi nhìn những người nông dân nhọc nhằn lao động trên đồng ruộng, cái nghèo đeo bám nhiều người ở nông thôn chứ không chỉ riêng gia đình tôi. Không có tiền, tôi không thể thực hiện ước mơ được đi học.

Vào một ngày mùa xuân, mẹ tôi chở tôi trên chiếc xe đạp cũ lọc cọc trên con đê dài hun hút, gửi tôi đi Hà Nội làm giúp việc, khi ấy tôi 12 tuổi rưỡi. Tôi mang trong mình một nhiệm vụ lớn lao, có lẽ lớn hơn cả tôi lúc ấy – Kiếm tiền để lo cho gia đình. Công việc đầu tiên của tôi khi ấy là làm giúp việc trông một em bé bốn tháng tuổi với mức lương 150 nghìn/tháng.

Tôi nhớ lần đầu tiên tôi cầm 200 nghìn về quê trên chuyến xe khách từ Hà Nội với trạng thái say xe mềm người. 200 nghìn là tài sản lớn nhất tôi có để mang về giúp mẹ. Nó quan trọng tới mức tôi nhìn tất cả những người trên xe khách giống như thế họ sẽ lấy mất số tiền đó của mình. Điều đó dạy cho tôi về lòng tin vào những điều

tốt đẹp khi tôi về tới nhà và số tiền vẫn nằm yên trong túi quần áo dù tôi say xe phát ốm.

Tôi cũng từng bị người ta lừa rất nhiều tiền. Lần đầu tiên tôi bị lừa 300 nghìn đồng, đó toàn bộ là số tiền tôi có. Một người từ trung tâm giúp việc dịch vụ hứa sẽ xin việc cho tôi, nhưng thực ra, không có một công việc nào cả. Tôi còn nhớ buổi trưa mùa hè đó tôi khóc hết nước mắt vì toàn bộ số tiền của mình mất hết, bây giờ mình làm sao đây? Tôi bắt đầu đi vay 50 nghìn rồi 150 nghìn, mua đồ thổi xôi bán. Tôi ở gầm cầu thang, thức dậy lúc 2 giờ sáng. Không ai dạy tôi phải kinh doanh như thế nào, sống trên đường phố là gì, rồi những nỗi sợ hãi xung quanh đó, mình sẽ phải đổi mặt ra sao? Tôi vẫn tiếp tục sống như thế gần 2 năm. Vài năm sau đó, tôi đi học bổ túc. Đó là một bài toán vô cùng khó đối với tôi. Dù chỉ ngủ 2 tiếng một ngày và làm tất cả những gì chân chính để có đủ tiền tồn tại, dù có những ngày chỉ ăn nửa gói mỳ tôm, tôi vẫn tin rằng, những đồng tiền tôi đóng học bổ túc sẽ đưa tôi tới cổng trường đại học. Tôi tin rằng những cực nhọc và công việc lao động chân tay khi ấy sẽ có một ngày kết thúc. Những trải nghiệm đó cho tới mãi tận bây giờ vẫn luôn là những trải nghiệm quý giá mà tôi có được.

Kiếm tiền để nuôi dưỡng và thực hiện ước mơ

Cũng lại vào một ngày mùa xuân, cuộc sống của tôi sang một trang mới khi tôi được lựa chọn vào KOTO - một doanh nghiệp xã hội chuyên đào tạo và nuôi trẻ em đường phố, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn hoàn toàn miễn phí. Tôi được học nghề, được trang bị kỹ năng sống, và hơn tất cả là được yêu thương, để tôi được là người như tôi mong muốn. Đó là điều kỳ diệu nhất mà vũ trụ đã mang tới cho cuộc sống của tôi. Sau khi học xong, tôi được nhận vào làm việc ở khách sạn Intercontinental. Từ một cô bé đen nhẻm bán xôi và bánh trên đường, kiếm từng đồng tiền lẻ, sống ở khu xóm liêu và

ngủ ở gầm cầu thang, tôi trải nghiệm công việc chuyên nghiệp trong khách sạn năm sao, tiếp xúc với khách hàng quốc tế, giao tiếp bằng tiếng Anh. Tiền đối với tôi khi ấy ngoài việc phụ giúp gia đình, còn giúp tôi nuôi dưỡng và thực hiện ước mơ của mình. Tiền khi ấy giúp tôi có thêm kiến thức, sự tự tin và đương nhiên cũng giúp cuộc sống của tôi dễ dàng hơn rất nhiều.

Kiếm tiền để tạo ra giá trị tích cực cho cộng đồng

Năm 2012, rất may mắn, tôi được lựa chọn là một trong những học viên tốt nghiệp của KOTO và được nhận học bổng đi du học ở Úc, chương trình một năm rưỡi. Tôi sang đó học và rất thích nước Úc, tôi quyết tâm phải tìm tiếp học bổng vì nếu không có học bổng thì phải tự chi trả. Tôi lao vào kiếm học bổng. Ba năm sau đó, tôi được một giải thưởng 20 ngàn đô. Tôi tiếp tục con đường thực hiện ước mơ học thạc sĩ của mình. Hoàn thành việc học Thạc sĩ tại trường Công nghệ Swinburne, có rất nhiều câu hỏi trong đầu tôi con đường tiếp theo của mình là gì? Ở lại đây kiếm thật nhiều tiền và dành ra một số tiền nhỏ để làm công tác xã hội hay như thế nào?

Có hai thứ trong cuộc sống riêng tôi không đặt lên hàng đầu, đó là *địa vị* và *tiền bạc*. Khi còn sống ở Úc, tôi thường hay tổ chức các buổi gây quỹ cho các dự án ở Việt Nam như Mạng Lưới Ung Thư Vú Việt Nam, KOTO, dự án Đi Học, vì tôi tin rằng số tiền ít ỏi đó không chỉ tạo thêm cơ hội cho một em bé tới trường, một nhóm người nâng cao nhận thức về ung thư, mà còn là động lực cho những người chạy dự án để họ có thêm hy vọng vào sứ mệnh mà vũ trụ đã giao cho họ - làm công việc cộng đồng.

Sau đó, tôi được nhận vào một công ty. Công ty này rất tốt và đối xử rất tử tế với tôi. Số tiền kiếm được là niềm mơ ước của rất nhiều bạn sinh viên quốc tế mới ra trường lúc đó. Tuy nhiên,

hàng ngày tôi đến công ty và tự hỏi không biết mình có đang đi đúng đường hay không, bởi vì con đường tôi muốn là đi cùng với KOTO. Tôi muốn làm cho KOTO, muốn cống hiến cho KOTO và muốn sử dụng những kỹ năng, kinh nghiệm của mình để có thể giúp KOTO phát triển hơn. Sau 6 tháng cứ vật vã như vậy, tự hỏi rất nhiều câu hỏi và chất vấn bản thân, tôi quyết định rời Úc và về Việt Nam.

Khi tôi rời Úc, nhiều người nói tôi điên, mà tôi cũng thấy tôi điên thật. Tôi rời khỏi ngôi nhà thứ hai mà tôi thương mến, những người bạn thương quý, môi trường sống văn minh, một công việc khá nhàn, lương cao và nhiều cơ hội. Tôi còn nhớ nhiều ngày từ công ty trở về nhà, tôi đã tự hỏi không biết bao nhiêu lần, rằng nếu sau hai năm tiếp tục làm trong lĩnh vực IT, hay ngay cả làm ở nơi nào đó khác KOTO, thì tôi sẽ là ai? Có là người mà tôi vẫn hình dung tôi sẽ trở thành không? Tôi thấy mình vẫn còn nặng tình với nơi mình đã ra đi, tôi thấy mình cần có trách nhiệm của một người được nhận học bổng, và hơn tất cả, tôi muốn được làm công việc tôi mơ ước. Tôi quyết định trở về Việt Nam.

Tôi cảm thấy, lúc mình khó khăn nhất, đồng tiền giúp mình tồn tại, mình sử dụng nó một cách hữu ích nhất nhưng mình không để bị phụ thuộc. Trong nhiều năm, đi và gặp nhiều người, quan sát nhiều câu chuyện khác nhau, tôi cũng đã nhìn thấy những người rất khổ sở về tiền và cũng có nhiều người giàu nhưng chưa chắc đã hạnh phúc. Nhu cầu dùng tiền phụ thuộc vào từng người. Có người thích đi du lịch châu Âu, nhưng cũng có người chỉ cần một bữa cơm có thịt...

Tuy tiền không phải là tất cả nhưng không có tiền thì cũng không làm được nhiều việc đấy! Ví dụ như mấy tháng trước tôi rất hào hứng lập nên một cửa hàng có tên là HopeBox. Đó là một dự án chuyên cung cấp cơm trưa cho khối văn phòng với mơ ước của tôi là tạo được công ăn việc làm cho những chị em đã từng bị bạo lực gia đình và để các chị có công việc. Ba tháng, tôi không thể xây nổi

cái bếp. Tôi biết rằng nguồn lực của mình không đủ. Đương nhiên là nếu bây giờ tôi có đủ tiền thì tôi hoàn toàn có thể thực hiện được ước mơ đó của mình.

Trở về Việt Nam sau 5 năm, tôi sống một cuộc sống đơn giản, sáng đi bộ đi làm, mang cơm trưa, đi xe đạp, ở nhà thuê, và làm công việc mơ ước là đi xin tài trợ cho KOTO và HopeBox. Hàng ngày tôi vẫn trêu với chúng bạn, tôi đang sống trong thời đại chuẩn 4.0, không có gì ngoài một cuộc sống tối giản, và một công việc mơ ước. Hàng ngày nhìn những em nhỏ thay đổi, thấy các em cười, các em tự tin hơn, rạng rỡ hơn. Một ngày không xa, các em như những bông hoa đã được chăm sóc bằng rất nhiều yêu thương, và tôi hạnh phúc vì tiền mình kiếm về cho tổ chức đã gieo nên những hạt giống lành, giúp các em thay đổi cuộc sống của mình để tạo ra tác động tích cực cho xã hội. Tôi hiểu cảm giác của một người tay trắng không có một đồng nào, tôi hiểu cảm giác khi bị đói ăn, tôi hiểu cảm giác khi bị người khác xúc phạm vì mình nghèo. Tôi trân trọng những cảm xúc ấy như một phần tự nhiên trong cuộc sống. Tôi may mắn vì được sinh ra trong một gia đình làm nông và coi trọng giáo dục. Mẹ tôi từng dạy, có phúc có phần, tôi tin vào sự sắp đặt của vũ trụ, mỗi người sinh ra đều có một mục tiêu hoặc nhiệm vụ nào đó trong cuộc sống. Tôi chỉ là một người bình thường, tôi chỉ đang thực hiện nhiệm vụ mà vũ trụ giao cho tôi. Tôi vẫn sẽ tiếp tục sống, học tập, lao động và kiếm tiền để có thể trao được nhiều cơ hội hơn cho những người đã từng ở trong hoàn cảnh của tôi, và tôi tin rằng, chỉ cần được làm việc mình thích, thở thôi cũng thấy an nhiên.

BÀ NGUYỄN THU HƯƠNG

TỔNG GIÁM ĐỐC CTCP TRUYỀN THÔNG VÀ ĐẦU TƯ NAM HƯƠNG

Năm 1995, Nguyễn Thu Hương quyết định tham gia cuộc thi Hoa khôi Thể thao, khi 16 tuổi và đoạt được ngôi vị cao nhất. Tốt nghiệp Khoa Báo chí trường ĐH Khoa học xã hội và nhân văn, Thu Hương trở thành MC, Biên tập viên tại Đài Truyền hình Việt Nam. Một thời gian sau cô chuyển hướng sang kinh doanh. Năm 2011, nữ doanh nhân Nguyễn Thu Hương đại diện Việt Nam tham dự Cuộc thi Hoa hậu Quý bà Thế giới và đoạt ngôi vị Á hậu. Năm 2013, cô sáng lập và ra mắt Women leader international network (WLIN) – Mạng lưới Nữ Lãnh đạo quốc tế

NGƯỜI GIÀU KIẾM TIỀN ĐỂ LÀM GÌ?

Khi người giàu vượt khó

Có bạn hỏi tôi rằng: *Người nghèo phải vượt khó, vậy thì người giàu vượt khó ở đâu?* Tôi đã đọc cuốn sách của Donald Trump, ông kể rằng, vào dịp Giáng sinh vào những năm 1990, khi khủng hoảng kinh tế, một hôm ông bước ra đường, gặp một người ăn xin, ông nói với người ăn xin rằng: *Trong túi anh có bao nhiêu tiền vậy?* Người ăn xin nhìn thấy tỷ phú và nói chắc chắn là: *Trong túi tôi không có đồng nào cả*, vì kỳ vọng rằng, tỷ phú chắc là sẽ cho mình rất nhiều tiền. Donald Trump đã nói: *Ông vẫn còn giàu hơn tôi bởi vì tôi đang nợ 5 tỷ đô.*

Rõ ràng, ai cũng có vấn đề của riêng mình. Người càng giàu càng có những vấn đề lớn. Người giàu kiếm tiền để làm gì? Người thành công kiếm tiền để làm gì? Tôi cũng đã từng đặt câu hỏi này cho chính mình. Tôi sinh vào cuối những năm 1970 đến đầu những năm 1980, các gia đình đều rất khó khăn. Tôi nhìn thấy cha mẹ mình lao động vất vả để mình có cơm ăn, áo mặc và được học hành. Tôi quý sức lao động của bố mẹ và quý đồng tiền vô cùng. Ngay từ khi còn bé, tôi và các chị em trong gia đình đã có một thói quen là phải đi làm. Không ai trong một gia đình ngồi im mà có tiền rơi vào tay cả.

Tôi kiếm tiền để làm gì? Để có trách nhiệm. Mình phải có trách nhiệm với bản thân mình, có trách nhiệm với gia đình mình và không trở thành gánh nặng cho gia đình và xã hội. Đó là trách

nhiệm đầu tiên mà khiến mình làm việc miệt mài. Tôi có cơ hội gặp gỡ nhiều người thành công trong xã hội và tôi thấy họ càng thành công thì họ làm việc càng kinh khủng. Mình thấy mình làm việc không ăn thua gì so với họ cả. Chính vì vậy tôi nghĩ rằng muốn thành công, chúng ta phải làm việc, không có cách nào khác.

Thứ hai, mình kiếm tiền để làm gì? Để biết ơn, để tri ân, bởi vì tốc độ thành công của bạn phải nhanh hơn tốc độ già đi của bố mẹ bạn. Chính vì vậy mà tôi làm việc miệt mài với mong muốn có thể trả ơn công sinh thành của cha mẹ, để có thể trả ơn những người đã giúp đỡ mình, đã tin yêu và đi theo mình.

Thứ ba, mình kiếm tiền để làm gì khi mình đã có được tất cả mọi thứ? Ai trong chúng ta cũng có những ước mơ. Nhưng đôi khi vì cớm áo gạo tiền, chúng ta phải gác lại. Hành trình làm việc kiếm tiền còn một phần quan trọng nữa, đó là để hoàn thiện bản thân mình, nuôi dưỡng, khám phá sức mạnh của chính mình. Tôi nhận thấy rằng chúng ta mạnh hơn những gì chúng ta tưởng, chúng ta giỏi hơn những gì chúng ta nghĩ. Lúc đặt mình vào tình thế phải vượt qua những chướng ngại vật, đó là lúc chúng ta thấy rằng là hóa ra mình cũng không tệ, chính vì vậy mà hành trình kiếm tiền là một trong những hành trình hoàn thiện khám phá và khẳng định bản thân mình.

Tôi bắt đầu bước chân vào công việc truyền thông từ năm 1997. Tôi nhận thấy, dường như quá trình mà mình làm việc chính là quá trình học hỏi và hoàn thiện giấc mơ của mình. Tôi thực sự là một người may mắn bởi vì hầu hết hành trình của tôi, ước mơ mà tôi nghĩ đến, bằng cách này hay cách khác đều trở thành hiện thực. Quá trình làm việc cật lực cho mình một sự chuẩn bị để khi cơ hội đến ngay lập tức mình nắm bắt được. Chính vì vậy mà tôi hay nói với các bạn trẻ rằng: *Hãy cố gắng làm việc thật nhiều, hãy chuẩn bị*

ước mơ và đừng bao giờ từ bỏ ước mơ. Hãy theo đuổi giấc mơ của mình và đừng để ai đánh cắp nó.

Phụ nữ cần phải đẹp hơn, thành công hơn, hạnh phúc hơn, đó là điều tôi và các thành viên trong mạng lưới nữ lãnh đạo quốc tế thường xuyên chia sẻ với nhau. Đó là một hành trình. Nếu chúng ta không có tiền thì làm sao có thể đẹp hơn được, thành công hơn được và hạnh phúc hơn được? Chính vì vậy mà đối với tôi, làm việc chính là hành trình khám phá bản thân, để hoàn thiện bản thân.

Truyền cảm hứng tới phụ nữ

May mắn, tôi được đại diện cho Việt Nam tham dự rất nhiều hoạt động quốc tế. Năm 1998, tôi đã đi dự “*Hoa hậu các đảo trên thế giới*” tại Hàn Quốc. Lúc đó mới 18 tuổi nhưng khái niệm về niềm tự hào dân tộc, tên gọi Việt Nam rất quan trọng. Tôi thấy rằng, nếu như mình không cố gắng, Việt Nam không cố gắng để vươn lên thì dù mình thế nào đi chăng nữa, thương hiệu Việt Nam không cao thì cũng khó mà tự hào.

Chính vì vậy mà tôi luôn mong muốn tham gia những hoạt động như Top 100 phong cách doanh nhân, rồi diễn đàn lãnh đạo quốc tế... những hoạt động mình lãnh đạo với mong muốn chứng minh cho bạn bè quốc tế thấy rằng: *Việt Nam chúng tôi hoàn toàn có những khả năng để có thể khẳng định bản thân mình*. Tôi đã bắt đầu những hoạt động của mạng lưới ở các nước như Singapore, Malaysia, Indonesia và đàm phán tiếp với các nước xung quanh.

Nhiều người nghĩ rằng nước ngoài mới làm được, Việt Nam không làm được. Nhưng tôi nghĩ khác. Nếu thực sự mình có niềm đam mê, tin tưởng vào khả năng của mình và cống hiến hết sức, mình sẽ làm được. Đó là điều mà tôi đã từng bước thực hiện trong hành trình kiếm tiền và chinh phục các đỉnh cao.

Ấn sâu trong đó là một khái niệm: Phụng sự. Oprah Winfrey, khi nói về khái niệm thương hiệu cá nhân, bà khẳng định: *Tất cả những người thành đạt và nổi tiếng trên thế giới, họ không tìm kiếm sự nổi tiếng, họ cũng không tìm kiếm sự thành đạt mà họ mang tri thức, mang tài năng và mang khả năng của mình để phụng sự cho xã hội. Và khi họ phụng sự cho xã hội thành công, nổi tiếng thì tiền bạc sẽ đi theo họ.* Chúng ta có thể thấy được điều đó ở rất nhiều người đang nổi tiếng trên thế giới. Chính vì vậy, tôi cho rằng: *Khi mình làm việc thì hãy để cho sự xuất sắc trở thành thương hiệu của chính mình, mình có một thương hiệu xuất sắc, đó là lúc thành công và tiền bạc đến với bạn.*

“
cơ hội thành công khi theo
đuổi “đam mê” sẽ cao gấp
488 lần so với khi theo đuổi
“kiếm tiền”

ÔNG ĐỖ CAO BẢO ỦY VIÊN HĐQT, CHỦ TỊCH ỦY BAN NHÂN SỰ VÀ LƯƠNG THƯỜNG HĐQT FPT

Tác giả cuốn sách “Vì sao đất nước ta còn nghèo?”

Sinh ra và lớn lên trong những năm tháng chiến tranh gian khổ, ông mang trong mình “khát vọng Việt”: khát vọng mang trí tuệ Việt Nam đi chinh phục thế giới, khát vọng rửa nỗi nhục nghèo nàn, lạc hậu, khát vọng vươn tới xây dựng một nước Việt Nam giàu mạnh và hùng cường, sánh vai bạn bè quốc tế, được bạn bè quốc tế nể trọng.

“Nếu một người giàu chân chính, đất nước chưa chắc đã giàu

Nếu một triệu người giàu chân chính, đất nước chắc chắn giàu”

CHÚNG TA KIẾM TIỀN ĐỂ LÀM GÌ?

Kiếm tiền để làm gì?

Để trả lời câu hỏi “Kiếm tiền để làm gì?”, nếu không hiểu đúng bản chất giá trị của đồng tiền thì chúng ta không thể trả lời được. Xã hội Việt Nam hiện nay đang có hai thái cực trái ngược nhau và hiểu không đúng về đồng tiền.

Thái cực thứ nhất là: Tuyệt đối hóa đồng tiền, coi tiền là vạn năng. Tiền là tất cả, có tiền mua tiền cũng được. Cái gì mà không mua được bằng tiền thì mua được bằng rất nhiều tiền.

Thái cực thứ hai là: Coi khinh đồng tiền, coi tiền là xấu xa, tiền là tội lỗi.

Cả hai thái cực này đều không đúng. Chúng ta cần tiền để lo cho cuộc sống, cái ăn cái mặc, chỗ ở, phương tiện đi lại, nuôi con, cho chúng đi học hành, lo cho chính chúng ta học hành nâng cao trình độ, giải trí, mua sắm... Tất cả các loại giải trí từ xem phim, du lịch, phụng dưỡng bố mẹ, giúp đỡ anh chị em, bạn bè, trách nhiệm với xã hội... cái gì cũng cần tiền cả.

Người giàu kiếm tiền để làm gì?

Tại sao những người giàu cần kiếm tiền nhiều đến thế? Họ giàu tiêu mipsis đời cũng không hết, tại sao họ vẫn đi kiếm tiền? Nếu chúng ta chỉ nghĩ rằng kiếm tiền là nhu cầu vật chất của con người thì cũng nên biết rằng nhu cầu vật chất rất hữu hạn, nhưng nhu cầu về tinh thần thì lại vô hạn. Những người giàu có, những người giỏi luôn có khát khao muốn khẳng định giá trị bản thân. Người ta muốn đánh giá đúng giá trị lao động, đánh giá đúng tài năng của họ, đánh giá đúng những đóng góp của họ cho xã hội. Chưa kể là phần lớn những người giàu rất thích cảm giác chiến thắng sẵn sàng làm từ thiện, sẵn sàng giúp đỡ người khác, nhưng vinh quang họ không nhường. Điển hình là Bill Gates. Ông ấy giàu nhất thế giới, sở hữu 90 tỷ USD.

Ông ấy có thể bỏ 90% tài sản để đi làm từ thiện. Nhưng ông ấy vẫn kiếm tiền để đứng vị trí người giàu nhất thế giới. Ông giàu thứ hai thế giới muốn lên số một, Bill Gates cũng không nhường. Đây là tâm lý của người giàu.

Một thực tế thường thấy trong xã hội chúng ta, người giàu thường bị ghét. Tại sao? Tôi mới nghĩ là, hình như từ bé chúng ta đọc truyện cổ tích, truyện ngụ ngôn, truyện nào cũng xây dựng người giàu tham lam, tàn ác, toàn tính xấu. Trong xã hội cũng có những người giàu bất chính, buôn gian bán lận, trốn thuế... nên càng bị ghét. Nhưng chúng ta phải thừa nhận, rằng trong bản thân mỗi con người luôn có tính đố kỵ, ghen ghét. Thế nhưng người giàu có đáng bị ghét không? Tôi nghĩ người giàu chân chính không đáng ghét. Người giàu cũng chỉ ăn ngày ba bữa, ngủ một giờ, họ không thể ăn nhiều hơn, họ không thể ngủ nhiều hơn và họ còn làm việc nhiều hơn chúng ta. Rất nhiều người giàu ăn uống tiết kiệm và sống thanh bạch hơn người giàu rất nhiều. Bạn tôi rất giàu, nhưng chỉ thích ăn cơm bình thường, cá kho, thịt rang, canh cua. Nếu là thời cổ thì tiền ở trong kho nhà họ, là vàng bạc, lụa là, gấm vóc. Còn ngày nay thì tiền vào tài khoản ngân hàng, tiền công ty, trong nhà họ cũng chả có gì đâu. Tiền như vậy thì theo nghĩa nào đó là tiền của xã hội.

Tôi rất thích quan điểm của tỷ phú giàu nhất châu Á, ông nói rằng: Khi đến mức tiền nào đó thì tiền là của xã hội ủy thác cho người giàu, người giàu có trách nhiệm quản lý hộ xã hội, làm cho tiền sinh sôi nảy nở, tạo công ăn việc làm nhiều hơn chứ họ cũng chẳng hưởng bao nhiêu cả. Vì thế nên tôi nghĩ rằng người giàu không xấu, nếu chúng ta mà ghét thì oan cho họ.

Những người giàu sẽ có đặc điểm gì? Những nghiên cứu chung trên thế giới đều đúc kết ra một số những điểm sau: người ấy có đam mê, lấy đam mê làm động lực để làm việc và để sống. Hầu như những người đó họ kiếm tiền vì đam mê. Họ rất mong muốn giúp đỡ được nhiều người, tạo ra công ăn việc làm cho nhiều người khác, giúp cho nhiều người khác thành công.

Khi một triệu người giàu

Ở FPT, sau khi lên sàn chứng khoán năm 2017, ngoài lãnh đạo ra thì có 150 nhân viên trở thành triệu phú. Chị lao công bán cổ phiếu đi mua được nhà. Anh lái xe cũng mua được nhà. Lúc đấy, chúng tôi rất sung sướng. Tôi cảm thấy hạnh phúc nhất là những lúc như vậy.

Người giàu thường là những người hào phóng. Hào phóng từ lúc họ chưa giàu, họ có trách nhiệm với xã hội. Họ làm từ thiện và có khát khao nhất, đặc biệt là những người Việt từ khắp nơi trên thế giới. Họ trăn trở, làm sao để nước Việt Nam mình mở mày mở mặt. Khi mà nước nghèo thì bị coi khinh, cho nên khát khao của những người đây là làm cho đất nước giàu còn hơn là làm cho cá nhân giàu, bởi vì làm giàu cho cá nhân rất dễ đối với những người có tài năng, nhưng làm giàu cho đất nước thì khó vô cùng. Khi đất nước giàu có, văn minh, sánh vai với các cường quốc năm châu, thì người Việt mới thực sự được tôn trọng, đất nước mình mới được mở mày mở mặt. Tôi nghĩ rằng nếu đất nước chúng ta chỉ có trăm tỷ phú, trăm người giàu chân chính thì đất nước chưa giàu, chúng ta cần một triệu người, giàu thật giàu. Lúc đấy đất nước chúng ta mới thật sự giàu. Tôi rất tâm đắc với chị Lê Duy Loan, Phó chủ tịch của tập đoàn công nghệ Texas, một hãng rất lớn của Mỹ, rất thành công, chị rất được tôn trọng nhưng chị vẫn luôn khát khao chỉ mong đến một ngày nào đó chị được đứng vững được nói rằng tôi là người Việt Nam máu đỏ, da vàng.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Những chuyến đi cuộc đời

Trong cuộc đời của mỗi người, ai cũng có riêng cho mình những chuyến đi.
Có thể chỉ là một quãng ngắn từ nhà đến trường, từ nhà tới nơi làm việc hoặc
xa hơn là đến một vùng đất mới, xa lạ, thậm chí là vòng quanh thế giới...

Mỗi chuyến đi, ngoài những thay đổi về cảnh sắc và cách sống,
mang lại nhiều thứ hơn người ta tưởng.

Ai đó sẽ tìm thấy chính mình sau những chuyến đi...

Ai đó sẽ thăm thía một cuộc đời rất khác để thấy rằng nó thật đẹp,
thật đáng sống...

Ai đó sẽ thấy mình mất đi không ít và được lại thật nhiều
trên những con đường

Ai đó sẽ được lấp đầy lỗ hổng kiến thức,
được gặp gỡ những người bạn mới hồn hậu và chân thành

Ai đó sẽ cảm nhận được rằng điểm đến là cần thiết
nhưng quan trọng chính là nơi trở về.

phiên bản tốt nhất
của CHÍNH MÌNH

CÁT CÁNH

"Mình chỉ là người bình thường mà còn làm được,
thì hy vọng rằng những người tài giỏi hơn
sẽ có động lực để TIẾN XA hơn nữa."

-Vũ Phương Thanh-

CHỊ VŨ PHƯƠNG THANH NGƯỜI PHỤ NỮ CHÂU Á ĐẦU TIÊN CHINH PHỤC 4 SA MẠC KHÁC NGHIỆT NHẤT THẾ GIỚI

Năm 2016, ở tuổi 26, Thanh Vũ đã trở thành hiện tượng khi là người phụ nữ đến từ châu Á đầu tiên chinh phục giải chạy běn 4 Deserts Grand Slam. Thanh phải hoàn thành 1.000 km qua bốn sa mạc hoang dã và khắc nghiệt bậc nhất thế giới trong một năm gồm: sa mạc Sahara (sa mạc nóng nhất thế giới) được tổ chức tại Namibia (châu Phi) (do yếu tố an ninh tại Ai Cập), sa mạc Gobi (sa mạc gió nhất thế giới) tại Trung Quốc (châu Á), sa mạc Atacama (sa mạc khô nhất thế giới) tại Chile (châu Mỹ), và Nam Cực (nơi lạnh nhất thế giới). Cho tới nay, Thanh là một trong 13 người phụ nữ trên toàn thế giới hoàn thành được thử thách này.

ĐI TÌM PHIÊN BẢN TỐT NHẤT CỦA CHÍNH MÌNH

Thành công không ở đích đến

Nếu như đây là đích đến thì thành công không nằm ở đích đến. Nó nằm ở việc biến ý tưởng thành hành động và nằm ở việc bỏ đi giới hạn mà mọi người hay bản thân mình đã đặt ra.

Trong những năm gần đây, rất nhiều người biết đến Phương Thanh với cái tên: Thanh Vũ, cô gái chạy vòng quanh thế giới, người đã hoàn thành chuỗi giải 4 Deserts Grand Slam, hoàn thành một nghìn cây số và bốn sa mạc khắc nghiệt nhất trên thế giới, nóng nhất, khô nhất, gió nhất, lạnh nhất. Bao gồm sa mạc Gobi, sa mạc Sahara, Atacama và Nam Cực. Trong năm 2017, Thanh là người phụ nữ châu Á đầu tiên hoàn thành 552km tại sa mạc Đỏ ở Úc. Trong Tết Nguyên Đán gần đây Thanh đã hoàn thành 230km, năm chặng và năm ngày. Đó là những thành tích mà người ta biết đến Thanh. Thế nhưng ít người biết những thành tích đó không phải là điều làm Thanh tự hào nhất. Thanh có thể khẳng định rằng đến bây giờ, khi Thanh đã trải qua những chặng đường này, thì tất cả mọi người đều có thể làm được việc này nếu như có động lực. Thanh đã tận mắt chứng kiến một người đàn ông trên 60 tuổi chỉ có một chân, phải đeo chân giả, đã hoàn thành 250km trên sa mạc Atacama. Thanh cũng từng thấy một người khiếm thị, bị bệnh bạch táng hoàn thành chặng đường này.

Điều làm Thanh tự hào nhất đó chính là Thanh có thể hiện thực hóa được ý tưởng điên rồ của mình và tạo ra một định nghĩa mới cho giới hạn của bản thân. Cũng chính vì vậy, Thanh chỉ muốn các

bạn nhớ một câu: *Giới hạn của bạn nằm ở nơi mà bạn đặt nó. Bạn chính là người quyết định có thể hay không thể làm một điều gì đó.*

Khi Thanh đặt ra ý tưởng này, Thanh muốn biến ý tưởng này thành hiện thực. Đứng giữa Thanh và thành công đó chính là nỗi sợ hãi. Nỗi sợ hãi đôi khi đội lốt những lí do rất chính đáng: cơm, áo, gạo, tiền. Nào là quá bận, không có thời gian, cần có thời gian cho gia đình, cần có thời gian cho bạn bè. Mình còn phải xây dựng sự nghiệp, còn rất nhiều thứ khác phải ưu tiên. Thế nên những giấc mơ bị gác lại. Tất cả những ý tưởng phi thường đã chết từ khi nằm trong giấc mơ. Nó bị giết vì nỗi sợ hãi. Nỗi sợ hãi lớn nhất trong chúng ta, không chỉ là những gì người ta nhận xét về mình, thậm chí là những người thân nhất: *Em bị điên rồi, em có chắc là em muốn làm điều này không?* Nỗi sợ lớn nhất đôi khi ở trong bản thân, trong tiềm thức của mình. Nỗi sợ hãi lớn nhất không chỉ là kẻ thù đứng giữa mình và thành công, nó có thể làm cho mình mất đi tất cả sự tự tin vào bản thân, làm cho mình nghĩ rằng mình là một kẻ thất bại, không xứng đáng với ý tưởng phi thường đó. Thế nhưng, tại sao những người phi thường vẫn có thể thực hiện được những điều phi thường? Những người phi thường đó bắt nguồn từ người bình thường, nhưng họ không chấp nhận nỗi sợ hãi cản trở họ. Họ sống với nỗi sợ hãi, đồng hành cùng nỗi sợ hãi. Cũng giống như việc Thanh tham gia “**Cắt cánh**” hôm nay. Mọi người nghĩ, trông cô này rất tự tin. Nhưng mà các bạn không thể tưởng tượng được nỗi sợ hãi đang làm Thanh đau tim như thế nào.

Tất cả các hành trình của Thanh đều làm cho Thanh sợ hãi như vậy. Không phải tại vì Thanh đã làm cái này rồi, cái kia rồi nên là tất cả mọi thứ dễ. Nó chỉ là cách mà Thanh chinh phục được và thuyết phục được bản thân mà thôi. Nỗi sợ hãi không xấu, nó là dây an toàn để mình không làm việc ngông cuồng. Nỗi sợ hãi có thể là người bạn thân của mình. Nỗi sợ hãi không cần hoàn toàn biến mất khi bạn làm những điều phi thường. Nó phải là người đồng thuận với mình,

cho phép mình tiến lên phía trước. Nỗi sợ hãi lớn nhất chính là nỗi sợ hãi mình đã cố hết sức rồi, mình đã dốc hết sức rồi, mình đã bỏ ra tất cả những gì mình có thể, vậy mà mình vẫn thất bại. Bạn có chấp nhận được điều đó không? Nếu như bạn có thể chấp nhận được điều đó thì bạn hãy làm việc mà mình cần làm.

Trong chúng ta có hai con người, một là người thực tế, hai là người cực kỳ mơ mộng. Người thực tế là người điều khiển nỗi sợ hãi, làm cho bạn hiểu ra rằng rủi ro là gì, giúp cho bạn tính toán để bảo vệ bản thân. Nhưng nếu bạn không có người mộng mơ thì người thực tế sẽ không bao giờ cất cánh được. Người thực tế sẽ giúp cho bạn hiểu rằng bạn không thể giống như vị thần Icarus trong thần thoại Hy Lạp. Thần Icarus khi mọc đôi cánh mới đã bay quá gần mặt trời để rồi đôi cánh đó và bản thân của anh ta bị thiêu rụi. Đó chính là lý do tại sao bạn sử dụng nỗi sợ hãi để cân bằng giữa người thực tế và người mộng mơ. Khi hai người đó tay trong tay, bạn có thể làm được rất nhiều điều phi thường.

Đây là Việt Nam

Khi nảy ra ý tưởng và muốn thực hiện nó, Thanh chia sẻ với rất nhiều người. Có một người nói với Thanh rằng: *Đây là Việt Nam, em phải biết điều em muốn làm chỉ có thể thực hiện được ở nước ngoài. Em mộng mơ quá. Người Việt Nam chưa sẵn sàng cho ý tưởng của em.* Thanh rất buồn vì câu nói đấy. Thanh cảm thấy tự ti và khóc rất nhiều. Mỗi đêm mất ngủ, Thanh thức dậy và nghĩ rằng mình quá điên rồ. Nhưng nó cũng trở thành động lực để Thanh thay đổi câu nói đó. Thanh muốn biến thành câu nói: “*Đây là người Việt Nam. Tất cả những gì bạn mong muốn, hãy ước mơ. Đây là miền đất của niềm hi vọng và đây là miền đất bạn có thể thực hiện được ước mơ*”. Các bạn hãy tự hào nói “Đây là người Việt Nam” trong những hành trình của riêng mình.

ANH JESSE PETERSON PHỤ TRÁCH TIẾU MỤC “JESSE CƯỜI”, BÁO TUỔI TRẺ CƯỜI

Jesse viết rất nhiều bài cho chuyên mục “Góc nhìn” của Vnexpress và chuyên mục “Jesse cười” của Tuổi Trẻ Cười. Từ nhỏ, Jesse đã ưa mạo hiểm, thích khám phá. Năm 18 tuổi anh “đi bụi” đến Ottawa tìm cách học đại học. Nhưng một năm, anh phải mượn ngân hàng 10.000 USD để học đại học nên Jesse quyết định đi lính. Đi, đi và đi. Bảy năm ở Việt Nam, Jesse đã đi qua gần hết các tỉnh thành.

ĐI VÌ CHÍNH MÌNH, Ở VÌ TÌNH YÊU

Đi vì chính mình

Mình là người Canada, đã sống ở Việt Nam gần chín năm. Mình đang làm cho báo Tuổi Trẻ Cười. Bản thân mình cũng khá thành công trong cuộc sống nhưng vẫn nghèo. Nhiều người hỏi Jessie:

- *Tại sao lại đi bỏ nhà đi xa như vậy?*
- *Tại sao không?*

Lúc Jesse 13 tuổi, bố mẹ đã quăng mình lên máy bay gửi sang Anh Quốc, bắt Jessie tự trải nghiệm cuộc sống xa nhà. Jessie đi xe đạp gần 2000km một tháng trời, không có Google map nên bị lạc suýt, phải tự sửa xe, tự ăn uống, tự quản lý tiền bạc...

Có một lần, Jesse đạp xe lên một dốc núi. Lúc đạp lên thì chậm và mệt vì núi khá cao, còn khi xuống dốc thì xe lao nhanh, nguy hiểm cực kỳ. Xui xẻo làm sao, Jessie tông vào một cục đá, bị té lộn mấy vòng, xe và người mỗi thứ một nơi. Lưng mình bị rách và chảy rất nhiều máu, nằm bất động một mình, chẳng có ai để kêu cứu, muốn khóc gọi cho ba mẹ cũng không được. Rồi cũng tự bò dậy, dắt cái xe đi sửa, đi bệnh viện.

Năm 2002, Jesse bắt đầu đi học đại học. Học phí một năm là 10.000 USD. Vì vậy mình phải kiếm tiền để đóng học phí. Sau khi suy nghĩ, Jessie quyết định đi lính (chính phủ trả tiền cho mình). Đi lính ở Afghanistan rất khắc nghiệt. Mọi thứ đều nguy hiểm, bọ cạp độc, rắn độc, bò sát độc, đặc biệt một loài nhện khổng lồ, bò rất

nhanh cũng có độc. Đêm về thì nhiệt độ hạ thấp lạnh thấu xương. Không khác gì địa ngục trần gian.

Năm 2008, Jesse qua Nhật sống khoảng 1 năm. Jesse không chọn Tokyo mà chọn Kanazawa - một nơi không có người Tây, không ai sử dụng tiếng Anh để ép bản thân học tiếng Nhật, phải chịu khó thích nghi với môi trường. Mỗi tối sau khi đi làm về, Jesse hay đi qua cửa hàng nhỏ và ghé vào đó ăn. Người phục vụ không biết tiếng Anh, còn mình thì không biết tiếng Nhật, cứ phải sử dụng từ điển để gọi món. Mình cảm giác là quán này không thích người nước ngoài lắm. Vậy mà sau 2 tháng, có một buổi tối Jesse không đến ăn nữa, cô chủ quán đã 70 tuổi, gọi điện thoại cho Jesse hỏi han rồi mời tới quán ăn tối miễn phí. Dần dần, họ giống như gia đình thứ hai của mình. Sống ở Nhật Bản cực hạnh phúc, cực vui, nhưng với bản tính đam mê khám phá, Jesse sợ béo, sợ yếu, nên quyết định đi tiếp. Đến 2009, Jesse tới TP Hồ Chí Minh, Việt Nam.

Khi bắt đầu ở Việt Nam, Jesse không biết ai. Buổi tối, mình hay ra Bùi Viện ngồi. Ở đó có một nhóm người Tây, họ sống ở đây lâu nhưng không biết nói tiếng Việt. Ban ngày, họ dạy tiếng Anh, đêm đêm cứ đi uống bia như vậy. Họ buồn và không muốn ở đây nữa. Mình thì không muốn như họ. Mình rút ra được kinh nghiệm khi ở Nhật, là cho dù bạn có ở đâu đi nữa thì bạn cũng phải học ngôn ngữ và văn hóa của nước đó để thích nghi. Vòng tròn lặp lại, mình chọn sống ở một nơi xa, xung quanh chỉ có người Việt và tiếng Việt. Jesse may mắn có hàng xóm là bạn bè, xem mình như gia đình.

Ô lại vì tình yêu

Mình thấy đi dạy tiếng Anh thì rất chán, vì tiếng Anh với mình chẳng có gì mới mẻ. Khi biết nói một chút tiếng Việt, Jesse muốn viết báo. Nghĩ là làm, mình xách balo lên chọn một nơi xa hơn để

học viết – miền Bắc. Nhưng đời không như là mơ, viết báo cũng có nhiều vấn đề, phải viết làm sao cho hay, cho thú vị đã khó mà tiền nhuận bút thì lại không cao. Thời gian đầu, mình chỉ viết cho các báo nhỏ mỗi bài chỉ được 200 – 300 ngàn.

Giống như leo núi, phải tìm được chỗ bám thì mới leo lên được, thời gian chuyển đến đây mình không có tiền, không có bạn bè, không có những người bên cạnh mình như lúc trước, rất cô đơn. Dần dần, Jesse thay đổi rất nhiều, hút thuốc lá, một điếu, hai điếu, rồi ba điếu... uống hai chai nước ngọt mỗi ngày, nốc cà phê liên tục, chỉ ăn mỗi bánh mì, không tập thể dục... Riết rồi mình yếu đi, mập ra, tâm trạng buồn bã. Sau ba năm như vậy, nhiều lúc muốn bỏ cuộc kinh khủng, cứ nghĩ chắc đến lúc phải quay về Canada rồi.

Nhưng một buổi sáng nọ, hàng xóm gọi cho mình từ TP Hồ Chí Minh: “*Jesse ơi, quay lại đi, về quay lại nhà cũ sống đi*”. Jessie lập tức gác điện thoại, phỏng lên xe mô tô chạy từ Hà Nội về TP Hồ Chí Minh trong 11 ngày. Chạy gần tới Đà Lạt, hàng xóm lại gọi nhắc đang ở đâu thế. Vừa tới nơi, mình thấy khoảng chừng 20 người. Bàn ghế bày ra ngoài đường đầy đồ ăn ngon, tay cầm ly bia vẫy gọi to: “*Nhậu điii!*”

Tóm lại, trong cuộc sống, mình nghĩ phải trải qua thăng trầm thì mới trưởng thành được. Khi gặp một thử thách lớn cỡ nào, thì bạn phải có sức chịu đựng tương đương. Jesse học một điều là khi chinh phục một thử thách lớn mình phải có những người bạn luôn ở bên luôn ủng hộ thì mình có thể chịu được nhiều hơn.

“Mỗi người bảo tôi đừng bắt đầu
một hành trình không có kết thúc.”

MAI ANH

NHÀ BÁO TRẦN MAI ANH QUỸ “THIỆN NHÂN VÀ NHỮNG NGƯỜI BẠN”

Chị Trần Mai Anh, Người sáng lập, điều phối Chương trình “Thiện Nhân và những người bạn”. Con đường mà Trần Mai Anh đi bắt đầu từ khi quyết định nhận nuôi bé Thiện Nhân có thể coi là một hành trình dài dằng dẵng, là những tháng, những năm chị đồng hành cùng Thiện Nhân trải qua các cuộc phẫu thuật lớn nhỏ. Sau đó, Trần Mai Anh có rất nhiều chuyến đi, khắp nơi trên thế giới để giúp đỡ những đứa trẻ thiệt thòi. Trên con đường đấy, giữa ngã ba đường chị gặp những người đồng hành, để cùng nhau đi những chặng đường dài hơn, xa hơn. Họ tiếp tục đi, và được gặp những người bạn khắp nơi trên thế giới, nối dài những giấc mơ cho những đứa trẻ.

HAI CON ĐƯỜNG CỦA TÔI

Chúng ta, không ai có quyền quyết định sự ra đời của mình. Sự ra đời của con trai út của tôi như một ví dụ của việc chúng ta bắt đầu một hành trình cuộc đời này dưới nhiều cách khác nhau. Cậu con trai nhỏ của tôi là Thiện Nhân. Em là con nuôi. Tôi tự hào nói về điều đấy và Thiện Nhân hoàn toàn biết em ấy không phải do tôi sinh ra. Hơn mười mấy năm trước, em Nhân bị bỏ lại trên một đỉnh núi. Em bị một con thú ăn hết một phần cơ thể, 75% thương tật. Em đã bắt đầu hành trình cuộc đời như vậy. Có những điều mình không muốn, thật sự không hề muốn nhưng mà mình vẫn phải đối đầu và đi với nó bằng tâm thế như thế nào. Không ai quyết định sự ra đời của mình nhưng hoàn toàn mình có quyền quyết định những bước chân tiếp theo.

Nhưng tôi còn một con đường nữa. Con đường này bắt đầu một cách không trông đợi, không tính toán. Nhiều năm trước đây khi tôi đón bé Thiện Nhân đang còn nhiều thương tật thì mọi người đã khuyên là đừng bao giờ bắt đầu một việc làm mà không có kết thúc. Sự thực, đó là một bắt đầu của một hành trình không có kết thúc. Em Nhân chỉ có một chân và tôi thì nhỏ gầy, nên mỗi lần đi lại ở các sân bay, tôi không thể nào bế Nhân nổi. Hình ảnh của mẹ con tôi lúc ấy luôn luôn là công nhau trên vai và di chuyển qua từng sân bay, đi rất nhiều nơi. Hành trình của mấy mẹ con tôi đã đi để chữa bệnh là hơn ba phần tư vòng trái đất. Đi để tìm lại được một chân, để tìm một phần cơ thể, để em Nhân có thể trở lại thành một cậu con trai bình thường, có con chim xinh xinh như rất nhiều chàng trai khác.

Trên hành trình ấy, chúng tôi gặp rất nhiều người. Năm 2010, ca phẫu thuật quyết định do một bác sĩ ở nước Ý xa xôi giúp em tái tạo bộ phận sinh dục để em có con chim xinh xinh trước khi em

bước vào lớp Một. Sau ca phẫu thuật thành công, tôi đã hỏi Thiện Nhân: “*Bây giờ mẹ con mình có hai chọn lựa. Một là con hoàn thiện rồi thì chúng mình sẽ như bao gia đình khác, bao nhiêu đứa trẻ khác đi học, mẹ đi làm lo cho các con thôi. Minh còn một lựa chọn thứ hai nữa, hơi vất vả hơn một tí, đấy là trong quá trình đi phẫu thuật, mình phát hiện ra có nhiều cô bé, cậu bé khác cũng khiếm khuyết những một phần cơ thể như con thì mẹ con mình có thể giúp những người mẹ, người con khác thì con chọn cách nào? Con chọn cách nào mẹ cũng đồng ý bởi vì mẹ con mình không có trách nhiệm phải giúp đỡ cứ một ai cả, nếu như mà chúng ta không muốn*”. Lúc đấy bé Thiện Nhân mới học lớp Một. Thiện Nhân đã suy nghĩ. Sau một hồi em nói là: *Con quyết định là sẽ giúp các bạn khác cùng với mẹ*. Và thế là con đường thứ hai của mẹ con chúng tôi mở ra. Hành trình đấy của hai mẹ con là sự cộng lại của rất nhiều hành trình cuộc đời những người khác. Nó là con đường dài hơn và rộng hơn. Mười mấy năm trước có người nói rằng, đừng bước chân vào một con đường mà mình không biết kết thúc. Nhưng thực sự là chúng tôi đã bước rồi và chúng tôi yêu hành trình đấy và nhiều người cũng yêu nó. Mọi người gọi đó, đấy là Hành trình yêu thương. Đi nhiều thì sẽ rất mỏi chân và yêu nhiều thì tim cũng mệt nữa. Tại sao vậy? Khi đối diện với nhiều nỗi đau khổ của các em bé khác thì không vui được đâu, tim rất mệt mỏi. Con đường cũng vất vả nữa. Nhiều lúc mình cần mẫn như một con lạc đà đi trên sa mạc, bỏng rát, nóng cháy. Nhưng vì trên đường đi dưới nắng nóng đấy thì tôi thấy sa mạc lấp lánh rất nhiều những hạt cát. Nhiều số phận con người khác nhau nữa đang trông chờ sự lấp lánh để biến trở thành người bình thường. Nếu chúng ta dừng lại, nếu chúng ta không đi thì không bao giờ tới, không đi thì không bao giờ chuyển động. Nếu chúng ta không đau đớn, không yêu thương thì chúng ta cũng không có tình yêu. Không biết các bạn có thích một ngày cứ đứng im một chỗ, chẳng ai yêu mình và mình cũng chẳng yêu ai.

Tôi có rất nhiều con

Tôi rất thích nhiều đứa trẻ khác gọi là mẹ Mai Anh. Có nhiều đứa trẻ khác từ nhiều thành phố trong cả nước bảo là: “*Cô oi từ giờ cô nhận con là con nhé*”, có cả những em hai mươi tuổi rồi. Bởi vì lúc tôi giúp các em ấy thì còn bé, bây giờ trưởng thành, có gia đình có con rồi cũng cứ gọi là mẹ. Có đứa trẻ từ Campuchia gọi tôi là Mami. Một người sẽ phải vất vả để sinh ra đứa con, nhiều người phải tìm mọi cách để có được một đứa con, thì tự nhiên, khi đi con đường thứ hai với hành trình đầy yêu thương này, tôi lại có nhiều những thiên thần nhỏ. Đây là một hành trình mà tôi nghĩ mọi người nên thử, mỗi có, mệt có, nhưng được yêu rất nhiều. Hãy hình dung mà xem, có một con đường mà mình phải đi đầu tiên thật sự mệt. Mình hoàn toàn có quyền chọn lựa thêm một con đường nữa. Mình quyết định đi hay là không, đi bằng cách nào. Nếu cuộc sống mà mình được quyết định đường đi của mình thì tuyệt vời vô cùng. Cuộc sống có nhiều cung bậc cảm xúc, có vui, có buồn, có may mắn, có rủi ro, có những thứ mình bắt buộc phải làm và có những thứ mình được chọn lựa. Và lựa chọn là cách để cân bằng cuộc sống một cách dễ chịu hơn rất nhiều, giúp tôi đi trên con đường đầu tiên mà tôi phải đi, một người phụ nữ một mình nuôi ba đứa con. Tôi thấy hết sức nhẹ nhàng, yêu cuộc sống này hơn. Tôi rất thích gặp mọi người bởi vì mỗi lần gặp mọi người thì tôi rất vui và cười nhiều, mọi người cũng sẽ cười lại.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Thành công bị trì hoãn

Bất kể bạn là ai, bạn làm gì thì bạn cũng luôn xác định sẽ phải
đối mặt với rất nhiều lần “bị từ chối” khỏi thành công.
Nhưng những lần “không” ấy hoàn toàn không phải là sự thất bại,
mà chỉ là vấn đề đặt ra cho bạn: Phải vượt qua nó như thế nào?
Và mỗi lần thất bại ấy có giá trị với bạn ra sao?

THÀNH CÔNG !!!
THÀNH CÔNG???

THẤT BẠI???

THẤT BẠI!!!

DOANH NHÂN ĐÀO CHI ANH

Bỏ công việc ở một tập đoàn nổi tiếng, dốc hết vốn liếng vào lĩnh vực ẩm thực, xây dựng thành công chuỗi cafe phục vụ đồ ăn Á - Âu - The KAfe từng gây sốt cộng đồng một thời, Đào Chi Anh được biết đến như một tấm gương sáng giá cho cộng đồng start-up Việt. Sau đó The KAfe nhận được khoản đầu tư 5,5 triệu đô trong vòng đầu tiên của quá trình gọi vốn từ các quỹ đầu tư tại London và HongKong. Liên tiếp sau đó là sự mở rộng phạm vi kinh doanh của 4 thương hiệu The KAfe, The KAfe Village, The KAfe Box và The Burger Box, với 26 chi nhánh tại Hà Nội và TP Hồ Chí Minh. Năm 2016, hoạt động của The KAfe bắt đầu chững lại. Tháng 10/2016, Chi Anh chính thức ngừng làm việc với tư cách CEO của KAfe Group sau 3 năm.

HÃY THẤT BẠI VÀ YÊU THẤT BẠI CỦA MÌNH

Những nỗi sợ khi thất bại

Tiếng Anh có câu: “*Khi quả trứng vỡ ra từ bên trong, sự sống sẽ xuất hiện*”. Mỗi lần mình thất bại, mình phá tan lớp vỏ trứng để trở thành một con chim bay cao. Mặc dù nghe rất hay nhưng tôi biết là nỗi sợ thất bại vẫn còn trong chúng ta. Có ba nỗi sợ chính dẫn đến nỗi sợ thất bại của bạn ngày hôm nay.

Nỗi sợ đầu tiên, phổi biển nhất, là nỗi sợ bị phán xét. Càng trẻ chúng ta càng sợ bị phán xét. Thời buổi này trên mạng xã hội, hình ảnh là tất cả. Từng bức ảnh được chỉnh sửa, từng like, từng comment như một thước đo giá trị của bạn vậy. Nhưng đó là thế giới ảo. Còn ở thế giới thật bạn lại quan tâm đến lời phán xét của bạn bè, mong đợi của bố mẹ, của đồng nghiệp, bạn bè. Mình muốn giữ một hình ảnh hoàn hảo. Tôi cũng vậy. Nhưng tôi nhận ra là tất cả có thể đổ vỡ rất nhanh. Nếu mà mình cố gắng níu kéo hình ảnh hoàn hảo đấy, mình sẽ bỏ lỡ rất nhiều cơ hội để bắt đầu lại, để từ bỏ những gì không còn tốt cho mình nữa, để mình trở thành một con người có ích hơn, tỏa sáng hơn.

Trong mỗi người, nỗi sợ lớn nhất là bị phán xét, bị bình luận. Nhưng hãy tin tôi đi, tất cả sẽ qua. Tôi đã bị vô số người mà tôi không biết là ai, phán xét trên mạng xã hội. Lúc đó cũng buồn nhưng sau một tháng, hai tháng, sáu tháng mọi thứ trở nên yên ắng. Thực chất là không ai quan tâm đến bạn nhiều như bạn nghĩ. Nên hãy quan tâm đến chính mình.

Mỗi ngày bạn đi học về, bạn đi làm về, bạn về với ai? Bạn về với chính bạn. Bạn đi ngủ với những suy nghĩ gì? Suy nghĩ của chính bạn. Về già chúng ta sống với những hoài niệm và những hối hận của đời mình. Nên đừng để cho quãng đời dài của mình phải gặm nhấm những nuối tiếc vì mình không chạy theo tiếng gọi của trái tim, không làm theo niềm đam mê. Đời còn rất dài nên chúng ta xứng đáng sống một cuộc sống hạnh phúc nhất có thể. Đừng để cho mình phải sợ thất bại đến mức không dám hành động và đến cuối đời là bạn chỉ còn hối tiếc mà thôi. Đó mới là bất hạnh đáng sợ nhất trên đời này.

Xua tan nỗi sợ bị phán xét, bạn sẽ lắng nghe được tiếng gọi của trái tim và bạn sẽ đi theo đúng con đường của mình.

Nỗi sợ thứ hai đó là sợ đánh mất thành công. Suy nghĩ hạn hẹp nhất là suy nghĩ trên đời chỉ có một kiểu, một con đường đến với thành công. Khi chúng ta quy thành công là một thành tích cụ thể, một mốc cụ thể, tôi sẽ kiểm từng này tiên là tôi thành công, tôi đạt được chức danh này là tôi thành công, bạn sẽ muốn níu kéo và sợ đánh mất nó. Bạn sẽ đánh mất vô số những cơ hội khác có thể đến với bạn.

Nếu thất bại không xảy ra thì mình đã không dũng cảm định nghĩa lại cho mình thành công là gì. Tôi muốn thành công của mình là được làm điều tốt nhất cho những người xung quanh, cho xã hội, được là phiên bản tốt nhất của chính mình.

Nếu bạn đặt mục đích thành công là được phục vụ với khả năng tốt nhất của chính mình thì bạn sẽ không sợ đánh mất thành công. Lúc đó bạn sẽ không đặt thành công là thước đo giá trị của cái tôi, mà bạn sẽ đặt việc phục vụ, làm điều tốt cho bên ngoài, cho xã hội là điều quan trọng nhất. Nên thất bại là để bạn học được những bài học để trở thành con người tốt hơn nữa nên bạn hãy đón nhận thất bại.

Nỗi sợ thứ ba là sợ phải vất vả, khó khăn. Chúng ta đều có một con lười sống ở trong mình. Con lười đó khiến chúng ta lười học, lười làm việc. Khi còn nhỏ, tôi đã phải di chuyển rất nhiều. Lớp Một tới lớp Sáu, tôi đã sống ở Đức và học tiếng Đức hoàn toàn. Tôi không nói được nhiều tiếng Việt và các ngôn ngữ khác. Từ lớp Bảy đến cấp Ba, tôi lại chuyển sang Đài Loan. Tôi không được học trường Quốc tế vì gia đình không có khả năng nên tôi đã phải học nói và viết tiếng Hoa trong vòng 6 tháng để được nhận vào trường học. Hàng ngày tôi chỉ ngồi viết tiếng Hoa, viết hết trang này đến trang khác, viết hàng nghìn trang đến lúc thuộc mặt chữ thì thôi. Sau đó tôi đã được giải thưởng và đứng đầu lớp ở nhiều môn. Tôi đã chiến thắng con lười.

Sau đó tôi học tiếng Anh, hoàn toàn ở nhà. Nghe nhạc, xem phim, tất cả là ngày này qua ngày khác, đều tự học. Cuối cùng tôi lại về Việt Nam vào năm lớp Mười. Tôi chưa nói, chưa học ở Việt Nam bao giờ. Tôi phải học lại từ đầu. Tôi mở sách, học từ Tâm Cám cho đến Truyền Kiều, Bình Ngô đại cáo. Hàng ngày tôi tập viết, tập đọc cho mẹ nghe, mẹ sửa và tôi đã thi đỗ vào trường Chu Văn An.

Sau ba năm học ở Chu Văn An, tôi muốn được bay cao hơn nữa. Tôi đã tự học ở nhà để thi vào trường Đại học quốc gia Singapore. Trong 350 người, chọn 50 người. Tất cả những thành tích của tôi đơn giản là vì tôi đã vượt qua con lười. Ngày này qua ngày khác, khi bạn thấy những trở ngại, đừng nghĩ đến việc đấy mà hãy nghĩ đến cảm xúc mà mình muốn có, muốn được đảm bảo trong đam mê, trong giá trị mình theo đuổi, được sống hết mình với tuổi trẻ. Tuổi trẻ là cái duy nhất mình có, thời gian là cái duy nhất mình có. Nên là hãy chọn cảm xúc đó thay vì nghĩ về công việc mà mình sẽ phải làm thì tự nhiên cái lười đấy, con lười đấy sẽ chết dần. Nếu thất bại bạn hãy làm lại. Tôi cũng thế. Tôi bắt đầu làm lại suốt hơn 15 năm nay hoặc là cả đời. Hãy coi nó là cuộc sống.

THẦY GIÁO NGUYỄN MINH QUÝ

HIỆU TRƯỞNG TRƯỜNG THPT TRẦN NGUYÊN HÃN, TP HẢI PHÒNG

Năm 2016, cộng đồng mạng chia sẻ câu chuyện về một cậu học trò lớp 11 ở Hải Phòng để lại lời xin lỗi khi đâm vỡ kính ô tô của 1 chiếc xe ven đường. Cậu bé ấy tên Tùng, học sinh lớp 11, THPT Trần Nguyên Hãn, Hải Phòng. Lâu lâu, học trò trường này lại thấy thầy Hiệu trưởng mang những bộ phim tài liệu như Lửa Thiện Nhân, hay Chuyện tử tế... chiếu trước toàn trường. Đó là cách để thầy Quý cùng các thầy cô ở ngôi trường này chuẩn bị cho các em về nhân cách, và kỹ năng trước khi bước ra cuộc sống. Thất bại của một người thầy, người cô là gì? Có phải là khi nhìn những giọt nước mắt của học trò sau những kỳ thi?

CÚ VẤP TUỔI 18

Gánh nặng thành công

Tôi từng nghe có người nói: *Nếu ai thất bại đến lần thứ hai thì sẽ mất lòng tin.* Tự nhiên tôi đếm lại xem mình có bao nhiêu lần thất bại, liệu mọi người có mất lòng tin với mình hay không? Tôi cũng chợt nghĩ, có một từ mà người ta rất thích nghe, đó là “Thành công”. Chắc chắn các bạn được nghe rất nhiều lời chúc có từ “thành công” rồi. Nhưng liệu đã bao giờ chúng ta đặt một câu hỏi là liệu lời chúc đẹp đẽ đó có trở thành áp lực vô hình khiến “thành công” bị trì hoãn hay không?

Từ khi là hiệu trưởng tôi thường chúc học sinh, đặc biệt những học sinh chuẩn bị ra trường là: “*Thầy chúc các em thành công*”. Lời chúc đầy đỗi khi tôi nghĩ sẽ là áp lực, đặc biệt đối với những học sinh chuẩn bị thi học sinh giỏi Quốc gia hoặc những em không có kết quả tốt trong kỳ thi nào đó. Áp lực của chữ “Thành công”, áp lực của lời chúc “Thành công” đè nặng trên đôi vai học trò, sẽ khiến rất nhiều đứa trẻ rơi vào trạng thái u buồn, lo âu, thất vọng. Các em tự coi mình là kẻ thất bại. Bố mẹ cũng vì hiếu ứng của chữ “Thành công” đè nặng nên có khi coi đứa con của mình là đứa trẻ bỏ đi vì chỉ có mỗi việc học thôi mà cũng không xong.

Tôi muốn nói với các em đang rơi vào trạng thái thất bại trong kì thi rằng: *Các em không phải là người thất bại. Thành công chưa đến thôi, Thành công đang bị trì hoãn.* Trách nhiệm của các em là phải đi tìm thành công. Bởi vì chính tôi là người đã từng bị trì hoãn thành công và phải đi tìm thành công suốt một thời gian rất dài.

Cú sốc tuổi 18

Tôi sinh ra và lớn lên ở huyện Vĩnh Bảo, một huyện nghèo của thành phố Hải Phòng. Hồi đi học, tôi cũng có nhiều mơ ước, trong đó mơ ước lớn nhất là sẽ được làm sĩ quan an ninh. Nhưng mơ ước này tôi không bao giờ thực hiện được. Không phải vì tôi không đủ khả năng để thi đỗ Học viện An ninh mà vì một lí do. Đó là cuối năm cấp ba, trước khi thi tốt nghiệp tôi gặp một tai nạn. Một người bạn trong lúc nô nghịch đã ném cái chổi vào mắt trái của tôi. Từ một cậu học trò khỏe mạnh, lành lặn, tự tin, rất nhiều ước mơ, tôi suy sụp. Tôi sống trong tuyệt vọng vì hàng ngày tôi cảm nhận mắt trái của mình không nhìn thấy ánh sáng. Nỗi đau cứ dai dẳng. Tôi cũng không nói với bố mẹ tôi điều đó. Hồi đó bố mẹ tôi, thầy giáo chủ nhiệm và các bạn không hiểu tại sao một cậu học trò học khá giỏi lại không thi đại học nữa. Rào cản đó đến với tôi thật bất ngờ. Khi không thi đại học thì tôi đi làm. Tôi làm rất nhiều việc. Từ bán bóng bay, bán cá, sửa xe. Tôi trở thành thợ quay chậu hoa chuyên nghiệp, tự nuôi sống được bản thân.

Hồi đó tôi rất oán hận người bạn đã gây tai nạn cho mình nhưng bây giờ thì tôi không còn oán hận nữa. Bởi vì bạn ấy đã giúp cho tôi hiểu một điều. Cảm trớ đó đã luyện cho tôi, một chàng trai tuổi 18 thêm bình tĩnh, tự tin và mạnh mẽ. Qua ba năm, tôi học được rất nhiều điều mà sách vở không bao giờ có được. Tôi trân trọng quãng thời gian ba năm sau khi mà tốt nghiệp Trung học phổ thông mà không thi đại học. Tôi hiểu được trên đời này không có một khó khăn nào đến mức độ mình không thể vượt qua.

Những tấm bằng

Tôi có một tấm bằng tốt nghiệp được lưu giữ như một kỉ vật, là một dấu mốc quan trọng. Năm 1994, sau ba năm không thi đại học,

tôi quyết định lại theo đuổi giấc mơ của mình. Đó là trở thành thầy giáo giống như bố mẹ tôi. Tôi thi đỗ vào trường Cao đẳng Sư phạm Hải Phòng. Tôi lao vào học và kết quả học tập của tôi rất tốt. Tôi là sinh viên xuất sắc, tôi là lớp trưởng và cũng là đội trưởng của đội SV 96. Tôi tham gia các phong trào của nhà trường và đạt thành tích rất cao. Bố mẹ tôi rất tự hào. Bản thân tôi nghĩ, mình sẽ trở thành một thầy giáo giỏi. Nhưng kết thúc ba năm học thì kết quả học tập của tôi lại là một con số 0 tròn trĩnh.

Vì sao vậy? Bởi vì chính do không kiềm chế nên tôi tham gia vào một cuộc đánh nhau. Vậy tại sao tôi vẫn giữ được tấm bằng tốt nghiệp? Lê ra năm tốt nghiệp của tôi là năm 1997 nhưng đã được sửa thành năm 1998. Các thầy có thể sửa cho tôi một chiếc bằng tron tru và đẹp hơn nhưng tôi không muốn. Tôi muốn giữ vết sửa ấy để luôn nhắc nhở rằng: *Mình đã từng sai lầm*. Tôi nhớ như in phút giây ngồi trong hội đồng kỷ luật. Tôi nhớ những giọt nước mắt của mẹ tôi. Chắc chắn nếu như không có mẹ đến trường đón tôi, không có ba năm tôi lăn lộn kiếm sống, chắc chắn tôi sẽ bỏ đi và không biết bây giờ là cuộc đời của tôi sẽ ra sao. Tôi hiểu rằng vấp ngã không phải là thất bại mà là nằm lại sau thất bại. Tôi quyết định đứng lên và tôi trở thành thầy giáo như ước mơ của mình. Hai mươi năm đã qua, tôi giảng dạy 6 trường. Hai mươi năm qua, tôi dồn sức để làm việc, đem tâm sức, trí tuệ, tâm huyết của mình với khát khao khẳng định mình trong công việc.

Năm 2008 tôi được bổ nhiệm làm phó hiệu trưởng. Năm năm sau, năm 2013, tôi là người đầu tiên trúng tuyển trong kỳ thi tuyển hiệu trưởng đầu tiên của thành phố Hải Phòng. Tôi là hiệu trưởng của trường THPT Trần Nguyên Hãn đã năm năm nay.

Tôi biết, mỗi lần thất bại là một lần đau đớn. Bởi vì không đau đớn thì mình là người vô cảm. Vô cảm với chính mình, vô cảm với người thân, vô cảm với bố mẹ. Nhưng chính thất bại lại giúp ta học

được rất nhiều điều. Ba năm mà tôi trải nghiệm ở trường đời giúp tôi kiên định đi theo con đường với cương vị của một người hiệu trưởng. Tất cả các thầy giáo, cô giáo ngoài việc giảng dạy cho các em về kiến thức thì phải rất chú trọng đến việc giáo dục đạo đức, lối sống và kỹ năng sống. Chính điều đó đã làm nên nét rất riêng của trường THPT Trần Nguyên Hãn ở thành phố Cảng.

Những sai lầm của thời sinh viên giúp tôi trở thành một người thầy giáo bao dung hơn, độ lượng hơn, thấu cảm hơn với những cái sai của học trò. Tuổi 18 chắc chắn các em có quyền sai, có quyền được sửa sai và có quyền học từ những điều mà mình sai. Nỗ lực học tập và rèn luyện sau khi ra trường giúp tôi trở thành một người thầy biết tự học và là người thầy hiểu được giá trị chân thực của một con người. Giá trị chân thực không nằm ở trong bằng cấp. Tôi học cao đẳng, đến bây giờ thì tôi đã là Thạc sĩ. Hai mươi năm đã qua, thành công đối với tôi không phải là danh vọng, tiền bạc hay là địa vị. Điều quan trọng nhất của chúng tôi, những người giáo viên là truyền được cảm hứng cho các thế hệ học sinh, để các em luôn cháy trong mình một khát khao cống hiến, khát khao khẳng định và làm lại nếu như mình vấp ngã.

Huấn luyện viên MAI ĐỨC CHUNG

ÔNG MAI ĐỨC CHUNG

HUẤN LUYỆN VIÊN TRƯỞNG ĐỘI TUYỂN BÓNG ĐÁ NỮ QUỐC GIA VIỆT NAM

Cho đến thời điểm này, HLV Mai Đức Chung là người hiếm hoi thành công trong cả bóng đá nam và bóng đá nữ.

Với bóng đá nữ

Tháng 12/2019, tại kỳ SEA Games 30 diễn ra ở Philippines, ông một lần nữa cùng các học trò bảo vệ thành công danh hiệu nhà vô địch của giải đấu. Đây là huy chương vàng lần thứ sáu của bóng đá nữ Việt Nam tại SEA Games, trong đó bốn lần là dưới sự huấn luyện của ông.

Với bóng đá nam

Ở cấp độ đội tuyển, ông Chung là người dẫn dắt đội tuyển nam U22 Việt Nam đoạt cúp Merdeka 2008 tại Malaysia. Ở cấp độ câu lạc bộ, ông đưa Becamex Bình Dương vào tới trận bán kết AFC Cup năm 2009.

Riêng trong năm 2017, HLV Mai Đức Chung làm việc cả với bóng đá nam và bóng đá nữ, huấn luyện cả đội bóng đá nữ đỉnh cao lẫn đội bóng đá nam đỉnh cao, rồi... thành công với cả hai. Điều đặc biệt nữa là HLV Mai Đức Chung luôn sẵn sàng nhận những nhiệm vụ rất khó, các nhiệm vụ mà thường ở thời điểm đấy chẳng ai dám nhận. Ông Chung luôn sẵn sàng vào vai “người đóng thế”.

NẾU THẤT BẠI, ĐÃ CÓ BỐ Ở ĐÂY!

Tôi là Mai Đức Chung, năm nay cũng gần thất thập cổ lai hi. Tôi là Huấn luyện viên trưởng Đội tuyển bóng đá nữ Quốc gia Việt Nam.

Thành công của tôi

Năm 2017, báo chí đã đăng rất nhiều về thành công của tôi, thành công với bóng đá. Trên thế giới, không có ai là huấn luyện viên cả đội nam và đội nữ, chỉ có ở Việt Nam. Đội tuyển bóng đá nữ Việt Nam năm lần giành Huy chương Vàng tại các kì SEA Games, thì tôi được ba lần khi làm Huấn luyện viên trưởng (tính đến thời điểm Tháng 7/2018). Đạt được thành tích như vậy không phải là dễ dàng, rất nhiều khó khăn, ai cũng sợ thất bại cả. Bản thân tôi cũng thế. Trong nền bóng đá của chúng ta, chúng tôi thường nói vui: *Tù đưa trẻ con đến một ông già, ai cũng phân tích được bóng đá.* Chúng tôi nói vui, mình như là một cái thùng rỗng, ai nói gì cũng được, xin nghe hết. Vì thắng thua trong thể thao, nhất là bóng đá, gần nhau lắm, cận kề lắm. Ngày hôm trước có thể thắng nhưng ngày hôm sau là thua ngay. Thành công và thất bại chỉ trong gang tấc thôi.

Nếu thất bại, bố chịu cho!

Năm 2017, đội bóng đá nữ đoạt Huy chương Vàng SEA Games 29 tại Malaysia. Tôi tưởng được nghỉ ngơi, nhưng vừa bước chân về nhà thì có điện thoại của Chủ tịch Liên đoàn bóng đá Việt Nam Lê Hùng Dũng bảo: *Hiện nay trong bối cảnh rất khó khăn của bóng đá,*

đội U23 nam tại SEA Games không thành công, không vượt qua được vòng loại, còn bóng đá nữ, anh đã thành công. Lãnh đạo Liên đoàn chúng tôi rất mong muốn anh làm huấn luyện viên trưởng đội tuyển bóng đá nam, dự hai trận đấu rất quan trọng với Campuchia. Lúc ấy đội tuyển Campuchia đang tung bừng lăm. Họ hòa với đội tuyển Trung Quốc 1-1 tại PhnomPenh (Campuchia) và chỉ thua đội tuyển Nhật Bản ngay tại Nhật với tỉ số 0-1. Nhận đội U23 lúc này như một gánh nặng. Suy nghĩ một ngày, tôi nói với anh Dũng là: Tôi sẵn sàng. Trong một ngày ấy, người nhà, anh chị em, rồi bạn bè gọi điện hỏi, tại sao lại nhận làm gì, vừa mới thành công đội nữ, bây giờ, nếu đá tốt thành công thì không sao nhưng nếu mà thua thì đổ ra sông ra biển hết. Nhưng đứng trước tình cảnh khó khăn như vậy, tôi nghĩ: Trong khó khăn người ta mới mình. Nếu mình cũng chối từ như mọi người khác thì tôi không phải là tôi nữa.

Tôi là một đảng viên, đã hơn 40 năm làm công tác về bóng đá, về thể dục thể thao. Tôi tốt nghiệp Đại học Thể dục thể thao Từ Sơn năm 1972. Bên cạnh những thành công cũng có nhiều thất bại. SEA GAMES năm 2007 tại Thái Lan, tôi đã làm trợ lý cho ông Alfred Riedl. Trận đá chéo chúng ta thua Myanmar. Tôi hôm ấy lãnh đạo Liên đoàn theo dõi trận đấu quyết định họp ngay và đề nghị chấm dứt hợp đồng với ông Alfred Riedl. Họ gọi tôi lên để làm Huấn luyện viên trưởng ngay trận hôm sau. Chỉ có một ngày, phải làm tất cả mọi thứ về chuyên môn, công tác tư tưởng. Khi đã lựa chọn đương đầu với thử thách thì tốt nhất là đừng có sợ, hãy đi tới cùng. Chúng ta dám làm, dám chịu.

Trong công việc của chúng tôi, hàng ngày ngoài phải ra sân, làm công tác tư tưởng cho vận động viên. Tôi luôn luôn đứng trước từ 20 đến 30 vận động viên. Nếu vận động viên thua trận

Vì một Việt Nam cất cánh

đấu sẽ buồn chán mà tôi cũng như vậy thì giống như cả đoàn tàu lao xuống vực. Đầu tàu lao thì cả cái đoàn tàu nó cũng lao theo. Tôi là người thuyền trưởng, phải ráng đứng dậy, khi ngã phải tự đứng dậy, tự động viên bản thân. Trong bối cảnh những trận đấu khó khăn tôi có nói với các bạn ấy thế này: *Các con ạ các con cứ đá đi, thi đấu hết sức mình đi, không ai trách các con, thắng là của các con, thua bố chịu cho.*

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Dám thay đổi để đổi thay

Cuộc đời của chúng ta luôn luôn thay đổi, ngày hôm nay sẽ khác ngày hôm qua. Có rất nhiều hình thái của sự thay đổi, có những thay đổi chỉ trong suy nghĩ, có những thay đổi hiển hiện trước mắt. Có những sự thay đổi theo thời gian, giống như việc chúng ta đang già đi, có những thay đổi mang tính thời điểm khi chúng ta phải quyết định có “Dám thay đổi” hay không? Có người tìm thấy chính mình nhờ sự thay đổi. Có người dành cả sự nghiệp của mình để đi tìm kiếm “cái mới” bằng cách thay đổi liên tục những “cái cũ”. Có người nhận ra sự thay đổi của môi trường sống xung quanh chúng ta và mong muốn những người khác cũng có sự thay đổi trong cách đối xử với môi trường.

NSƯT TRẦN LY LY GIÁM ĐỐC NHÀ HÁT NHẠC VŨ KỊCH VIỆT NAM

9 năm trước, Trần Ly Ly rời Hà Nội vào TP Hồ Chí Minh, nhận vị trí Phó Hiệu trưởng phụ trách chuyên môn Trường Cao đẳng Múa TP Hồ Chí Minh.

Năm 2018, chị trở thành Giám đốc Nhà hát Nhạc vũ kịch Việt Nam, từ TPHCM trở lại Hà Nội. Giao hưởng, hợp xướng, vũ kịch... đều là những loại hình nghệ thuật chưa gần gũi với khán giả. Chính vì thế để tiếp cận khán giả là điều không dễ dàng, tuy nhiên trong cái khó khăn đó, chị đã cùng đồng nghiệp có những phương hướng để tìm lối đi mới.

MÌNH THAY ĐỔI ĐỂ CÔNG CHÚNG THAY ĐỔI

Tôi đã từng lạc lõng

Tôi học múa từ bé, cha mẹ tôi cũng làm nghề múa, cho nên ngay từ khi còn trong bụng mẹ tôi đã quen thuộc với những giai điệu âm nhạc và tất cả những gì liên quan đến múa. Từ 10 tuổi đến 18 tuổi, tôi học chuyên nghiệp về múa ballet và sau đó đi nước ngoài du học. Nhưng ngay sau khi tôi bước chân đến nước Úc và sau đó là Pháp, tôi nghĩ rằng: *Có lẽ lựa chọn múa Ballet không phải là sự lựa chọn tốt nhất đối với mình, trong thời điểm đó.* Bởi vì tôi yêu thích một nghệ thuật khác cũng liên quan đến múa, đó là múa đương đại. Múa đương đại đối với Việt Nam thời điểm ấy còn là một khái niệm rất mới. Đó là một thách thức nhưng tôi dám đương đầu với nó.

Khi trở về nước, tôi không ngại làm những vở lớn như vở “One day” (*Một ngày*). Đối với tôi để dựng một tác phẩm 60 phút về múa đương đại gặp quá nhiều khó khăn. Tôi không thể nào mang vở diễn ấy ra Nhà hát lớn được, có những nghi ngại rằng tư tưởng đấy quá khó hiểu. Tuy nhiên, bên cạnh đấy cũng có nhiều người dám bảo vệ tôi để tôi có thể đem sản phẩm “*Một ngày*” tới công chúng. Một điều vô cùng bất ngờ, đó là vở “One day” đã được viện Goethe lựa chọn Đại diện cho Việt Nam biểu diễn trong chương trình “*Ngày châu Âu tại Việt Nam*”.

Lạc lõng

Đến năm 2008, khi bắt tay vào làm vở lớn thứ hai đó là vở “*Living in the box*” (*Sống trong chiếc hộp*), tôi lại gặp phải một phản

ứng vô cùng bất ngờ. Đó là không có bình luận, không có nhận xét dù là khen hay chê, không có phản hồi nghĩa là họ không có cảm nhận với tác phẩm, không hiểu tác phẩm hoặc là không thấy thích cũng không thấy ghét. Điều đấy là một thất bại lớn. Tôi rơi vào tình trạng ốm nặng bởi vì không tìm được con đường của riêng mình, không chạm đến được khán giả. Tôi đã vào miền Nam, bắt đầu như một giảng viên của Trường Múa thành phố Hồ Chí Minh. Hàng ngày chia sẻ kiến thức cho các em học sinh. Và tôi nhận được những lời mời làm giám khảo. Thật bất ngờ vì điều đó lại đem đến thành công lớn đối với tôi. Mọi người biết đến tôi nhiều hơn với vai trò giám khảo chứ không phải là một người sáng tác. Trước đó mình sáng tác ở ngành “dọc” là một ngành khó tiếp cận nên rất ít người biết đến mình. Còn bây giờ được truyền hình biết đến, tôi làm việc tốt hơn, tôi có những mối quan hệ tốt hơn và tôi hiểu khán giả cần gì hơn nữa.

Bước ngoặt và thích nghi

Đến năm nay, tôi lại có một sự thay đổi nữa. Tôi trở về Hà Nội để làm một nhiệm vụ lớn hơn, đó là làm Giám đốc của Nhà hát Nhạc vũ kịch Việt Nam. Tôi quay trở về Hà Nội, tôi quay trở về nơi tôi sinh ra, để làm gì? Để suy nghĩ và làm những tác phẩm lớn, tạo điều kiện cho những tác giả lớn trên thế giới cũng như ở Việt Nam có nơi, có đất để sản sinh ra những tác phẩm như múa đương đại, có những định hướng lớn hơn để chia sẻ với khán giả và đem khán giả tới gần hơn với chúng tôi.

ÔNG BÀ ANH

Lê Thiện Hiếu

Ngồi bên nhau tay cầm điện thoại thật lâu

CA SĨ LÊ THIỆN HIẾU

Lê Thiện Hiếu, sinh năm 1995, tên khai sinh là Lê Phương Thảo, anh là một ca sĩ, nhạc sĩ trẻ, được công chúng biết đến khi tham gia chương trình “Bài hát hay nhất” (Sing my song) năm 2017. Cũng trong năm này, tại giải Cống Hiến, ở hạng mục Bài hát của năm, bài hát “Ông bà anh” của Lê Thiện Hiếu đã xuất sắc vượt qua nhiều đối thủ lớn để chiến thắng giải thưởng này.

THAY ĐỔI ĐỂ ĐƯỢC LÀ CHÍNH MÌNH

Em từng là con gái

Em là Lê Thị Hiếu, em đến từ Thái Nguyên. Em sinh ra là giới tính nữ. Nhưng đến khi em lên cấp hai và tới tuổi dậy thì, có những thay đổi về sinh lý thì em thấy thực sự bứt rứt trong người bởi vì em tự thấy: *Mình khỏe mạnh như thế này, không có dị tật gì cả, nhưng lúc đấy xã hội nói là không bình thường*. Nên em nghĩ là: “À, tinh thần của mình bị dị tật”.

Vào năm em học lớp bảy, mẹ em bị tai nạn và mất. Có lẽ Thượng đế biết rằng Ngài đã làm cho trái tim của em bị một vết thương quá lớn nên Ngài đã bù đắp lại bằng cách cho em một cơ hội để được sống thật với chính mình, một cơ hội để được là mình. Ngay sau khi mẹ em mất, em đã quyết định cắt tóc dài. Mình thay đổi hẳn luôn theo con người mà mình muốn, theo những khao khát mà mình muốn. Còn bố em, em thấy bố là một người đàn ông rất tuyệt vời. Bố biết là con gái mình có vấn đề như vậy nhưng mà bố em chưa bao giờ đánh em dù chỉ một roi, chưa bao giờ bố em nặng lời với em. Bố chỉ thể hiện ra là: *Bố buồn lắm con ạ, bố rất buồn khi con như thế này. Bố rất lo khi con bị xã hội xa lánh, bị kỳ thị, bố sợ con sẽ không được xã hội đón nhận*.

Em đã trải qua một quá trình dậy thì rất gian truân. Khi em dậy thì, ngực phát triển thì em phải nẹp nó lại. Chuyện mỗi tháng của con gái, em cũng phải trải qua hết, mỗi lần đến ngày là đau bụng lâm, khó chịu lâm. Rồi em phải đi mua cái đồ đó của con gái (băng vệ sinh). Mỗi lần đi mua, em rất ngai, rất xấu hổ.

Thay đổi để là chính mình

Đến cấp ba, em lên trên mạng internet tìm kiếm toàn bộ thông tin về LGBT là gì? Người chuyển giới là gì? Người chuyển giới có biến thái không? Có lập dị không? Lúc đó, đôi khi em hoang mang với chính mình, em sợ chính mình. Tự thân em cảm thấy, em là một người đàn ông, không phải là một người con gái và em đã quyết định: Bây giờ mình sẽ phải tìm hiểu về quá trình chuyển giới như thế nào.

Khi em quyết định tiêm mũi hormone đầu tiên, rất là run. Em mất cả mấy năm trời để đưa ra quyết định: mình có tiêm hay không tiêm. Lúc đấy, em đang đi hát phòng trà, giọng rất khác, không như bây giờ, mà là kiểu lảnh lót, kiểu con gái. Bây giờ tiêm hormone là mình sẽ vỡ giọng, mình sẽ mất giọng, mình sẽ không thể hát được nữa. Em rất lo và giằng xé. Nhưng khi quyết định rồi, mọi thứ rất dễ dàng, nhẹ nhõm lắm. Lúc đó em cảm thấy, dù có hát được nữa hay không thì mình đã được thỏa mãn, thỏa mãn được là mình.

Điều mà khiến em suy nghĩ nhiều nhất trong tâm trí em là: *Bây giờ mình tiêm thì mẹ mình có buồn hay không? Lúc mẹ mình còn sống, mẹ mình vẫn muốn mình nuôi tóc dài như vậy, muốn mình mặc váy như vậy. Bây giờ mình lớn rồi, mình lại không muốn cơ thể này, cơ thể mà mẹ đã sinh ra mình. Bây giờ mình tiêm, mình thay đổi nó, mẹ mình có buồn hay không? Mẹ mình có đau đớn hay không? Mẹ mình có thất vọng vì có một đứa con như mình hay không?*

Có một đêm em mơ thấy mẹ. Lúc đấy em rất mệt, rất căng thẳng bởi vì em nghĩ quá nhiều, không biết quyết định như thế nào. Đúng hôm đó thì mẹ đã về thăm em và ánh mắt mà mẹ trao cho em rất triu mến, yêu thương, không có vẻ gì là mẹ buồn vì em hết. Từ giấc mơ đó mà em càng có thêm động lực em làm điều đó. Trong vòng sáu tháng, giọng nói bắt đầu trầm dần, bắt đầu không hát được những

bài trước đây mình hát nữa. Lúc đấy cũng là một khoảng thời gian chật vật. Bên cạnh hát phòng trà em còn xin làm bồi bàn ở quán café nữa. Khi đi xin việc quán café, người ta cũng không nhận bởi vì ngoại hình là nam mà giấy tờ là nữ.

Khoảnh khắc định mệnh nhất là đêm bài hát “Ông bà anh” lên sóng chương trình *Sing my song* (Bài hát hay nhất). Đây cũng là ngày mà em quyết định mình sẽ công khai giới tính thật của mình, để bối mình biết, để gia đình mình biết, để mọi người xung quanh biết chính xác mình là người như thế nào. Rất may mắn là mọi người đã ghi nhận ca khúc đó, và ủng hộ cho em cũng như là cộng đồng LGBT. Cũng chính từ khoảnh khắc đó, gia đình mới bắt đầu yên tâm về em.

Em có được ngày hôm nay có lẽ phần nhiều là do em đã đưa ra quyết định: Được là chính mình. Lúc đó em đã nghĩ: Mình là gì cũng được, làm gì cũng được nhưng phải được là mình trước đã. Em nhận ra rằng: Bố mẹ, gia đình, người thân, bạn bè sẽ hạnh phúc khi thấy mình hạnh phúc và mình bằng mọi cách phải chứng minh được là mình hạnh phúc với lựa chọn của mình.

BÀ HOÀNG MINH HỒNG

TRUNG TÂM HÀNH ĐỘNG VÀ LIÊN KẾT VÌ MÔI TRƯỜNG VÀ PHÁT TRIỂN (CHANGE)

Nhà hoạt động vì môi trường Hoàng Minh Hồng, sinh năm 1972. Năm 1997, khi mới 24 tuổi, chị Hồng đã đặt chân tới Nam Cực. Chị là người phụ nữ Việt Nam đầu tiên giương cao lá cờ Tổ quốc tại điểm có độ cao 2800m so với mực nước biển. Từ đó, người ta gọi chị là "Hồng Nam Cực". Một người phụ nữ hiện đại, bản lĩnh, sẵn sàng từ bỏ một công việc ổn định, mức thu nhập cao, để theo đuổi những thứ được cho là viển vông vào thời điểm đó: Là môi trường, là những năm tháng "lăn lộn" với rất nhiều dự án bảo vệ động vật hoang dã. Đường như chị cảm thấy mình "mang nợ" với thiên nhiên.

HÃY THAY ĐỔI TRƯỚC KHI QUÁ MUỘN

Những câu chuyện buồn

Cách đây khoảng 3 năm, trong chuyến nghiên cứu ở Costa Rica, các nhà khoa học đã nhìn thấy một con rùa biển bơi trông lờ lững. Họ quyết định lôi con rùa biển đó lên bờ và phát hiện có một cái gì đó trong mũi của nó. Họ đã rút “vật thể lạ” ấy khỏi mũi con rùa và nó chảy rất nhiều máu, rất đau đớn. “Vật thể lạ” ấy là một cái ống hút dài khoảng 10 -12cm. Những gì mà chúng ta vứt ra mỗi ngày, các bạn cứ nghĩ nó sẽ biến mất bởi vì chúng ta không nhìn thấy nó nữa. Nhưng thật ra là nó đang ở trong bụng một sinh vật nào đấy hoặc nó vẫn đang ở đâu đó.

Hai tháng trước cũng có một con cá voi khổng lồ dạt lên bờ biển ở Thái Lan, chết, và ở trong bụng nó có 80 cái túi nilon. Mọi người hay đi uống trà sữa, trả tiền và tung tăng ra về. Chúng ta quên rằng cái ly nhựa đó, cái ống hút nhựa đó, chúng ta đã để lại trên bàn. Có thể một ngày nào đó nó sẽ trôi ra đại dương. Nó có thể giết chết một con rùa, nó có thể giết chết một con cá voi, hay là một con gì đó.

Đã đến lúc phải thay đổi

Tôi nghĩ đã đến lúc chúng ta cần phải thay đổi. Hiện nay, có rất nhiều ống hút “sang chảnh”, bằng thủy tinh nhiều màu, bằng inox hay là thậm chí là bằng tre. Các bạn hãy dùng những ống hút ấy, dùng đi dùng lại, dùng xong mang về rửa rồi lại dùng. Nếu các bạn thay đổi, từng cái nhỏ nhỏ mỗi ngày, chính các bạn cũng thay đổi được thế giới và cứu thế giới.

Các bạn đi siêu thị, các bạn hãy mang một cái giỏ, một cái làn xinh đẹp, đừng có lấy túi nilon một cách vô tâm. Các bạn có thể thay bàn chải đánh răng nhựa của mình bằng bàn chải đánh răng có cán bằng tre. Hoặc là các bạn ở nhà, đi ra khỏi phòng, nên chịu khó tắt đèn, tắt quạt, toàn những việc đơn giản. Tôi từng nói về việc chúng ta ăn thịt thì tốn rất nhiều nước. Chúng ta không thể ngay lập tức ăn chay được thì các bạn hãy cố gắng là một tuần không ăn thịt một lần xem sao, rồi tăng lên hai lần. Tất cả những cái nhỏ nhõ này, mỗi chúng ta cộng lại với nhau thì nó sẽ thành sức mạnh. Xã hội, công nghệ, tất cả mọi thứ đang tiến lên ầm ầm, nếu chúng ta không thay đổi trong suy nghĩ, nhận thức, hành vi thì chúng ta sẽ bị tụt hậu. Vì sao trên thế giới cứ phải có “ngày voi thế giới”, “ngày tê giác” thế giới rồi “ngày tê tê” thế giới? Bởi vì loài người tự chọn cho mình quyền là “bá chủ thiên hạ”, ta giỏi nhất, ta có công nghệ, ta có tiền, ta có kinh tế, có tất cả mọi thứ. Và ta có “quyền giết” tất cả các loài, khiến các loài đó rơi vào ranh giới của sự tuyệt chủng.

Tôi muốn nói rằng: Khi các bạn dùng một cái trâm, một đôi đũa hay một cái vòng tay bằng ngà voi, các bạn hãy nghĩ đến những con voi năm hoặc sáu tấn, loài vật xinh đẹp, khổng lồ, tuyệt vời nhất đang chết dần. Mỗi năm, 30 nghìn con voi đang bị giết chỉ vì những nhu cầu là một cái vòng tay hay là một cái phím đàn piano. Tôi muốn tất cả chúng ta hãy dừng lại. Đã đến lúc chúng ta phải thay đổi suy nghĩ và phải hiểu rằng: loài người cần phải sống bình đẳng với tất cả các loài, cần phải sống thân thiện với thiên nhiên, bởi vì chúng ta là con người và là một phần của thiên nhiên.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Chúng ta đang đi như thế nào?

Mỗi ngày, ở nước ta, hơn 20 người đi ra đường không trở về nhà do tai nạn giao thông. 6 tháng đầu năm 2018, toàn quốc xảy ra gần 9.000 vụ TNGT làm chết 4.100 người, bị thương hơn 7000 người. Nhưng chúng ta đâu có lựa chọn!? Vẫn phải tham gia giao thông, vẫn phải sống chung với hoang mang lo sợ một ngày nào đó phải đi trên những con đường dở dang, không về tới đích? Trong số các nguyên nhân gây TNGT, nguyên nhân chủ yếu vẫn ở tự thân con người. Cách chúng ta đang đi như thế nào quyết định phần lớn sự an toàn của chúng ta trên mỗi hành trình. Tháng 9 hàng năm được Ủy ban An toàn Giao thông Quốc gia lựa chọn là tháng An toàn Giao thông. Cất cánh tháng 9 - Chúng ta đang đi như thế nào?

TẠI SAO CHÚNG EM "HỒN NHIÊN" TRÊN ĐƯỜNG?

TRẦN LÊ QUỲNH MAI

SINH VIÊN HỌC VIỆN NGOẠI GIAO

Trần Lê Quỳnh Mai – Học sinh lớp 12D2 Trường THPT Chu Văn An (thời điểm tháng 9/2018), một cô bé sôi nổi, có quan điểm, chính kiến rõ ràng về nhiều vấn đề của xã hội. Quỳnh Mai đang là một trong những gương mặt nổi bật của “Trường teen” – chương trình tranh biện dành cho học sinh đầu tiên trên sóng VTV7, Đài truyền hình Việt Nam. Quỳnh Mai đại diện cho những người trẻ, những người được cho là nguyên nhân và nạn nhân của không ít các vụ TNGT nói lên những quan điểm, góc nhìn của mình về câu chuyện Những đứa trẻ “hồn nhiên” trên đường.

KHI NGƯỜI TRẺ “HÔN NHIÊN” TRÊN ĐƯỜNG

Em là Trần Lê Quỳnh Mai, học sinh lớp 12D2 trường THPT Chu Văn An, Hà Nội. Em đi xe đạp điện để đến trường hàng ngày. Em đã đọc được một con số vô cùng, vô cùng kinh ngạc: 90% số vụ tai nạn giao thông mà nạn nhân là trẻ em ở thành phố Hà Nội nằm trong độ tuổi học sinh THPT. Đây là một con số biết nói. Nghĩa là các bạn học sinh đủ tuổi để đi đến trường bằng phương tiện cá nhân đang gây ra tai nạn cho chính mình. Nguyên nhân gây ra tai nạn chủ yếu ở học sinh là ý thức và trách nhiệm của các bạn trong việc thực thi luật an toàn giao thông.

Với bọn em thì việc không đội mũ bảo hiểm khi đi xe đạp điện hay xe máy điện có thể thấy ở khắp mọi nơi. Nhiều khi chỉ vì hôm nay tóc mình đang đẹp nếu như đội mũ bảo hiểm thì tóc mình xấu mất. Hay chỉ vì mình lười thôi. Đối với một số bạn thì không đội mũ bảo hiểm trở thành tuyên ngôn cho lối sống tự do, không màng luật lệ. Điều này đặt ra cho em một câu hỏi: Liệu rằng thế hệ chúng em có phải là một thế hệ quá liều lĩnh, không màng nguy hiểm không? Em cho là không vì em tin rằng không một ai đủ liều lĩnh để đánh cược tính mạng của mình cả. Có lẽ chúng ta chỉ đang tin vào một thứ gọi là vận may. Chúng ta không biết được khi nào tai nạn sẽ xảy ra và sẽ xảy đến với ai. Chúng ta đi trên đường và nghĩ rằng hôm nay tai nạn sẽ không xảy đến với mình đâu. Chấp hành luật an toàn

giao thông nói chung, đội mũ bảo hiểm nói riêng là cách tốt nhất để bảo vệ tính mạng của chính mình.

Có một hiện trạng rằng có một số học sinh cấp ba đang sử dụng xe máy trên 50 phân khối. Đây là điều chưa được phép khi chưa đủ 18 tuổi. Những chiếc xe máy đó là bối mẹ mua cho học sinh, kể cả một phần ít những bạn học sinh tự mua xe thì bối mẹ cũng sẽ là người biết điều đó. Chính bối mẹ đồng ý và ủng hộ học sinh không chấp hành luật an toàn giao thông.

Nhiều bạn chỉ tập đi một, hai ngày là đi xe đạp điện ra đường. Bản thân em, bố bắt em tập xe đạp điện trong một năm. Trong suốt mấy tháng đầu tiên em chỉ được phép đi trong ngõ, em không được ra ngoài đường cho đến khi nào em thật sự quen với chiếc xe. Em đã từng thấy rất bất công về chuyện này. Nhưng đến bây giờ, hơn bốn năm, em chưa một lần nào gặp tai nạn giao thông vì đi ẩu, chỉ một hai lần em ngã vì đường trơn.

Em nhận thấy, có những câu chuyện đúng là xấu, những hành động đúng là không đẹp. Tuy nhiên cũng có những câu chuyện rất đẹp mà chúng ta cần lan tỏa. Em đã từng xem một video clip về các bạn học sinh trường THPT Đinh Thiện Lý, quận 7, Thành phố Hồ Chí Minh. Các bạn cảm ơn người qua đường vì đã nhường đường cho các bạn.

Chúng ta đang đi quá nhanh, quá vội. Mọi người đều nói rằng phải đi nhanh mới đến đích được. Ai cũng sợ muộn. Em nhớ lần đầu tiên đi học muộn em đã khóc vì sợ cô giáo phạt. Không ai thích bị phạt, không ai thích bị chê trách khi đến muộn cả nên chúng ta mới vượt đèn đỏ, lạng lách, phóng nhanh, vượt ẩu. Chúng ta đã cố gắng sửa chữa sai lầm này bằng cách thực hiện sai lầm khác, nghiêm trọng hơn, là vi phạm pháp luật. Chúng ta cố gắng tranh giành một chỗ, chúng ta cố gắng tranh giành việc đi trước người khác một vài giây nhưng thực sự chúng ta có cần đi trước một vài giây không?

Em muốn gửi lời đến các bạn cùng độ tuổi rằng: Chúng ta những người trẻ tuy là bướng bỉnh nhưng lại dễ thích nghi và luôn mong có cuộc sống tốt đẹp hơn. Chính vì vậy, nếu thật sự muốn thay đổi thì chúng ta sẽ làm được. Thay vì đội lên đầu chiếc mũ của sự sĩ diện hãy đội lên đầu một chiếc mũ bảo hiểm. Thay vì vượt những chiếc đèn đỏ tại sao không mạnh mẽ vượt qua những giới hạn và khó khăn trong cuộc sống?

THẦY GIÁO LÊ TUẤN HÙNG

THÀNH PHỐ THANH HÓA, TỈNH THANH HÓA

Anh Hùng vốn là một doanh nhân, không phải là một thầy giáo nhưng một tai nạn giao thông, phần lỗi là ở anh đã cướp đi đôi chân và khiến anh trở thành một thầy giáo ngồi xe lăn, dạy học tại chính ngôi nhà của mình.

MỘT TÍCH TẮC - MỘT TƯƠNG LAI

Ước mơ của tôi

Tôi sẽ kể về giấc mơ của tôi năm trước. Khi đấy tôi là một người trẻ với hành trang là tri thức học được từ hai ngôi trường: đại học Sư phạm và đại học Bách khoa Hà Nội, khoa điện tự động hóa. Với khát vọng tuổi trẻ, tôi muốn làm một điều gì đó có ích cho gia đình và cho xã hội. Tôi cùng với một số người bạn cùng chí hướng đã thành lập một doanh nghiệp ở lĩnh vực điện tự động hóa. Khi doanh nghiệp đang dần phát triển ổn định thì một tai nạn bất ngờ xảy đến với tôi. Nó đã biến cuộc đời tôi thay đổi hoàn toàn. Chỉ một tích tắc... cả cuộc đời tôi rẽ sang một khúc cua mới. Từ một người khỏe mạnh, tôi phải ngồi xe lăn. Từ một doanh nhân trẻ tôi chuyển hướng trở thành một thầy giáo luyện thi đại học. Tôi mong muốn các bạn trẻ xứ Thanh đến gần hơn với cổng trường đại học. Tôi muốn gửi một phần giấc mơ tuổi trẻ mà tôi thực hiện đang dở ở các bạn ấy.

Một tích tắc, một cuộc đời

Tôi còn nhớ rất rõ thời khắc mình bị tai nạn. Đó là vào thời điểm giáp Tết năm 2012, khi ấy mọi người đang bận bê lo sắm Tết. Đường xá đông vui hơn. Trưa hôm ấy tôi lái xe về thăm nhà. Khi đi qua chỗ giao nhau giữa đường dân sinh và đường sắt, đường rất hẹp, không có rào chắn. Trong người cũng có một chút hơi men, cộng thêm một chút bất cẩn, tôi đã lái xe qua đường tàu và không để ý rằng cả một đoàn tàu đang lao về phía mình. Cả đoàn tàu ấy

đâm sầm vào xe tôi. Thời khắc ấy thật kinh hoàng. Xe tôi nát hoàn toàn. Còn tôi thì giữ được tính mạng. Mọi người thường hay nói đó là sự may mắn nhưng với tôi thì nó không phải là may mắn. Lần đầu tiên tinh thần dậy tôi lờ mờ nhận ra được mình bị tai nạn. Tôi nghe tiếng khóc của cha và chị gái tôi. Cảm giác đầu tiên của tôi là rất ân hận. Tôi đã gây ra một lỗi lầm rất lớn, khiến gia đình mình đau đớn. Vợ tôi khi ấy đang mang bầu sắp sinh. Tôi không nhìn thấy cô ấy và không biết rằng vợ mình khi biết mình bị tai nạn thế này thì cô ấy sẽ sống thế nào? Tôi không dám nhìn vào sự thật mà mình vừa trải qua, tôi nghĩ đến những ngày dài khi mình nằm trong bệnh viện, tôi nghĩ đến công ty không có mình thì sẽ hoạt động thế nào? Sau ca phẫu thuật kéo dài để ổn định cột sống thì đôi chân tôi bị liệt, tôi cũng dần hiểu ra là tôi phải ngồi xe lăn cả đời. Vốn là một người rất kiên cường nhưng tôi đã suy sụp, chán nản vô cùng. Đặc biệt khi nhìn thấy cảnh cha mẹ đã già còn ngồi bên cạnh giường bệnh chăm sóc, động viên mình. Rồi vợ con mình sẽ sống ra sao? Tôi cũng dần cân bằng lại và nghĩ là: *Không ai cứu mình được bằng chính mình*. Tôi đã cố gắng tập luyện để phục hồi. Tại thời điểm đó, tôi còn tin rất mãnh liệt là nếu mình chịu khó tập luyện, có thể một điều kỳ diệu nào đó sẽ xảy với đôi chân mình.

Thẩm thoát cũng đã 8 năm tôi làm bạn với xe lăn. Hôm nay, lúc nào tôi cũng nở nụ cười nhưng trong sâu thẳm của bản thân, tôi không thôi tự trách mình. Tai nạn ấy xảy ra hoàn toàn là do lỗi của mình. Vẫn biết ở đời không có từ *giá như* nhưng *giá như* mình không bắt cẩn như thế thì tai nạn đã không xảy đến. Cầu mong cho các bạn trên mọi nẻo đường đều bình an.

ÔNG KHUẤT VIỆT HÙNG

PHÓ CHỦ TỊCH CHUYÊN TRÁCH ỦY BAN AN TOÀN GIAO THÔNG QUỐC GIA

Một người đàn ông, một người chồng, người cha, và là người giữ vai trò quan trọng trong các hoạt động đảm bảo an toàn giao thông trên khắp cả nước.

Cắt cảnh sẽ là một dịp để ông chia sẻ những suy nghĩ, những trăn trở của không chỉ một nhà lãnh đạo, mà còn của một người hàng ngày vẫn tham gia giao thông trên đường.

CHÚNG TA ĐANG ĐI NHƯ THẾ NÀO?

Tôi hay xuất hiện trên truyền hình, hay là trên sóng của Đài Tiếng nói Việt Nam, hay nói những thông điệp về an toàn giao thông, thường là những lời cảnh báo về mối nguy hiểm khi tham gia giao thông và đặc biệt là nguy cơ gặp tai nạn giao thông khi chúng ta có hành vi tham gia giao thông không đúng. Nhiều khi thông điệp của tôi rất mạnh mẽ và rất rắn, về hình phạt mà các bạn có thể gặp phải nếu như các bạn vi phạm.

Tôi vừa trở về từ Lai Châu lúc 2 giờ sáng ngày hôm nay (ngày 16/9/2018). Tất cả chúng ta đều biết, sáng ngày 15/9/2018 đã xảy ra một vụ tai nạn giao thông đặc biệt nghiêm trọng giữa xe bồn và xe khách làm 13 người chết và 3 người bị thương. Trong số người chết có cả anh lái xe bồn. Có lẽ anh lái xe bồn và gia đình cũng rất mong có cơ hội được nói điều *giá như*. Rồi chúng ta sẽ nghe những kết luận rất lạnh lùng của các cơ quan chức năng rằng ai đúng ai sai, ai gây ra vụ tai nạn. Nhưng là người đến hiện trường, là người nhìn thấy người chết ở vụ tai nạn thì tôi luôn luôn có niềm tin rằng người lái xe nào cũng mong được một lần *giá như*, kể cả những người đã gây ra những vụ tai nạn giao thông thảm khốc.

Trong hai năm, 2015 và 2016 chúng tôi làm những nghiên cứu rất lớn về an toàn giao thông cho trẻ em ở Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh. Con số học sinh phổ thông liên quan trực tiếp đến tai nạn giao thông tức là nạn nhân của các vụ tai nạn giao thông chết và bị thương là khoảng 83% nhưng 90% số nạn nhân là học sinh THPT.

Khoảng 40% số vụ tai nạn giao thông liên quan đến việc thiếu chú ý quan sát và chuyển hướng sai quy định. Xe máy, xe đạp điện có ưu thế là rất linh hoạt nên khi chuyển làn bất ngờ, không nhìn phía sau và tai nạn sẽ xảy ra khi xe phía sau lao lên. Chúng tôi gửi thông điệp: Ai chưa có gương thì ngày mai lắp gương lên xe mô tô, xe máy và xe đạp điện nhé.

Hiện nay, tại các quốc gia phát triển, vi phạm nồng độ cồn không phải là nguyên nhân chính gây tai nạn giao thông. Vừa lái xe vừa sử dụng điện thoại di động đã chiếm tới 33%. Ở Mỹ, đây là nguyên nhân số một dẫn đến tai nạn giao thông. Còn ở Việt Nam, theo nghiên cứu của Tổ chức Y tế thế giới, 39,2% số vụ tai nạn giao thông là do sử dụng rượu bia hay nói cách khác là vi phạm nồng độ cồn khi điều khiển phương tiện. Ở tỉnh Bến Tre, 6 tháng đầu năm năm 2016, riêng một bệnh viện đa khoa có 325 nạn nhân cấp cứu thì có tới 195 người điều khiển phương tiện. Cả 195 người này đều có dấu hiệu vi phạm nồng độ cồn.

Chúng ta hay nói, học sinh bây giờ nghịch lăm, bướng lăm, phá cách lăm, đặc biệt là học sinh THPT. Thế nhưng tôi cho rằng nguyên nhân dẫn đến những hành vi nguyên nhân của con số 90% trên kia, không phải từ chính các em. Tôi cho rằng nguyên nhân chính là do người lớn. Người lớn đi xe máy chở con mình, bố thì đội mũ rất nghiêm chỉnh nhưng lại không đội mũ cho con. Bố vừa lái xe vừa nghe điện thoại hay uống vài vại bia xong vẫn chở con mình như bình thường. Hỏi rằng anh có yêu con anh không? Chắc chắn là có rồi, nhưng chúng ta quên rằng tình yêu đang ngồi phía sau, đang bị đe dọa. Tôi không nhớ rằng mình đã đến thăm bao nhiêu gia đình có trẻ em là nạn nhân, nghe được bao nhiêu lần từ *giá như*. Những vị phụ huynh đang chở con mà vi phạm hay các cháu học sinh chưa đủ tuổi điều khiển phương tiện giao thông thì cảnh sát giao thông cũng ngại khi mà dừng xe, nhắc nhở. Bởi vì việc đầu tiên mà các

chiến sĩ cảnh sát giao thông đối mặt đấy là dư luận. Tôi đã từng tâm sự với một cảnh sát giao thông, anh ấy đã cương quyết khi truy đuổi hai bạn trẻ lạng lách đánh võng. Nhưng hai bạn này lại gặp phải tai nạn lúc bị truy đuổi. Anh cảnh sát rất day dứt và nói rằng: Điều đau khổ nhất là những người xung quanh lên án, chỉ trích. Có lẽ chúng ta đang góp phần nào đó vô hiệu hóa, làm giảm hiệu lực của cơ quan bảo vệ pháp luật.

Tháng 9 hàng năm không phải là tháng an toàn giao thông như xưa mà tháng 9 đã trở thành tháng cao điểm an toàn giao thông đưa học sinh đến trường. Chúng tôi rất mong tất cả các vị phụ huynh hãy làm một việc quan trọng nhất là nêu gương tuân thủ pháp luật an toàn giao thông. Nếu như trẻ em nhìn thấy chính người mình yêu thương, kính trọng nhất cũng không coi pháp luật ra gì thì các bạn ấy rất dễ dàng hình thành thói quen không tốt. Ngày xưa thường nói: *Đi rồi thành đường, văn hóa là thói quen*. Văn hóa giao thông là thói quen tham gia giao thông của từng con người chúng ta. Văn hóa giao thông chính là giá trị văn hóa mà cả xã hội cùng thừa nhận cách thức tham gia giao thông. Mong rằng mỗi người chúng ta có một thói quen tuân thủ luật lệ giao thông để nó trở thành một phần văn hóa giao thông cho chính bản thân mình.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Yêu đi ngoại gi!

Tình yêu chiếm bao nhiêu phần trăm trong mối quan tâm
của chúng ta mỗi ngày? Nếu nó chiếm phần lớn thì chúng tỏ
tình yêu cũng quan trọng với chúng ta như không khí,
thức ăn và nước vậy. Nhờ có tình yêu mà cuộc sống
của chúng ta trở nên nhiều màu sắc hơn rất nhiều.

CA SỸ JUSTATEE

Ca sỹ Justatee (Nguyễn Thanh Tuấn), chàng ca sĩ độc chiếm các bảng xếp hạng âm nhạc Việt một thời gian dài với ca khúc “Thằng điên”. Không phải ballad lụy tình, không phải Latin có màu thời thượng, ca khúc vẫn gây bão. Chuyện tình của hai người điên trong ca khúc “Thằng điên” có thể khiến khán giả mỉm cười rồi bật khóc. Chọn nhân vật chính là hai kẻ điên để nói chuyện tình yêu, “Thằng điên” như muốn khẳng định rằng khi yêu, dù là điên hay tỉnh, con người vẫn trải qua những cung bậc cảm xúc thật đẹp trong đời.

ĐIỀN LÀ ĐẶC QUYỀN CỦA KẺ ĐANG YÊU

Tôi sinh ra từ cát bụi

Vốn dĩ Justatee từ trước đến nay đều sống khép mình và thích sống một mình, độc lập. Tôi luôn nghĩ mình đi lên từ cát bụi, cát bụi nuôi dưỡng bản chất con người và những gì tôi đã làm. Sở dĩ tôi nói như thế là vì ngay từ những ngày đầu tiên trong sự nghiệp, tình yêu thì tôi cũng đều như một “đứa con ngoài giá thú”. Gia đình ngăn cản chuyện tôi đến với nghệ thuật. Bố mẹ tôi cũng giống rất nhiều bậc phụ huynh đều muốn con mình sẽ làm bác sĩ, giáo sư... Muốn con cái theo sự sắp đặt của mình. Nhưng ngay từ khi 13, 14 tuổi tôi đã một mình chống đối lại cả gia đình thậm chí là bỏ nhà đi cả tháng trời chỉ vì đam mê âm nhạc. Sau đó, khi bắt đầu làm nghệ thuật thì thế giới của tôi là âm nhạc đường phố. Rất nhiều lời nói không ủng hộ “Underground”. Thậm chí là miệt thị. Những điều đó khiến tôi khi mới bước chân vào nghề là đã biết cuộc sống xung quanh mình không hề có màu hồng.

Khi 18 tuổi, một cú sốc rất lớn đến với tôi. Tôi đã mất một năm rưỡi đóng kín cửa phòng, không tiếp xúc với ai. Tôi như bị trầm cảm. Quãng thời gian đấy đã nuôi dưỡng tâm hồn người nghệ sĩ đường phố như tôi để hôm nay, sau 13 năm, có thể chia sẻ những câu chuyện của mình. Có một điều mà tôi phải nhấn mạnh chính là định kiến của xã hội.

Tình yêu của tôi

Khi tôi đến với Trâm Anh, là vợ tôi bây giờ, mọi người cứ nghĩ một ca sĩ yêu một cô hotgirl sẽ rất tươi mới, đẹp đẽ. Đúng là với hai đứa, tình yêu rất đẹp. Nhưng để có ngày hôm nay thì chúng tôi phải trải qua rất nhiều thứ, rất nhiều định kiến đến từ mọi người dành cho một người nghệ sĩ đường phố như mình. Nếu người thân của bạn yêu một nghệ sĩ mà không biết tương lai ngày mai như thế nào, một người nghệ sĩ đường phố chưa thể nuôi sống gia đình, bạn sẽ nghĩ gì? Chính những lo lắng này đã khiến tôi suy nghĩ, giúp tôi phán đấu và cố gắng vì người con gái bên cạnh. Chuyện tình yêu của tôi đã bước qua rất nhiều thăng trầm. Vợ tôi khi mà bắt đầu yêu mới mười chín đôi mươi, cái tuổi còn đang đi học. Cho nên khi gặp những bình luận, những lời lẽ không hay rất trán trở, buồn và tổn thương. Tôi luôn nói với Trâm Anh là: *Người ta không sống cuộc sống của chúng ta, mình không bao giờ phải để ý. Cho đến hôm nay, sau 5 năm bỏ qua những định kiến đấy, tôi và Trâm Anh vừa đón cô con gái đầu lòng. Đây là một câu chuyện rất nhỏ, một câu chuyện trong muôn vàn những câu chuyện trong cuộc sống của chúng ta nhưng mà tôi mong rằng sẽ giúp ích cho những người trẻ, nhất là những bạn đang yêu và đang muốn được yêu. Chúng ta đừng để người khác quyết định cuộc sống của mình, đừng bao giờ vì bất cứ một điều gì mà thay đổi.*

Đừng hứa điều gì cũng được!

Mình không hứa trước bất cứ điều gì khi yêu Trâm Anh cả. Một ngày có hàng nghìn người đàn ông hứa bao nhiêu nghìn câu hứa, câu thề. Nhưng mà lời hứa chỉ đơn thuần là để giúp cho người con gái một phần nào đó yên tâm hơn thôi, còn tôi thì muốn để trong lòng và làm trước khi hứa. Những gì mà mình có hiện tại là tích góp, đúc kết của những lời tự hứa trong lòng cách đây 5 năm trời.

Để trở thành một người nghệ sĩ như hiện tại, tôi đã từng trải qua những giai đoạn đơn côi, lẻ bóng, chỉ đóng cửa nhốt mình trong bốn bức tường, đi đâu cũng một mình. Minh là một người nghệ sĩ đến từ đường phố, từ trước đến nay luôn đi ngược với số đông. Mặc dù không được chấp nhận, gặp rất nhiều định kiến, những lời trách móc mỉa mai nhưng ngày hôm nay tôi vẫn chia sẻ về câu chuyện của mình để cho mọi người hiểu thêm một chút về thế giới nghệ thuật. Vẫn có một Justatee thành thật, trong sáng và mơ mộng, được sáng tác và được hát cho tất cả mọi người thưởng thức.

ÔNG TRẦN TUẤN VIỆT GIÁM ĐỐC TRUYỀN THÔNG VÀ TIẾP THỊ NGÂN HÀNG VIỆT NAM THỊNH VƯỢNG (VPBANK)

Trần Tuấn Việt chuyên gia Marketing, Giám đốc Trung tâm Truyền thông và Tiếp thị VPBank - Một người đàn ông ngoài 40 tuổi, với sự nghiệp thăng hoa, một gia đình đủ đầy với một vợ, ba con. Thế nhưng, sẽ rất bất ngờ, thậm chí shock với khán giả khi lắng nghe quan điểm về tình yêu của anh, dưới góc nhìn khoa học: Không có tình yêu trên cuộc đời này. Nhưng phía sau quan điểm trái ngược ấy là những thông điệp hết sức rõ ràng có thể giúp những người ngại yêu, những người vướng mải trong cái vòng luẩn quẩn của tình yêu tìm thấy ý nghĩa cuộc sống cho mình.

HORMONE TÌNH YÊU

Người ta nói đến sự hủy diệt của tình yêu, tình yêu khiến số lượng người chết chắc nhiều không kém gì chiến tranh, có rất nhiều cuộc chiến tranh bắt nguồn từ tình yêu. Thế ai là tội phạm, tôi nghĩ chính là các ca sĩ, các đồng nghiệp của Justatee, và có thể là những nhà báo. Họ đã tô vẽ cho tình yêu một lớp áo hào nhoáng, khiến cho những người không tìm thấy tình yêu thẫn thờ, gần như phát điên. Còn những người tìm thấy rồi thì khi chẳng may đánh mất còn đau đớn hơn nữa. Chính những ảo tưởng của truyền thông, của giới văn nghệ sĩ tô vẽ đã tạo ra sự đau đớn của nhân loại.

Tôi là Trần Tuấn Việt, là một chuyên gia về maketing. Tôi xin chia sẻ một góc nhìn khác về tình yêu. Bằng cấp đầu tiên của tôi là di truyền học nên tôi sẽ chia sẻ về tình yêu dưới góc nhìn của sinh học. Các bạn có thể dễ dàng tìm thấy nghiên cứu này tại một tạp chí khoa học hay các bài báo mạng. Họ đo nồng độ hormone trong cơ thể của những cặp đôi đang yêu nhau và những cặp đôi mới bỏ nhau, thì họ nhìn thấy thế này: Khi yêu nhau thì bốn loại hormone sau tăng lên rất cao, thứ nhất là hormone **khoái cảm** Endorphin, tiết ra khi các cặp đôi có quan hệ tình dục, và đem lại cảm xúc nhung nhớ mãnh liệt. Hormone thứ hai đó là hormone **chinh phục** Dopamine, nó tiết ra cao hơn khi các cặp đôi hoàn thành việc cưa cẩm nhau, chiếm hữu lẫn nhau. Và hormone **âu yếm** Oxytocin, được tạo ra khi họ vuốt ve hôn nhau. Cuối cùng là Serotonin, hormone **ngợi khen**, nó tiết ra rất nhiều khi các cặp đôi khen nhau.

Tất nhiên cả bốn loại hormone này cộng thêm một vài loại hormone nữa sẽ sụt giảm kinh khủng khi các cặp đôi nói lời chia tay. Thế là trạng thái sung sướng lâng lâng khi hormone tăng cao tạo ra một cơn nghiện giống như ma túy. Khi hormone sụt giảm nó tạo ra một trạng thái khác, trạng thái cai nghiện. Những trạng thái nghiện hormone này, được các văn nghệ sĩ đặt cho cái tên mỹ miều là *tình yêu* và khiến cho nhân loại quay cuồng trong điên đảo. Mọi người sẽ nói tôi huyên thuyên, những hormone đó là đặc sản của con người thì đương nhiên nó sẽ đi cùng văn học nghệ thuật.

Cách đây một tuần, tôi gặp các bạn biên tập viên của VTV, các bạn có nói về rất nhiều các vụ tự tử do trầm cảm, thậm chí vì là FA, e mãi không lấy được chồng. Tôi cảm thấy là đã đến lúc mình phải lên tiếng, mình không ích kỷ giữ những kiến thức khoa học này cho riêng mình. Mình phải chia sẻ cho các bạn trẻ để các bạn hiểu rằng, không nên buồn, không nên trầm cảm và không nên tự tử khi chưa hiểu bản chất tình yêu thật sự.

Nhưng điều quan trọng hơn tôi muốn chia sẻ đó là, làm thế nào để thoát e? Nếu yêu rồi thì làm thế nào để không trầm cảm? Tôi vừa search từ “thất tình” trên Google thì được trả về đến 73 triệu kết quả bằng tiếng Việt, tức là số lượng thất tình chắc chắn là con số khổng lồ. Những bài hát hot ở các kênh nghe nhạc trực tuyến thì hầu hết là các bài liên quan đến thất tình, từ “Người hãy quên em đi” rồi là “Anh muốn em sống sao”... Làm thế nào để mình có thể chữa được căn bệnh thất tình này, hãy nhìn vào nguyên nhân sâu xa, đó chính là sự mất cân bằng hormone. Các bạn có thể chữa bệnh thất tình bằng cách tạo lập lại sự cân bằng hormone của mình. Chúng ta thường rơi vào cái vòng luẩn quẩn là càng tái lập bằng cách tìm những người tình mới và lại bị stress vì tìm mãi không ra, tìm xong rồi thì nó lại bỏ, mình stress trở lại. Căn bệnh lần sau còn nặng hơn

căn bệnh lần trước. Nhưng chẳng nhẽ bẽ tắc như vậy sao? Rất may dưới góc nhìn của khoa học, mọi việc đều có lời giải. Hormone khoái cảm Endorphin cũng tiết ra khi các bạn ăn một bữa ăn ngon hoặc là khi các bạn ngủ một giấc ngủ sâu. Lượng hormone tiết ra không kém so với khi các bạn sinh hoạt tình dục. Lượng hormone chinh phục Dopamine tiết ra sau mỗi lần đi du lịch hoặc leo núi, nhiều tương đương với một lần bạn chiếm hữu được một cô người yêu. Hormone âu yếm Oxytocin tiết ra khi bạn vuốt ve chó mèo tương đương bạn âu yếm một chàng trai. Hormone Serotonin ngọt khen có thể được tìm thấy từ các hoạt động từ thiện. Bạn hãy làm lợi cho người khác, bạn sẽ được tôn vinh và sẽ có cảm giác khoái cảm tương đương như khi bạn nhận được lời khen từ một cô gái. Thế nên hãy suy nghĩ tích cực.

Những cái bẫy

Bạn sẽ lại hỏi tôi: Chẳng nhẽ chúng ta cứ đi tập thể thao, nuôi động vật chó mèo để quên mình đang ế hay sao? Cơn nghiện hormone này là do ai tạo ra, chắc chắn không phải do tôi do bạn, không phải loài người vì chúng ta không ai lại rỗi hơi đưa mình vào một cái bẫy không có lối thoát như vậy. Từ thời Darwin, các nhà khoa học đã phát hiện ra đây chính là cái bẫy của mẹ thiên nhiên, tạo ra những cơn nghiện hormone này để kích thích chúng ta phải đi tìm đối tác, giúp cho các động vật nói chung và loài người nói riêng sẽ có được một nơi trú ẩn an toàn, thức ăn dồi dào và những người bạn tình để duy trì nòi giống. Nếu các bạn muốn thấy rằng phải tìm ngay những người mang lại cho mình ba thứ trên, hãy thôi tô vẽ một bộ mặt thật xinh đẹp ở trên facebook. Trên đây chưa chắc có người mang lại cho bạn ba thứ đó đâu. Nếu chẳng may một người không mang lại cho bạn cả ba thứ đó thì hãy xác định ưu tiên cái gì là quan

trọng nhất, ví dụ bạn cần một người bố cho con mình thì hãy chấp nhận một chàng trai khỏe mạnh. Anh ta có thể nghèo, không mang lại cho bạn mái nhà hoành tráng, những bữa cơm thịnh soạn. Nếu bạn cần một mái nhà thì bạn sẽ nhận lại một ông già, gần hết tuổi sinh sản. Không sao cả, vì bạn chỉ cần một mái nhà để chui ra chui vào. Tôi nghĩ lạnh lùng như vậy. Có thể các bạn sẽ nhanh chóng tìm được điều mình mong muốn và không phải lệ thuộc vào những lời tó vẽ do giới truyền thông và giới văn nghệ sỹ vẽ ra.

CHỊ ĐỖ THÚY HÀ

CHỦ TỊCH HỘI NGƯỜI MÙ QUẬN ĐỐNG ĐA, HÀ NỘI

Chị Thúy Hà, mất thị giác từ năm lớp 6. Những cảm nhận về tình yêu của chị không đến từ hình dung gương mặt và ánh mắt của người mình yêu, mà đến từ giọng nói, những cử chỉ ân cần. Dù cho có quá nhiều rào cản đến với tình yêu của những người khuyết tật, và vượt qua chúng không dễ, nhưng chị Hà vẫn có cho riêng mình một tình yêu đẹp, một người chồng không khuyết tật, hai đứa con, một mái ấm.

NẾU KHÔNG CÓ TÌNH YÊU

Quyết định cuộc đời, quyết định tình yêu

Tôi là Thúy Hà, một người khiếm thị. Tôi kết hôn được tám năm. Chồng tôi bình thường. Tôi có hai cậu con trai, cậu lớn bảy tuổi, cậu con trai nhỏ mới một tuổi rưỡi. Ai cũng có trái tim và cũng cần sự yêu thương. Ai cũng có những xúc cảm của tình yêu. Người khuyết tật cũng vậy. Chúng tôi cũng có trái tim, cũng cần được yêu thương và muốn người khác yêu thương mình. Tôi nhận ra điều này khi mười chín đôi mươi, cái tuổi mà cũng như những cô gái bình thường, mong có được một tình yêu. Lúc đó trong tôi luôn tự ti, mặc cảm nhưng vẫn mong muốn có được tình yêu như bao người khác. Chính vì sự mặc cảm đó tôi không dám thổ lộ cùng ai. Tôi nghĩ rằng khi nói ra có lẽ mình sẽ buồn nhiều hơn vui. Dường như có một bức tường vô hình nào đó ngăn cản mình với những người mà mình có tình cảm. Chính vì vậy tôi sống khép mình hơn. Nhưng mình phải tự lập. Minh phải làm thế nào để khẳng định được bản thân. Tôi đã tự mình xin được học bổng đi du học tại Nhật Bản. Sau khi đi du học về tôi xin cha mẹ cho ra ở riêng. Quyết định đó đã giúp tôi trưởng thành hơn. Đây là một bước ngoặt lớn trong cuộc đời của tôi.

Vì anh yêu em!

Bằng sự tình cờ hay cũng do sự sắp đặt của định mệnh, tôi cũng không rõ nữa, qua bạn bè tôi đã gặp anh, một nửa của tôi và bây giờ đang là người chồng thương yêu của tôi. Ban đầu, chúng tôi là những người bạn bình thường. Tôi cảm nhận được từ anh những tình cảm ân cần, chu đáo qua giọng nói, qua cử chỉ. Anh luôn luôn quan tâm đến tôi. Anh cũng là người hỏi số điện thoại của tôi để làm quen, để trò chuyện. Anh là người đem lại cho tôi niềm tin vào cuộc sống. Sau một thời gian làm bạn, chúng tôi đã yêu nhau lúc nào

không hay. Lần đầu tiên anh ngỏ lời với tôi, anh nói rất đơn giản: “*Ngoài cha mẹ đã đi với em chẳng đường đầu tiên, hãy cho anh đi cùng em trong những chặng đường tiếp theo, để nắm tay em đi hết con đường này.*” Tôi hỏi tại sao anh lại có quyết định như vậy, đây là quyết định lớn trong cuộc đời. Anh chỉ nói một câu đơn giản là “*Anh yêu em, vì đó là tình yêu*”. Tất cả những bạn đang độc thân hãy tin rằng, mỗi chúng ta sẽ tìm được một nửa của mình trong quãng đường gần hay xa thôi. Tôi luôn luôn tự thấy quyết định của mình là đúng. Khi nào mình quyết định được cuộc đời của mình thì lúc đó mình có quyền quyết định được tình yêu của mình. Chính vì quyết định sống tự lập, tôi đã gặp được anh. Thuường xuyên anh nói với tôi rằng em là người nghị lực, điều đó đã làm cho anh rất cảm động và thấy rằng là mình phải học nhiều từ em. Cho đến tận bây giờ khi đã có với nhau hai người con, tôi vẫn coi anh không chỉ là người chồng mà vẫn là người yêu của tôi. Anh nói với tôi rằng: *Hãy cho anh và em những mùa đông không lạnh.*

Khi mắt sáng, bạn có thể cảm nhận được tình cảm với những xúc cảm qua gương mặt, qua ánh mắt nhưng tôi thì không. Tôi chỉ cảm nhận tình cảm của anh qua những cử chỉ, qua giọng nói ân cần. Nếu cho các bạn một điều ước thì các bạn ước gì? Tôi chỉ ước, một lần thôi cũng được, tôi được nhìn thấy gương mặt của chồng và hai con trai của mình.

Đến tận bây giờ, tôi vẫn luôn coi chồng tôi là người yêu và anh là người đẹp nhất trong mắt tôi. Tôi vẫn nói với anh rằng: Người yêu dấu hối anh mãi là mặt trời, gặt đi bóng tối, sáng soi trong cuộc đời em, người yêu dấu hối, dấu ngàn khó khăn sau em vẫn đợi và em tin rằng con đường hạnh phúc chính là anh.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Vì đời cần lắm những khoan dung

Ngày 16/11 được UNESCO chọn là ngày Khoan dung.

Tại sao “Cắt cánh” tháng 11 lại muốn nói về “khoan dung”?

Khoan dung là tha thứ. Khoan dung là chấp nhận.

Khoan dung là thấu hiểu. Khoan dung còn là mở lòng chấp nhận và đón nhận những thứ khác ngoài mình. Trong cuộc sống, ai là người có sự “khoan dung” sẽ bớt đi bao áp lực, an nhiên và hạnh phúc.

Nghĩ rộng ra, một xã hội biết khoan dung là một xã hội có nhiều cơ hội thăng tiến, bởi con người ta có cơ hội được sai, được sửa sai, bước tới phía trước.

Khoan dung đúng là cóc nước
mắt cho kê khát nước giữa sa
mạc.

 Lan Lan

Tất cả là ở lý trí và sự khoan
dung.

 Oanh Kym

Thầy cô chia sẻ tuyệt vời quá,
chúc thầy luôn thành công.

 Phạm Linh

Thầy chia sẻ tiếp đà, chương
trình thật ý nghĩa.

Đặng Minh Hoàng

Liệu sự khoan dung của mình
lại tiếp tay cho một tội lỗi mới
không?

Truong Ngọc Anh

Đôi khi khoan dung cũng là sự
“nghiêm khắc” đấy!

Nguyễn Thị Thanh Thủ

Anh có nghĩ mình quá may
mắn không? Vì không phải ai
cũng nhận được sự khoan dung
như anh

CẮT CẢNH

THẦY GIÁO NGUYỄN TRUNG THÀNH

THẦY GIÁO NGUYỄN TRUNG THÀNH

GIÁNG VIÊN ĐẠI HỌC KINH DOANH VÀ CÔNG NGHỆ HÀ NỘI

Thầy giáo Nguyễn Trung Thành từng tốt nghiệp cử nhân tiếng Anh loại ưu và sớm trở thành trợ lý Giám đốc một công ty nước ngoài. Tuy nhiên, cuộc đời tưởng chừng đóng sập trước mắt chàng trai trẻ khi năm 2007 anh bị kết án 12 năm tù vì tội môi giới hối lộ.

Sau khi ra tù vào năm 2011, Nguyễn Trung Thành đã nộp hồ sơ thi tuyển và trở thành giảng viên tiếng Anh tại trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội. Từ đó đến nay, anh luôn được học sinh yêu quý và ngưỡng mộ vì nghị lực vươn lên, sửa sai làm lại cuộc đời. Hiện tại, anh đang mở một Trung tâm tiếng Anh để giúp đỡ các bạn trẻ ham học hỏi và yêu thích môn ngoại ngữ này.

KHOAN DUNG LÀ MỘT MÓN QUÀ

Khoan dung cần sự dũng cảm

Năm 2007, tôi nhận được lệnh bắt tạm giam. Tôi vừa tốt nghiệp Đại học được một năm. Đứng trước cánh cổng trại giam cao vời vợi, trong lòng tôi là sự khủng khiếp, tôi không dám tưởng tượng. Khi cánh cửa buồng giam đóng sầm lại, gần như cuộc đời tôi sụp đổ hoàn toàn. Những ước mơ khi mới ra trường nung nấu bây giờ tan biến hết, sụp đổ hết. Tôi bắt đầu sợ, vô cùng sợ. Giữa bốn bức tường tối om đó, tôi không biết sẽ phải đối mặt với những người ở trong môi trường đó và cách sống ở trong đó như thế nào, tôi phải sống ra sao? Tôi nghĩ là, thôi mình cứ sống đúng bản chất, chân thành với mọi người xung quanh, chắc là mọi người cũng sẽ đối xử với mình ngược lại như vậy. Sau một thời gian, tôi được bạn bè, các anh ở trong trại giam tin tưởng, tín nhiệm và giới thiệu với ban giám thị trại giam, để xuất tôi làm trong ban Quản lý phạm nhân. Tôi cảm thấy rất biết ơn. Anh em đã thông cảm, chấp nhận những lỗi lầm của tôi trước đó và cho phép tôi được làm những việc có ích. Tôi có khả năng nói trước mọi người, tôi viết cũng ổn, máy tính tôi cũng sử dụng được.

Nhờ những việc làm đó, năm 2010, điều tuyệt vời đã đến với tôi. Án phạt của tôi là 12 năm mà 3 năm 1 tháng tôi đã được đặc xá. Tôi rất hạnh phúc. Lúc đấy chỉ nghĩ làm sao lao vào nhà thật nhanh để thăm bố thăm mẹ, thăm bạn bè, xem mọi thứ như thế nào sau ba năm. Ba năm ở trong tù khác hẳn với ba năm ở ngoài. Tôi bước chân ra khỏi trại giam với rất nhiều cảm xúc. Dần dần tôi cảm thấy sợ. Không biết tới đây mình sẽ đối mặt với cuộc đời như thế nào?

Mọi người sẽ đón nhận mình với ánh mắt thế nào? Tôi vào Nha Trang đúng một đêm để gặp gỡ anh em bạn bè. Hôm sau tôi đi về thì các anh bảo là mua tặng vé máy bay cho Thành, nhưng tôi quyết định đi tàu. Bởi vì đi tàu tôi có thời gian nhiều hơn để làm quen dần với môi trường, để suy nghĩ xem có phương án nào để mình tiếp cận với bạn bè, người thân trong gia đình, mình nên như thế nào đây. Tôi cảm thấy rất ngại. Tôi nghĩ trong mắt mọi người, những người như tôi sẽ bị ác cảm, kì thị.

Khi tôi xuống sân ga Hà Nội, mấy bạn Đại học của tôi ra đón, nở nụ cười và ôm tôi, làm cho tôi dịu đi nỗi lo sợ đó. Tôi bình tĩnh lại dần. Hôm sau tôi về quê thăm bố mẹ. Một tuần sau tôi lại ra Hà Nội và quyết định mở quán phở. Tôi nghĩ rằng với lí lịch như vậy tôi không thể làm công việc chuyên môn của mình được nữa. Trong lúc tôi mở quán phở, bạn bè đến rất nhiều, mỗi người đều có lời khuyên rất tốt cho tôi. Có một anh đang giảng dạy ở trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội, khoa Tiếng Anh. Anh ấy có giới thiệu tôi với nhà trường để nộp đơn vào xin làm giảng viên thỉnh giảng. Tôi cũng suy nghĩ rất nhiều, sợ làm một người thầy. Người thầy giáo mà lí lịch của mình như vậy thì có được không? Còn không nói tức là mình không trung thực. Mà không trung thực thì là yếu tố đầu tiên để không xứng đáng làm một người thầy.

Sau một đêm một ngày suy nghĩ, tôi vẫn đi bán phở. Đêm hôm đó tôi không ngủ được. Tôi nghĩ, nếu mà được làm thầy thì tuyệt vời quá. Bởi vì mình có cơ hội để sửa chữa những gì không trong sáng trong cuộc đời mình. Hôm sau tôi quyết định, tôi hỏi bạn tôi rất kĩ: *Đến đó phải nói những gì và phải như thế nào, liệu tôi có làm được không?* Bạn tôi nói: *Cứ mạnh dạn làm đi.* Tôi cũng mạnh dạn đi. Khi phỏng vấn, các thầy nói là về chuyên môn rất ổn, anh đủ khả năng để làm giảng viên thỉnh giảng. Tôi băn khoăn một lúc và nói là: *Thưa thầy nhưng mà em vẫn muốn nói một chuyện.* Tôi kể lại câu chuyện mình đã từng đi tù. Do công việc, tôi đi làm phiên dịch cho

nha đầu tư nước ngoài. Sau này, họ đưa, nhận hối lộ nên tôi bị liên đới. Các thầy cũng suy nghĩ và bàn thêm với Ban giám hiệu nhà trường nhưng vẫn động viên tôi: *Nếu anh giỏi, dù khả năng và làm việc gấp hai, gấp ba người khác, chúng tôi vẫn nhận anh vì chúng tôi luôn luôn trân trọng những người có tài, có đức độ và biết sửa chữa. Anh hãy luôn hướng tới những gì tốt đẹp nhé!*

Từ lời nói đó tôi cảm thấy mình như được hồi sinh. Dù chỉ là giảng viên thỉnh giảng tôi cũng chưa từng dám mơ mộng. Một ngày, mười ngày cũng sẽ làm cho tôi sạch sẽ hơn một chút. Lời nói của thầy giáo ấy như là một cốc nước cho người đang chết khát ở ngoài sa mạc như tôi. Thế là tôi quyết định nộp hồ sơ và bắt đầu đi dạy. Sau một năm, tôi rất vui và hạnh phúc khi nhà trường quyết định xét biên chế cho tôi thành giảng viên chính thức của trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội. Tôi đã dạy ở đó từ năm 2012. Hạnh phúc hơn là khi đi dạy, tôi được học sinh và sinh viên rất yêu mến.

Tôi cảm nhận, các thầy lãnh đạo của trường tôi là những người có bản lĩnh. Đón nhận tôi về trường là một sự khoan dung, dung cảm. Sự bao dung mang đến cho cuộc đời tôi một ý nghĩa cực kì cao quý, để tôi được chuyển hóa từ một con người có lí lịch “không đẹp” thành một người thầy, được sự trân trọng của các bạn học sinh, sinh viên. Tôi cho rằng, mỗi người có một sự bao dung cho chính mình, hay là cho người khác thì cũng cần phải có một bản lĩnh, và sự dung cảm. Bởi vì hằng ngày có những lúc chỉ va chạm nhẹ ở ngoài đường thôi, chúng ta đã cảm thấy cay cú, căm thù. Thế là lao vào đánh nhau, thậm chí xảy ra án mạng.

Khoan dung cho tôi những món quà

Năm 2014, tôi được phân công giảng dạy tiếng Anh cho một lớp liên thông công nghệ thông tin vào buổi tối của trường Đại học

Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội. Tôi thì rất nhớ học sinh, điểm danh không bao giờ chêch. Vì ngày xưa tôi quản lý phạm nhân, 2.000 phạm nhân ai vào, ai ra cổng là tôi biết hết. Khi tôi điểm danh đến bạn đó, tôi bảo: *Hôm nay, Em đi học hộ bạn kia à?* Bạn bảo: *Không, ngày nào em chẳng đi học như thế.* Tôi nói: *Thôi được rồi, thầy hỏi cả lớp, nếu cả lớp đồng ý cho em học hộ bạn ấy thì không sao, thầy vẫn đồng ý.* Em cứ nói thật em học hộ cũng được không sao cả. Với thầy, ai ngồi dưới lớp của thầy học thầy, sẽ mang lại một chút ý nghĩa tốt đẹp cho cuộc đời của em, thì thầy gọi là học trò của thầy, không nhất thiết phải có tên trong danh sách. Nếu em không thích và thấy bài học của thầy không có ý nghĩa, em có thể đi về và thầy vẫn sẽ điểm danh cho bạn của em.

Sau đó tôi giảng bài bình thường, không nói chuyện đó nữa, không quan tâm đến bạn đó nữa thì vẫn thấy bạn ngồi đấy. Đến cuối giờ, bạn đấy đứng dậy: *Thưa thầy cho em xin phép em nói mấy câu.* Trước hết là em xin lỗi thầy vì em đã đi học hộ bạn kia. Em vẫn học hộ bạn đấy mấy môn khác. Không phải vấn đề là em xin thầy điểm danh mà em cảm ơn thầy vì thầy đã có một cư xử khiến em không bị xấu hổ trước mặt người khác. Bài học của thầy, em vẫn ngồi nghe. Em học được cách cư xử của thầy đối với em, đấy là bài học mà em thấy ý nghĩa nhất, cho nên em xin phép thầy từ buổi sau em cũng được ngồi lớp của thầy nhưng với vai trò không phải học hộ mà là học ké.

BÁC SĨ TRẦN VĂN PHÚC

BỆNH VIỆN ĐA KHOA SAINT PAUL, HÀ NỘI

Bác sĩ Trần Văn Phúc là một trong 10 thầy thuốc trẻ Việt Nam tiêu biểu năm 2014. Hiện công tác tại bệnh viện Saint Paul, Hà Nội, anh đặc biệt trăn trở về mối quan hệ giữa bệnh nhân và bác sĩ trong thời đại này, và các câu hỏi của xã hội về vấn đề “y đức”.

Những bài viết của anh về y đức đã trở thành kịch bản cho bộ phim “Nỗi đau người thầy thuốc” - Giải vàng Liên hoan truyền hình toàn quốc 2014. Trong đó, bác sĩ Phúc xuất hiện với tư cách một nhân vật chính, một bác sĩ chưa bao giờ nhận phong bì.

Trần Văn Phúc còn là một nhạc sĩ, với nhiều tác phẩm đã được giới thiệu trên sóng truyền hình quốc gia.

VÌ ĐỒI CÂN LẮM NHỮNG KHOAN DUNG

Ai cũng cần được khoan dung

Chúng tôi là bác sĩ làm việc trong bệnh viện mà tôi luôn thấy giống như một xã hội thu nhỏ với rất nhiều câu chuyện. Mỗi câu chuyện ở trong bệnh viện cũng là một câu chuyện cuộc đời giúp cho chúng tôi có rất nhiều bài học ý nghĩa.

Năm 2000, vào một buổi chiều trong tua trực chủ nhật, các đồng chí công an tới yêu cầu kiểm tra phòng khám và phòng mổ. Sau đó nói với chúng tôi: *Các anh chuẩn bị đón một bệnh nhân đặc biệt.* Khoảng 30 phút sau, tôi thấy công an đưa một phạm nhân đến. Anh ta bị còng tay và chân. Các đồng chí công an nói rằng: Đây là một tử tù chuẩn bị ra trường bắn do vậy không thể mở còng cho anh ấy. Tôi có nói rằng: Bệnh nhân đến với chúng tôi thì chúng tôi không coi đây là phạm nhân mà coi là một người bệnh. Các đồng chí hãy xem xét và mở còng cho bệnh nhân để tôi khám. Sau đó, cấp trên đồng ý mở khóa cho anh ta. Bệnh nhân bị thủng dạ dày phải mổ cấp cứu. Đưa vào nhà mổ thì công an bắt buộc phải vào đứng bốn góc của phòng ấy để canh chừng. Tôi có nói với anh bệnh nhân ấy: *Tôi là bác sĩ sẽ mổ cho anh. Anh có nguyện vọng gì mà tôi có thể giúp được anh thì tôi sẽ giúp.* Anh ấy nói rằng: *Em nhờ bác sĩ gửi một lá thư về cho gia đình. Trong lá thư đấy em có gửi lời xin lỗi với gia đình mình và gia đình mà em đã cướp của, giết người.* Các đồng chí công an bảo rằng, họ sẵn sàng cho phạm nhân viết bức thư nhưng với điều kiện phải kiểm tra nội dung. Sau khi viết xong, chúng tôi chuyển cho người nhà.

Tôi nói với anh phạm nhân: *Anh là một người bệnh như tất cả những người khác. Tôi muốn giây phút chữa bệnh, anh được bình đẳng. Nhiệm vụ của bác sĩ chúng tôi là đến giường bệnh, để hồi sinh các trái tim đang sắp ngừng đập.*

Sau khi nghe tôi nói, anh ta có khóc và nói rằng, anh ấy rất hối hận. Đến bây giờ thì anh ấy thanh thản khi thấy rằng tất cả các việc làm của anh ấy gây ra cho gia đình nạn nhân sẽ phải trả giá. Nhưng điều thanh thản nhất là anh ấy thấy rằng đã có những người, đặc biệt là các y bác sĩ đã khoan dung và tha thứ cho anh ấy.

Vì đời cần lầm khoan dung

Khi nhìn chúng tôi, mọi người hay nghĩ rằng là nhân viên y tế, bác sĩ thế nọ thế kia, vòi vĩnh các thứ. Tự dưng nhân viên y tế và người bệnh bị đẩy về hai chiến tuyến, ở giữa có một hố sâu ngăn cách. Khi không nhìn về được cùng phía thì chúng ta sẽ không bao giờ giải quyết được bệnh. Trong cuộc sống, làm thế nào để chúng ta khoan dung?

Ví dụ, thầy Hồ Ngọc Đại từng ở trong tâm bão dư luận xã hội, thậm chí còn bị chửi bới, miệt thị. Nếu thầy bức tức thì ngay lập tức huyết áp sẽ tăng cao, tim sẽ đập nhanh và không làm chủ được bản thân mình. Bởi vì trong cơ thể, khi căng thẳng, khi không khoan dung với người khác thì lập tức sẽ tiết ra các chất trung gian hóa học, những hormone tiêu cực, tác động đến chính mình và ảnh hưởng đến sức khỏe.

Sự khoan dung nếu đặt đúng chỗ, đúng thời điểm, thì có tác dụng mạnh mẽ gấp ngàn vạn lần sự trừng phạt, bởi nó thức tỉnh lương tri và nhận thức của mỗi con người.

Khoan dung không chỉ đại diện cho sức mạnh thông qua sự trắc ẩn và lòng từ bi, mà nó còn là hạt giống được nuôi dưỡng từ một tâm hồn đẹp và một trái tim nhân hậu. Trừng phạt trong nhiều trường hợp, đó chỉ là cách để thỏa mãn sự trả thù ích kỉ, khỏa lấp sự yếu đuối bằng cách reo rắc sự sợ hãi cho người đã gây ra lỗi lầm.

Khoan dung không chỉ dành cho người khác, mà khoan dung để chính lòng mình được thanh thán, được sẻ chia, được giải thoát khỏi hận thù và tức giận; nhờ đó mà cuộc sống trở nên cân bằng.

Lòng khoan dung là một trong những tính cách cao quý nhất của con người, không thể thiếu trong mỗi chúng ta, nhất là trong bối cảnh xã hội hôm nay, mọi thứ đến quá dồn dập, quá căng thẳng, chịu sự chi phối và giằng xé; nếu mỗi người không biết khoan dung thì cuộc sống sẽ trở nên vô cùng mệt mỏi.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Đi để trở về

Có một cộng đồng hơn bốn triệu người Việt Nam phân tán khắp thế giới. Vài năm trở lại đây, số lượng du học sinh cũng như người Việt trẻ trở về nước lập nghiệp đang tăng dần.

Theo tổ chức phi lợi nhuận VietAbroader, nhiều người vẫn mong muốn về Việt Nam để đón đầu cơ hội ở những ngành nghề mới nổi như chuỗi cung ứng, công nghệ, tài chính, giáo dục hoặc khởi nghiệp.

Còn Robert Walters – một công ty hàng đầu quốc tế trong lĩnh vực tư vấn và tuyển dụng nhân sự cấp cao – sau hai năm triển khai chiến dịch “Come Home Phở Good” đã kết nối với hơn 5.000 nhân sự người Việt ở nước ngoài, trong đó, có 1.200 người chia sẻ mong muốn quay trở về quê hương để làm việc. Không ít cá nhân sau khi quyết định về nước đã xây dựng được sự nghiệp và truyền cảm hứng cho các thế hệ sau, đặc biệt là với những người trẻ đang đứng trước quyết định ra đi, nhưng đi là để trở về.

a film by Leon Le

SONG LANG

WHEN ART MEETS LIFE

ĐẠO DIỄN LEON QUANG LÊ

Đạo diễn Leon Quang Lê, sinh năm 1977. Leon Quang Lê là một nam diễn viên, đạo diễn, một gương mặt không còn xa lạ với khán giả Việt Nam. Leon Quang Lê cũng là một trong số ít nghệ sĩ Châu Á được tham gia trình diễn trên sân khấu Broadway của Mỹ.

Năm 2018, Leon Quang Lê cho ra mắt bộ phim điện ảnh *Song Lang*, để lại nhiều ấn tượng cho những người yêu môn nghệ thuật thứ bảy cũng như đam mê môn nghệ thuật truyền thống: Cải lương.

TÔI ĐÃ TRỞ VỀ

Khi nhận lời mời của chương trình, tôi cứ ngỡ đây là một chương trình phỏng vấn như bao chương trình khác. Tôi nhận lời với mục đích tiếp tục quảng bá cho *Song Lang*, bộ phim đầu tay của mình. Cho đến khi tôi nhận ra đây là một buổi thuyết trình, truyền cảm hứng thì tôi giật mình nhưng đã quá trễ để nói lời từ chối. Lý do làm cho tôi lúng túng là vì tôi chưa bao giờ nghĩ rằng câu chuyện về bản thân mình thú vị, hoặc to tát, hay đủ chất liệu để truyền cảm hứng cho bất cứ ai. Việc tôi trở về Việt Nam cũng như bao Việt kiều khác, thậm chí còn tầm thường và thua kém nhiều người. Tôi chợt nhớ lại, tôi cũng từng thắc mắc khi thấy những người quen, bạn bè quyết định từ bỏ công ăn việc làm, cuộc sống ổn định ở một đất nước phồn hoa, để trở về Việt Nam. Có lẽ cũng sẽ có ai đó tò mò muốn biết vì sao tôi lại quyết định “trở về”.

Chuyến đi cùng cải lương

Tôi sinh ra và lớn lên ở Sài Gòn. Dù gia đình là người Bắc, nhưng từ bé, tôi đã mê cải lương và mơ ước lớn lên sẽ trở thành nghệ sĩ cải lương chuyên nghiệp. Nhà tôi ở gần rạp hát Minh Châu. Những đêm rạp hát sáng đèn, khán giả nhộn nhịp, tiếng nhạc trên loa phóng thanh trước cửa rạp, những tấm áp phích, hình ảnh nghệ sĩ lồng lẫy là những khung cảnh làm cho tôi say đắm. Tôi nhớ

mãi những buổi chập choạng tối, tôi đã đứng trước thiên đường ấy mà ngẩn ngơ. Hoặc những đêm đứng ngoài cổng mê mệt nhìn nghệ sĩ hóa trang, sắm tuồng hay chong mắt nhìn qua khe cửa rạp để theo dõi vở diễn trên sân khấu. Thấy tôi mê quá nên gia đình rất sợ tôi bỏ học theo nghề. Tôi thường lấy hai cán giá vẽ của bố tôi để mỗi lần nghe cải lương là gõ nhịp theo như tiếng song lang. Cuối cùng thấy tôi nghiệp, và cũng bức mình là mỗi lần vẽ bố lại phải đi tìm hai cái cán giá vẽ, bố tôi đã đi tìm xin được cho tôi một chiếc song lang thật sự. Tôi mừng và trân trọng nó như báu vật mà không ngờ rằng chính âm thanh giản đơn của nhạc cụ ấy một ngày sẽ thôi thúc đưa tôi trở về với nguồn cội của mình. Nhưng đó là chuyện của mấy chục năm sau. Còn lúc đấy, giấc mơ trở thành kép hát, tôi đành gói lại mang đi khi cùng gia đình sang Mỹ định cư năm 13 tuổi. Hành trang của tôi lúc ấy là một thùng băng cassette và một album dày cộm đầy hình ảnh nghệ sĩ cải lương mà tôi đã sưu tầm bấy lâu. Tôi nhớ trước ngày đi, có lẽ mẹ hiểu được nỗi buồn đó nên cho phép tôi được mua hai cuốn video cải lương để mang theo. Tôi đã chọn *Xứ Án Phi Giao* và *Đắc Kỷ Trụ Vương* để rồi hí hửng mang sang Mỹ mới phát hiện xem không được vì video khác hệ. Trong những ngày tháng đầu đến Mỹ, tôi rất nhớ Việt Nam, thường xuyên viết thư gửi về cho bạn bè cũ, lúc nào cũng lôi những hình ảnh của Việt Nam ra xem. Tôi nhớ có lần tôi đi vào khu thương xá Phước Lộc Thọ, một khu chợ của người Việt khu bán băng đĩa, video Việt Nam, có màn hình rất to, đang chiếu một video ca nhạc có hình ảnh của đường Nguyễn Huệ, với bùng binh phun nước. Tôi nhớ như in cảm xúc lúc ấy: Đứng như trời trồng trước cửa tiệm, trước màn hình ấy và chỉ muốn bước nhào vào màn hình. Tôi tự nhủ với lòng rằng mình sẽ trở về Việt Nam trong thời gian sớm nhất. Sáu tháng, một năm là cùng, sau khi tôi đã có thẻ xanh.

Nhưng lần đầu tôi trở về Việt Nam là năm 2007, hơn 15 năm sau. Trong suốt 15 năm đó, tôi cũng trở thành một nghệ sĩ cải lương. Nhưng cải lương... Mỹ. Tôi là một trong số những nghệ sĩ Mỹ gốc Việt ít ỏi làm việc trong ngành nhạc kịch Broadway. Từ năm 2000 cho đến nay, 18 năm, tôi phần lớn sống và làm việc ở thành phố New York, Mỹ. Những vở diễn tôi từng diễn qua như *Miss Saigon, Spiderman, Cats, Beauty and The Beast, Flower Drum Song, West Side Story, Radio City Xmas Show...* Thống kê cho biết chỉ có khoảng 3% diễn viên Mỹ có thể sống bằng nghề. Tôi khá may mắn, khi bản thân là một diễn viên châu Á, bắt đầu tập luyện, vào nghề khá trễ (15 tuổi tôi mới bắt đầu học nhảy, hát và diễn xuất), nhưng trong suốt sự nghiệp diễn viên của mình, tôi chỉ có phải đi làm bồi bàn khoảng hai tháng. Tôi không giàu, nhưng cuộc sống của một diễn viên ở New York được đảm bảo bởi mức lương ổn định và bảo hiểm dài thọ. Nỗi nhớ Việt Nam của tôi ngày nào giờ đã không còn canh cánh. Chỉ sau vài tháng định cư, tôi để mình cuốn theo dòng chảy của cuộc sống mới ở xứ người. Tôi phải hội nhập, phải tiếp thu văn hoá mới, ngôn ngữ mới, giao lưu với bạn bè mới. Cái tuổi 13 cũng dễ quên, dễ bị cuốn theo cái mới. Hơn thế, tôi đang muốn tạo dựng sự nghiệp trong một ngành nghệ thuật mà sự cạnh tranh với dân bản xứ đã vô cùng khắc nghiệt, chứ đừng nói đến một người gốc châu Á như tôi. Dần dần tôi không còn nghĩ nhiều về gốc gác bản thân. Không còn quan tâm đến Tết, không xem phim Việt, không sử dụng tiếng Việt ngay cả đối với anh chị em trong gia đình, ngoại trừ bố mẹ. Chỉ có điều, tôi vẫn nghe cải lương, gần như là hằng ngày. Trên tàu điện ngầm đến rạp hát, những buổi casting, khi nấu ăn, những lúc rảnh rỗi, tôi vẫn lên mạng xem cải lương trên YouTube, và thậm chí những lúc tập gym, tôi vẫn... nghe cải lương. Cải lương là sợi dây vô hình vẫn liên kết tôi với nguồn gốc của mình.

Bừng tỉnh

New York là một thành phố đa chủng tộc nhất thế giới. Sống ở đó khiến bạn không suy nghĩ nhiều về màu da của mình. Nhưng một lần sau đêm diễn, tôi cùng nhóm bạn diễn đi ăn khuya. Bàn chúng tôi vô tình ngồi đối diện một chiếc gương dài. Bất chợt một giây, tôi ngược thấy bóng mình trong gương và thoảng giật mình. Tôi là người Á Đông duy nhất trong bàn. Chẳng tự hào cũng chẳng xấu hổ. Tôi giật mình là vì dường như tôi quên bẵng mình nhìn rất Á Đông. Có lẽ là không phải quên, nhưng chỉ là điều mà tôi chưa bao giờ nghĩ đến trong một thời gian dài. Tôi chỉ nghĩ mình như mọi người. Minh là dân New York. Là nghệ sĩ New York. Là Mỹ. Nhưng chỉ một tích tắc đó, tôi chợt nhận ra mình.

Lần đầu về Việt Nam

Năm 2007 là lần đầu tôi trở về Việt Nam. Cảm giác lúc đấy như Từ Thức gặp tiên trở về. Tôi vẫn là tôi, một thằng bé 13 tuổi đi tìm những cảm giác, những con người, khung cảnh cũ. Nhưng tôi không còn một gia đình, dòng họ nào ở đây. Thành phố đã thay đổi quá nhiều. Rạp Minh Châu giờ là một siêu thị. Căn nhà cũ của tôi trước kia giờ cũng đã đập đi xây mới. Tôi hối hả đi tìm những bạn bè cũ, mà trong đầu tôi cứ ngỡ họ cũng vẫn còn như ngày nào về hình hài cũng như tâm hồn. Nhưng tất cả cũng đã lớn lên, đa số đã lập gia đình, có con. Tôi thấy mình lạc lõng trên chính quê hương mình, và tôi nhận ra mình không phải trở về. Mình chỉ là một khách du lịch đến thăm Việt Nam như bao khách du lịch khác. Tôi quyết định đi tìm điều còn lại mà tôi hi vọng vẫn chưa thay đổi, cải lương. Nhưng cũng không ngoại lệ, cải lương đã không còn như xưa, đều hiu và hắt hủi. Mặc dù tiếng đàn rao của bản Nam Ai vang lên vẫn làm cho tim tôi run rẩy. Và đó chính là lúc giấc mơ cải lương xưa

sống lại trong tôi. Tôi quyết định sẽ làm một điều gì đó để thực hiện giấc mơ tuổi thơ của mình. Một giấc mơ mà mười mấy năm qua đã bị tôi quên lãng.

Phục dựng cải lương

Ý định ban đầu của tôi là muốn dựng một vở cải lương trên sân khấu. Tôi muốn phục dựng lại ít nhất một đêm vàng son của cải lương mà tôi từng được chứng kiến ngày xưa. Chỉ khác có điều là lần này tôi đã lớn đủ để được hưởng thụ và cảm nhận nó trọn vẹn. Tôi mong mỏi cho mọi người thấy cải lương vẫn còn hay như thế nào nếu được đầu tư đúng mức. Tôi muốn những bạn trẻ nhìn ra được cái đẹp, cái tuyệt vời của bộ môn nghệ thuật này. Tôi đắm chìm và bay bổng trong những ước muôn to tát của mình. Nhưng sau một thời gian nghiên cứu tìm hiểu tình hình sân khấu lúc bấy giờ, cũng như trao đổi với nhiều nghệ sĩ trong ngành, tôi nhận ra hoài bão của mình không thực tế. Dù đã chấp nhận hi sinh về mặt tài chính để thoả mãn đam mê, nhưng nếu về mặt nghệ thuật cũng khó lòng được như ý thì tôi không thể chấp nhận mà tiếp tục lao đầu vào. Và ý định đưa cải lương vào phim nảy sinh từ giây phút đó.

Song Lang

Gần 10 năm sau, năm 2018, *Song Lang* ra đời. *Song Lang* không còn là một dự án to tát với mong mỏi làm thay đổi số phận của cải lương, xoay chuyển ván cờ và đưa nó trở về thời vàng son. *Song Lang* cũng không mang sứ mạng to tát với hy vọng làm cho các bạn trẻ hiểu và yêu cải lương hơn. Nó khiêm nhường và thầm lặng hơn nhiều. Nó chỉ là một món quà tri ân của tôi với cải lương. Không rầm rộ, không ồn ào. Một sự biết ơn và đền ơn. Đền ơn cho cải lương đã cho tôi một tuổi thơ phong phú, cho sức tưởng tượng

non nớt của tôi được bay bổng, cho tôi cảm nhận được cái đẹp của lời ca, tiếng đàn, hiểu trung hiếu, tiết nghĩa là gì, hiểu đau thương, tình yêu là gì. Một món ăn tinh thần tuyệt vời mà bằng một cách vô thức, qua nó tôi không đánh mất cái Việt trong mình. *Song Lang* cũng là một cỗ máy thời gian tôi tự xây cho mình để đưa bản thân tìm về một khoảng thời gian tuyệt đẹp của tuổi thơ, của một Sài Gòn mà tôi đã cố gắng kiếm tìm trong lần đầu trở về Việt Nam năm đó.

Hai năm thực hiện tôi đã phải hy sinh không ít. Từ bỏ công việc, tài chính ổn định ở New York, xa gia đình, bạn bè, người yêu... để rồi vật vã đấu tranh cho nó ra đời. Rất nhiều người bảo tôi dại dột. Nhất là việc tôi không thể dễ dàng trở lại New York để tiếp tục công việc diễn viên như chưa từng bỏ đi. Nhưng tôi không một chút hối hận. Tất cả mọi sự hy sinh hoàn toàn xứng đáng.

Trở về thực sự

Sau lần đầu về Việt Nam năm 2007, tôi bắt đầu đi đi về về thường xuyên hơn những năm sau đó. Và duyên nợ cũng đưa đẩy tôi tham gia vào một số dự án nghệ thuật và phim ảnh trong nước với vai trò diễn viên. Tôi có nhiều mối quan hệ bạn bè. Tôi không còn cảm thấy cô đơn hay xa lạ trên quê hương mình nữa. Nhưng phải đến năm 2018, sau khi *Song Lang* ra mắt, và nhận được những phản hồi tích cực, thì tôi mới cảm nhận rằng mình đã thật sự trở về. Vì qua *Song Lang*, tôi nhận được nhiều sự chú ý hơn? Vì nó mang lại cho tôi nhiều cơ hội công việc to lớn hơn? Không. Vì qua *Song Lang*, tôi cảm thấy mình thật sự không còn cô độc trên đất nước của mình. Qua sự đồng cảm về những suy nghĩ, khao khát, nhung nhớ, luyến tiếc của tôi gửi gắm trong *Song Lang* được nhiều chia sẻ, tôi thấy mình được hiểu bởi nhiều người cùng màu da, dòng máu. Và tôi cũng đã hiểu được họ. Tôi có thể không quen biết họ. Nhưng bây

giờ khi cùng hít chung bầu không khí này, tôi biết họ ở xung quanh tôi, khắp nơi trên miền đất nước. Ngay từ lúc nhìn thấy mình trong gương ở quán ăn bao nhiêu năm về trước, tôi đã nhận ra rằng cho dù mình nói tiếng Anh giỏi cách mấy, lãnh hội văn hoá Mỹ cách mấy, hội nhập cuộc sống Mỹ cách mấy, thì cuối cùng tôi vẫn gốc Việt. Hamburger, spaghetti, pizza, có ngon cách mấy, tôi vẫn luôn có lúc thèm bún riêu, bánh khọt, bún chả. Tôi có yêu nhạc jazz, Broadway, Adele, Beyonce cách mấy, thì tôi vẫn không thể bao giờ ngừng nghe cải lương. Và chính lúc ánh mắt tôi bắt gặp chính mình trong gương, tôi đã bắt đầu hành trình trở về. Mất hơn 10 năm, nhưng cuối cùng tôi đã về đến nơi tôi cần đến.

OBJECTIVES

Objective 1

Promote Australian excellence as a provider of high-quality, innovative education, training and research

Objective 2

Build a network of leaders and other professionals from diverse backgrounds

Objective 3

Support Australian policy, political development, business and cultural interests

Objective 4

Encourage and support members to engage in leadership roles

Personal:

- Raise my voice.

- Develop my permanent

Family

- Raise children gender perspectives

BELLY TOGETHER

CHỊ ĐÀO THỊ HẰNG

SÁNG LẬP VÀ ĐIỀU HÀNH CỦA LEADER TALKS EDUCATION,
BAMBOO BOAT CORP

Doanh nhân Đào Thị Hằng, sinh năm 1985, tại Quảng Trị. Chị không phải cái tên xa lạ trong cộng đồng du học sinh Việt Nam tại Úc. Sinh ra trong một gia đình nghèo, đong anh em, bằng những nỗ lực và quyết đoán của mình, chị đã đạt được những thành công đáng nể trên con đường học vấn khi giành học bổng tại Úc và khởi nghiệp với quyết định khá táo bạo – bỏ học bổng tiến sĩ để phát triển thương hiệu nước mắm “Mắm thuyền nan” trên chính quê hương mình.

TRỞ VỀ VỚI MẮM THUYỀN NAN

Cầu nối mắm ruốc

Mình có nickname là Béo, mình chỉ có tăng cân, tăng nhanh hay chậm, chứ không có giảm. Những tháng đầu sang Úc học vào năm 2011, mình gặp rất nhiều khó khăn với tiếng Anh, ăn cơm nuốt không trôi nên mình giảm gần 8kg, càng ngày càng đuối. Mình hỏi các chị sang trước sao em khó ăn, khó ở vậy. Các chị bảo em ra ngoài mua nước mắm, ruốc, hành ngò về nấu ăn, sẽ ngon miệng trở lại.

Mình hăm hở ra mua nước mắm và ruốc của Thái Lan về làm món thịt kho ruốc sả, rau muống xào ruốc tỏi, cá kho tộ. Nấu xong người mình thành cục ruốc di động. Các bạn sinh viên quốc tế nấu ăn chung cùng tầng kêu oai oái vì mùi nhưng mà mời ăn thì khen ngon. Mình bắt đầu thích nấu ăn, sức khỏe phục hồi dần dần nên việc học cũng theo đó mà tiến bộ, mình vượt qua trở ngại của việc giao tiếp tiếng Anh. Nước mắm và ruốc là cầu nối giúp mình kết nối với các bạn sinh viên quốc tế.

Tuổi thơ mắm ruốc

Gia đình mình làm nghề chài lưới trên sông Thạch Hãn. Buổi sáng ba mình kéo lưới và đổ tôm cá vào trong thuyền. Mạ mình phân ra ba loại: to, vừa và nhỏ. Loại vừa đem cân bán sĩ cho thương lái, loại to mạ bán lẻ ở chợ, loại nhỏ đem về làm mắm. Đến mùa đông, ở quê mình mưa gió rét kéo dài liên miên, ba không đi làm được, mạ đem mắm ra nấu ăn. Thức ăn chính trong gia đình mình là mắm.

Bà nội, bà ngoại mình làm mắm rất cù và mạ mình cũng vậy. Cả xóm thường đem chén đến xin nước mắm về ăn.

Trường cấp 3 cách nhà mình 7km và mình đi học bằng xe đạp. Buổi trưa đạp xe về nhà, gió ngược chiều đẩy tới tấp làm mình đuối, đói lả. Đạp xe về đến nhà là hết sức, không nổi xe lên thêm nhà. Minh ngủi thấy mùi mắm mạ mình nấu bên trong bếp, mình vào bếp lấy cục cơm nguội, chấm vào mắm mạ đang nấu và nhai ngon lành. Miếng cơm nguội chấm mắm và hương vị của nó mình nhớ mãi đến sau này. Mắm nuôi sáu chị em mình lớn lên và trở thành một phần trong tuổi thơ của chị em mình. Mình rất biết ơn mắm.

Con đường mới cho mắm ruốc

Mắm là một phần tuổi thơ của mình. Khi đi du học về, mình đi dọc bờ biển từ Cát Bà, Cát Hải cho đến Nha Trang, mình thu thập lại những kinh nghiệm làm mắm. Mình thấy rằng những người lớn tuổi lưu giữ rất nhiều kinh nghiệm trong sản xuất các loại mắm. Nhưng khi con cháu lớn lên, đi học, đi làm thì truyền thống đó mai một dần. Mình học về phát triển bền vững và thấu hiểu rằng cái gốc của giá trị bền vững là khi giá trị truyền thống được lưu giữ và con người sống hòa hợp với thiên nhiên. Mình muốn đóng góp một phần công sức rất nhỏ của mình trong việc bảo tồn truyền thống văn hóa của mắm, mình tin đó là nền tảng của phát triển bền vững. Giữ mắm đúng nghĩa của mắm, nguyên chất và nguyên bản nhất có thể.

BÀ NGUYỄN THỊ THU THẢO

TRỢ LÝ CHỦ TỊCH PHÒNG THƯƠNG MẠI VÀ CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM (VCCI)

Bà Nguyễn Thị Thu Thảo (Thảo Griffiths), sinh năm 1977 tại Hà Giang. Bà Thảo từng là Trưởng đại diện Quỹ cựu chiến binh Mỹ tại Việt Nam (VVAF), một tổ chức phi chính phủ đầu tiên hỗ trợ Việt Nam sau chiến tranh và đạt giải Nobel hòa bình năm 1997.

Hiện tại bà Thảo đang là trợ lý cho Chủ tịch Phòng Thương mại Công nghiệp Việt Nam (VCCI) và đóng góp rất lớn vào việc nghiên cứu, tổ chức thành công những hội nghị quốc tế do Việt Nam làm chủ nhà.

KHÔNG TRỞ VỀ THÌ SAO?

Khi 14 tuổi xuống Hà Nội học trường chuyên ngữ, Đại học Sư phạm Ngoại ngữ rồi may mắn được vào trường Đại học Ngoại giao, tôi đã có cơ hội được gặp gỡ với các bạn sinh viên nước ngoài. Các bạn thường dành một, hai năm để đi đến một nước đang phát triển, làm những chương trình thiện nguyện. Tôi thấy rằng đó là một nghĩa cử vô cùng đẹp. Chính vì vậy khi tốt nghiệp Đại học Ngoại giao, mơ ước lớn nhất của tôi là trở thành cán bộ Ngoại giao hoặc ít nhất là làm việc cho một tổ chức nước ngoài như Liên minh châu Âu tại Việt Nam, nơi tôi từng có cơ hội được làm một vài dự án.

Thế nhưng, tôi đã quyết định quay trở về Hà Giang. Sự quay trở về đó vừa là một chút đóng góp cho Hà Giang, nhưng đó cũng là cơ hội để tôi học hỏi rất nhiều. Tôi biết về chương trình xóa đói giảm nghèo, biết làm thế nào để nâng cao đời sống người Mông, người Lô Lô ở biên giới Hà Giang. Sự trở về lần đầu tiên đó là sự trở về khó khăn nhất bởi vì đó là đi ngược đường. Tất cả mọi người đều đi xuôi, từ miền núi về miền xuôi, hoặc từ Việt Nam đi ra nước ngoài nhưng tôi đã làm ngược lại.

Sự trở về thứ hai có lẽ là sự trở về có ý nghĩa nhất trong cuộc đời của tôi. Tôi được học bổng Fulbright, một học bổng danh giá, sang Mỹ học. Lúc này tôi trở lại với ngành học mà mình vẫn yêu quý đó là học về quan hệ quốc tế và chính sách đối ngoại. Khi trở về lúc đó, tôi có cơ hội lớn nhất trong đời là vận động hành lang đối với chính phủ Hoa Kỳ và cùng hợp tác với chính phủ Việt Nam để khởi động chương trình tẩy độc sân bay Đà Nẵng. Đây là chương trình chưa từng có tiền lệ trong lịch sử quan hệ giữa Việt Nam và Hoa Kỳ.

Úc là quê hương thứ hai của tôi, nơi tôi và chồng cùng hai con đang sinh sống, làm việc. Năm 2017, Việt Nam là nước chủ nhà trong hội nghị APEC và Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam là đơn vị chủ nhà tổ chức hội nghị lớn nhất cho các Tổng giám đốc của APEC. Đây là sự kiện ngoại giao kinh tế lớn nhất của Việt Nam trong nhiều năm qua. Tôi được mời là người giúp việc cho ông Chủ tịch với tư cách là hỗ trợ kỹ thuật cho VCCI. Công việc lúc này của tôi là tham gia cùng với các anh chị em ở VCCI tiến hành những chương trình xúc tiến thương mại đầu tư giữa Việt Nam với các thị trường chiến lược như là Úc, Mỹ, EU.

Trước đây thì tôi nghĩ rằng quê hương mỗi người chỉ một, nhưng sau này đi nhiều rồi, đi miết, đi mãi thì thấy rằng là: *Nơi ta ở chỉ là nơi đất ở, nơi ta đi đất bỗng hóa tâm hồn*. Tôi đã đến khoảng 70 quốc gia, và cảm thấy rằng mình mang trong người hơn 70 quốc gia, đó là tình cảm, văn hóa của hơn 70 dân tộc đó. Lúc này, quê hương không chỉ còn lại ở Úc và Việt Nam nữa mà quê hương là những nơi nào mà mình đã đến, đã yêu, tất cả mọi nơi đều là nhà. Chính vì vậy, tôi muốn chia sẻ với mọi người rằng: Các bạn hãy đi, các bạn hãy trải nghiệm, các bạn đi để về, các bạn về để đi, các bạn đi để làm mới mình, các bạn đi để yêu thương hơn, để về, để hội ngộ. Việc đi hay về nó chỉ là một khái niệm tương đối trong tâm tưởng của chúng ta. Các bạn hãy đi, rồi các bạn sẽ về.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Biến không thể thành có thể

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra với quy mô toàn cầu, có quá nhiều những điều không thể tưởng tượng trong quá khứ thì nay đã hiển hiện trước mắt.

Chủ thể của tất cả những đổi thay từ không thể đến có thể đó đều là con người.

Với mỗi cá nhân, cuộc sống vốn không hoàn hảo, bạn có thể sinh ra vào một hoàn cảnh thiếu thốn, bạn có thể phải đổi mới với những khó khăn tưởng như không thể vượt qua.

Nhưng bạn hoàn toàn có thể biến những điều không thể thành có thể.

Vậy đâu là sự khác biệt giữa những điều không thể và những điều có thể?

Khoảng cách giữa những điều không thể và những điều có thể là bao xa?

KHANG A TỦA

SINH VIÊN ĐẠI HỌC FULBRIGHT VIỆT NAM

Anh Khang A Túa, một trong những sinh viên đầu tiên của Đại học Fulbright Việt Nam, điêu phổi của Nhóm hành động vì sự phát triển của người Mông.

Túa sinh năm 1995 ở xã Chẽ Cu Nha, huyện Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bái. Với Túa, trước hết, học là để thoát nghèo, để bản thân không phải làm lũ như cha mẹ nữa.

Cuộc đời của Túa cho đến thời điểm này là một chuỗi những quyết định đổi thay từ xuống phố học đại học rồi lại bỏ phố về quê, rồi lại xin học bổng đi học. Nhưng tựu chung lại là nỗ lực làm cho cuộc sống của bản thân, của gia đình, của cộng đồng mình tốt đẹp lên.

Câu chuyện của Túa không phải là “cuộc phiêu lưu của một thanh niên người Mông xuống phố” mà nó là hành trình của chàng trai trong cuộc sống có mục đích, một cuộc sống với niềm đam mê, một cuộc sống với các nguyên tắc.

THANH NIÊN DÂN TỘC MÔNG 4.0

Xin gửi lời chào đến toàn thể các quý vị khán giả đang theo dõi chương trình Cất cánh, Đài truyền hình Việt Nam và Tủa xin phép gửi lại lời chào bằng tiếng Mông, tiếng mẹ đẻ của Tủa.

Nyob zoo ib tsoom nam txiv kuv tij phooj yws suav dawg.

Tủa thì tên là Tủa rồi. Tủa là người Mông, họ Khang đến từ Mù Cang Chải, tỉnh Yên Bai.

Tủa là một trong 54 sinh viên nhận được học bổng toàn phần của trường Đại học Fulbright Việt Nam, ngôi trường theo hướng giáo dục khai phóng và phi lợi nhuận đầu tiên ở Việt Nam, đặt tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Người ta nói rằng cuộc đời mỗi con người là những bước ngoặt phải bước qua. Mỗi bước ngoặt như một cánh cửa mà ta phải mở ra để bước tiếp. Và cơ hội không nằm trên cánh cửa, cơ hội ở đằng sau cánh cửa mà ta cần phải mở ra.

Tủa sinh vào khoảng những năm 1993-1995 ngay sau khi cây thuốc phiện, nguồn kinh tế chính của người Mông, chính thức bị cấm. Đó là một giai đoạn chuyển đổi kinh tế, với nhiều khó khăn chật chồng. Gia đình Tủa khi đó ăn không đủ no, mặc không đủ ấm. Bởi vậy, hành trình của Tủa từ một cậu bé dân tộc Mông vùng sâu, vùng xa đến được Đại học Fulbright như hôm nay gắn chặt với nhiều bước ngoặt. Có những bước ngoặt tưởng chừng không thể vượt qua. Nhưng Tủa cũng đã từng bước từng bước làm quen với mỗi bước ngoặt, rồi nhẹ nhàng bước qua nó lúc nào không hay.

Tháng 10 năm 2017, Túă biết đến Đại học Fulbright.

Khi ấy, Túă 22 tuổi, bạn bè đồng trang lứa của Túă đều đang là sinh viên năm cuối đại học, có những người đã tốt nghiệp đại học, đã có gia đình tương đối ổn định. Túă cũng bắt đầu trở thành trụ cột kinh tế trong gia đình, là người lo một khoản sinh hoạt phí nhỏ cho mấy đứa em đi học, cũng như thi thoảng hỗ trợ chút cho bố mẹ mua thêm đất làm nông.

Đó là thời điểm mà tiếng Anh của Túă chỉ trên ngưỡng 0 điểm một chút rất nhỏ. Tất cả kỹ năng tiếng Anh có được là những gì Túă nhặt nhạnh từ quãng thời gian làm tình nguyện viên cho Trung tâm Anh ngữ Dream, Đan Phượng, Hà Nội, trong quá trình tổ chức các khóa học tiếng Anh miễn phí cho thanh niên dân tộc thiểu số ở Hà Nội với sự hỗ trợ của chị Tần Thị Shu, giám đốc Doanh nghiệp xã hội Sapa O'chau, chị Giàng Thị Sao, người Mông ở Na Hang, Tuyên Quang cùng với Trung tâm nghiên cứu phát triển bền vững CSDS. Một phần cũng từ những gì Túă học được từ quá trình làm nhân viên chạy bàn cho quán cà phê An Lạc Chay ở gần Hồ Tây.

Thời điểm đó chuyện đi học Fulbright với Túă là chuyện không thể.

Bởi, thứ nhất về kinh tế, Túă đến trường học chưa biết lấy đâu sinh hoạt phí cho bản thân, chưa kể tiền cho các em Túă đi học cũng sẽ không còn. Con đường đến với con chữ của bốn đứa em nhỏ có thể đứt gánh giữa đường.

Thứ hai, với vốn tiếng Anh ít ỏi, Túă chắc chắn sẽ không thể theo kịp chương trình dạy bằng tiếng Anh của trường.

Như vậy, bước ngoặt tiếp theo sau bước ngoặt quyết định đi học Fulbright của Túă có thể xảy ra: Túă bị Fulbright đuổi học, các em Túă không thể tiếp tục đến trường. Như vậy là *mất cả chì lẫn chài* như lời các cụ xưa.

Nhưng, trong cuộc đời, đây đâu phải lần đầu tiên Tủa đương đầu khó khăn. Những năm cuối cấp 1, Tủa từng phải vượt cạn đói và nỗi ám ảnh sống một mình, xa bố mẹ đến nửa ngày đường đi bộ để đến trường.

Lần thứ hai là khi Tủa thi đỗ vào Đại học Bách khoa Hà Nội. Với học phí, sinh hoạt phí rất cao, Tủa đối mặt với thiếu thốn, với cảm giác lạc lõng của một chàng trai mới lớn, chưa biết mình muốn gì, rơi vào môi trường mới, là choáng ngợp, ngợp mọi thứ.

Tủa từng vượt qua cơn đói kinh khủng khi chỉ có hơn 200 nghìn đồng sống qua hai tháng trời, trước khi tìm ra cơ hội kiếm thu nhập từ công việc bán mỳ tôm dạo cho sinh viên trong ký túc xá các trường đại học. Tủa chiêm nghiệm rằng, sau mỗi lần khó khăn tột cùng sẽ là một cơ hội cho cuộc đời nở hoa. Vậy nên cái khó trước mắt, Tủa hoàn toàn có thể vượt qua, bởi biết đâu sau đó cuộc đời Tủa sẽ thật sự sang trang mới?

Nhưng, chúng ta sẽ chẳng làm được gì nếu chỉ có niềm tin mà không bắt đầu hành động. Tủa chia sẻ câu chuyện của mình với gia đình, với bạn bè, với các anh chị em xung quanh. Từ mỗi người, Tủa học được những bài học khác nhau rồi lại mang về tự chiêm nghiệm cho chính mình. Thật may mắn rằng cuộc đời Tủa được quen biết quá nhiều người tử tế. Có anh bạn làm ở Viện nghiên cứu kinh tế xã hội và môi trường iSEE, rất quý Tủa luôn khuyên Tủa đi học lại và luôn hỏi han, góp ý cho kế hoạch của Tủa. Có chị Tủa quen sẵn sàng cho anh em Tủa vay tiền đi học mà không đòi hỏi ngày trả lại. Bố mẹ Tủa sẵn sàng hi sinh cả cuộc đời mình cho tất cả các con đi học. Bố mẹ thường khuyên “*con cần đầu tư cho bản thân hơn, trước khi con có thể hi sinh cho người khác*”.

Tủa quyết định nộp hồ sơ vào Fulbright và chia sẻ những câu chuyện của mình cả trong hồ sơ và trong quá trình phỏng vấn bằng

một trình độ tiếng Anh bập bẹ nhưng chân thành, Tủa được nhận vào học.

Biến ước mơ đại học dang dở của mình từ 5 năm trước, trở thành sự thật lần nữa. Biến điều không thể thành có thể. Nhưng hành trình của Tủa sẽ không dừng lại ở đó. Bởi Trái Đất vẫn quay, những thách thức vẫn sẽ kéo đến. Tủa và gia đình vẫn lao đao mỗi lần Tủa di chuyển từ Bắc vào Nam học, từ Nam ra Bắc mỗi khi được nghỉ lễ hay mỗi khi em Tủa phải đóng tiền học. Một em Tủa đã là sinh viên năm nhất, và ba em khác đang học phổ thông. Cả nhà Tủa đều đi học và không có thêm một nguồn thu nhập nào khác ngoài học bổng mà Tủa đang được nhận từ trường, và tiền cha mẹ làm nông kiếm được. Các bạn khác dùng học bổng lo cho việc ăn học, còn Tủa dùng học bổng để lo cho việc ăn học của mình và các em.

Nhưng những khó khăn rồi sẽ dần qua. Và nhờ chúng Tủa sẽ trưởng thành hơn.

Hôm nay Tủa dám tự tin chia sẻ câu chuyện của mình bằng tiếng Việt, ngôn ngữ thứ hai của mình, với Tủa đã là một thành công nhỏ. Ở Fulbright, Tủa học được sự quan trọng của việc chấp nhận chính mình và chấp nhận giới hạn của bản thân mình. Những thành công của bản thân Tủa có thể là rất nhỏ, chẳng đáng là gì so với người khác, nhưng so với chính Tủa của ngày hôm qua, thì đó chính là thành công, là phát triển.

ANH NGUYỄN VĂN HÙNG

DÀN HỢP CA HY VỌNG

16 năm, Nghệ sĩ opera Xuân Thanh và chồng - Nghệ sĩ Piano Tôn Thất Triêm đã mang cuộc sống trong bóng tối của Dàn hợp ca Hy vọng ra ánh sáng và đầy sắc màu. Những người mù hàng ngày vẫn vật lộn mưu sinh nhưng mỗi khi biểu diễn họ trở thành những người nghệ sĩ thực sự.

Âm nhạc đã biến cuộc đời họ từ những điều không thể thành có thể.

Xuất hiện trên đường băng Cắt cánh là một thành viên của Hợp ca Hy vọng, một học trò của Thầy Triêm, cô Thanh, anh Nguyễn Văn Hùng.

KHÔNG BAO GIỜ NGỪNG HY VỌNG

“Hy vọng” còn là tên gọi một dàn hợp ca

Xin kính chào tất cả những ai yêu mến Cất cánh và yêu mến trang Facebook cá nhân “Hùng mù”.

Xin mời mọi người cùng em tham gia một buổi tập của Hợp ca Hy vọng.

Mong rằng, sự miêu tả dưới góc độ của một người bị mù từ nhỏ sẽ không làm các bạn thấy nhảm chán và lủng củng.

Hợp ca của chúng em ra đời năm 2002 khi các thành viên đều là học sinh trường PTCS Nguyễn Đình Chiểu, Hà Nội. Ban đầu, có một cô giáo nước ngoài tên là Mê Li Sa, rồi sau đó, bác Tôn Thất Triêm và cô Xuân Thành tới với Hợp ca Hy vọng. Kể từ đây, bác và cô đã dìu dắt, bồi tài và vun xới, tưới tắm trong tâm hồn những học sinh hổng mắt ấy niềm Hy vọng, kiến thức và niềm tin yêu vào cái đẹp vẫn tồn tại trên cõi đời này.

Em thích tên Hy vọng. Hy vọng không phải chỉ là một hình ảnh, hy vọng cũng không phải là viển vông. Mà niềm hy vọng phải xây dựng, vun trồng, nâng niu bảo vệ như một con đường. Ở trên con đường ấy, có đau khổ, sầu than, có nguy nan, có cay cùc, có niềm sướng vui, có nụ cười và có không ít nước mắt. Nhưng khóc trong niềm hy vọng để lại vui bước trên con đường ngập tràn niềm niềm tin yêu, nó khác lăm lăm với nước mắt của bi quan, tiêu cực buông xuôi, chán nản.

Bắt đầu hồi hai giờ chiều. Ban đầu 30 phút luyện thanh. Tất cả đều đứng lên, nghe theo sự chỉ dẫn, thị phạm của cô giáo Xuân Thành.

Cô lặng lẽ hướng dẫn, làm mẫu. Rồi khi có học viên làm sai, cô lại tới tận tinh chỉ dẫn. Nào cách lấy hơi, cách mở khẩu hình, cách lắng nghe nhau, cách bật bụng. Cách làm sao để khi lên cao không bị ho sặc, không bị oét tiếng... Vậy là các thành viên được luyện tập tuy tuần chỉ có ngắn ấy thời gian thôi nhưng giờ tập ấy kéo dài hơn 16 năm rồi đó các bạn ơi!

Lũ học trò chúng tôi là những người khiếm thị phải viết bằng chữ nổi Braille. Bác sẽ đọc từng từ, các thành viên ghi ra chữ nổi Braille bằng tiếng nguyên bản. Chép xong từ đó, bác giải thích nghĩa của từ. Rồi vì sao lại như vậy? Nguyên nhân, bối cảnh ra đời ca khúc đó. Rồi từ đó tiếng gốc là gì? Tiếng Anh là gì? Tiếng Pháp phát âm thế nào? Tiếng Việt có chuẩn ra sao?...

Sau khi chép được một câu và học viên rõ nghĩa từng từ, từng câu, bác đánh trên piano giai điệu của câu đó. Học viên hát theo. Rồi khi mọi thành viên đã hát câu đó đồng âm tron tru, bác lại đánh tiếp bè hai. Rồi khi bè hai hát tron tru, bác lại đánh cả hai bè. Rồi bè ba, bè bốn..., bác cho tập tương tự với sự sắp xếp tựa tổ hợp toán học.

Khi miêu tả lại, thú thật với mọi người rằng em vẫn rùng cả người bởi sự kiên nhẫn cũng như khả năng chịu đựng, tỉ mỉ phi thường của bác. Học viên tập xong gọi là phác thảo thôi thì ai cũng thở ra bằng tai. Vậy mà bác vẫn vui vẻ chỉ lại cho từng bè nếu chưa chắc chắn. Kể cả thêm buổi tập tại nhà bác luôn. Miễn là các thành viên có thời gian.

Điều mà thành viên nào trong hợp ca cũng phải kính phục là kiến thức uyên bác, sự nhiệt tình, sự khó tính trong âm nhạc mà bác rèn cho hợp ca.

Vậy đấy! Nhưng các cháu vốn còn quá trẻ để thấu hiểu. Và đôi khi mỗi thành viên đang nặng trĩu trong lòng việc kiềm miếng cорм, manh áo... Sau giờ tập chúng tôi lại tảo đi khắp muôn phương.

Có bạn tận ở Vĩnh Phúc, có bạn Hà Tĩnh, ở Ninh Bình, Bắc Ninh, ở Hưng Yên... Mỗi người mỗi nghề mưu sinh. Không ít lần, các cháu đã vô tâm, làm mình, làm mấy, mặc cả, ý ôi. Rồi khi bài quá khó, cháu lại à uôm, cào bằng cho qua. Bác lặng lẽ, kiên nhẫn thuyết phục, giải thích tóm bày.

Nhiều người sẽ cho rằng, thầy Triêm quá “quan trọng vấn đề”. Nhưng qua “cái sự quan trọng” quá đáng ấy, chúng tôi đã có sự kỷ luật hẳn. Hợp ca đã góp công sức của mình vào những chương trình quan trọng như: đón Thủ tướng Pháp, Toàn quyền Úc, Đức vua Malaysia, đón cựu Tổng thống Mỹ...

Đó là lúc Hy vọng thăng hoa. Nhưng sau đó là một khoảng lặng hun hút, vô bến, vô bờ nhất là với thầy Triêm của chúng tôi.

Đã bao nhiêu lần cô họng đau và mũi ngạt. Đã bao lần thầy đau tim, hạ đường huyết. Đã bao lần thầy lọc cọc ra ngân hàng rút những đồng tiết kiệm còm cõi để lấy kinh phí duy trì hợp ca. Đã có lần, người thầy lặng lẽ bán đi nhiều thứ quý để có những buổi diễn, những lúc cùng nghệ thuật thăng hoa.

Thầy ơi! Có ai yêu cầu thầy đâu. Nhưng thầy vẫn quyết tâm biến cái không thể trở thành có thể là trao truyền cho những con người mất đi ánh sáng thể lý nhưng nhất định phải tự thắp lên cho bản thân rạng rõ ánh sáng của tri thức, ánh sáng xuất phát bởi tâm hồn.

“

Ở FUNiX, trò không hỏi thì

KHÔNG THI ĐỖ, thầy khôngtrả lời thì **KHÔNG CÓ THU NHẬP**

”

TS Nguyễn Thành Nam

- Phó chủ tịch HĐQT ĐH FPT-
Nhà sáng lập Đại học Trực tuyến FUNiX-

ÔNG NGUYỄN THÀNH NAM

NGUYÊN TỔNG GIÁM ĐỐC FPT, SÁNG LẬP ĐẠI HỌC TRỰC TUYẾN FUNiX

Hơn 20 năm kể từ khi Internet xuất hiện và thay đổi thói quen sinh hoạt của người Việt, ai cũng đang sở hữu cho riêng mình ít nhất một thiết bị công nghệ và thói quen kết nối với thế giới. Và trong suốt 20 năm đó, có một thói quen không thể từ bỏ được của thanh niên Việt Nam, đó chính là quán net.

Theo NVidia thống kê, Việt Nam có hơn 45 ngàn quán, đứng đầu Đông Nam Á. Như vậy, bằng một phép tính đơn giản, một quán nét tiêu thụ 210 tiếng của 1 thanh niên. Trên cả nước, con số này là 9.450 ngàn tiếng và 48 tỉ đồng trong một năm cho các hoạt động thuần giải trí. Vậy nếu quý thời gian đó, vẫn địa điểm đó nhưng lại là không gian để học thì bạn có tin không?

Năm 2015, trường đại học trực tuyến FUNiX ra đời, đây là trường đại học trực tuyến đầu tiên tại Việt Nam. Ông Nguyễn Thành Nam, nguyên tổng giám đốc FPT, là một trong những người sáng lập. Lần thứ hai khởi nghiệp, khi đã ngoài 50 tuổi, ông Nam lại dấn thân trên một con đường mới.

BIẾN QUÁN GAME THÀNH TRƯỜNG ĐẠI HỌC

Những điều tôi sắp nói sau đây, nghe rất “bất thường” nhưng không phải là những điều gì cao siêu đòi hỏi bạn phải nỗ lực gì ghê gớm, chỉ cần bạn ngoảnh đầu nhìn sang hướng khác. Nói văn vẻ thì “quay đầu hóa ra là thiên đường”.

Thứ nhất, tôi cho rằng chúng ta hoàn toàn có thể, **nền giáo dục đại học tương đương với chất lượng của Mỹ và giá cả của Việt Nam**. Các bạn có tin được không?

Ngày 1/12/2015, Giáo sư Robert Muller của trường Đại học UC Berkeley đã tuyên bố trên Internet: “*Đã đến thời cơ của một trường đại học kiểu mới, nhưng vẫn dựa trên nền tảng giáo dục cổ điển, sử dụng tối đa chất xám của những giáo sư hàng đầu thế giới và độ lan tỏa của Internet để mang đến cho các nước đang phát triển một cơ hội học hành với một giá cả hợp lý. Và quan trọng nhất là để đưa nền giáo dục đến với hàng triệu người.*”

Giáo sư Muller đã trình bày dự án của mình với trường Đại học UC Berkeley và bị từ chối. Chính vì bị từ chối ông ấy viết trên Internet rằng, tôi tin rằng ở đâu đó, trên thế giới này sẽ có ai đó đang làm điều tương tự.

Ai đó chính là chúng tôi. Và chúng tôi không biết đến những gì vị giáo sư này nói khi khai giảng một khóa học trước đó chỉ có đúng 10 ngày thôi. Ngày 20/11/2015, trường đại học FUNiX đã khai giảng khóa học đầu tiên.

Chúng ta chắt bóp, cho con học thêm, luyện tiếng Anh, hoạt động xã hội, rồi chạy vạy trường điểm... mong con được đi du học. Nếu ở

vùng sâu vùng xa thì cũng cố cho lên được Hà Nội, TP Hồ Chí Minh. Cùng lăm thì mới chịu học trường tỉnh hoặc ở nhà làm việc.

Giờ thì bất cứ một học sinh nào có khả năng sẽ có cơ hội theo học những chương trình tiên tiến nhất trên thế giới về công nghệ thông tin (CNTT) qua FUNiX.

Hỏi là học, dỗ không cần dạy

Tất nhiên là sẽ không dễ như thế. Rào cản thứ nhất là ngôn ngữ. Nhưng nếu xem phim Hollywood được, sao không xem bài giảng tiếng Anh được. Chỉ cần thêm phụ đề thôi! Nhưng học không phải như xem phim, cũng phải có lúc bí. Vậy thì hỏi. Chúng tôi tin rằng hỏi chính là học. Ở FUNiX học sinh tranh đua để giành danh hiệu ai là người hỏi nhiều nhất, ai là người hỏi chất nhất, chứ không phải ai là người trả lời đúng nhất.

Rồi háo hức ban đầu cũng qua đi. Trăm ngàn lý do cảm dỗ làm ta ngại học. FUNiX là trường đại học có lẽ duy nhất trên thế giới có chức danh “Dỗ Viên” mà không phải là Giảng Viên, có hẳn “Trung tâm Dỗ học sinh học”. Chúng tôi gọi các bạn làm việc ở đây là Hannah theo tên nữ phát thanh viên nổi tiếng của VOV trong thời kỳ chiến tranh Hannah Hanoi – Trịnh Thị Ngọ. (Ghi chú: Các lính Mỹ trong thời gian chiến tranh Việt Nam đã gọi bà Ngọ là Hannah Hà Nội vì giọng nói rất truyền cảm của bà.) Các Hannah trao đổi với từng sinh viên, nắm được tâm tư nguyện vọng, đưa ra những phương án, để sinh viên tiếp tục con đường học tập. Bất cứ lúc nào khó khăn, các em cũng có nhà trường ở bên cạnh.

Mới đi học đã quen sếp

Thường thì chúng ta đi học 4-5 năm, tốt nghiệp xong mới đi làm. Vào chân rót nước pha trà, leo lên nhanh thì cũng 5-6 năm thì

“vua mới biết mặt, chúa mới biết tên”. Ở FUNiX sinh viên ngay ngày đầu đã có thể “chất vấn” lãnh đạo các công ty công nghệ hàng đầu ở Việt Nam. “Learn with the mentors” là khẩu quyết của sinh viên. Mentors là ai, họ chính là những lãnh đạo, chuyên gia các cấp đang làm trong ngành công nghiệp CNTT ở Việt Nam và thế giới. Họ sẵn lòng dành thời gian để trả lời các câu hỏi của sinh viên.

Cách đây độ hai tuần, có một bạn sinh viên sau khi trao đổi xong với tôi, mới thừa nhận bạn ấy đang làm ở văn phòng FPT bên Singapore mà chẳng bao giờ dám nghĩ đến chuyện có thể chat 1-1 với tôi như vậy, “chưa bao giờ em có cơ hội được nói chuyện với anh, FUNiX, nhưng đi học FUNiX mà ngay ngày đầu tiên đã có cơ hội nói chuyện với anh rồi. Cơ may thành công là chúng ta gặp được những người thầy càng sớm, càng tốt và những người đó sẽ chỉ ra con đường đi đúng nhất.

Ai cũng được học, học lúc nào, ở đâu cũng được!

Ai cũng hỏi, điều kiện gì thì được đi học FUNiX. Chẳng cần gì, chỉ cần bạn quyết tâm tự học. Và tất nhiên là một cái laptop nối Internet. Nếu không có thì cũng có phương án khác.

Có lần chúng tôi nhận được một cuộc điện thoại của sinh viên xin tạm dừng học mấy hôm. Hóa ra là chõ bạn ấy mưa bị lụt, bạn ấy không ra quán internet để học được. Bạn ấy làm giúp việc cho một gia đình và chỉ tranh thủ đi học được buổi tối. Thực ra thì bạn ấy cũng không cần xin phép vì học thế nào, học nhanh hay chậm đều do sinh viên quyết định. (Tất nhiên là nếu bạn ấy chán nản, sẽ có Hannah xinh đẹp gọi điện dỗ.)

Nếu mà người khác học một tháng thì bạn tập trung học một tuần là xong, nếu người khác học một năm bạn có thể tập trung học một tháng là xong.

Các em học sinh phổ thông, nếu tập trung, có thể hoàn thành chương trình đại học trước khi hoàn thành chương trình phổ thông nếu mỗi ngày, mỗi buổi tối các em bỏ ra một tiếng.

Điều tôi muốn nói là cơ hội học tập nằm trong tay của các bạn không phải nằm trong tay của ai, thế giới đã đủ rộng mở để cho các bạn có thể tiếp cận phương pháp học tập tốt nhất. Tuần sau, tất cả các sinh viên các trường đại học đi về quê ăn Tết thì FUNiX sẽ đón hàng trăm sinh viên mới bắt đầu vào học. Ngày mùng 1 Tết, tất cả các bạn trẻ sau khi đi chơi, sau khi đã ăn bánh, uống rượu, các bạn mở laptop ra, vào Internet các bạn sẽ tìm ra cánh cửa mới để đi đến tri thức.

Tất cả những điều tôi nói trên đây đều nghe có vẻ khó tin. Nhưng thực ra là rất đơn giản. Chỉ cần duy nhất một điều bạn dám thử và rèn luyện khả năng tự học của mình.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Đi rồi sẽ đến

Một người đàn ông 70 tuổi vẫn tiếp tục tìm kiếm những cơ hội trên internet, để tạo tiền đề cho thế hệ kế cận.

Một cô giáo chọn internet là con đường để dẫn dắt học sinh của mình đến với tương lai và một vị chủ tịch tập đoàn công nghệ vượt qua những định kiến để khẳng định vị trí của Việt Nam trên bản đồ công nghệ thế giới. Tất cả đều xoay quanh cuộc Cách mạng 4.0 với những thách thức không thể chối cãi nhưng cũng tràn đầy cơ hội để một Việt Nam cất cánh.

Chúng ta sẽ thành công nếu có niềm tin rằng: Cứ đi rồi sẽ đến

ông quyết tâm chế tạo nên chiếc máy tính đầu tiên ở Việt Nam được không a?

Đức Nam

Chú Công tuyệt vời quá.

Lucas Tuan

Wow... Hoá ra máy tính đầu tiên
lại xuất hiện ở Châu Á lại là Việt
Nam. Tự hào quá anh Công ơi.
Cám ơn thế hệ các anh

Nhung H

Câu chuyện bắt đầu rồi

Phạm Thị Thu Phương
Trái có lành cùng không ngăn
được em đến Cắt cánh ❤

Long Hop Nguyen
Hãy vong học hỏi được nhiều
điều từ Cắt cánh

Long Hop Nguyen
Cắt cánh mang đến nhiều
thông điệp ý nghĩa quá

Long An

THỜI CƠ CẮT CÁNH ĐÃ ĐẾN

TIẾN SĨ NGUYỄN CHÍ CÔNG NGUYỄN TRƯỞNG TIÊU BAN MẠNG, CHƯƠNG TRÌNH QUỐC GIA VỀ CÔNG NGHỆ THÔNG TIN

Cách đây 30-40 năm, khát vọng làm nên những chiếc máy tính của thế hệ TS Nguyễn Chí Công, đã mang lại cho chúng ta một “tài sản” lớn từ internet và công nghệ. Chuyến đi ấy đã đến đích. Nhưng đây không chỉ còn là con đường của riêng ông, nó là hành trình chạy tiếp sức cho một thế hệ khác – để những người trẻ dám tin và cứ đi, đó sẽ là giá trị tốt lành cho tương lai.

THỜI CƠ CẤT CÁNH

Tôi là Nguyễn Chí Công sinh năm 1949, tức là năm nay tôi vừa đúng 70 tuổi. Tuy vậy, cũng giống như là các bậc có tuổi trong phòng này, hàng ngày chúng ta đều lên mạng đọc thông tin cho hiểu biết, đồng thời, tham gia vào các hoạt động xã hội mà mình có thể đóng góp. Riêng tôi thì hàng ngày ngoài những việc đó thì tôi còn viết bài, dịch hoặc là sửa bài cho người khác. Và mình tôi điều khiển, lập trình, làm nội dung cho bốn trang web cho ở các lĩnh vực khác nhau.

Năm 1995, tôi được chọn là trưởng tiểu ban mạng của Việt Nam. Và hai năm sau, năm 1997 cùng với rất nhiều nỗ lực của nhà nước, của các bạn bè và các công nhân kỹ thuật, chúng tôi đã đưa được Internet vào Việt Nam.

Trước đó, lúc 27 tuổi tức là năm 1976, tôi cùng với bạn bè, thanh niên dưới 30 tuổi xây dựng được máy vi tính đầu tiên của Việt Nam, và cũng có thể nói là của châu Á. Lúc đó, Nhật cũng chưa làm máy vi tính, họ chỉ mới làm máy vi tính lớn. Và nhờ máy tính đó mà công nghệ thông tin Việt Nam mới có những bước đi không chỉ còn là lý thuyết nữa mà chuyển sang thực tế ở những dự án lớn.

Internet bùng nổ

Chúng ta đang được sử dụng Internet với mức cước thuộc loại rẻ nhất thế giới, các thiết bị khai thác cũng có sẵn và rất mạnh. Internet đến Việt Nam sau các nước phát triển, tuy nhiên không đến nỗi muộn và càng ngày càng cải tiến công nghệ, tăng thêm nhiều tài nguyên và tiềm năng hơn trước. Luôn có các cơ hội để chúng ta cất

cánh và sân bay trước tiên là môi trường Internet, dù rằng không gian bao la có nhiều nguy hiểm.

Tôi dám chắc, các bạn hầu hết đều có smart phone. Nhưng có một điều hơi buồn, tất cả chúng ta hưởng thụ những thành tựu của nhân loại như vậy nhưng mà cống hiến chúng ta cho nhân loại là quá ít. Chúng ta dùng Internet làm công cụ để liên lạc với nhau, giải trí, dùng các phần mềm... Nhưng chúng ta chỉ hưởng thụ và không cống hiến.

Chính vì vậy tôi muốn là chúng ta rời bỏ thói thụ động. Hãy chủ động tích cực hòa nhập vào thế giới bằng cách đóng góp vào. Và việc đó không phải là khó.

Giá trị của miễn phí, chia sẻ và tất cả chúng ta cùng hưởng lợi

Mạng có nghĩa là hạ tầng chung, ai cũng có thể tham gia được. Tôi, các bạn, hay một bà bán rau ngoài chợ, một bác chạy xe ôm đều có thể đóng góp cho cái chung trên mạng.

Tôi hàng ngày xách máy ảnh lên đường tìm các di tích lịch sử, đình chùa Hà Nội và Bắc Bộ; ghi lại những giá trị thật, cập nhật, tìm tư liệu khác, dịch thuật, biên soạn, rồi chia sẻ miễn phí trên những trang mạng của mình.

Ông cha ta có một lịch sử hào hùng và nền văn hoá lâu đời đáng tự hào mà những câu chuyện liên quan có thể tìm thấy ở phần lớn các di tích. Chừng nào còn giữ được những thứ đó thì đất nước này không thể bị khuất phục.

Đây là một cơ hội để chúng ta quảng bá hình ảnh đất nước chúng ta ra nước ngoài. Các bạn đã biết đây, Việt Nam phải bỏ rất nhiều tiền để quảng bá du lịch. Trong khi đó, Internet là cơ hội cho

chúng ta làm điều đó miễn phí. Khách du lịch ở bất cứ đâu trên thế giới đều có thể truy cập vào những câu chuyện, hình ảnh của bạn về Việt Nam. Và chúng hoàn toàn miễn phí.

Internet làm thay đổi toàn bộ nền giáo dục, nền công nghiệp, kinh tế xã hội và nhiều lĩnh vực khác. Và nếu chúng ta bỏ lỡ cơ hội này thì tôi nghĩ rằng là còn phải rất lâu chúng ta mới gặp một cơ hội đẹp như vậy.

Kỷ nguyên của chia sẻ

Những năm 70 thế kỷ trước, chúng tôi rất trẻ, đã được biết là ở phương Tây các nhà khoa học tìm ra cách thức làm việc mới. Đó là làm việc trên mạng. Lúc đó chưa có Internet, nhưng mà đã có những thứ mạnh nha của Internet, ví dụ như là Big Net, mạng chạy ở tốc độ là 50 bit/s. Tức là ngang tốc độ của máy telex. Thế nhưng các nhà khoa học đã nghĩ ra cách làm việc như vậy, trao đổi thông tin, theo dõi kết quả làm việc của nhau, theo dõi các sai lầm cũng như là thành công của nhau, trao đổi các ý tưởng mà không mất tiền phải họp hành, vé máy bay, không phải mất tiền khách sạn, không mất thời gian vào những việc mà đáng ra không phải mất.

Tư tưởng đó đến thập kỷ 80 thì đã hình thành một phong trào khi mà công nghiệp phần mềm phát triển rất mạnh, với mã nguồn mở. Đây là một cách cống hiến, mà bất cứ ai dù là vô danh ở trên mạng, là nam hay nữ, không biết mình ý thức hệ gì, tôn giáo gì đều có thể trao đổi với nhau. Và nếu mà hợp nhau lại thì tạo nên một đội ngũ làm việc ảo.

Điều đó mang đến một sự khác biệt. Làm việc tập thể trước đây là phải nhìn nhau, biết nhau, giới thiệu lí lịch. Còn giờ thì không cần những điều đó mà tập trung vào hiệu suất làm việc.

Thời cơ cất cánh

Tôi năm nay đã nhiều tuổi nhưng suốt từng ấy năm tôi chưa bao giờ thấy thiếu thời cơ cả, lúc nào cũng có việc mà làm.

Bây giờ già thế này mà hàng ngày tôi vẫn làm mấy dự án khác nhau mà dự án đều lớn cả. Như vậy chứng tỏ thời cơ không thiếu. Cái mà thiếu ấy chính là:

Thứ nhất, để không lỡ cơ hội thì chúng ta cần phải chuẩn bị tốt. Chúng ta phải cố gắng học hỏi hàng ngày, cập nhật thông tin để khi xuất hiện cơ hội, ta biết nắm bắt.

Thứ hai, khi lựa chọn thì chúng ta phải có sự dũng cảm, không đi theo lối mòn. Cũng nhờ điều ấy, nhóm trẻ chúng tôi đã thành công trong thời gian rất nhanh. Và nhìn lại quá khứ tôi rất vui là hiện nay ở Việt Nam có hàng triệu bạn có thể làm công nghệ thông tin được.

Có hàng triệu người như vậy, nhưng chúng ta chủ yếu làm thuê cho nước ngoài, còn chúng ta chưa tự làm được cho chúng ta, chưa giải quyết được những vấn đề nảy sinh trong cuộc sống: ô nhiễm môi trường, giao thông... Tại sao các bạn không tự tin? Ta không có thua kém gì người nước ngoài cả, mà lấy một ví dụ cụ thể gần đây nhất mà các bạn đều thấy. Đó là đội bóng U23 chúng ta trong năm vừa rồi đã thành công như thế nào. Họ là những em được đào tạo bài bản, tự tin và thất bại thì đứng dậy. Và bản thân ông huấn luyện viên không phải là người nổi tiếng.

Tập thể ấy là những người đã không đi theo lối mòn và đã thành công.

CÔ GIÁO TRẦN THỊ THÚY

TRƯỜNG THPT ĐỨC HỢP, KIM ĐỘNG, HƯNG YÊN

Cô giáo trẻ Trần Thị Thúy là người mang Internet, tiếng Anh, Skype đến với học sinh vùng quê nghèo tỉnh Hưng Yên. Đó là hành trang để những học trò cô Thúy cất cánh trong tương lai.

Cô giáo Trần Thị Thúy đã vinh dự trở thành một trong 50 giáo viên được nhận Giải thưởng Giáo viên Toàn cầu (Global Teacher Prize), giải thưởng thường niên của Tổ chức Varkey Foundation dành cho những giáo viên có đóng góp xuất sắc trong nghề dạy học. Giải thưởng này được coi như “giải Nobel” về giảng dạy để ghi nhận công lao nổi bật của giáo viên trên toàn thế giới.

“CÔ GIÁO LÀNG” GIEO HẠT MÂM CẤT CÁNH

Tôi xin chia sẻ câu chuyện của mình với 3 từ khóa: Đức Hợp – tạp chí *Sunflower* và mạng Internet.

Với điều thứ nhất, tôi yêu Đức Hợp. Đây là nơi tôi được sinh ra. Là vị mặn của cá mòi mà bố tôi đánh cá từ sông Hồng nuôi ba anh em tôi lớn. Là trường tiểu học Đức Hợp – nơi chứng kiến cảnh tôi đến trường còn anh trai tôi nghỉ học ra sông với bố. Là trường Trung học cơ sở Đức Hợp – nơi tôi chỉ được học tiếng Anh một năm nhưng vẫn đam mê theo đuổi môn học này trong khi điều kiện học tập thì vô cùng khó khăn. Là trường THPT Đức Hợp – nơi có thầy cô tôi luôn động viên, dù dắt và giúp tôi hoàn thành ước mơ vào trường Đại học Sư phạm Hà Nội. Khi đó điểm môn tiếng Anh của tôi là thấp nhất trong ba môn thi đại học. Và là gia đình trường THPT Đức Hợp – nơi tôi quyết tâm trở về làm cô giáo tiếng Anh – để từng bước giúp những em học sinh tự tin bước vào cuộc sống. Là Đức Hợp, là những ngày cả nhà lệnh đèn trên con thuyền để sinh hoạt và kiếm sống. Là Đức Hợp, là những ngày chị em tôi tự lập bán từng mớ rau, bắp ngô để tự trang trải cuộc sống khi bố mẹ và anh trai đi làm xa và chưa gửi tiền kịp. Là ngôi nhà nhỏ bé mà cứ khi trời mưa là dột. Là Đức Hợp, là anh xã học cùng từ hồi lớp 1, là mẹ chồng hy sinh cả cuộc đời vì con, vì cháu và gia đình, và vẫn vì căn nhà chồng trời mưa là mẹ con tôi chạy xô đi hứng nước. Là Đức Hợp, là thầy cô mang mượn sách thư viện cho tôi đọc và tặng tôi áo ấm mùa đông, là tình thương của những người thầy, người cô, người anh, người chị tôi từng gặp gỡ và cần thấy rõ trách nhiệm của một người con quê hương của mình.

Trong 32 năm cuộc đời của mình, tôi có đúng bốn năm sinh viên là cách xa xôi Đức Hợp. Năm 2017 khi tôi đại diện giáo viên Việt Nam tham dự Diễn đàn Giáo dục Sáng tạo Microsoft 2017, bố tôi còn sợ con gái không trở về vì đây là lần đầu tiên tôi đi xa một mình và bố tôi chưa từng được gặp mọi người trong đoàn. Nhỡ đâu có điều gì xảy ra với con gái diệu của bố.

Điều thứ hai gắn liền với tôi là cuốn tạp chí *Sunflower* – hay tạp chí *Hoa hướng dương* mà anh họ tôi tặng. Tôi lật từng trang tạp chí và thấy một thế giới hoàn toàn khác với làng quê, với những điều tôi được học từ cuốn sách giáo khoa trong khoảng thời gian ngắn ngủi THCS. Những năm không được học tiếng Anh tôi “sống” với những cuốn tạp chí đó và mong mỗi mình có thể tiếp tục tìm hiểu những “bầu trời chiều ẩn giấu” sau đó. Tôi cũng mang cuốn tạp chí theo cùng khi là giáo viên đầu tiên của Việt Nam được trực tiếp phỏng vấn chú Anthony Salcito – Phó giám đốc Microsoft Giáo dục Toàn cầu. Cô đại diện người Canada đã vô cùng cảm động về hành trình tôi chia sẻ để đến với Diễn đàn và nói: “*Tại sao bạn lại không ở lại Canada nhỉ?*”. Nhưng tôi lại nghĩ: nếu mình làm được điều gì đó cho những em bé nhỏ quê mình, biết đâu sau này sẽ có những em bé có thể bay đến những chân trời xa hơn cả mình. Tôi trở về và mở thư viện Sunflower: dạy tiếng Anh miễn phí và chia sẻ sách cùng các bạn nhỏ quê hương tôi. Rồi một ngày tháng 7 mưa, khi hai mẹ con tôi vẫn còn đi che đậy khắp nhà, Quỹ Varkey gửi email thông báo: có giáo viên đề cử tôi vào Top 50 Giáo viên toàn cầu – giải thưởng hằng năm của quỹ Varkey nhằm vinh danh những giáo viên xuất sắc nhất trên thế giới. Điều này là món quà vô cùng bất ngờ với tôi và Sunflower lại đi cùng với tôi để tiếp tục vui với những câu chuyện của tôi cùng những em học sinh và các bạn nhỏ tại vùng đất Hưng Yên. Ban đầu khi tôi làm thư viện, nhiều người còn băn khoăn về mục đích của việc làm này: Liệu còn điều gì khác đằng sau những

điều cô ấy làm? Tôi chỉ muốn thực hiện, và tiếp tục thực hiện để nói lời cảm ơn những tấm lòng đã tạo ra **cô giáo làng Thúy** – để tôi nhận được tiếng cười, ánh mắt trong trẻo, đầy niềm vui và hưng khởi của những em học sinh.

Điều thứ ba là năm 2016 khi tôi tham gia các khóa học của cộng đồng giáo viên sáng tạo toàn cầu và học hỏi cùng các anh chị của cộng đồng giáo viên sáng tạo Việt Nam. Năm 2016 tôi xin lắp 70 mét dây mạng lên phòng học để thực hiện dự án **“Bảo vệ cuộc sống của chúng ta khỏi thuốc trừ sâu độc hại”** và đạt giải nhì cuộc thi giáo viên sáng tạo trên nền tảng công nghệ thông tin. Cùng với 70 mét dây đó, tôi cùng các em học sinh đã kết nối với 21 quốc gia và di chuyển được 1.131.259km tính theo dặm Skype. Là dây mạng tôi xin nối từ phòng nhà hiệu bộ khi kết nối với các nhân vật VIP, các lãnh đạo, các nhà thám hiểm và các nhân viên các khu bảo tồn, các vườn quốc gia để các học sinh không cần di chuyển mà vẫn có thể hình thành và phát triển được năng lực công dân toàn cầu. Là việc kết nối để các em biết mình là ai, mình cần làm gì để đất nước mình đẹp hơn và làm cho thế giới đáng sống hơn. Điều thứ ba đó với mình còn là với bộ phát wifi để mình có thể trao quyền cho các em học sinh tham gia các hoạt động trong giờ học để kích thích sự tò mò và liên tục tham gia vào quá trình học tập khác nhau.

Với tôi, cuộc đời của một người giáo viên giống như một hình tam giác. Một cạnh là việc giáo viên tự học tập suốt đời để tự đổi mới bản thân, để bắt kịp với những thay đổi của giáo dục hiện tại. Cạnh khác của nó là cách giáo viên phát triển được năng lực học sinh, biết tìm được điểm mạnh, điểm yếu của bản thân để phát triển chính bản thân học sinh đó. Và cạnh thứ ba chính là việc giáo viên hỗ trợ và tạo hứng khởi cho các giáo viên khác. Tôi vẫn đang rất hạnh phúc khi hiện tại tôi có thể chia sẻ điều đó với các giáo viên của cộng đồng

giáo viên sáng tạo Việt Nam, chia sẻ niềm vui với thầy cô giáo của hội đồng giáo dục nhà trường. Bật mí với các bạn là thầy hiệu trưởng trường tôi cực kỳ hiện đại và cập nhật xu thế nhé. Trường tôi chắc chắn sẽ là nhà trường đầu tiên của Việt Nam thi kỳ thi lý thuyết giáo viên giỏi bằng Kahoot! và ứng dụng mạnh mẽ công nghệ trong dạy học.

Khi làm tất cả điều này tôi mong muốn ba điều Cất cánh:

- Thứ nhất: bản thân tôi thấy mình không bị lạc hậu và cuộc đời tôi có thể hạnh phúc với những em học sinh khác nhau.

- Thứ hai: tôi muốn kể cho các em học sinh của mình rằng: cô Thúy chưa bao giờ ra khỏi lũy tre làng, nhưng với việc học và dạy tiếng Anh vui của cô Thúy – cô đã có thể đến được Diễn đàn Giáo dục Microsoft tại Canada và tháng 3/2019 là Diễn đàn Kỹ năng và Giáo dục Toàn cầu của quỹ Varkey – giải thưởng “Nobel Giáo dục” tại Dubai. Xuất phát điểm của cô vô cùng thấp, nhưng cô không bỏ cuộc. Các em hãy tin và sẽ làm được nhiều hơn những gì mình nghĩ.

- Thứ ba: Tôi làm những việc này không phải để mình nổi tiếng. Ban đầu sau khi trở về từ Canada tôi khá e dè với truyền thông nhưng anh chị cộng đồng đã động viên và tôi đã nghĩ rằng: Tôi sẽ tiếp tục lan tỏa và chia sẻ không phải vì để họ nhớ tên mình mà chỉ cần thầy cô giáo nhớ là: có cô giáo ở THPT Đức Hợp – Hưng Yên đã và đang luôn cố gắng. Cô ấy đã có thể làm được và mình cũng có thể làm được.

Tôi xin được cảm ơn anh xã – người đội nắng, che mưa cùng tôi để luôn hỗ trợ tôi làm việc tốt. Con cảm ơn bố mẹ – vì bố mẹ luôn ủng hộ con và cho con viết giấc mơ của chính mình. Con cảm ơn mẹ Thuấn – vì mẹ luôn coi con như con gái chứ không phải con đâu để cho con có cơ hội thực hiện những điều trong tâm con mong muốn.

Xin cảm ơn gia đình trường THPT Đức Hợp – đã luôn là cái nôi nuôi dưỡng và tiếp tục phát triển giấc mơ tôi. Xin cảm ơn thầy cô, các em học sinh đã cho tôi cơ hội được liên tục học tập.

Ngoại ngữ và công nghệ là hai điều bạn cần biết đến khi chúng ta tiến dần đến cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư. Hãy nuôi dưỡng hai em bé này để nó sẽ là vũ khí giúp bạn tiến đến kỷ nguyên ấy mạnh mẽ nhất. Mình yêu công việc của một giáo viên và mình hạnh phúc với công việc hiện tại của mình. Dù không là một giáo viên có giải thưởng một triệu đô nhưng mình biết những việc mình làm sẽ được nhiều giáo viên biết đến và mỗi chúng ta làm tốt hơn một chút công việc của mình, thì học sinh sẽ tốt hơn một chút và chúng ta sẽ có những thế hệ học sinh hạnh phúc hơn trong cuộc sống này. Xin hãy cất cánh chính bản thân bạn và bạn sẽ thấy: Hành trình ấy sẽ thú vị lắm đấy.

tạo và truyền cảm hứng khởi nghiệp cho giới trẻ. Bác là Hiệp sỹ của Công nghệ Việt Nam và là Hiệp sỹ trong lòng của cháu!

 Phương Vy

Người mô quâ CEO BKAV

 Nguyệt Hà

Tôi thích tăm nắp của Quảng

 L

Wow. Bác đã cung cấp phần mềm miễn phí suốt 10 năm, quá tuyệt vời ạ

Điển giả của Cát Cảnh mang đến những câu chuyện rất tuyệt vời, cảm động và truyền cảm hứng cho giới trẻ rất nhiều.

 Quốc Sum

Bphone - Smartphone cao cấp made in Viet Nam

 Phương Vy

Người mô quâ CEO BKAV

CÁT CẢNH

CỨ ĐI RỒI SẼ ĐEN

ÔNG NGUYỄN TỬ QUẢNG

CEO TẬP ĐOÀN CÔNG NGHỆ BKAV

Nguyễn Tử Quảng là cái tên nóng với người yêu công nghệ không khác gì sản phẩm Bphone do công ty BKAV sản xuất. Câu nói “không thể tin được”, “thật tuyệt vời” của vị CEO BKAV này đang thành “câu cửa miệng” của cư dân mạng.

Người ta gọi anh là Quảng “nổ” và không tin vào những gì người Việt Nam có thể làm được.

VIỆT NAM, CƯỜNG QUỐC CÔNG NGHỆ?

Khi nhận lời mời tham gia, ban đầu, tôi từ chối, sợ rằng với những tranh cãi về tôi trên Internet sẽ mang những tác động ngược với một chương trình mà mục đích chính là truyền cảm hứng sống tích cực như *Cất cánh*. Nhưng suy cho cùng thì đây là cơ hội để tôi trải lòng, để chúng ta hiểu hơn về nhau. Các bạn có thể lắng nghe và tìm thấy những hữu ích cho mình, các bạn có cảm thấy vô bờ, thậm chí muốn ném đá cũng không sao hết, đây là một diễn đàn mở. Nhưng dù sao cũng cảm ơn vì đang lắng nghe tôi nói.

Khát khao, hoài bão của một sinh viên CNTT

Tôi học Bách khoa, một trong những sinh viên CNTT đầu tiên, khi mà ở Việt Nam máy tính, CNTT còn khá xa lạ. Khát khao của thế hệ tôi khi ấy, và chắc cả các bạn kỹ sư trẻ giờ đây cũng có lẽ là viết nên được những phần mềm hữu ích được đồng đảo mọi người sử dụng, chia sẻ miễn phí cũng không sao.

Khi là sinh viên năm ba ĐH Bách khoa Hà Nội, tôi đã bắt tay vào viết phần mềm diệt virus BKAV. Thời điểm đó, Việt Nam chưa có Internet, virus chỉ lây qua đĩa mềm. Tôi đã mang đĩa diệt virus đến tạp chí *Thế giới Vi tính* và *Tin học & Đời sống* cho người dùng chép miễn phí.

Phải đến năm 1997, Việt Nam chính thức hòa mạng internet toàn cầu. Thông tin cảnh báo về virus lần đầu xuất hiện trên đài truyền hình quốc gia. Sau sự kiện đó, virus máy tính bắt đầu nhận được sự quan tâm của cộng đồng. Phần mềm diệt virus BKAV

được đưa lên Internet miễn phí thông qua mạng Trí tuệ Việt Nam. Tôi cũng gửi các bản BKAV mới qua email cho những người quan tâm.

Lúc đó thu nhập từ việc làm giảng viên ĐH Bách khoa tôi đều dồn vào viết phần mềm diệt virus và bỏ tiền mua đường truyền gửi phần mềm miễn phí cho mọi người.

BKAV khi đó có ba người, mỗi ngày nhận 100 cuộc gọi và 50 email nhờ hỗ trợ diệt virus máy tính. Chúng tôi vừa lên lớp giảng dạy, vừa nghiên cứu, phát triển phần mềm, vừa trả lời. Công việc thực sự quá tải!

Tôi cảm thấy rất vui và tự hào khi có thể giúp đỡ được nhiều người.

Tôi rất trăn trở bài toán làm sao hỗ trợ mọi người một cách hiệu quả nhất. Muốn tăng thêm nhân lực, có cơ sở hạ tầng và chi phí vận hành là vấn đề nan giải, khi công việc từ trước tới thời điểm đó đều phi lợi nhuận.

Một trong những startup đầu tiên ở Việt Nam

Năm 2000, khi Luật Doanh nghiệp ra đời, xã hội quan tâm nhiều hơn tới lĩnh vực thương mại, tôi nhận ra, đó là lời giải hợp lý nhất. Thành lập doanh nghiệp năm 2005 là biện pháp khoa học để chúng tôi thực hiện công việc hỗ trợ, giúp đỡ mọi người xử lý các vấn đề về máy tính. Điều đó xuất phát từ nhu cầu, mục đích muốn giúp ích cho xã hội và mọi người được nhiều hơn.

Thế nhưng, từ một trung tâm nghiên cứu thuộc Đại học Bách khoa thành một doanh nghiệp, chúng tôi đối mặt với nhiều thách thức... Nhưng BKAV cũng như cuộc đời tôi, rất đúng với câu nói “cứ đi đi rồi sẽ đến”, chúng tôi không suy tính thiệt hơn, mà cứ làm thôi, làm một cách hồn nhiên. Từ đó chúng tôi bắt đầu có nhiều

ý tưởng lớn hơn, để làm những sản phẩm công nghệ hy vọng trở thành hàng đầu thế giới.

Khi đã thương mại hóa sản phẩm thì tôi lại thấy rằng mình có thể làm tốt hơn thế. Việt Nam có thể sản xuất những sản phẩm về công nghệ, có thể cạnh tranh sòng phẳng với những nước hàng đầu trên thế giới. Là một người thẳng thắn và thật thà, tôi nói ra điều đó. Tôi bắt đầu nhận những phản ứng trái chiều. Từ một hiệp sĩ công nghệ thông tin, bây giờ mọi người gọi tôi là Quảng “nổ”.

Tôi sốc lắm. Rõ ràng là mình vẫn làm những việc như thế mà bây giờ nó còn tốt hơn trước, tại sao lại như vậy?

Năm 2009, BKAV quyết định tham gia vào lĩnh vực sản xuất smartphone, vào thời điểm nó bắt đầu manh nha bùng nổ trên thế giới và ở Việt Nam. Đối với BKAV thì đây là một cơ hội để chúng tôi trở thành một tập đoàn công nghệ hàng đầu nhưng với riêng cá nhân tôi, đây thực sự là một cơ hội để khẳng định năng lực của người Việt Nam. Tôi nhận thấy, làm smartphone có thể thực hiện điều đó dễ hơn là phần mềm. Vì nó là sản phẩm hữu hình, dễ cảm nắm, so sánh.

Phải đến 6 năm sau đó, chúng tôi mới thực sự ra mắt một chiếc smartphone cao cấp “made in Việt Nam”, do chính người Việt Nam làm chủ. Ngày 26/5/2015, tại Trung tâm Hội nghị Quốc gia Mỹ Đình, tôi lên sân khấu để trình bày về chiếc smartphone Bphone 1. **“Thật không thể tin được, thật tuyệt vời”**: Đây là cảm xúc từ sâu đáy lòng của tôi. Tôi vẫn còn nhớ như in sự dồn nén sau 6 năm trời của tôi và các cộng sự, 1.000 người để làm ra chiếc smart phone đó. Không chỉ là sự tự hào cá nhân, đây là một sự tuyên bố là: Việt Nam có thể!

Tuy nhiên, sau đó thì mọi điều không như tôi nghĩ. Không nhiều người có cùng suy nghĩ với chúng tôi và tôi lại tiếp tục bị ném đá.

Và dĩ nhiên là ném đá sẽ kinh khủng hơn hồi năm 2005 khi tôi thương mại hóa phần mềm diệt virus, thậm chí, còn có những người làm nhạc rap để chế nhạo tôi.

Tôi bị trầm cảm trong hai năm. Hai năm không đến công ty, hai năm không đi làm. Lúc đầu tôi nghĩ, mình bỏ tiền của mình ra làm có xin ai đâu, mình làm những điều với mong muốn tốt đẹp, tại sao lại chửi mình? Đã có lúc thoảng nghĩ đến lựa chọn hạy thôi, không làm nữa.

Trong hai năm ấy, tôi đã tìm ra lời giải cho mình. Định kiến, chính định kiến rằng Việt Nam không thể sản xuất những sản phẩm, những công nghệ cạnh tranh được với những nước hàng đầu thế giới. Đặc biệt là định kiến trong cả xã hội thì thật khủng khiếp và không dễ ngày một ngày hai có thể thay đổi.

Cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ nhất, lần thứ hai về cơ khí hóa, về điện khí hóa diễn ra trong 200 năm. Nhưng cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ ba về bán dẫn, máy tính và Internet chỉ diễn ra trong 50 năm. Nhân loại đã bắt đầu bước vào cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư từ những năm 2010. Và cứ như vậy thì 20 năm nữa thì cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư này sẽ bùng nổ. Đây cũng thực sự là cơ hội, vận hội cho những đất nước như Việt Nam chúng ta. Nếu như chúng ta có thể tham gia cuộc cách mạng công nghiệp này một cách tự tin, một cách bài bản thì chỉ 10 năm sau chúng ta sẽ có thể bắt đầu bùng nổ cất cánh và 15 năm sau nữa chúng ta có thể trở thành cường quốc.

Vấn đề cần giải quyết là chúng ta phải thay đổi định kiến.

Aristotle đưa ra học thuyết Trái đất là trung tâm của vũ trụ và nhân loại cần 1.000 năm để thay đổi định kiến rằng Mặt trời mới là trung tâm và Trái đất quay xung quanh mặt trời.

Thay đổi ấy tạo tiền đề, tạo sự bùng nổ của cuộc cách mạng về công nghệ, về khoa học và sau đó là tiền đề cho các cuộc cách mạng về công nghiệp.

Nếu chúng ta thay đổi được định kiến rằng Việt Nam không thể cạnh tranh với các nước hàng đầu, thì tôi tin chúng ta sẽ sớm trở thành một nước cường quốc về công nghệ.

Và các bạn, đặc biệt là các bạn trẻ hãy nắm lấy cơ hội và nhận lấy sứ mệnh này.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Hạnh phúc

Hạnh phúc là một trong những điều quan trọng nhất
phụ nữ luôn hướng tới trong cuộc đời của mình.

Tháng 3, Cắt cánh mang đến câu chuyện của những người
phụ nữ “mới”, những người dấn thân, dám nghĩ dám làm, bền bỉ,
giúp họ vươn lên thành công trong lĩnh vực của mình, đồng thời
xác lập và khẳng định những giá trị mới với người phụ nữ thời hiện đại.

Họ suy nghĩ thế nào về hạnh phúc? Có điều gì quan trọng hơn hạnh phúc?

Và có gì khác giữa cảm thấy hạnh phúc và có một cuộc sống ý nghĩa?

BÀ PHẠM THỊ HƯƠNG GIANG (JANG KÊU) CHỦ TỊCH TẬP ĐOÀN GROUP ASIA PACIFIC, SÁNG LẬP QUỸ HỖ TRỢ VÀ PHÁT TRIỂN CỘNG ĐỒNG SỐNG BỀN VỮNG

Jang Kieu, một trong 50 người phụ nữ ảnh hưởng nhất Việt Nam năm 2019, theo tạp chí Forbes, là người sáng lập ra dự án **Nhà chống lũ**.

Nhà chống lũ là dự án thiện nguyện quyên góp từ cộng đồng qua các hoạt động online và đấu giá trực tiếp các tác phẩm nghệ thuật, với mục tiêu hỗ trợ cho người dân vùng lũ xây dựng được chốn an cư.

Cứ từng bước từng bước, Jang kieu cùng những đồng sự của mình đóng góp từng mảnh nhỏ tốt đẹp, gửi yêu thương, sự sẻ chia giúp đỡ đến cộng đồng.

Và sau **Nhà chống lũ** là **Làng hạnh phúc**, là **Hạnh phúc xanh**, là **Forest Symphony**...

HẠNH PHÚC CỦA MẸ

Hạnh phúc là...

Ngôi làng hạnh phúc

Mỗi người đều có cho mình khái niệm riêng về hạnh phúc nhưng với tôi, hạnh phúc sẽ là rất nhiều những hình ảnh của nhà chống lũ.

Với những con người chúng tôi đã gặp, những người nghèo ở vùng lũ, hạnh phúc là khi mà ngôi nhà được an toàn, là khi được ra khỏi nhà và cảm thấy yên tâm rằng: vợ con của mình ở nhà được bình an.

Với tôi, khái niệm hạnh phúc trước tiên cũng vẫn là những thứ rất vật chất như vậy, một mái nhà đủ an toàn cho mỗi gia đình vùng lũ. Và đây chính là lý do mà cuối năm 2013, tôi đã viết dự án Nhà chống lũ.

Tôi cũng là một người mẹ, và tôi dành rất nhiều tình cảm cho đứa con trai của mình.

Khi làm Nhà chống lũ, tôi nghĩ rất nhiều đến con trai của mình, và những ngôi nhà chống lũ phải đảm bảo được cho những đứa trẻ lớn lên trong tình yêu thương, đùm bọc của cộng đồng và chúng sẽ biết yêu thương nhiều hơn.

Dự án thứ hai, chúng tôi cùng nhau viết cuối năm 2018 vừa rồi, dự án Hạnh phúc xanh. Khái niệm hạnh phúc ở đây nó không còn chỉ là một căn nhà an toàn nữa mà nó là một căn nhà tràn ngập màu xanh.

Trong một nghiên cứu mới đây trên 144 thành phố ở Trung Quốc, nơi nào tỉ lệ cây xanh nhiều hơn thì chỉ số hạnh phúc của con người ở nơi ấy cao hơn, tức là nếu chúng ta có nhiều hơn cây xanh, chúng ta sẽ có nhiều hơn hạnh phúc.

Cùng với suy nghĩ của một người mẹ, tôi nảy ra một ý như thế này: với mỗi một đứa trẻ ra đời bố mẹ sẽ tặng cho cộng đồng ít nhất một cây xanh, và mỗi cây xanh sẽ được mang tên gọi là một đơn vị hạnh phúc.

Càng trồng nhiêu cây xanh, chúng ta càng tạo ra nhiêu hạnh phúc

Đối với tôi, Hạnh phúc còn là được làm điều mà mình thực sự say mê và thích thú. 700 căn nhà chống lũ là 700 thiết kế khác nhau, không có căn nhà nào giống căn nhà nào. Có người sẽ chê rằng những căn nhà ấy không đẹp, hay tại sao cái nhà này màu tím, tại sao cái khung cửa kia lại màu đỏ. Là bởi vì chúng tôi nghĩ rằng người ta chỉ hạnh phúc khi được làm những căn nhà mà người ta thực sự yêu thích nó. Tham gia vào thiết kế ngôi nhà của mình, tham gia vào quá trình xây dựng ngôi nhà của mình, họ sẽ hạnh phúc hơn, họ sẽ thấy bình yên hơn. Từ những ngôi nhà chống lũ hạnh phúc là vươn nhà hạnh phúc, là làng hạnh phúc. Những người dân tự mình xây dựng nên cộng đồng hạnh phúc của chính bản thân mình.

Người mẹ hạnh phúc

Có lẽ người mang đến khoảnh khắc quyết định phát triển dự án “Nhà chống lũ”, chính là con trai Taka của tôi. Việc nuôi dạy cậu con trai tự kỉ từng khiến tôi cảm thấy kiệt sức. Tôi luôn phán xét, chỉ trích con, cho rằng những điều con làm là vô vị. Lúc đó, tôi nghĩ người cần thay đổi là con chứ không phải là mình. Trong một thời gian dài, cả hai mẹ con cùng rất căng thẳng.

Giây phút hạnh phúc nhất trong cuộc đời tôi là khi nghe thấy Taka kêu lên: *Con đau quá*. Trước 8 tuổi, con không cảm nhận được cơ thể mình. Hôm đó, tôi thử cảm giác trên cơ thể của cậu bé như thường lệ. Tôi cầu con rất đau và Taka hét lên: *Con đau quá*.

Tôi hạnh phúc đến độ không cầm được nước mắt. Đó là lần đầu tiên, Taka cảm nhận được cơ thể như vậy.

Vào một buổi chiều, tôi quyết định tạm bỏ qua mọi lo lắng về con, tận hưởng chút niềm vui khi được nhận một bó hoa đẹp và trò chuyện cùng một người bạn đã lâu không gặp. Trong một thoáng đưa mắt nhìn, tôi thấy con đang ngồi bên khung cửa, tay đang cố nhặt những sợi nắng. Nếu là thường ngày, tôi sẽ nghĩ đó là một hành động vô nghĩa, nhưng với tâm trạng thoái mái hôm đó, tôi thấy hành động đó thật đẹp. Tôi và bạn cùng thốt lên: "*Taka đang nhặt nắng kìa*".

Có thể so sánh như thế này: cả thế giới này ai cũng là hình vuông, nhưng những người đặc biệt lại là hình tròn. Nếu hình tròn bị bắt ép nhét vào hình vuông, hình tròn sẽ méo mó, vỡ vụn. Chính lúc đó, tôi hiểu rằng bản thân mình, Taka hay bất kỳ ai chỉ có thể sống hạnh phúc khi được làm những điều mình muốn.

Và tôi nghĩ về chính tôi, tôi cũng hạnh phúc khi tôi được chơi Vespa cổ, được sưu tập tranh, được trồng nhiều cây và được đi khắp mọi nơi, được dùng sự sáng tạo và trí tuệ của mình để giúp cho những người xung quanh.

Hạnh phúc không phải là có được những thành công. Hạnh phúc cũng không phải là làm những điều mà ai đó yêu thương mình nghĩ rằng mình cần phải có. Hạnh phúc là những gì mà chính mình mong muốn mình có. Hạnh phúc là được làm những điều chúng ta cảm thấy vui sướng nhất.

Cách đây mấy hôm, tôi đã vô cùng tự hào về con trai của mình. Cô giáo của Taka nói với tôi: "*He is a part of Nature*", Taka đã trở thành một phần của thiên nhiên. Bởi vì Taka đã biết nhẫn耐, biết yêu mến, biết cư xử ngọt ngào với những cái cây, những con côn trùng ở xung quanh. Và đó là hạnh phúc.

Chính con trai của tôi đã dạy tôi rất nhiều về yêu thương và hạnh phúc.

VẬN ĐỘNG VIÊN BÙI THỊ THU THẢO

HCV ĐIỀN KINH ASIAD 18

Cú nhảy xa 6m55 đã đưa Bùi Thị Thu Thảo vào lịch sử với tư cách vận động viên điền kinh Việt Nam đầu tiên giành Huy chương Vàng Đại hội thể thao châu Á (ASIAD), mang về những phần thưởng giúp gia đình cô bớt phần khó khăn. Thành công đó là kết quả của chuỗi ngày dài nỗ lực, nghị lực vượt khó của cô gái 26 tuổi quê Ba Vì, Hà Nội.

NHỮNG CÚ NHẢY MANG VỀ HẠNH PHÚC

Năm 2014, khi hụt mất tấm huy chương vàng, tôi rất hụt hẫng nhưng lại càng quyết tâm để luyện tập hơn. Và năm 2018, tôi đã hoàn thành được ước mơ này. Đây là tấm huy vàng ASIAD đầu tiên cho riêng mình và cho cả điền kinh Việt Nam. Đến giờ, tôi vẫn còn cảm giác lâng lâng khi nhớ lại khoảnh khắc thực hiện cú nhảy để đời, mang về tấm Huy chương Vàng quý giá cho điền kinh Việt Nam. Đó là cảm giác hạnh phúc, tuyệt vời nhất của sự nghiệp và có lẽ không bao giờ phai nhạt trong tôi.

Thảo “bò vàng”

Tôi là Bùi Thị Thu Thảo, Thảo “bò vàng”, hiện đang là vận động viên điền kinh bộ môn nhảy xa, thuộc đội tuyển Quốc gia Việt Nam. Tôi sinh ra và lớn lên tại Chi Lai, Đồng Tháp, Ba Vì, Hà Nội.

Thảo “bò vàng”, Thảo là tên cha mẹ đặt. Bò, vì tôi sinh trưởng ở quê hương Ba Vì, Hà Tây, địa phương nổi tiếng về nuôi bò sữa. Còn vàng là HCV, không phải bạc hay đồng. Thảo “bò vàng” mong muốn trong các cuộc thi đấu, sẽ luôn giành huy chương vàng về cho Tổ quốc và gia đình.

Nhà tôi xưa nghèo lắm

Nhà có ba anh em, tôi là út và cũng là người duy nhất theo nghiệp thể thao. Bố bị thấp khớp gần 20 năm nay. Vài năm gần đây, bệnh càng ngày càng nặng, nhiều lần đi viện khiến gia đình phải

ngưng công việc đóng gạch, vay mượn khắp nơi để lấy tiền chữa bệnh. Trước khi trở thành VĐV điền kinh, tôi cũng từng làm đủ công việc, từ phụ hồ, đóng gạch, làm ruộng, cắt cỏ, đóng than, để phụ giúp bố mẹ...Những công việc chân tay thô thi nhỉ nhưng nó là lựa chọn duy nhất của tôi thời điểm ấy, để có tiền phụ giúp gia đình, chữa bệnh cho bố. Hạnh phúc lớn nhất của tôi trong những ngày ấy là mỗi khi kiếm được những đồng tiền, dù nhỏ thô thi nhỉ nhum nhưng là mồ hôi, công sức và quan trọng là có tiền mua thuốc cho bố.

Bố là HLV đầu tiên

Bơi là môn thể thao đầu tiên của tôi. Bố sơ tôi đuối nước nên đã dậy tôi biết bơi từ nhỏ. Tôi nhớ từng tham gia giải thi bơi, bố mua cho bộ quần áo bơi 60.000 đồng dù giải thưởng cho giải Nhất lúc đó chỉ là 20.000 đồng. Bố thương con gái rượu, mua cái gì đẹp nhất cho con gái. Bố chính là người khơi gợi trong tôi tình yêu thể thao và là HLV đầu tiên.

Chắc vì lao động chân tay từ bé nên trời phú cho tôi sức khỏe. Lúc đầu, tôi ở trong đội tuyển đá cầu. Sau đó, tôi được HLV Nguyễn Trọng Hổ nhìn ra năng khiếu ở môn điền kinh. Khi ấy tôi 14 tuổi, được gọi vào đội tuyển Hà Tây, theo tập môn nhảy cao.

Một cô bé mười mấy tuổi, xa nhà, xuống đội tuyển tỉnh tập luyện, tôi rất là nhớ nhà, nhớ bố mẹ và gia đình. Lương tháng của tôi lúc đó chỉ có 50 nghìn đồng, không thể trang trải cuộc sống, chứ nói gì đến giúp gia đình.

Tôi nản và muốn bỏ cuộc

Lúc đó, gia đình tôi rất khó khăn, bố thì bệnh tật, tôi đã quyết định bỏ thể thao và chọn đi phụ hồ để có số tiền nhiều hơn, giúp bố mẹ có tiền đi chữa bệnh.

Một buổi chiều, bắt ngờ, bố đã bắt xe ôm đi xuống Hà Nội để tìm tôi, và thuyết phục tôi quay lại với thể thao. Vì thương bố và mẹ, nghĩ đến việc bố đau yếu phải xuống đây tìm mình nên tôi đã quyết định quay trở lại.

Năm 2008, lần đầu tiên tham dự giải học sinh, tôi đã giành được huy chương đồng với thành tích 5 mét 09.

Năm 2009, tôi được gọi lên Đội tuyển Quốc gia và từ đó tôi nghĩ mình sẽ phải luôn cố gắng hết mình.

Năm 2011, tham dự giải vô địch quốc gia, tôi đã giành được tấm huy chương vàng đầu tiên.

Năm 2012, tôi gặp chấn thương ở lưng, đầu gối và cả bàn chân. Gần như hơn một năm, tôi không tập luyện và thi đấu bất cứ giải đấu nào.

Bố giúp tôi quay trở lại, một lần nữa. Bố rất tin tưởng tôi, bố nói thể thao có thể mang lại được sức khỏe, mang lại nhiều thành công cho tôi và những chấn thương đó ai cũng có thể phải đổi mới, quan trọng là con có thể tiếp tục cố gắng vượt qua hay không.

1m60, 1m61

Tôi chỉ cao có 1m60, 1m61, gần như thấp nhất trong đội, trong nhóm các VĐV cạnh tranh huy chương ở các nước khác. Trong điền kinh, chiều cao, sải chân dài là một lợi thế rất lớn. Tôi thì luôn biết mình không phải là một VĐV có lợi thế về thể hình, nhưng chắc chắn ý chí không kém ai. Nên dù những ngày rét đậm mưa phùn, tôi vẫn xin thầy tập thêm giờ.

Chỉ có thể thao mới có thể giúp tôi đạt được những thành tích mang vinh quang về cho Tổ quốc. Và tiền thưởng cho những tấm huy chương giúp tôi có tiền giúp đỡ bố mẹ vượt qua khó khăn và giúp bố chữa bệnh.

Năm 2014, tôi lần đầu tham dự Asiad và giành được HCB. Tôi thầm cảm ơn bố rất nhiều vì nếu không có bố chắc chắn con đường sự nghiệp thể thao của tôi sẽ không có ngày hôm nay.

Bố rất tin tưởng tôi, bố thường nói con gái cố gắng mạnh mẽ và giành tấm huy chương vàng, dù bố biết các giải đấu châu lục rất khó khăn và cạnh tranh rất khốc liệt.

Hạnh phúc...

Năm 2018, tôi đã chinh phục tấm huy chương vàng Asiad. Với tôi, hạnh phúc đơn giản là được cống hiến sự nghiệp thể thao cho nước nhà và mang lại niềm vinh dự cho bố mẹ, cho gia đình và bè bạn.

Thêm một điều nữa, hạnh phúc còn là được góp công sức của mình để bố mẹ tôi bớt đi phần nào vất vả.

HOA HẬU H'HEN NIÊ

HOA HẬU HOÀN VŨ VIỆT NAM 2017, TOP 5 MISS UNIVERSE 2018

“Từ hư vô, nay tôi có mặt tại đây.
Tôi có thể làm được thì bạn cũng có thể làm được”.

Hoa hậu H'Hen Niê

Năm 2017, lần đầu tiên một cô gái dân tộc Ê Đê đăng quang cuộc thi Hoa hậu Hoàn vũ Việt Nam. Làn da nâu, tóc ngắn, không giống với quan niệm truyền thống của mọi người về một hoa hậu.

Tuy nhiên, sau đó H'Hen Niê đã chứng minh rằng mình xứng đáng với chiếc vương miện.

1 năm sau, vẫn cô gái ấy đã xướng tên Việt Nam trong top 5 người đẹp nhất hành tinh với tài năng, sắc đẹp, lòng nhân ái và đặc biệt là ảnh hưởng tích cực tới cộng đồng.

Trở về với cuộc sống thường nhật, Hen sống không màu mè, cứ hồn nhiên như cây cỏ, với những giá trị vẹn nguyên của bản thân mình.

HẠNH PHÚC CỦA HOA HẬU

Thật sự rất hạnh phúc khi được chia sẻ, cùng nhau kể lại những câu chuyện về hạnh phúc của chính bản thân mình để chúng ta cùng suy ngẫm xem hạnh phúc của mình là gì.

Hôm nay khi được nghe chị Giang và Thảo chia sẻ về hạnh phúc của mình, Hen cũng cảm nhận về hạnh phúc của chị Giang, đơn giản là cho đứa con của mình, Taka nhận được hạnh phúc. Và một điều khác nữa, chị Giang hạnh phúc khi được nhìn những người mà chị chia sẻ và hỗ trợ, họ hạnh phúc. Em cũng từng như vậy. Em thấy hạnh phúc khi mình trao những món quà, hay mình đồng hành với họ

Như câu chuyện của Thảo thì quá đặc biệt, vì gia đình, vì ba, vì tất cả mọi thứ để thay đổi kinh tế của gia đình. Hen cũng có suy nghĩ như vậy. Gia đình của mình sinh ra 6 anh chị em, Hen nghĩ rằng mẹ Hen, bố Hen đã khổ với các con rất là nhiều. Để các em có một tương lai tốt hơn, Hen luôn cố gắng, cố gắng hết mình để có thể giúp đỡ gia đình.

Mọi người hỏi Hen là làm hoa hậu rồi thì Hen được cái gì? Hạnh phúc của Hen là như thế nào?

Đối với Hen trong thời điểm hiện tại, hạnh phúc đến từ những điều bình dị nhất trong cuộc sống. Buổi sáng thức dậy, Hen cảm thấy hạnh phúc bởi vì mình đã được thức dậy, mình bắt đầu một ngày mới, mình tiếp tục hành trình của mình với những cống hiến cho cộng đồng và những công việc để lo cho gia đình của mình.

Sau đăng quang Hoa hậu Hoàn vũ Việt Nam, Hen nhận nhiều lời chia sẻ của mọi người, có nhiều người thì nói tại sao cô ấy là Hoa hậu Hoàn vũ Việt Nam? Tại sao cô ấy có làn da nâu, có mái tóc ngắn? Có phù hợp với Việt Nam hay không? Bản thân Hen cũng buồn, cũng có nhiều áp lực.

Khi hoa hậu xuất hiện với hình ảnh rất sang trọng, rất xinh đẹp trong một sự kiện hay là trên báo chí truyền thông, mọi người bảo rằng đó là hạnh phúc của cô ấy nhưng thực chất là không phải. Mỗi lần xuất hiện với hình ảnh đó, Hen cảm thấy rất áp lực, đôi khi rất gò bó với chính bản thân mình. Mình là một cô gái rất giản dị, rất bình thường. Đôi khi, những cạnh tranh ở trong cuộc sống trong Showbiz rất phức tạp, rất khó khăn và gian nan. Và những lúc mà Hen trở về quê của mình là những lúc mà em cảm thấy hạnh phúc.

Hạnh phúc là được trở về

Mỗi lần về quê, Hen nhận được rất nhiều năng lượng tích cực để tiếp tục làm việc của mình. Trở về nhà là niềm hạnh phúc duy nhất của Hen trong những lúc làm việc mệt mỏi, nhìn thấy mẹ đang nấu ăn trong căn bếp trên nhà sàn vẫn y như ngày xưa, từ tuổi thơ tới thời điểm hiện tại. Gia đình Hen sống yêu thương nhau, và hạnh phúc nhất của em đó là nhìn thấy được nụ cười của gia đình mình, những lúc mà gia đình mình được sống với nhau.

Tuổi thơ của Hen gắn liền tất cả mọi thứ ở nơi quê hương của mình, một tuổi thơ rất đặc biệt. Hen rất thích đi chăn bò giống như Thảo, mọi người có thể nói là ô cô ấy là hoa hậu mà có một tuổi thơ chăn bò thì thật là lạ. Nhưng mà đối với bản thân Hen, hạnh phúc lắm những chuyến chăn bò như vậy đó. Hen từng có rất nhiều trải nghiệm, các bạn có thể tưởng tượng được không, leo một con dốc cao,

lấy một cái cây chuối trượt xuống. Mình cảm thấy, ôi mình là một cô gái mạnh mẽ, khám phá được nhiều “tài năng” của mình.

Bên cạnh đó, hạnh phúc của Hen đến từ ông ngoại của mình. Hen có một người ông thật tuyệt vời, ông cho Hen trải nghiệm cuộc sống, gieo cho Hen những tư tưởng về ước mơ. Hen từng nghĩ chắc mình sẽ là một vận động viên bóng chuyền. Lúc nhỏ, Hen và ông ngoại thường xuyên coi bóng chuyền với nhau và ông truyền cho Hen một niềm tin rằng họ có thể làm được thì cháu cũng có thể làm được. Sau này, cháu cũng được lên tivi đánh bóng chuyền như vậy.

Hạnh phúc của buôn làng

Nếu như gia đình Hen hạnh phúc chỉ đơn giản là có đồ ăn đủ ngày, anh chị em nhìn thấy nhau sống hạnh phúc, thì với buôn làng của Hen, hạnh phúc còn đơn giản hơn nữa. Mọi người chỉ muốn gắn bó với nhau, sáng thức dậy để đi làm rẫy, chiều trở về nhà ăn uống, cùng nhau quây quần nói chuyện, cùng uống một ly cà phê tâm sự về một ngày vừa qua, một ngày mà họ phải bán mặt cho đất bán lưng cho trời. Nhưng mà họ rất hạnh phúc, đấy là một kho năng lượng mà Hen được truyền khi trở về nhà của mình. Các bạn có biết rằng những ngày cuối năm là những ngày mọi người sẽ suy nghĩ liệu năm nay có trả được nợ hay không. Và nếu họ đã trả được nợ rồi thì họ cảm thấy hạnh phúc và không phải mặc nợ trong năm mới. Nếu năm đó cà phê có giá là một niềm hạnh phúc khác, họ có thể no ấm, ăn uống thoải mái trong gia đình của mình. Hen cũng có những suy nghĩ về hạnh phúc đơn giản bởi Hen được truyền cảm hứng hay từ gia đình của Hen, từ quê hương của Hen, từ bản làng của Hen.

Hiện tại, nếu mọi người hỏi Hạnh Phúc của Hen là gì? Làm hoa hậu chắc sướng lắm nhỉ?

Hen cũng nghĩ là sướng nhưng trở về quê là một niềm hạnh phúc lớn hơn làm hoa hậu.

Nếu Hen thỏa lòng với tất cả mọi thứ trong cuộc sống, Hen sẽ cảm thấy mình rất hạnh phúc.

Hạnh phúc của Hen khi được là chính mình

Hen đã từng phải gồng lên để trở thành một hoa hậu cực kỳ xuất sắc, xuất hiện với hình ảnh trang hoàng, đưa tay ra, đưa tay xuống.

Nhưng khi Hen là chính Hen thì Hen lại cảm thấy mình rất hạnh phúc và thoái mái.

Một cuộc sống đơn giản, từ vùng quê, một cô sinh viên lên thành phố, đi học, làm thêm, giúp việc nhà và kiếm ra tiền. Chỉ hai, ba triệu một tháng. Đó là hạnh phúc. Có tiền để những ngày Tết, gửi quà cho ba mẹ, cho gia đình là một điều mà rất tuyệt vời đối với Hen.

Trở thành Hoa hậu Hoàn vũ là những áp lực

Mọi người nghĩ hoa hậu thì phải có người chống lưng, phải có người giúp đỡ. Hen cũng suy nghĩ như vậy nên cảm thấy rất áp lực.

Hen nghĩ nếu không là hoa hậu, mình chắc đang một tay ẵm con bú, một tay hái cà phê.

Năm 14 tuổi, cha mẹ muốn Hen hạnh phúc giống như những người con gái khác xung quanh, giống mẹ, giống bà. Cha mẹ muốn Hen đi lấy chồng. Nếu không cãi lời cha mẹ xuống TP. HCM học cao đẳng, không trở thành Hoa hậu Hoàn vũ Việt Nam, chắc Hen sẽ giống nhiều thiếu nữ Ê đê, lấy chồng sớm và sinh con.

Nhưng cuộc đời đưa đẩy, bảy giờ, Hen trở thành hoa hậu

Năm 2018 là năm đặc biệt nhất của Hen, khi mà được trở thành hoa hậu Hoàn vũ và được đi thi thế giới.

Hen ngày xưa hay tâm sự với những cây cổ mỗi lúc đi làm rẫy: Cây cà phê ơi! Hôm nay ra trái nhiều đi để gia đình Hen đỡ khổ, để gia đình Hen tốt hơn.

Hen bảy giờ đứng trên một sân khấu với các ứng viên từ 95 nước khác nhau, mình được hô hai tiếng Việt Nam, nó cực kỳ hạnh phúc.

“Từ hư vô, nay tôi có mặt tại đây. Tôi có thể làm được thì bạn cũng có thể làm được”.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Lựa chọn

Chúng ta không được lựa chọn mình sinh ra là ai, giới tính gì, thành thị hay nông thôn, gia cảnh thế nào, nhưng chúng ta có quyền quyết định xem mình sẽ là ai trong tương lai, hay mình sẽ sống như thế nào? Nhưng cũng không hẳn là sẽ đơn giản như thế. Giống như những con đường khác, con đường - cuộc sống cũng có những khúc cua, có những đoạn đường quanh co, và cả những giao lộ. Đó là khi chúng ta đứng trước nhiều sự lựa chọn. Liệu có một sự bảo đảm nào cho việc chúng ta sẽ lựa chọn con đường đúng.

ANH NGUYỄN TIẾN CƯỜNG

CEO VUA DÉP LỐP

Dép lốp, dép cao su là một sáng tạo trong những năm tháng kháng chiến thiếu thốn, nó đã trở thành biểu tượng đẹp của người chiến sĩ Việt Nam. Đã qua hơn nửa thế kỷ, dép lốp trở thành hiện vật nằm trong bảo tàng.

Và có một người đã lựa chọn mang nó ra khỏi tủ kính, theo chân các du khách khắp thế giới để kể cho họ nghe một phần lịch sử Việt Nam.

Đó là CEO Vua dép lốp, Nguyễn Tiến Cường

MANG DÉP CAO SU RA KHỎI TỦ KÍNH BẢO TÀNG

Tôi tên là Cường, người ta gọi tôi với biệt danh là “Cường phò mã”. Đơn giản là vì tôi là con rể của “Vua dép lốp” Phạm Quang Xuân. Tôi xin được chia sẻ một câu chuyện rất thú vị, đó là khởi nghiệp từ đôi dép cao su. Cách đây 7 năm, khi đang giữ vị trí Phó giám đốc một công ty phần mềm đã gắn bó 12 năm, tôi quyết định từ bỏ để phát triển đôi dép cao su của Việt Nam.

Cơ duyên với dép cao su

Cơ duyên giúp tôi đến với đôi dép cao su là từ bố vợ của tôi. Bố vợ tôi là người duy nhất còn làm đôi dép cao su. Khi tôi biết đến đôi dép cao su thì bố tôi tuổi cũng đã rất cao rồi, 72 tuổi. Ông cũng chỉ làm một vài đôi để chơi để cho những người khách hoài cổ mua thôi. Nhưng không hiểu sao khi nhìn thấy đôi dép cao su, cảm xúc trong người tôi rất khác lạ. Thỉnh thoảng ngồi tâm sự, tôi hỏi chuyện bố về đôi dép cao su thì tôi lại thấy càng thú vị. Trong đôi dép cao su chứa cả lịch sử cận đại của một dân tộc. Đôi dép đã từng được Chủ tịch của một quốc gia sử dụng. Cách làm một đôi dép cao su vô cùng khó và tinh xảo. Và đôi dép cao su lại có ý nghĩa về môi trường. Nó được làm từ những lốp ô tô hoặc lốp máy bay. Lúc ấy tôi mơ tưởng rằng nếu đôi dép cao su của Việt Nam mình được sử dụng không chỉ trong những câu chuyện lịch sử, không chỉ xem ở bảo tàng, nếu chúng ta đi đôi dép ra được ngoài cuộc sống thì lịch sử Việt Nam mình sẽ được nhắc tới sống động hơn rất nhiều. Để làm được điều đó, tôi đã tự mình đi khắp các bảo tàng để tìm hiểu từng mẫu dép

của Việt Nam. Trước đây những người chiến sĩ đã đi những đôi dép gì, và tôi đặt tên cho những đôi dép đó. Ví dụ những đôi dép dòng huyền thoại là: Đôi dép 1954 là đôi dép Điện Biên Phủ, đôi dép Khe Sanh – 1968 và đôi dép Giải phóng quân là đôi dép phiên bản 1975. Tôi mong muốn rằng những đôi dép gắn với những cái tên đó thì những câu chuyện lịch sử Việt Nam mình sẽ được nhiều người tìm hiểu hơn vì lịch sử đó là niềm tự hào của đất nước Việt Nam chúng ta. Đến giờ thì tôi cũng rất vui khi có rất nhiều vị khách quen gọi điện đến bảo: *Cho tôi đặt một đôi dép Bác Hồ, cho tôi đặt một đôi dép bác Giáp, cho tôi một đôi dép Khe Sanh.* Chứng tỏ câu chuyện lịch sử đã lan tỏa đến rất nhiều người.

Muôn vàn khó khăn

Mong muốn cao và tuyệt vời như vậy nhưng bước vào cuộc sống, bắt đầu phát triển đôi dép cao su thì tôi gặp muôn vàn khó khăn. Qua hai năm vừa làm phần mềm vừa đưa lên website bán thử dép cao su thì một tháng cũng chỉ bán được 10 đôi, là những đôi dép của cha tôi làm. Mặc dù số lượng ít, nhưng tôi vẫn thấy có một sức hấp dẫn nào đấy. Có những vị khách nước ngoài, người ta vào tận trong ngõ nhỏ nhà mình để mua một đôi dép. Những điều đó làm động lực nên dù bán được ít thì tôi vẫn không bỏ cuộc. Sau 2 năm bán thử thì tôi cũng thấy là bắt buộc phải lựa chọn vì bố tôi cũng tuổi cao rồi. Nếu mà tôi không có sự quyết liệt trong việc lựa chọn, nếu tôi vẫn còn vừa làm phần mềm và vừa bán dép cao su thì sẽ không đi đến đâu. Và tôi đã có một quyết định quan trọng trong cuộc đời, đó là bỏ hoàn toàn vị trí làm phần mềm để sang làm dép cao su. Tôi cũng không biết rằng nếu bố tôi không làm thì ai là người làm dép, và tôi cũng không biết là bán đôi dép đi đâu. Nhưng tôi vẫn có một niềm tin rằng đây là một di sản của Việt Nam thậm chí là của thế giới. Khi tôi nghỉ ở công ty phần mềm, tôi cảm thấy cô đơn, trống rỗng vì tôi không biết bắt đầu từ đâu.

Tôi bắt đầu đi tìm những nơi còn làm dép cao su ở Việt Nam. Cứ nghe thấy ở đâu có người làm dép là tôi tìm đến, và tôi may mắn cũng tìm được. Với dép cao su thì hầu như người Việt Nam đều biết nhưng không mấy người đã đi dép cao su. Nay giờ bán dép cao su đi đâu và bán những mẫu gì, thậm chí giá bao nhiêu? Tôi chỉ biết rằng dép cao su sẽ phải gắn với lịch sử của Việt Nam mình. Tôi cũng đã sang một số nước để tìm hiểu xem cách thức người ta bán một sản phẩm đặc sản của nước người ta như thế nào. Tôi sang Thái Lan, sang Trung Quốc để học hỏi. Và tôi hiểu ra một điều rằng những đôi dép đặc biệt này sẽ phải được bán một cách đặc biệt. Đó chính là bán ở những điểm du lịch lịch sử ở Việt Nam, phải bán được cả câu chuyện, bán được cả cách làm...

Ban đầu tôi nghĩ đôi dép của Việt Nam chúng ta rất nổi tiếng. Nhưng thật ra cũng rất nhiều người nước ngoài không biết. Để các khách biết đến, thì mỗi một đôi dép tôi đã phải viết riêng ra lịch sử và câu chuyện của đôi dép đó. Tôi đã ròng rã suốt 5 năm trời để làm việc này, mặc dù bán được 10 đôi hay 20 đôi. Ban đầu tôi còn phải viết tay nói lên tâm huyết và lịch sử để vào từng đôi dép cao su.

Tôi phát hiện ra rằng đôi dép cao su cần phải vào được đúng chỗ là Bảo tàng Hồ Chí Minh. Tôi cũng đã đặt vấn đề với bên Bảo tàng Hồ Chí Minh là cho phép tôi vào trong đó để biểu diễn cho khách du lịch không mất phí. 6 tháng cũng không có hiệu quả gì cả vì vị trí nó khuất nên không ai vào xem. Nếu có khách vào xem thì người ta cũng không mua. Tôi nghĩ là chắc một tháng nữa bảo tàng sẽ không cho ở đấy nữa. Tôi tự nhủ, đây là một tháng cuối cùng của mình rồi. Mình đã làm tất cả các cách rồi mà mình vẫn không làm sao bán được đôi dép hoặc là khiến người ta biết đến đôi dép này. Đúng giai đoạn cuối đấy thì tôi mới thử nghiệm. Trước đây mình rất bảo thủ. Nói đến đôi dép cao su thì phải đúng mẫu ngày xưa thì

nó mới đúng. Ai đấy mà có góp ý với mình rằng phải làm mẫu thời trang hay đổi dép lê thì mình lại nghĩ rằng không, đó không phải dép cao su. Nhưng mà khi đến giai đoạn cuối, mình chẳng còn cách nào khác thì mình mới bắt đầu thử một số mẫu dép thời trang. Mình làm mỏng hơn, thời trang hơn. Không ngờ tuần đó là tuần mình thoát chết, khách du lịch đã mua ào ào.

Vậy là chúng tôi bắt đầu có một con đường đi. Những đôi dép lịch sử chúng tôi vẫn phải giữ lại, nhưng chúng tôi không thể nào chỉ dừng lại ở đó. Chúng tôi đã tìm hiểu tại sao đôi dép cao su không tồn tại được, thì ra là do nó không phù hợp với thị trường, với tương lai. Chính vì vậy chúng tôi đã thay đổi toàn bộ tư duy về làm sản phẩm, chúng tôi đã biến những đôi dép cao su bây giờ trở thành những đôi dép handmade, làm thủ công từ lốp ô tô, lốp máy bay và đẳng cấp quốc tế, có thể cạnh tranh được với những thương hiệu tốt nhất.

PGS.BS
**NGUYỄN
LÂN
HIẾU**

eMagazine

PGS. TS NGUYỄN LÂN HIẾU

ĐẠI BIỂU QUỐC HỘI KHÓA XIV,

GIÁM ĐỐC BỆNH VIỆN ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI, GIẢNG VIÊN ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

Bác sĩ Nguyễn Lan Hiếu là một trong những bác sĩ được nhiều người biết đến trong nền Y khoa của đất nước nói chung và ngành Tim mạch nói riêng. Ông có nhiều đóng góp to lớn đối với lĩnh vực mà ông theo đuổi trong suốt sự nghiệp của mình. Đồng thời, bác sĩ Hiếu cũng là chuyên gia hàng đầu tại nhiều tổ chức tim mạch hàng đầu Việt Nam, Tổ chức Y tế thế giới (WHO) và nhiều tổ chức uy tín khác.

NHỮNG LỰA CHỌN CỦA NGƯỜI THẦY THUỐC

Tôi là bác sĩ Nguyễn Lan Hiếu, đến từ Bệnh viện Đại học Y Hà Nội, giảng viên Trường Đại học Y Hà Nội. Tôi vào ngành Y năm 1995, đến nay vừa tròn đúng 30 năm tôi mặc áo blouse trắng.

Tại sao tôi thích nghề Y là một câu chuyện rất buồn cười. Tại vì mẹ tôi là bác sĩ nhi khoa ở Bệnh viện 108. Hồi bé tôi hay được theo mẹ đi trực, thời xưa ít có nhà trẻ hay mẫu giáo. Ngay từ những lần đi trực tôi đã được tiếp xúc với ngành Y, biết vui với những hạnh phúc của mẹ tôi, buồn theo nỗi buồn của mẹ. Một câu chuyện rất nhỏ, là năm lớp 4 tôi đi trực cùng mẹ thì bắt đầu từ năm đấy mẹ được phát phiếu ăn phở buổi sáng. Bác sĩ hồi đấy không có tiền trực mà được ăn phở. Tôi được ăn phở miễn phí, và cảm giác rất hạnh phúc, trong lòng nghĩ sau này ta sẽ làm bác sĩ đây.

Nhưng mà lý do thực sự để tôi quyết tâm thi Y, bỏ những ngành khác là vì bà ngoại tôi. Bà là họa sĩ Vi Kim Ngọc, bà bị bệnh ung thư mà thời xưa chúng ta chưa có nhiều phương pháp chữa trị. Bà được trả về nhà từ rất sớm. Bà phải dùng các thuốc Đông Y để giảm đau. Bà không bao giờ kêu đau nhưng tôi biết bà rất đau, tôi lúc ấy mới học lớp 11. Tôi luôn ở bên cạnh bà, tôi quyết tâm phải làm nghề Y để làm sao những người bệnh đỡ bị đau. Và tôi thi Y năm 1989, đúng lúc khó khăn nhất sau thời kỳ bao cấp.

Quá trình học trường Y rất khó khăn. Chúng ta vất vả, học ngày học đêm, thi suốt ngày suốt đêm, đi trực một tuần có khi 2 – 3 buổi. Tuy nhiên đấy không thấm gì so với khi tốt nghiệp ra trường. Tôi mới ra trường năm thứ nhất, năm thứ hai tôi học nội trú. Chúng tôi

làm việc gấp ba, gấp bốn lần người bình thường, tuy nhiên đổi lại chúng tôi chẳng có gì cả. Toàn là những lời phê bình, trách móc. Các ông bác sĩ già quát, các cô y tá già quát, bệnh nhân quát... Hồi ấy tôi chỉ còn 40 kg. Năm 1996, tôi đã được đi học nội trú của Pháp. Sang đấy còn khổ hơn mặc dù mình được ăn ngon hơn.

Có lúc các cô y tá ở bên Pháp bảo rằng: *O cái ông bác sĩ Việt Nam này bị điếc à?* Vì chuông điện thoại reo, ngồi ngay cạnh nhưng mình không dám nghe. Vì tiếng Pháp mình không giỏi. Nghe bệnh nhân người ta hỏi không hiểu gì thì chết. Thế là cứ giả vờ không nghe thấy hoặc chạy vào toilet trốn trong đấy. Năm học đầu tiên đó rất vất vả.

Giai đoạn thứ hai của đời bác sĩ là lúc chúng ta đã học thành tài, có cái nghề, có một môn mình đã giỏi hơn những người khác. Trở về nước, có chút tiếng tăm, lúc ấy người bác sĩ cảm thấy tự hào, mình có thể trở thành chuyên gia, mình có thể lên chức trưởng phòng hay phó phòng. Tuy nhiên chính giai đoạn đấy tôi nghĩ là giai đoạn người bác sĩ buồn nhất. Vì chúng ta thường tự hào về kiến thức của chúng ta nhưng ngành Y như một đại dương. Chúng ta học một góc nhưng không biết góc còn lại. Chính giai đoạn đó là giai đoạn mà bản thân tôi trả giá nhiều nhất. Những ca mổ biến chứng nhiều nhất xảy ra. Có những việc mà chúng ta không bao giờ quên được. Nỗi đau đấy hơn rất nhiều những cái mình đạt được.

Nếu các bạn đã vượt qua được giai đoạn thứ hai của nghề bác sĩ thì sẽ đến giai đoạn thứ ba. Lúc ấy các bạn sẽ trở thành một ông bác sĩ già, khó tính, chuyện gì cũng không hài lòng, việc gì cũng không cho là hoàn thiện. Chi tiết, chi li, đòi hỏi người trợ thủ của mình thật là cẩn thận, chi tiết. Lúc ấy các bạn sẽ trở nên khó khăn hơn trong sự lựa chọn, trong quyết định. Và đặc biệt là lúc ấy, bản thân những người như tôi cảm thấy rất buồn vì mọi sự trong ngành Y bị thay đổi. Khi kinh tế thị trường ảnh hưởng tới cuộc sống, rồi những

tin tức buồn như bác sĩ Hoàng Công Lương bị bắt đi tù hay là vừa ngay ngày hôm qua thôi thì một bác sĩ nam rất trẻ ở bệnh viện Vinh đã bị ba bốn người nhà bệnh nhân đuổi đánh, đấy là những cái mất.

Tuy nhiên chúng tôi vẫn thấy chúng tôi được nhiều hơn. Được ở chính những tình cảm những người bệnh viết cho tôi những bức thư, hoặc những trường hợp mà chúng tôi nghĩ là không thể nào vượt qua được mà chúng tôi cứu sống. Có cháu bé tôi mổ cách đây 12 năm, sau khi lấy vợ thì gọi điện mà tôi quên mất cháu rồi. Cháu gọi điện bảo: *Xin mời bác dự đám cưới*. Cháu lấy tất cả số tiền đám cưới đấy để tặng cho Quỹ chia sẻ tình thương của chúng tôi. Những câu chuyện cảm động đấy chính là nguồn động lực để chúng tôi tiếp tục bước chân trong ngành nghề khó khăn này.

Ai học ngành Y cũng đều phải có sự cố gắng, rất rất cố gắng. Ai theo được ngành Y cũng thực sự là sự hy sinh. Tuy nhiên đối với các bạn trẻ sinh viên Y tôi chỉ mong một điều: Trong giai đoạn hiện nay chúng ta hãy sống bằng chính kiến thức của bản thân mình. Mẫu chốt để thành công trong ngành Y là chúng ta phải có thực tiễn. Nếu ngành Y mà chỉ có lý thuyết suông hoặc chỉ dùng kinh nghiệm thì không thể được. Lúc nào lí thuyết và thực hành cũng phải song hành với nhau. Chính vì vậy ngay cả những bác sĩ 60, 70 tuổi, tôi tin chắc người ta vẫn thường xuyên phải đọc, thường xuyên phải cập nhật kiến thức. Đấy là khó khăn nhưng cũng là hạnh phúc của ngành Y.

Tôi luôn muốn dành nhiều thời gian hơn nữa để chia sẻ với các bạn sinh viên. Tôi rất mong muốn các bạn có những câu hỏi, có những thắc mắc để tôi góp ý cho lựa chọn của các bạn trong ngành Y. Cũng như tôi rất mong muốn những người ngoài ngành Y, các bạn hãy chia sẻ những điều chưa hiểu, những khó khăn hay là những sự xấu xa của ngành Y để tôi có điều kiện để giải bày. Rất mong muốn sẽ có nhiều người bác sĩ tốt trong tương lai.

ANH LÊ ĐÌNH HIẾU

SÁNG LẬP HỌC VIỆN ĐÀO TẠO PHƯƠNG PHÁP TƯ DUY VÀ KỸ NĂNG SỐNG G.A.P

Lê Đình Hiếu là nhà giáo dục và doanh nhân xã hội với 10 năm kinh nghiệm trong các lĩnh vực khác nhau, từ giáo dục phổ thông, giáo dục công nghệ & sáng tạo, giáo dục âm nhạc, đào tạo kỹ năng, hướng nghiệp, và giáo dục dành cho người khuyết tật. Anh là một trong 30 người trẻ dưới 30 tuổi xuất sắc nhất Việt Nam năm 2016 do tạp chí Forbes Vietnam bình chọn, và là 1 trong 10 Gương mặt trẻ tiêu biểu toàn quốc năm 2018. Lê Đình Hiếu hiện là Giám đốc Tuyển sinh & Giám đốc Dự bị Đại học tại ĐH VinUni, Đồng Sáng lập & Giám đốc Điều hành Học viện G.A.P, Giám đốc Chương trình Tìm kiếm Tài năng Talent Generation, thuộc dự án Today Voice, Trung tâm Văn hóa, Giáo dục & Đào tạo UNESCO, Sáng lập & Giám đốc Điều hành Dự án phi lợi nhuận Hear.Us.Now, giúp xóa bỏ bất bình đẳng trong giáo dục đối với người câm điếc.

GIẤC MƠ RÚT NGẮN KHOẢNG CÁCH

VIỆT NAM VÀ THẾ GIỚI

Tôi đã có thể trở thành một nhạc công. Tôi cũng có thể lựa chọn để trở thành một nhà đầu tư tài chính hoặc là một nhà phân tích chiến lược. Đó là những công việc mà tôi đã từng làm. Tuy nhiên sau tất cả, tôi lựa chọn để trở thành một thầy giáo, trở thành một người làm giáo dục vì cộng đồng.

Năm 18 tuổi tôi không biết tôi phải lựa chọn gì, rất hoang mang trên cuộc đời. Có một vị giáo sư đáng kính mà tôi có may mắn được học và gặp thầy ở Mỹ, giáo sư Berry Swatt, đưa ra bốn câu hỏi làm tôi thay đổi cuộc đời tôi.

Câu hỏi thứ nhất: *Trong hằng hà sa số những kiến thức ngoài kia, bạn không cần phải biết hết tất cả. Google biết hết tất cả nhưng bạn không cần phải biết hết tất cả. Việc đầu tiên bạn phải lựa chọn là đâu là những kiến thức bạn muốn làm chủ.* Tôi xin kể một ví dụ: Mười mấy năm trước lúc tôi đang học và nghiên cứu tại Đại học UCLA, một Đại học lớn của Mỹ. Tôi đi làm trợ giảng, dạy các em lớp 9 tại một trường trung học ở gần đấy. Hôm đó là một ngày trước ngày thi cuối năm. Tôi có ý định chuẩn bị ôn tập cho các em thi. Tự nhiên tôi thấy tất cả các em đều đang háo hức viết rất nhiều công thức, định nghĩa, định lý này nọ vào một tờ giấy A4. Tôi lấy làm ngạc nhiên, nghĩ rằng chắc các bạn này đang làm phao. Ở Mỹ mà cũng làm phao nữa. Thế là tôi đi gặp hiệu phó của trường và tôi mách. Hiệu phó nói thế này: *Không, đây là chính sách của trường, đây là quy*

định của trường. Quy định của trường là trước giờ kiểm tra giáo viên không bao giờ làm đề cương cho các em hết, mà các em tự lấy giấy ra và ghi lại những kiến thức nào mà các em nghĩ là quan trọng. Bởi vì nếu chúng ta làm đề cương cho các em, đó là kiến thức của thầy cô, đó là cái thầy cô muốn các em biết. Nhưng khi các em bước ra khỏi nhà trường, ở ngoài kia bể kiến thức rộng lớn bao la, ai là người viết đề cương cho các em? Tôi nghĩ không có ai cả. Có thể ngày hôm nay em làm bài kiểm tra này điểm thấp vì em chọn sai kiến thức em cần biết, nhưng đó là những bài học quý giá.

Đó là cách mà người Mỹ đã dạy cho những em học sinh chỉ mới lớp 9 tự làm chủ kiến thức của mình như thế nào. Trong vô vàn kiến thức ngoài kia, bạn hãy tự chọn đâu là những kiến thức bạn muốn làm chủ.

Câu nói thứ hai: *Trong rất nhiều kiến thức mà em may mắn được học, được nghiên cứu, không phải em cần làm hết những thứ đó. Em phải biết chọn những thứ nào mà mình muốn làm.* Tôi xin kể một ví dụ thứ hai. Chắc là tất cả mọi người đều biết về hang Sơn Đoòng, một tuyệt tác của Việt Nam, không chỉ là hang động lớn nhất thế giới hiện nay, mà chưa bên trong nó là một hệ sinh thái 5 triệu năm chưa ai khám phá hết. Ở Mỹ có một hang khác nằm ở Tiểu bang New Mexico. Hang đó không lớn, không đẹp như hang Sơn Đoòng, nhưng cách đây khoảng chừng mươi mấy năm, khi người ta phát hiện ra hang đó, có một điều rất thú vị, là ở bên trong đó có những loại vi sinh vật ăn tế bào ung thư. Tức là có những loài vi sinh vật trong hang có thể chữa được bệnh ung thư. Nếu điều đó xảy ra, đó là một bước tiến vĩ đại cho lịch sử loài người. Vào thời điểm đó rất nhiều công ty muốn đầu tư, muốn phát triển du lịch, muốn đưa nhiều người vào trong đó, và chính quyền Tiểu bang New Mexico quyết định làm một việc: đóng cửa hang. Họ nói như thế này: *Chúng tôi sợ rằng nếu chúng ta làm du lịch đại trà ngay bây giờ, chúng ta cứu*

được một số người, nhưng chúng ta triệt tiêu luôn hệ sinh thái nằm trong đó. Và chúng ta mất luôn một nền tảng quý giá của nhân loại. Ngày hôm nay chính quyền Tiểu bang New Mexico thừa nhận rằng chúng tôi chưa đủ kiến thức để làm chủ cái hang. Và điều tốt nhất là đóng cửa cái hang đó lại để những thế hệ, những nhà khoa học, nhà y học về sau họ đủ kiến thức hơn họ sẽ sử dụng cái hang đó tốt hơn, và chúng ta giữ cho nhân loại. Rõ ràng là trong hằng hà sa số kiến thức mà họ biết, họ vẫn rất khiêm tốn và chọn điều họ cần làm.

Điều thứ ba mà thầy Berry Swatt nói với chúng tôi: *Trong những thứ bạn biết, những thứ bạn muốn làm, hãy chọn ưu tiên để làm những thứ nào có ích nhất cho xã hội.* Tôi xin kể câu chuyện như thế này. Tôi trở về Việt Nam không phải để làm một thầy giáo. Tôi trở về Việt Nam và đi làm một nhà tư vấn chiến lược. Tôi tư vấn cho các tập đoàn đa quốc gia, và có rất nhiều thành công. Nhưng vào năm 2012, tôi tham gia hỗ trợ một quỹ học bổng nhỏ. Quỹ học bổng này cung cấp, hỗ trợ tài chính cho những em học sinh nghèo và không có điều kiện đi học đại học.

Tôi nhớ năm đó chúng tôi có một em mồ côi cha mẹ sống ở Gia Lai, với bà ngoại. Một tháng bà của em kiếm được khoảng 700 ngàn, buôn bán ở ngoài chợ. Thủ hỏi là số tiền đó có đủ cho em đi học đại học ở Thành phố Hồ Chí Minh không? Chắc chắn là không. Em nộp đơn vào Quỹ học bổng của chúng tôi và em được cấp học bổng để đi học. Em học tại Khoa Báo chí Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Thành phố Hồ Chí Minh. Quỹ học bổng chúng tôi có một quy định như thế này: Em phải được ít nhất 6.5 thì năm sau bọn anh mới tiếp tục cấp học bổng cho em.

Kết thúc năm nhất đại học, em được 6.2. Ngày hôm đó chúng tôi họp với nhau, để ra quyết định là có cho học bổng để em tiếp tục học hay không. Một nửa nhóm điêu hành nói là chúng ta không thể cho tiền em tiếp. Cho tiền em tức là lấy đi cơ hội của một bạn khác.

Chúng ta có những quy định rất rõ ràng, em không đạt số điểm theo yêu cầu, chúng ta cho tiền em tiếp tục là chúng ta phá vỡ những quy định đó. Tôi nằm trong nhóm còn lại và tôi nói như thế này thôi: *Nếu chúng ta không cho tiền em, đúng là chúng ta sẽ giữ được nguyên tắc của mình, nhưng chúng ta đóng lại cánh cửa tương lai của một em sinh viên, bởi vì tôi biết chắc rằng em không thể nào tiếp tục học đại học.* Cuối cùng nhóm đi đến một thỏa thuận là vẫn tiếp tục cho tiền em, nhưng nếu đến năm thứ hai mà em vẫn không đạt được 6.5 thì những người ủng hộ em ngày hôm nay phải lấy tiền túi ra để bù lại cho quỹ. Tôi đồng ý với việc đó.

Một năm sau, chúng tôi xem lại hồ sơ này. Kết thúc năm thứ hai đại học, em được 9.2. Kết thúc 4 năm đại học, em tốt nghiệp thủ khoa của Khoa Báo chí và hiện nay đang làm việc cho một tờ báo nước ngoài tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Điều đó giúp cho tôi biết một điều rằng, giáo dục là một vũ khí vĩ đại, thay đổi cuộc đời của một con người. Điều quan trọng nhất là bạn giúp cho càng nhiều người tiếp cận với giáo dục, bạn càng lan tỏa sức mạnh. Đó là khoảnh khắc mà tôi quyết định không làm một nhà tư vấn tài chính, không làm một nhà đầu tư chiến lược mà dành toàn bộ thời gian để xây dựng nên những học viện. Những nhóm mục tiêu mà tôi dạy là những em sinh viên nghèo, là những người khuyết tật, và đặc biệt là cộng đồng câm điếc, những người rất khó khăn ở Việt Nam.

Điều thứ tư mà thầy Berry Swatt đã dạy chúng tôi rằng: *Em hãy biết rất nhiều thứ, em chọn làm một vài thứ, những thứ em làm em ưu tiên những thứ nào có ích cho xã hội, nhưng điều cuối cùng quan trọng nhất, em phải biết đâu là hạnh phúc của cuộc đời mình.* Khóa học mà được nhiều em sinh viên đăng ký nhất tại đại học Yale của Mỹ có tên là Happiness, tức là sự hạnh phúc. Học cách làm chủ sự hạnh phúc của mình, học cách tìm kiếm sự hạnh phúc, tôi nghĩ đó là điều

quan trọng nhất trong cuộc đời. Các bạn không cần học giỏi nhất môn Toán, các bạn không cần là một kế toán giỏi hay là một kỹ sư xuất sắc. Bạn có thể chọn đi kiếm tiền và đó là hạnh phúc của bạn, và tôi tôn trọng điều đó. Một người khác có thể chọn là đi du lịch vòng quanh thế giới, và đó là hạnh phúc của bạn, tôi tôn trọng điều đó. Nhưng điều quan trọng nhất là tất cả mỗi chúng ta đều phải biết hạnh phúc của mình là gì. Có rất nhiều người đã gặp tôi và hỏi tôi rằng: Khi anh từ bỏ mức lương vài ngàn đô la và thậm chí anh đã từng có một cuộc sống rất tốt ở Mỹ, anh tốt nghiệp thủ khoa của một trường đại học, nhưng anh bỏ hết tất cả mọi thứ, để trở về Việt Nam, và đi dạy cho những đứa trẻ câm điếc. Hằng năm đều có những chuyến đi về miền Trung, Tây Bắc, thậm chí có những chuyến đi mà ở đó gặp các em học sinh tôi chỉ nói chuyện với các em được một tiếng nhưng tôi mất 5 tiếng đồng hồ để đi từ quốc lộ đến trường của các em. Họ hỏi tôi là tại sao anh làm điều đó, và tôi luôn trả lời một điều đơn giản thôi, đó là hạnh phúc của tôi.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Con đường mới

Đại văn hào Lỗ Tấn có câu nói rất nổi tiếng: “Trên đời này làm gì có đường, người ta đi mãi thì thành đường thôi” Trên đời này mọi con đường không tự dung mà có, nó được tạo ra thông qua một quá trình tìm tòi, sáng tạo, mở rộng tư duy, dám nghĩ, dám làm, vượt qua bao khó khăn, thử thách để tạo ra một hướng đi mới, một con đường mới. Như vậy trên đời này luôn cần một số người dám chấp nhận khó khăn, gian khổ, dám nghĩ, dám làm, dám đầu tư, sáng tạo mở ra những con đường mới cho chính mình và cho xã hội, để số đông những người còn lại đi trên những con đường ấy nhanh đến đích hơn. Những người đi mở đường ấy gọi là “Người tiên phong, người mở đường”. Và họ đặt bước chân đầu tiên trên Những con đường mới.

Và Không con đường mới nào dễ dàng cả!

TIẾN SĨ DƯƠNG TUẤN HƯNG

VIỆN HÓA HỌC, VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ VIỆT NAM

TS. Hưng là một huấn luyện viên không ngừng nỗ lực đưa đội tuyển quốc gia Việt Nam thi đấu tại Cuộc thi Khoa học và Kỹ thuật Quốc tế Intel (Intel ISEF), cuộc thi STEM nổi tiếng dành cho học sinh dự bị đại học trên thế giới, giúp đội tuyển Việt Nam giành được nhiều giải thưởng, trong đó đáng chú ý là giải nhất năm 2012.

Ông cũng là thành viên tích cực của Liên minh STEM Việt Nam nơi đã đào tạo hàng ngàn giáo viên và học sinh trung học trên cả nước.

CON ĐƯỜNG GIEO HẠT

Tôi là Dương Tuấn Hưng, là Tiến sĩ Hóa học, hiện đang công tác tại Viện Hóa học, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam. Tôi xin chia sẻ câu chuyện làm thế nào để chúng ta có thể tạo ra nhiều nhà khoa học, nhà phát minh trong tương lai?

Trước hết là câu chuyện của cá nhân tôi. Như bao sinh viên khác, tôi tốt nghiệp đại học tại Việt Nam và có may mắn giành được học bổng của Quỹ giáo dục Việt Nam để theo đuổi sự nghiệp khoa học và làm nghiên cứu sinh tại Đại học Illinois, Hoa Kỳ. Tôi tự tin bởi vì tôi có vốn kiến thức chuyên môn tốt và vốn tiếng Anh không tệ. Tuy nhiên những tháng ngày đầu tiên tại Hoa Kỳ đối với tôi rất vất vả và khó khăn. Không giống như những sinh viên người Mỹ, thích nghi và làm quen rất nhanh với những trang thiết bị trong phòng thí nghiệm. Cần như ngay lập tức họ có thể tiến hành những nghiên cứu độc lập. Tôi loay hoay làm quen với những thiết bị đó. Tôi chưa từng nhìn thấy những thiết bị như vậy bao giờ. Tôi nhận ra rằng mình thiếu rất nhiều những kiến thức thực tế và không biết cách học thông qua làm.

Tôi cũng nhận ra rằng đây là một vấn đề chung của nhiều bạn học sinh sinh viên Việt Nam. Chính vì vậy, tôi băn khoăn và trăn trở, làm thế nào để các bạn học sinh, sinh viên của chúng ta ở những thế hệ sau chúng tôi có được điều kiện tốt hơn để tiếp xúc với những phương pháp giáo dục mới. Trở về Việt Nam, tôi luôn luôn đau đáu với những câu hỏi như vậy.

Có ai từng băn khoăn có những điều gì xảy ra trong bộ não một đứa trẻ 5 hay 6 tuổi? Có lẽ nhiều người trong chúng ta sẽ nghĩ rằng các em trong độ tuổi đó chỉ có thể nhận biết hình ảnh, màu sắc hay âm thanh, cùng lăm là làm được những tính cộng trừ nhân chia. Nhưng các em có thể làm nhiều hơn thế. Vấn đề là chúng ta sẽ tạo ra môi trường và gieo lên trong các em những sự đam mê về khoa học, về sáng tạo. Tôi được đào tạo bài bản để trở thành một nhà khoa học. Tôi cũng không hề yêu thích công tác giảng dạy, tuy nhiên cơ duyên đến với nghề dạy và trở thành một thầy giáo. Năm 2012, tôi nhận được lời mời tham gia hỗ trợ đào tạo và huấn luyện cho nhóm ba bạn học sinh trường Hà Nội Amsterdam tham gia cuộc thi Intown High Cept tại Hoa Kỳ. Tôi cùng với các thầy cô giáo và các tri thức trẻ hỗ trợ và đào tạo cho các bạn. Tôi nhận ra một điều, các học sinh này rất thông minh, sáng dạ và chịu khó học hỏi. Tuy nhiên điều các em thiếu là kiến thức và kỹ năng. Các em chưa bao giờ biết về phương pháp nghiên cứu khoa học, càng không biết về thiết kế poster khoa học hay thuyết trình về các đề tài khoa học.

Với những nỗ lực của các em học sinh và các thầy cô giáo cùng tập thể chúng tôi, khoảng ba tháng sau, nhóm ba bạn học sinh này đã giành được giải Nhất lĩnh vực kỹ thuật điện và cơ khí tại Hoa Kỳ. Nhiều năm sau đó ngoài công tác chuyên môn tại cơ quan, tôi vẫn tiếp tục tham gia hướng dẫn cho thêm nhiều đội tuyển nữa. Vấn đề này cứ lặp đi lặp lại, các em vẫn thiếu những kỹ năng như vậy, phải chăng đây là thiếu sót trong giáo dục và hệ thống giáo dục của chúng ta?

Rất may mắn trong thời gian đó, tôi và nhiều bạn trí thức trẻ đã thúc đẩy và đưa một mô hình giáo dục mới, một phương pháp giáo dục khác tại Việt Nam. Đó là lĩnh vực STEM. Chúng tôi đã đi đến các địa phương, xuống trường phổ thông, về các tỉnh, các huyện, thậm chí là miền núi, miền Trung. Chúng tôi dành khoảng thời gian

nghỉ ngơi của mình để đi làm những công việc đó, hỗ trợ cho các địa phương, các thầy cô giáo về mô hình giáo dục STEM, về phương pháp tiếp cận mới, hình thành nên các câu lạc bộ khoa học, câu lạc bộ STEM.

Cho đến nay, theo từng năm, số lượng câu lạc bộ tăng lên. Hiện nay chúng ta có khoảng 400 câu lạc bộ STEM ở khắp các tỉnh thành, trong đó 200 câu lạc bộ dạy và thi robot. Các bạn có nghĩ một đứa trẻ, một học sinh phổ thông có thể trở thành một nhà phát minh, một nhà khoa học không? Hai bạn học sinh lớp 8 của trường THCS Trưng Vương, Hà Nội đã rất tự tin giới thiệu về sản phẩm cánh tay robot điều khiển bằng suy nghĩ trước các phóng viên của đài truyền hình quốc tế. Gần đây, tôi hướng dẫn cho một nhóm học sinh xuất phát từ những mong ước nhỏ nhoi là muốn giúp cha mẹ mình có được một vườn hoa tại ban công nhà mình lúc nào cũng tươi, ra những sắc hoa đẹp thăm nên đã tự mình thiết kế dưới sự hỗ trợ của các thầy cô ra một hệ thống tưới cây thông minh, điều khiển bằng điện thoại và hoàn toàn không phải thực hiện bất cứ một thao tác bằng tay nào.

Giáo sư Hoàng Tụy, một trong hai nhà sáng lập ngành toán học của Việt Nam đã nói như thế này trong bài viết “Mấy vấn đề cấp bách về giáo dục”: *Sự tụt hậu về giáo dục sẽ gây ra những hậu quả khôn lường đối với sự phát triển mọi mặt của đất nước*. Đó là cái giá đắt mà chúng ta không được phép, không nên để cho thế hệ mai sau phải trả. Hiện nay với sự xuất hiện của cuộc cách mạng công nghệ lần thứ tư và nhu cầu về nhân lực chất lượng cao phục vụ cho các ngành về khoa học kỹ thuật ngay tại Việt Nam đang tăng lên nhanh chóng, rất nhiều các tập đoàn, các công ty, doanh nghiệp đã thay đổi, chuyển hướng đầu tư vào các lĩnh vực khoa học công nghệ cao như trí tuệ nhân tạo, dữ liệu lớn, vạn vật hấp dẫn hay là nền nông nghiệp thông minh...

Bằng những kinh nghiệm, trải nghiệm khi tham gia tập huấn về giáo dục STEM các địa phương, chúng tôi thấy rằng phương pháp giáo dục STEM sẽ là một con đường mới giúp chúng ta tạo nên một thế hệ như vậy. Đơn giản STEM là cụm từ viết tắt của S (Science – khoa học); T (Technology – công nghệ) và E (Engineering – kỹ thuật), cuối cùng là M (Math – toán học). Về cơ bản, giáo dục STEM tức là một cách tiếp cận mới trong giáo dục nhằm trang bị cho người học các kiến thức liên quan đến tất cả các lĩnh vực khoa học công nghệ và toán học, làm sao lồng ghép và tích hợp tất cả các nội dung này khiến cho người học ngoài việc hiểu các nguyên lý cơ bản có thể áp dụng và sáng tạo vào trong các sản phẩm trong thực tế. Thực tế cho thấy, giáo dục STEM có sức sống và bản thân nó sẽ được nhân lên rất rộng. Chúng tôi tin rằng, bằng con đường này, phương pháp giáo dục mới này, chúng ta có thể tạo ra những thế hệ trẻ đáp ứng được những nhu cầu khắt khe của thời đại. Nếu như chúng ta không hành động ngay, chúng ta có thể đã bỏ lỡ các cơ hội để giúp thế hệ hôm nay và thế hệ mai sau bắt kịp với sự phát triển của thế giới. Và giáo dục STEM cũng chính là một con đường mà chúng tôi tin rằng sẽ giúp Việt Nam tiến lên hùng cường, sánh vai với các cường quốc năm châu như lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Chúng ta sẽ cùng nhau nắm tay, cùng thay đổi, cùng gieo những hạt giống tốt lành về một mô hình giáo dục mới cho Việt Nam.

Chúng tôi nghiên cứu những vấn đề
bất cập diễn ra hàng ngày, tìm ra
các câu chuyện của đời sống và
dùng công nghệ để giải quyết.
Đó là cách tiếp cận của Viettel,

ÔNG PHÙNG VĂN CƯỜNG

TỔNG GIÁM ĐỐC METFONE, CAMBODIA,
TẬP ĐOÀN CÔNG NGHIỆP - VIỄN THÔNG QUÂN ĐỘI VIETTEL

"Tôi là một CEO của một công ty về công nghệ, nhưng hôm nay tôi sẽ không nói
chuyện về công nghệ, tôi sẽ kể những câu chuyện về cuộc sống."

KIẾN TẠO VÌ CON NGƯỜI VIỆT NAM

Trong thời gian vừa qua quá nhiều người nói về công nghiệp 4.0, về trí tuệ nhân tạo, về smart city, về những nguy cơ, những thách thức, tuy nhiên đối với chúng tôi, chúng tôi tin rằng công nghệ dù có hiện đại, phức tạp và tiến bộ đến bao nhiêu, mục đích cuối cùng vẫn là phục vụ cho con người, làm cho cuộc sống tốt đẹp hơn, con người hạnh phúc hơn. Với cách tiếp cận như vậy, chúng tôi chọn một con đường riêng của mình. Rất nhiều cách để tiếp cận 4.0, chúng ta đều tư nhiều vào công nghệ lõi, tập trung sản xuất, nghiên cứu... Nhưng cách chúng tôi chọn là đi từ những vấn đề của chính chúng ta. Cuộc sống này có quá nhiều vấn đề. Con người có quá nhiều nỗi đau. Và chúng tôi đi tìm những nỗi đau để giải quyết.

Đất nước Việt Nam chúng ta hơn 40 năm độc lập, tuy nhiên vẫn còn những việc xảy ra hằng ngày rất đau xót. Tai nạn giao thông ở Việt Nam 1 năm 10.000 người chết. Con số này vượt quá cả nạn nhân của sóng thần Nhật Bản năm 2011, và nhiều hơn bất kỳ một cuộc chiến tranh nào gần đây, chiến tranh Syria, chiến tranh Libya, chiến tranh Iraq. Nhưng nếu chúng ta tiếp cận với những vấn đề đó thì công nghệ có thể giải quyết được những câu chuyện này không? Chúng tôi có niềm tin mãnh liệt rằng chúng ta làm được, nếu áp dụng công nghệ trên tất cả các phương tiện có thể giám sát được hành trình, có thể giám sát được tài xế, các sensor được lắp trên tất cả các quốc lộ, những trung tâm điều hành chỉ huy, những lực lượng tác chiến thì chúng ta hoàn toàn có thể biết được nơi nào xảy ra tai nạn nhiều nhất, tài xế nào, phương tiện nào để ngăn chặn kịp thời. Nếu tiếp cận theo cách như vậy, thì rất nhiều vấn đề của xã hội, từ y tế,

giáo dục, nông nghiệp sẽ được giải quyết. Đứng sau đó là một trời công nghệ – chúng tôi hay gọi như vậy. Nào là Internet vạn vật, trí tuệ nhân tạo, chuỗi khối blockchain, hay là dữ liệu lớn Big data. Tôi tin chắc rằng 99% người dân trên toàn cầu không hiểu cặn kẽ nó là gì, chỉ có 1% hiểu thôi. Vai trò của những công ty hàng đầu, những công ty có trách nhiệm với xã hội là phải biến những công nghệ đó thành những giải pháp đơn giản.

4.0 đối với người nông dân là gì? Ai sẽ mua hàng của họ, giá nông sản trên thị trường như thế nào? Sẽ không còn câu chuyện được mùa thất bại mà mất mùa thì cũng thất bại. Người ta sẽ không bị thương lái chèn ép nữa nếu người ta được tiếp cận những ứng dụng rất đơn giản về 4.0.

Về y tế, rất đáng buồn khi khảo sát y tế ở Việt Nam thì gần một nửa dân số Việt Nam không biết mình thuộc nhóm máu nào, tức là chúng ta chưa có cơ sở dữ liệu đầy đủ. Mỗi người dân phải có một hồ sơ sức khỏe để biết rằng chúng ta nhóm máu nào để khi tai nạn còn biết là ai có thể truyền máu cho mình, để khi khám chữa bệnh bác sĩ biết rõ trước đây mình đã khám những bệnh viện nào, mình bị chống chỉ định với những loại thuốc nào, không được dùng những loại thuốc nào. Công nghệ đơn giản như vậy, để biến những vấn đề của cuộc sống thành hiện thực, và đó là cách chúng tôi tiếp cận.

Chúng ta đã bị lỡ mất ba cuộc cách mạng, lần thứ nhất, lần thứ hai, lần thứ ba từ cuối thế kỷ 18 cho đến thế kỷ 20 do điều kiện chính trị, lịch sử, địa lý của Việt Nam. Và đây là cơ hội của cuộc cách mạng lần thứ tư, nhưng với cách thức chúng ta tiếp cận từ những vấn đề thực tế của cuộc sống. Đó là con đường khác biệt và con đường mới mà chúng tôi đã chọn.

Vậy trong cuộc cách mạng này, ai sẽ giúp Việt Nam? Ai sẽ giúp chúng ta để đồng hành cùng với cuộc cách mạng lần thứ tư này?

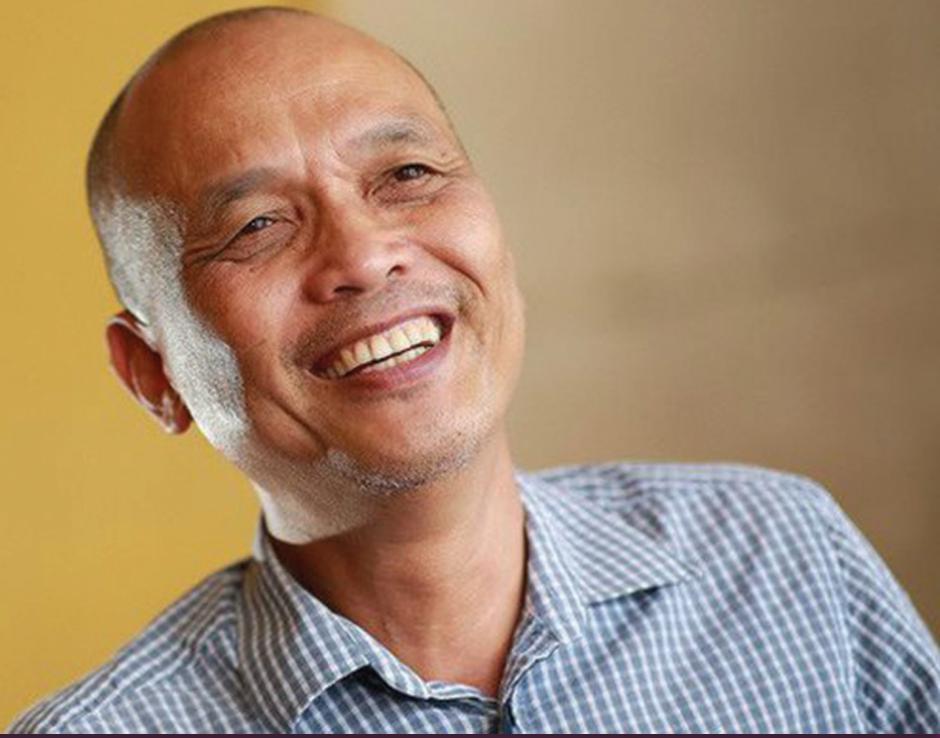
Câu trả lời là không ai cả. Chính chúng ta, chính người Việt Nam phải tự giải quyết vấn đề của mình, bởi vì chúng ta là người Việt Nam, chúng ta hiểu nhất chúng ta đang gặp những vấn đề gì, chúng ta đang gặp những nỗi đau gì và chúng ta mong muốn đi về đâu. Không một ai từ Mỹ hay châu Âu, Trung Quốc hay bất kỳ nơi nào có thể giúp chúng ta được. Chúng tôi rất ủng hộ chương trình phát động của Chính phủ, Make in Vietnam, tức là người Việt Nam phải làm chủ được hoàn toàn tất cả công nghệ. Nhưng làm chủ chưa đủ, chúng ta phải biến những giải pháp rất Việt Nam thành hiện thực.

Một tin rất mừng là đầu tháng 5/2019 thì một trong những giải thưởng uy tín nhất châu Á về Icity, đó là giải Telecom Awards 2019 có vinh danh giải pháp thành phố thông minh Smart city sáng tạo nhất châu Á, đó là giải pháp của thành phố Huế do Viettel cùng với UBND tỉnh Thừa Thiên – Huế triển khai. Chúng tôi đã vượt qua 28 ứng viên đến từ 28 công ty công nghệ của châu Á. Vòng cuối cùng có 4 công ty lọt vào danh sách: Viettel; Alibaba của Trung Quốc; Bharti Airtel India, công ty viễn thông lớn nhất Ấn Độ và SK Telecom, công ty lớn nhất của Hàn Quốc. Chúng tôi rất bất ngờ khi chiến thắng giải này và sắp tới sẽ trao giải ở Singapore. Giải pháp chúng tôi đưa ra có quy mô không phải lớn nhất, vì Huế rất nhỏ, không phải là công nghệ nhiều nhất, nhưng đó là sáng tạo nhất, phù hợp nhất và hiệu quả nhất. Đây là cách mà thế giới vinh danh chúng ta, đã khích lệ chúng tôi tự tin rằng: Đó là con đường chúng ta đã đi, một con đường mới, đó là một lựa chọn đúng đắn.

Cá nhân tôi không còn trẻ nữa, cũng chưa phải là già. Tôi chưa đến 40 tuổi, nhưng đã đồng hành cùng với Viettel hơn 15 năm rồi. Tôi đã từng đặt chân tới hơn 40 nước, vượt quá số tuổi của tôi. Tôi đã từng ở châu Phi, châu Mỹ, châu Âu và châu Á, tôi đã từng đặt chân tới những đất nước mà mọi người gọi là tận cùng nỗi đau của thế giới, đó là Haiti. Khi tôi sang năm 2011, ở đó vừa động đất

xong khoảng 8 tháng. Trận động đất ấy làm chết hơn một nửa triệu người, trong khi dân cư của nước họ có hơn 7 triệu người. Khi đó chúng tôi đang triển khai một mạng lưới viễn thông ở Haiti, biến ước mơ đặt dấu ấn của Việt Nam trên bản đồ viễn thông thế giới. Tôi có gặp một người bạn, cùng ăn cơm. Và bạn ấy khóc, bảo: *Anh ơi ở đây khổ quá. Một mình em ở đây xung quanh toàn người bản địa, nói tiếng Pháp, em thì chỉ biết tiếng Anh. 6 tháng trời không gặp một người Việt nào cả, và ăn thì không có nước mắm. Rau phải chấm với muối mỏ pha với nước suối rồi trộn với đường. Nhưng mà thực sự em vẫn cảm ơn Viettel, em vẫn cảm ơn Việt Nam và em vẫn cảm ơn gia đình. Khi em đến một quốc gia tận cùng nỗi đau của thế giới này, thì em mới thấy giá trị cuộc sống lớn quá, em vẫn hạnh phúc vì em được sinh ra ở Việt Nam, và em thấy trân trọng cuộc đời còn lại của mình.*

ÔNG NGUYỄN THÀNH NAM

NGUYÊN TỔNG GIÁM ĐỐC FPT, SÁNG LẬP ĐẠI HỌC TRỰC TUYẾN FUNiX

Ông Nguyễn Thành Nam cũng đang bước đi trên con đường mới cùng với trường ĐH trực tuyến đầu tiên ở Việt Nam, FUNiX. Trở lại với Cất cánh, ông sẽ chia sẻ câu chuyện về tâm nhìn thế kỷ của Bác Hồ, khi mà những tư tưởng của Bác trong lịch sử vẫn luôn mới và giữ giá trị thực tiễn trong quản trị doanh nghiệp ngày hôm nay.

LÀM ĂN KIẾU CỤ HỒ

Khi đi trên một con đường mới, chắc chắn có rất nhiều chông gai, khó khăn. Nhưng nhiều khi bí quyết để tìm ra một con đường mới nằm trong quá khứ. Tháng 5 đối với tôi bao giờ cũng là một tháng có rất nhiều cảm xúc, vì tháng 5 có ngày sinh của một người mà thực sự đã làm thay đổi cuộc đời tôi, ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Tôi không có dịp gặp được Cụ Hồ trực tiếp nhưng có hai kỷ niệm sâu sắc đi theo tôi suốt cả cuộc đời. Hồi học cấp 3, không hiểu ai đã dạy tôi một bài hát mà lời ca cũng như giai điệu đầy làm tôi xúc động vô cùng. Tôi đã đem bài hát đó dạy tất cả các bạn trong lớp, và bây giờ khi gặp nhau chúng tôi lại cùng nhau hát. Mỗi khi gặp khó khăn tôi lại lẩm nhẩm bài hát đấy. Đó là bài hát “Biết ơn Cụ Hồ Chí Minh” của nhạc sĩ Lưu Văn Thụ sáng tác năm 1944: *“Dân Nam ơi biết ơn biết ơn Cụ Hồ đời đời, bao nhiêu năm sống trong nguy nan diệu linh. Dân Nam ơi biết ơn Cụ Hồ đời đời, một lòng vì dân Người đấu tranh không ngừng. Trong rừng sâu lập thành chiến lũy, đêm ngày ra... cùng chiến sĩ, bao nhiêu phen chống phường ngoại xâm, giặc nghe thấy hoảng hồn khiếp kinh. Theo Người đi diệt phường phát xít, xua sạch tan cuộc đời đói rét, đem cho ta những ngày tự do. Đây hạnh phúc cuộc đời ấm no”.*

Năm 2002 đầu mùa đông rất lạnh, tôi lúc đấy có nhiệm vụ phải sang Mỹ để mở thị trường, tất nhiên là không ai tiếp chúng tôi cả vì chúng tôi không biết gì. Một người Mỹ đã nói với chúng tôi rằng: *Tôi nghĩ các anh không biết lập trình, hóa ra anh còn không biết cả tiếng Anh nữa.* Rất cô đơn, tôi ra hiệu sách mua một cuốn sách. Cuốn sách có tên là *“Hồ Chí Minh – Một cuộc đời”* của nhà sử học người Mỹ

William Duiker. Tôi đã đọc hết 600 trang cuốn sách đó bằng tiếng Anh và dịch ra tiếng Việt, vì tôi hiểu rằng ở đây có những bài học mà những người đi trước, của Cụ Hồ và các đồng chí khó khăn hơn chúng tôi rất nhiều lần, mà các cụ đã vượt qua được và lập nên một sự nghiệp vĩ đại. Tôi muốn tóm tắt lại thành 5 bài học, biết đâu được các bạn sẽ đi được con đường mới dễ hơn, và biết đâu được nữa giấc mơ Make in Vietnam và Việt Nam hùng cường có thể gần hơn nếu chúng ta biết trân trọng bài học đã có.

Thứ nhất: Xác định một mục tiêu cực kỳ rõ ràng, nhất quán. Nói ra thì rất đơn giản nhưng không hề tầm thường một chút nào cả. Cậu bé Nguyễn Tất Thành từ lúc còn đi học đã nhìn thấy trường Pháp có dòng chữ: *Tự do – bình đẳng – bác ái*. Khi người Pháp hỏi: *Tại sao ông lại đi làm cách mạng?* Người đã nói rằng: *Tôi chỉ muốn người Việt Nam cũng được hưởng tự do, bình đẳng, bác ái như người Pháp*. Câu trả lời đầy thuyết phục.

Khi chúng tôi mới thành lập FPT shop, lúc ấy tôi mới 38 tuổi, chưa kinh doanh bao giờ cả. Để trả lời câu hỏi: Mình làm cái này để làm gì? Già rồi còn ra nước ngoài cô đơn lạnh lẽo làm gì? Thì chúng tôi đã ngồi với nhau và nhất trí rằng chúng tôi phải làm việc này vì muốn “*Thắp sáng tên Việt Nam trên bản đồ công nghệ thế giới*” (Chữ của anh Lê ở công ty MA). Nhưng lúc ấy, đa số anh em vẫn không hiểu lắm. Chúng tôi nói rất đơn giản, là chúng tôi mong muốn một ngày đẹp trời được họp với Bill Gates để bàn về vấn đề công nghệ, và khẩu hiệu đấy rất truyền cảm hứng, thôi thúc các bạn trẻ. Năm 2007 chúng tôi đã làm được điều đấy, và chúng tôi rất là tự hào.

Bài học thứ hai: Kết hợp nhuần nhuyễn Việt Nam và các phương pháp luận của phương Tây. Mọi người đều thấy hình ảnh Cụ Hồ là hình ảnh một ông đồ, giản dị, thân thuộc với nhân dân Việt Nam. Nhưng Cụ đã, áp dụng Chủ nghĩa Mác – Lê nin khi thực hiện mục tiêu của mình, một chủ nghĩa tiên tiến vào đầu thế kỷ XX. Khi được

sĩ quan tình báo Mỹ hỏi năm 1945: *Tại sao Cụ lại vận dụng Chủ nghĩa Mác – Lê nin?* Cụ đã trả lời rất đơn giản: *Để chống lại một đế quốc hùng mạnh như Pháp thì người ta không thể chỉ dùng đánh bom và bạo lực, người ta cần có kỷ luật, đào tạo, phương pháp. Chủ nghĩa Mác – Lê nin đã cho chúng tôi khuôn khổ đấy.*

Chúng tôi cũng thế. Chúng tôi biết rằng, khi chúng ta làm một sự nghiệp lớn thì phải dựa vào tinh thần Việt Nam là chính. Ở FPT gọi đó là một cái làng, mô hình mà chúng tôi rất ngưỡng mộ người nông dân Việt Nam đã có những làng nghề. Tôi luôn luôn dẫn khách sang làng nghề Bát Tràng, và Việt Nam có khoảng 800 làng nghề như vậy, cực kỳ nổi tiếng. Nhưng như thế chưa đủ, phải kết hợp, trong ngành công nghệ thì làng nghề chưa đủ, chúng tôi phải kết hợp với một phương pháp rất quan trọng mà tất cả các bạn làm phần mềm đều biết đó là CMM – phương pháp quản trị các dự án phần mềm của một Viện của Mỹ cực kỳ nổi tiếng. Chúng tôi kết hợp nhuần nhuyễn và có hiệu quả không ngờ. Và khi chúng tôi xây dựng khuôn viên đầu tiên ở trên Hòa Lạc chúng tôi đặt tên trụ sở là Làng nghề phần mềm Việt Nam.

Bài học thứ ba là: Tin tưởng tuyệt đối vào nhân dân. Năm 1940, khi đang ở Quế Lâm, Cụ Hồ đã ra lệnh cho các đồng chí của mình là phải trở về Việt Nam. Bắt đầu chiến tranh thế giới thứ hai nổ ra, phải trở về Việt Nam thì các đồng chí của Cụ đã rất lo lắng, rằng chúng ta không có vũ khí, chúng ta làm sao về mà chống lại được Pháp? Cụ đã nói rất rõ ràng như thế này: *Vũ khí không phải là vấn đề quan trọng nhất của cách mạng. Nay giờ chúng ta có vũ khí, ai sẽ là người cầm vũ khí? Chúng ta phải về nước, phải tuyên truyền, vận động nhân dân. Một khi nhân dân đứng lên, nhân dân sẽ có vũ khí.* Ở công ty chúng tôi tin tưởng tuyệt đối vào việc đấy. Bất cứ một việc nào khó, dù là một công nghệ chưa bao giờ gặp, dù là một khách hàng cực kỳ khó tính, hay là phải mở văn phòng ở một nước xa xôi, chúng tôi dựa vào

các bạn trẻ. Có những bạn mới ra trường khi được cử sang đi qua nước khác các bạn ấy còn khóc, bảo là em không bao giờ nghĩ được tin tưởng. Nhưng khi được tin tưởng, các bạn ấy chưa bao giờ làm chúng tôi thất vọng. Tôi đã nói rằng ở FPT chúng tôi không phải làm gì cả. Tất cả công việc là các bạn ấy làm.

Bài học thứ tư tôi nghĩ rất quan trọng đối với đất nước Việt Nam bây giờ và đặc biệt các bạn trẻ đang làm, gọi là lấy thế thắng lực. Việt Nam là một nước yếu, nghèo, nguồn lực ít, tiền không có, làm thế nào thắng được? Trong cuộc đời Hồ Chí Minh đã có rất nhiều lần đã chứng minh được rằng không cần là một nước lớn vẫn có thể làm được những việc phi thường. Năm 1919, tại hội nghị Véc xây, cách đây đúng 100 năm, trong thế tàn cuộc của chiến tranh thế giới thứ nhất, người thanh niên Nguyễn Tất Thành đã xuất hiện với một bản yêu sách, lấy tên là Nguyễn Ái Quốc, và cái tên Nguyễn Ái Quốc trở thành một niềm cảm hứng cho tất cả những người làm cách mạng ở các nước thuộc địa. Năm 1945, cuộc chiến tranh thế giới thứ hai, Hồ Chí Minh lúc ấy chỉ có 5.000 đồng chí đã tiến hành cuộc cách mạng tháng Tám trong vòng hai tuần. Đây là những thời cơ, thời thế tạo nên cơ hội như vậy, với một lực lượng rất nhỏ chúng ta vẫn có thể làm được một việc rất lớn. Khi chúng tôi phải đối mặt với những đối thủ rất hùng mạnh về mặt công nghệ, chúng tôi biết rằng chúng ta không thể đối diện trực tiếp được, chúng ta phải tận dụng từng lợi thế nhỏ nhất, ví dụ như đất nước Việt Nam chúng ta là một đất nước rất kiên cường, nhưng rất thanh bình. Việc đầu tiên của chúng tôi bao giờ cũng là mời các bạn sang Việt Nam, không nói chuyện làm ăn gì cả. Khi có cảm tình với Việt Nam rồi người ta sẽ giúp chúng tôi đi những bước nữa, từng bước một, chúng tôi chinh phục được những công ty như Sony, Toshiba ở Nhật Bản, Microsoft, Boeing, Airbus... Và họ tin rằng chúng ta làm được.

Bài học cuối cùng: Học và hành. Chúng ta hay nói học đi đôi với hành, nhưng mà Cụ Hồ có tóm tắt lại thành một câu rất đơn giản mà tôi nghĩ là triết lý rất sâu sắc, tức là *Thực hành sinh ra hiểu biết. Hiểu biết tiến tới lý luận. Lý luận lãnh đạo thực hành.* Tức là nếu mà chúng ta không có kinh nghiệm, chỉ có lý luận không thì chúng ta cũng không thể làm được. Nhưng mà chúng ta chỉ có kinh nghiệm cũng lên làm lãnh đạo chúng ta sẽ gọi là kinh nghiệm chủ nghĩa và kể lại hối xưa anh thế này, hối xưa anh thế kia. Chúng ta phải đi từng bước, và phải quay trở lại lãnh đạo thực hành. Năm 1945 Cụ Hồ đã trả lời rằng: *Tôi không học đại học, nhưng cuộc đời dạy tôi lịch sử, quân sự, triết học...* Năm 1961 khi đi về Nghệ An, Cụ nói rằng: *Tôi năm nay 71 tuổi, ngày nào tôi cũng học việc mới, việc lớn việc nhỏ đều tự làm.* Tinh thần tự học đấy có trong mỗi thanh niên Việt Nam. Khi gặp công nghệ mới, chúng tôi không ngần ngại vì càng công nghệ mới thì tinh thần học hành của chúng ta càng có lợi thế. Chúng tôi mạnh dạn đón nhận cái mới. Bằng cách không phải là học, bằng cách nhận. Anh cứ giao cho tôi đi, tôi sẽ làm được. Chúng ta phải qua thực hành, qua hiểu biết, rồi trong quá trình có hiểu biết đấy chúng ta mới bắt đầu bồi bổ hệ thống hóa kiến thức của mình, lúc ấy làm những việc lớn hơn. Từ những dự án ban đầu chỉ có 5 – 10 ngàn USD bây giờ chúng tôi làm những dự án hàng chục triệu USD. Nói về Hồ Chí Minh nhà sử học Mỹ nói một câu rất hay và lay động: *Trong cuộc đời mình Hồ Chí Minh không chỉ giải phóng dân tộc mình, không chỉ là nguồn cảm hứng cho các nước thuộc địa giành lại được độc lập, Hồ Chí Minh còn biết cách lay động văn hóa và chạm vào tâm hồn của kẻ thù.*

10 năm trước có một người Mỹ là chủ một quỹ đầu tư ở Việt Nam. Ông đến mời tôi đi ăn, trong bữa ăn tôi nghĩ là ông ấy định bàn cơ hội làm ăn gì cơ, nhưng ông ấy nói một câu như thế này: *Tôi có đầu tư vào nhiều công ty Việt Nam, và tôi muốn mời ông đến chia sẻ*

với các bạn ấy ít kinh nghiệm, phương pháp lãnh đạo của Hồ Chí Minh, tôi nghĩ rằng nó sẽ phù hợp với các bạn ấy hơn là các bạn ấy học kinh nghiệm của những nước xa xôi. Và tôi đã đến nói những câu chuyện ấy với độ 30 – 40 bạn. Các bạn ấy tiếp cận được, nhiều bạn trong đó bây giờ rất thành công. Còn tôi cũng cảm thấy tự hào là đã giúp một chút ít để các bạn ấy thành công như ngày hôm nay. Các bạn đi con đường mới nhưng nhiều khi lời giải cho con đường mới đã nằm sẵn trong quá khứ. Chúng ta cần biết trân trọng và nghiên cứu nó, tiếp cận một cách khoa học.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Nghề báo thu ký của thời đại

Nghề nào có tác động xã hội sâu sắc, có thể thay đổi suy nghĩ của đông đảo công chúng, lan tỏa những ý tưởng về một cuộc sống tích cực? Đó chính là nghề báo. Tháng sáu, Cắt cánh mồi quý khán giả lắng nghe những câu chuyện của họ, những nhà báo.

THANH KEU
EVENT & MEDIEVE

NHÀ BÁO TRƯƠNG ANH NGỌC THÔNG TẤN XÃ VIỆT NAM

Anh Ngọc sinh năm 1976 tại Hà Nội. Cha anh từng là phóng viên Thông tấn xã Giải Phóng ở mặt trận Quảng Trị năm 1972 và chính là hình mẫu phấn đấu của anh. Người ta biết nhiều đến Trương Anh Ngọc là một nhà báo thể thao, một bình luận viên bóng đá, trong thực tế, anh là một phóng viên mảng thời sự quốc tế. Đối với Trương Anh Ngọc, nhà báo cần làm tốt công việc của họ, nhưng trước hết, phải là “con người”.

NHÀ BÁO, TRƯỚC HẾT LÀ “CON NGƯỜI”

Con đường đến nghề báo

Đối với những người yêu bóng đá thì tôi là một bình luận viên bóng đá. Tôi thích đi phượt, thích đi lang thang. Tôi đã đi hơn 60 nước trên thế giới trong suốt hành trình của mình. Tôi cũng có thể nói những câu chuyện liên quan đến giáo dục. Giáo sư Xoay (Đinh Tiến Dũng, một người bạn của nhà báo Trương Anh Ngọc) có định nghĩa về tôi như thế này: Là “nhà tập thể”, tức là tôi làm tất cả mọi thứ có thể được và ở vai trò nào thì tôi cũng gần như là thành công và cũng tạo ra được một dấu ấn đối với độc giả, khán giả và thính giả. Nhưng mà tôi không được phép quên, không được phép quên những gì tôi đã học, không được phép quên tôi là ai. Tôi vẫn là một nhà báo. Con đường đến với nghề báo của tôi khá lăng mạn. Ngày từ đầu tôi đã luôn nghĩ rằng nhà báo là một nghề rất lăng mạn và rất vinh quang. Tôi đã xem những bộ phim của Hollywood nói về những nhà báo điều tra những scandal sau đó trở thành những người hùng. Tôi cũng xem một bộ phim của Ý về nghề báo, nghề nguy hiểm, phải trải qua rất nhiều những khó khăn, chiến đấu với mafia và anh ấy trở thành người hùng. Tóm lại là khi còn bé thì với tôi nhà báo là một người hùng.

Có hai điều đã khiến tôi trở thành một phóng viên.

Thứ nhất là bố tôi. Bố là người đã truyền cảm hứng cho tôi trở thành nhà báo. Bố tôi cũng là một nhà báo, một phóng viên

của Thông tấn xã Việt Nam. Trong những năm chiến tranh chống Mỹ, bố tôi đã có mặt ở chiến trường Quảng Trị, đưa tin, viết bài về những trận đánh trong thời kỳ Quảng Trị đỏ lửa. Bố tôi cũng đã bị thương trong thời kỳ đó. Khi còn nhỏ, tôi đọc những trang báo bố viết trên báo *Quân đội nhân dân*, tôi cảm thấy hơi lửa rùng rực trong người. Tôi có một suy nghĩ rằng: *Một lúc nào đó mình cũng có thể đứng ở vị trí của bố, ở giữa hai làn đạn quân ta và quân địch, mình có thể miêu tả trận đánh như thế này. Mình có thể được sống trong không khí như thế*. Lớn lên tôi mơ được thành một phóng viên chiến trường.

Điều thứ hai khiến tôi muốn trở thành một phóng viên là một tấm bản đồ. Bác tôi là một sĩ quan hải quân. Bác có tặng tôi một tấm bản đồ to bằng một cái chiếu đôi. Khoảng lớp 4 lớp 5, tôi nằm bò trên tấm bản đồ đó, vẽ lại tấm bản đồ thế giới trong vòng một tuần. Nhờ tấm bản đồ đó mà tôi nhớ được rất nhiều nước trên thế giới, nhớ được thủ đô, nhớ được bờ biển chỗ này, nhớ được chỗ kia. Tôi cầm bút chì gạch ra đây là nước Mỹ, đây là nước Pháp, đây là nước Nga, đây là Indonesia... Tôi mơ một ngày nào đó sẽ được đến tất cả những đất nước đây chứ không phải là nằm bò trên tấm bản đồ đó, không phải chỉ là đọc những tác phẩm của Dumas, của Tolstoy và mơ một ngày nào đó mình trở thành một người giống như là dũng sĩ Đắc - ta - nhăng (D'Artagnan), và làm những điều nghĩa hiệp. Tóm lại mọi thứ vẫn chỉ là vinh quang, vẫn chỉ là người hùng, vẫn chỉ là cái gì đấy lãng mạn.

Nhà báo quốc tế

Mọi chuyện thay đổi kể từ ngày tôi học một khóa học rất dài ở Singapore. Thầy giáo của tôi, một giáo sư người Mỹ đưa ra một ví dụ về việc người làm báo phải như thế nào. Tôi nhớ là ngày 31/08/1997, Công nương Diana qua đời trong một tai nạn, tại một đường hầm ở

Paris do các paparazi chính là nhà báo đuổi theo Công nương Diana và người tình của cô ấy là Dodi, rồi đâm vào đường hầm ở Alma. Lớp chúng tôi ngay lập tức được chia ra làm đôi. Thầy bảo bên phải các bạn đóng vai của các paparazi, đuổi theo Công nương Diana, và khi các bạn đến đó, bởi vì các bạn là con người, các bạn hãy cứu cô ấy. Nhóm thứ hai các bạn cũng là paparazi, các bạn cũng đuổi theo Công nương Diana, và cô ấy tai nạn. Phải nhớ rằng các bạn không phải là các y, bác sĩ, việc đầu tiên của các bạn là phải chụp ảnh, các bạn đừng quên các bạn là các nhà báo. Sau đó lớp chúng tôi tranh luận với nhau trong vòng 45 phút. Tôi thì thuộc phe là cứu cô ấy. Tôi nói rằng tôi là một con người, vào thời điểm đó phải cứu cô ấy, chúng ta phải làm tất cả mọi thứ để cứu cô ấy, kể cả không cứu được cô ấy chúng ta cũng phải làm bởi vì đây là lương tâm một con người. Nhưng mà phe bên kia họ cãi rất là ghê. Họ bảo là chúng tôi không có nghiệp vụ gì hết. Cứ để cô ấy chết, chúng ta không thể cứu được nhưng chúng ta sẽ có những tấm ảnh để đời cho sự nghiệp của chúng ta, bởi vì trong cả cuộc đời nhiều khi chỉ có một vài tình huống như thế, một vài khoảnh khắc lịch sử để trở thành những người hùng thôi. Cuộc tranh cãi diễn ra rất lâu, và sau đó thì thầy dừng tất cả lại. Thầy nói rằng trong số các anh, các chị không bén nào đúng, không bén nào sai cả, bởi vì khi các anh chị đứng trước một sự kiện, đứng trước một nhân vật, một hoàn cảnh thì hãy để bản năng của anh chị lên tiếng đầu tiên. Nếu bản năng của anh chị lúc đó là bản năng của một con người thì hãy cứu cô ấy và đừng hối tiếc vì điều đó, đừng hối tiếc vì mình không có những tấm ảnh để đời về sau này. Nhưng nếu các anh chị có thể cảm thấy là mình không hề áy náy một chút nào cả, các anh chị cứ chụp đi, các anh chị sẽ có những tấm ảnh để đời bởi vì đấy là nghề của các anh chị, và các anh chị cũng đừng hối tiếc về sau này nữa. Buổi học đấy đã khiến cho tôi thay đổi rất nhiều quan niệm về nghề bởi vì khi chúng ta đứng trước một sự kiện, hoàn cảnh, một vấn đề, điều gì nảy sinh trong chúng ta đầu tiên?

Nghề nghiệp của chúng ta, chúng ta hiếu thắng, chúng ta cần một sự kiện, chúng ta cần được nổi tiếng, chúng ta cần được một giải thưởng hay chúng ta cần cứu con người đó?

Tôi đã trăn trở và suy nghĩ rất nhiều trong những hành trình suốt hơn 20 năm qua, và tôi chọn bản năng con người. Đương nhiên tôi cũng hiếu thắng. Đương nhiên tôi cũng thích trở thành một ngôi sao, đương nhiên tôi cũng rất thích nổi tiếng, nhưng tôi chọn là một con người.

Con người nhà báo

Tôi có gần bảy năm công tác ở châu Âu với tư cách là Trưởng cơ quan đại diện của Thông tấn xã Việt Nam ở Ý. Trong khoảng thời gian đó, tôi hay được cử đi các giải đấu lớn trên thế giới bởi vì ngoài vai trò là một phóng viên thời sự quốc tế thì tôi còn là một người đam mê thể thao và cũng thích viết về thể thao. Trong những chuyến đi liên quan tới các giải đấu lớn trên thế giới như thế, tôi đã viết gì? Tôi viết về bóng đá, đương nhiên rồi, tôi mô tả Messi như thế nào, Ronaldo ra sao? Tôi mô tả thắng thua, niềm vui nỗi buồn của các cổ động viên, nhưng tôi muốn nhìn sâu hơn nữa cuộc sống bên ngoài sân cỏ. Sân cỏ chỉ 90 x 60 m, 5.400 m². Khi ngồi ở nhà xem ti vi, chúng ta chỉ nhìn thấy các cầu thủ ra sân, trận đấu, thắng thua, thẻ đỏ, thẻ vàng, và trận đấu kết thúc. Ti vi chuyển sang một chương trình khác. Nhưng tôi có mặt tại đó, có mặt tại nơi diễn ra sự kiện, tôi ngồi giữa các cổ động viên, tôi đến các khu dân cư nghèo, tôi nhìn thấy tất cả những điều khác. Tôi đặt ra một câu hỏi, vậy khán giả, độc giả ở nhà có cần xem, có cần biết những gì đang diễn ra ngoài sân vận động không?

Năm 2010, tôi có mặt ở Nam Phi, nhìn thấy những sân vận động đẹp đẽ, cổ xanh rờn, tôi nhìn thấy hàng tỷ đô la được đổ vào đó, nhưng tôi lại nhìn thấy ngay ở bên cạnh sân vận động Soccer City,

Johannesburg những xóm nghèo, những nơi mà tỷ lệ tội phạm, tỷ lệ AIDS rất cao. Tôi nhìn thấy những đứa trẻ bị đói, tình trạng cướp giật... Trước khi sang đó, tôi nhận được một tờ khuyến cáo của sứ quán Việt Nam ở Nam Phi dài năm trang, nói về việc nếu bị cướp thì bạn nên làm gì. Tóm lại là khiến tôi hình dung về một đất nước không an toàn. Một phóng viên luôn luôn đặt ra rất nhiều câu hỏi, và họ phải tìm ra câu trả lời. Tôi đặt câu hỏi là trong thời gian diễn ra World Cup như thế, bóng đá đã được đầu tư như thế nào? Người dân ở trong đất nước có World Cup họ có vui không, có hạnh phúc, sung sướng không, họ có cảm thấy rằng họ đang tổ chức một giải đấu cho thế giới và họ có phần trong đó không? Câu trả lời của tôi là không. Tôi đã đi bộ, tôi đã đi xe, tôi đã đi tới nhiều khu dân cư nghèo ở Nam Phi, tôi đã hỏi rất nhiều những con người khác nhau, và câu trả lời của tôi là: *Chúng tôi tổ chức World Cup trong vòng một tháng, nhưng chúng tôi sẽ phải trả nợ trong vòng 30 năm, và cuộc sống của chúng tôi không hề vui vẻ một chút nào cả.*

Trong hành trình đi tìm câu trả lời đấy tôi đã bị cướp, một lần suýt chết. Đây là một khu dân cư ở cách thành phố Cape Town 30km. Khi ở đó, ta thấy đây là một thành phố rất đẹp. Nhưng ngoài thành phố là một thế giới hoàn toàn khác. Khi mà tôi nói tên khu dân cư đó ra thì năm anh taxi từ chối, không một anh nào nhận lời cả, vì khu đấy nổi tiếng thường xuyên xảy ra tình trạng giết người, cướp bóc. Tôi đặt ra câu hỏi là: *Khi trận đấu đang diễn ra như thế liệu người ta có ngừng cướp bóc không? Người ta có ngừng giết nhau không? Người ta có ngừng làm những điều xấu hay không?* Câu trả lời đã xảy ra đối với chính tôi. Đó là đến anh taxi thứ sáu thì anh ấy đồng ý chở tôi đi bởi vì con anh ấy bị ốm, anh ấy cần tiền, nhưng tôi phải trả rất là nhiều. Khi xe taxi đến cách khu dân cư đấy khoảng mấy cây số thì anh taxi dừng lại, chui vào một trạm xăng, gỡ biển taxi đi và nói với tôi: *Chúng ta không nên gây sự chú ý đối với những*

người đang sống ở trong đó. Bởi vì chúng ta sẽ trở thành mục tiêu của những vụ cướp. Anh ấy không cho tôi ra khỏi xe. Anh ấy bắt tôi phải chụp ảnh ở trong xe, và tôi cảm thấy mĩm trầm đô tôi chỉ cho anh ấy dẫn tôi vào một khu như thế là hoàn toàn vô ích. Tôi không thể chấp nhận việc là tôi ngồi trong đó được.

Nhưng, khi tôi ra khỏi xe chụp ảnh bọn trẻ đang đá bóng thì tôi bị hai thanh niên cầm dao đuổi. Rất may là tôi chạy tốt, tôi đã thoát chết. Cho đến bây giờ nhiều khi ngồi nghĩ lại câu chuyện đó tôi vẫn cảm thấy run, giật mình và đặt ra một câu hỏi: *Mình là một phóng viên đưa tin về một giải đấu bóng đá, vậy thì liệu mình có nên liều chết đến một nơi không liên quan gì đến bóng đá như thế không? Liệu mình có cần phải hy sinh, đặt mình vào hoàn cảnh khó khăn như thế không?* Tôi đặt ra câu hỏi như thế sau khi trở về, và 1.000 lần tôi trả lời là có. Bởi vì tại sao, một phóng viên ngoài lòng trắc ẩn, hướng đến những con người cùng định trong xã hội kia, thì anh ấy cũng phải làm nghề, anh ấy cũng phải đưa tin về những gì người ta không thể nhìn thấy được trên tivi. Và tôi cho rằng tôi hoàn toàn làm điều đó là đúng.

PHÓNG VIÊN LIÊN LIÊN

BAN THỜI SỰ, ĐÀI TRUYỀN HÌNH VIỆT NAM

Liên Liên là cái tên không hề xa lạ với khán giả truyền hình với nhiều câu chuyện điều tra mạo hiểm như: hoạt động bảo kê tại chợ Long Biên, thâm nhập điểm đen pha chế xăng dầu trái phép, đường dây mua bán văn bằng đại học giả, tín dụng đen, chênh lệch giá thuốc bảo hiểm, loạt bài về những nhiễu thủ tục hành chính người dân... Các tác phẩm của chị có sức ảnh hưởng và lan tỏa lớn. Trên đường băng của Cắt cánh sẽ là một Liên Liên hoàn toàn khác biệt, với những câu chuyện phía sau quãng đời làm phóng viên điều tra của chị.

NGHỀ LÀM SÁNG TỎ NHỮNG MẶT TỐI

Tôi tên là Liên Liên, phóng viên Ban Thời sự, Đài truyền hình Việt Nam. Tôi là một phóng viên điều tra nhưng tôi cũng là một người phụ nữ. Mọi người thường thấy tôi với một vẻ mặt cảng thẳng, nghiêm trọng nhưng hôm nay là một trong những lần hiếm hoi tôi xuất hiện trên truyền hình với trạng thái cảm xúc và hình ảnh khác như thế này.

Mọi người thường hỏi tôi rằng: Tại sao làm điều tra mà lại còn lên hình? Bị lộ như thế thì có sợ nguy hiểm hay không? Nhiều người biết đến thì gặp khó khăn gì trong quá trình tác nghiệp? Nhưng nếu như mình không lên hình thì liệu mình có giấu được danh tính của mình hay không?

Tôi bắt đầu công tác ở Đài truyền hình Việt Nam vào năm 2007, đến năm 2012 tôi mới bắt đầu lên hình. Có nghĩa là trong năm năm tôi làm điều tra ẩn danh. Nhưng trong năm năm đó tôi cũng đã nhiều lần nhận được tin nhắn, những cuộc điện thoại đe dọa. Qua nhiều năm làm điều tra, tôi nhận thấy rằng: Một khi đối tượng đã muốn biết mình là ai thì trước sau gì họ cũng sẽ tìm ra. Chính vì vậy, việc lên hình không quyết định được là danh tính của mình có bị lộ hay không.

Mọi người biết đến nhiều thì mình có gặp khó khăn gì trong quá trình tác nghiệp của mình không? Chắc chắn là có, và tôi đã tìm cách thay đổi cách tác nghiệp của mình làm sao cho phù hợp hơn. Như mọi người thấy rằng, từ năm 2012 đến nay, 2019, tôi vẫn lên hình, và tôi vẫn làm điều tra.

Những nhược điểm tôi đã tìm cách khắc phục, còn ưu điểm, đấy là việc lên hình thì khiến cho khán giả biết đến tôi nhiều hơn. Quan trọng nhất là càng ngày tôi càng nhận được nhiều nguồn thông tin từ khán giả. Có những khán giả họ gửi email cho tôi, gửi những thông tin phản ánh và nhắn nhủ một câu rằng: *Nếu như chỉ không thể làm nội dung này, thì mong chị đừng chuyển nó đến cho ai khác.* Điều đó khiến cho tôi cảm thấy người dân rất tin tưởng tôi. Và đó chính là lý do tôi quyết định vẫn làm điều tra và tôi tiếp tục lên hình.

Có nhiều nguồn thông tin rồi nhưng không phải lúc nào tôi cũng điều tra thành công. Mọi người có thể thấy những tác phẩm mà tôi ở trên sóng thì đấy là những tác phẩm mà tôi đã thành công trong các tác nghiệp của mình. Bên cạnh đó, tôi có rất nhiều lần thất bại. Trong một lần nhập vai là một cô gái ăn chơi để điều tra về tình trạng sử dụng ma túy trong quán karaoke. Tôi và một đồng nghiệp nam là quay phim đã vào được trong quán. Đã vào trong đó thì ai cũng phải sử dụng ma túy, thuốc lắc và ke. Khoảng thời gian đầu tôi đã tìm cách để có thể giả vờ sử dụng. Nhưng đến khi họ dí sát cái ke vào mũi thì tôi biết rằng tôi không thể diễn tiếp được. Ngay thời điểm đấy, người đồng nghiệp cũng liên tục nhắn tin cho tôi là phải làm thế nào bây giờ? Phải đưa ra quyết định thì tôi rất áp lực. Nếu như mình quyết định sai, để lộ danh tính thì rất nguy hiểm. Cuối cùng, tôi đành phải rút lui và báo cho cơ quan chức năng để xử lý.

Trong điều tra, tôi luôn tự nhắc nhở mình đóng vai trò gì? Dù mình có nhập vai để điều tra tìm sự thật thì mình cũng phải luôn biết là mình phải thực hiện theo đúng quy định của pháp luật. Nếu không thận trọng thì chính bản thân mình sẽ rơi vào đúng cái bẫy mà mình tạo ra. Trong trường hợp này, từ việc mua bán, vận chuyển, tàng trữ, sử dụng ma túy đều là hành vi vi phạm pháp luật.

Tôi còn rất nhiều câu chuyện thất bại trong quá trình tác nghiệp của mình. Có những cảm giác khác rất khó quên. Tôi áy náy với chính người mà mình điều tra. Sau khi phóng sự phát sóng về tình trạng thu tiền sai quy định về tiêm chủng mở rộng thì một trạm trưởng y tế bị xử lý kỷ luật. Tôi có quay lại để đưa tiếp thông tin và gặp lại người đấy khi họ lên nhận quyết định kỷ luật. Nhìn ánh mắt ấy tôi cảm thấy rất áy náy. Tôi áy náy bởi vì tôi biết tình trạng đấy diễn ra trong nhiều năm, công khai thì không thể chỉ có liên quan đến mỗi người trạm trưởng đấy. Tôi cảm thấy rằng vì không đủ điều kiện để điều tra được, thành ra mình có cảm giác như mình chưa thực sự công bằng với người trạm trưởng đó, và họ như đang chịu tội thêm cho những người khác nữa.

Trong những tiêu chí đánh giá về ảnh hưởng tác phẩm của mình đối với công chúng, tôi đánh giá từ dễ đến khó. Đầu tiên đó là khán giả. Khó hơn đấy là những người đồng nghiệp của mình. Bởi vì đồng nghiệp là những người hiểu mình sẽ làm, thu thập thông tin như thế nào. Nhưng khó nhất đấy là thuyết phục đối tượng mà mình điều tra. Làm thế nào để mình thu thập thông tin một cách đầy đủ, khách quan nhất để cho họ tâm phục khẩu phục mình. Nhiều người hỏi tôi rằng là chị là phụ nữ sao lại lựa chọn một lĩnh vực khó khăn, vất vả như vậy? Thậm chí có nhiều người bảo tôi bị dở hơi.

Tôi nghĩ rằng ai cũng mong muốn cuộc sống bình yên, không va chạm, không gây thù chuốc oán với bất cứ ai khác. Đây là một mong muốn chính đáng. Nhưng nếu như đặt mình vào cương vị của những người đang cần sự quan tâm, cần được giúp đỡ thì mình mới biết được giá trị của những người lên tiếng cho mình. Làm điều tra chắc chắn là áp lực. Áp lực về tính pháp lý, nếu mình có sai sót thì mình có thể bị kiện tụng. Áp lực từ những đối tượng mà mình điều tra. Trước đây khi mới bắt đầu vào nghề có những khoảng thời gian tôi mất ngủ triền miên, phải uống thuốc an thần để ngủ.

Bây giờ không có chuyện đó nữa. Nhiều năm kinh nghiệm nên tôi đã quen với áp lực. Nhưng đối với những người thân trong gia đình thì tôi luôn luôn phải để ý. Tôi có một nguyên tắc là không chia sẻ nhiều thông tin công việc đối với những người thân, vì tôi nghĩ rằng mọi người biết thì chỉ thêm lo thôii. Nếu như phải xuất hiện công khai với những người thân trong gia đình, có một điều tôi làm hơi trái ngược so với thông thường, là lúc nào cũng giữ khoảng cách và tránh xa con tôi. Tôi sợ có người nhận ra tôi rồi để ý đến con tôi, và tôi không muốn mọi người biết quá nhiều về đời sống riêng tư của mình. Tôi nghĩ rằng giữ sự riêng tư cho gia đình đấy là giá trị nhất.

Nếu ai hỏi tôi rằng bây giờ cho một lựa chọn lại thì có tiếp tục hay không? Tôi vẫn trả lời là: *Có, tôi vẫn lựa chọn là một phóng viên điều tra.*

NHÀ BÁO LÊ QUỐC VINH

CHỦ TỊCH ĐIỀU HÀNH LE BROS

Ông Lê Quốc Vinh là Chủ tịch & Tổng Giám đốc của Tập đoàn Truyền thông Lê. Ông là nhà báo, chuyên gia truyền thông, ông cũng là người đầu tiên kinh doanh trong lĩnh vực báo chí ở Việt Nam. Hiện tại, ông quan tâm đến chủ đề về sự chuyển dịch của báo chí Việt Nam trong bối cảnh mạng xã hội bùng nổ. Trở lại với *Cắt cánh*, ông mong muốn lan tỏa những thông điệp về Trách nhiệm của nhà báo công dân bởi hầu như bất cứ người dân nào đều có tài khoản trên mạng xã hội và họ có thể hành động như một nhà báo.

TRÁCH NHIỆM NHÀ BÁO CÔNG DÂN

Đây là điện thoại của tôi và tôi đang dùng facebook. Mỗi ngày tôi dùng khoảng 1 tiếng 20 phút cho việc lên mạng xã hội, đôi khi là 2 tiếng, có lúc 3 tiếng. Trước kia tôi viết về mọi thứ, những gì tôi suy nghĩ, trăn trở mà tôi không đưa lên mặt báo. Tôi đọc rất nhiều những gì các bạn bè tôi viết, thậm chí của những người không phải bạn bè. Bỗng nhiên tôi nhận ra rằng thông tin mà tôi nhận được tạo cho tôi một cảm giác là cuộc sống cực kỳ bí bách. Đó không phải là cuộc sống mà tôi đang chiêm nghiệm, đang sống, đang thở. Tôi quyết định rằng tôi phải giảm đi, không xem những thông tin mà nó không đúng với cuộc sống của tôi nữa. Trong một năm trở lại đây tôi bắt đầu nhìn thấy những thông tin tăm tối, những ý kiến chỉ trích, những phẫn nộ dần dần biến mất. Xung quanh tôi chỉ còn lại những thông tin tích cực.

Tôi nhớ lại ngày mà tôi làm báo. Tôi đã từng cũng ước mơ giống như tất cả những nhà báo khác là được xông pha vào những nơi máu lửa, sẵn sàng đổ máu để tạo ra được những tác phẩm báo chí để đời. Nhưng mà tôi không có cơ hội để làm những nhà báo như thế, tôi làm một nhà báo kinh tế. Tôi đã từng, cùng với báo Vietnam Investment Review làm phóng sự về vấn nạn buôn lậu tại Cửa Lò, Nghệ An. Tôi nghĩ rằng đó là một trong những phóng sự công phu nhất mà một tờ báo kinh tế như chúng tôi đã làm. Câu chuyện về buôn lậu ở Cửa Lò những năm 1995 rất nóng bỏng. Chúng tôi có đầy đủ các loại thông tin, nhưng chúng tôi không chỉ thực hiện theo các thông tin chính thống từ các cơ quan chức năng, chúng tôi xuống tận nơi, đến từng hộ gia đình, những người đang bày bán đồ

điện tử ở trên bãi cát giống như là đang bày rau ra bán vậy. Tôi gặp những chiến sĩ công an. Tôi đi phỏng vấn những chiến sĩ bộ đội Biên phòng và rất nhiều những người khác nữa để tạo ra được hai trang báo về tệ nạn tại Cửa Lò. Đó là những trải nghiệm mà tôi nghĩ rằng nếu như không cất công kỹ lưỡng như vậy, bỏ nhiêu công sức, cả một tuần trời thì chúng ta sẽ không nhìn thấy một bức tranh hoàn hảo, toàn vẹn về vấn đề chúng ta đưa ra.

Những gì chúng ta nhìn thấy trên mạng xã hội thường chỉ là một phần, một góc rất nhỏ của sự thật. Có một câu nói rất nổi tiếng là: *Nửa cái bánh mỳ thì là bánh mỳ, nhưng một nửa sự thật thì không bao giờ là sự thật*. Vai trò của một nhà báo như chúng tôi là đi tìm toàn vẹn sự thật đó. Trong khi đó ở trên mạng xã hội, chúng ta không có cơ hội. Những cá nhân hoạt động tích cực trên mạng xã hội cũng chỉ nhìn thấy một phần cho sự thật mà thôi. Tôi nhớ tạp chí Đẹp của tôi có lần đăng một bài hướng dẫn mọi người về chuyện làm thế nào để phân biệt được chanh Việt Nam với chanh Trung Quốc độc hại. Người phóng viên của tôi đưa lên trang điện tử đó một bài mô tả rằng nếu là chanh Trung Quốc thì nó rất vàng. Sau đó, chúng tôi nhận phải sự phản nỗ của những người trồng chanh. Họ nói rằng quả chanh mà các bạn đang đăng trên trang web của tạp chí Đẹp đó 100% là chanh Việt Nam. Nếu các bạn đăng tải như vậy, ảnh hưởng rất lớn đến những người trồng chanh chân chính.

Tôi gặp người phóng viên, hỏi rằng: *Bạn đã làm phỏng sự như thế nào?* Cô ấy nói: *Em đi ra chợ, tìm thấy quả chanh nào vàng nhất thì em chụp*. Tôi biết rằng chúng tôi đã sai. Tôi quyết định xóa bỏ toàn bộ những nội dung đó và đăng tải một lời xin lỗi trên chính link đó. Sau đó, chúng tôi làm một phóng sự nữa. Chúng tôi lên chợ đầu mối và tìm ra đúng những quả chanh Trung Quốc độc hại, quay phim, chụp ảnh và chứng minh rằng là đây là những sản phẩm mà người

tiêu dùng cần phải tránh. Chúng tôi đề nghị với các đồng nghiệp một lần nữa chia sẻ lại, chuyển đến những thông điệp chính xác hơn cho những người tiêu dùng và cả những người trồng chanh nữa.

Đó là những câu chuyện rất đời thường của những tờ báo, những tòa báo. Nhiều khi không mang tính chất chính luận, hay là điều tra một cách khốc liệt, nó chỉ là những tờ báo bình thường thôi, thì nó cũng phải thể hiện trách nhiệm lớn lao của người làm báo.

Quay trở lại câu chuyện mạng xã hội, thuật toán của facebook cho phép chúng ta thích đọc gì thì nó sẽ hiện ra cái đó. Nếu chúng ta muốn đọc những thông tin tiêu cực thì chỉ có tin tiêu cực đến với chúng ta mà thôi. Còn nếu chúng ta nhìn nhận cuộc sống với cả con mắt tích cực thì những người viết tích cực sẽ trở thành những người bạn, và những gì họ viết nó sẽ hiện lên new feeds của mình. Các bạn sẽ chọn gì? Các bạn sẽ chọn viết như thế nào? Ở Việt Nam chúng ta có khoảng 55 triệu người đang sử dụng facebook và có khoảng 12 triệu người khác sử dụng Youtube. Với một nền tảng công nghệ như hiện nay, những cá nhân có tài khoản trên facebook đều có thể hoạt động như một nhà báo chuyên nghiệp, nếu có đủ công cụ, nếu có suy nghĩ. Họ nhìn tất cả mọi thứ qua một khung cửa sổ là màn hình bé xíu của điện thoại. Và họ chỉ nhìn thấy một phần sự thật. Chưa kể rất nhiều người không có trách nhiệm với những thông tin mình viết. Họ chỉ nghe nói, thậm chí là có người còn bịa ra.

Tôi đã từng giúp đỡ cho một doanh nghiệp nhỏ, họ buôn sữa dê về cho những đứa trẻ bị dị ứng với sữa bò. Tôi nghĩ rằng đấy là điều hay. Nhưng mạng xã hội lập tức đưa ra tin đồn đại rằng là sữa dê này sản xuất tại Trung Quốc. Rất nhiều người tin. Chúng tôi lúc đó phải đổi mặt với một cuộc chiến rất khủng khiếp của những mẹ bỉm sữa ở các múi giờ khác nhau, không chỉ ở Việt Nam, có cả ở châu Âu, ở Mỹ, cùng tấn công một doanh nghiệp nhỏ xíu, mỗi tháng chỉ nhập

về có một container sữa thô. Chúng tôi đã cùng với các nhà báo, thuyết phục mọi người rằng là nguồn gốc của loại sữa này đúng là từ Pháp, từ châu Âu, nhưng người tiêu dùng không tin, người trên mạng không tin. Họ quyết tâm vùi dập sản phẩm đó cho đến chết.

Người ta có thể sẵn sàng bịa ra, cường điệu. Rất không may là có một lượng lớn những cư dân mạng rất sẵn lòng chia sẻ những loại thông tin như vậy.

Tôi đã từng chat với một phụ nữ, hỏi chị ấy: *Tại sao chị lại tin vào một video clip mà lúc đó nhiều cơ quan chức năng và các tờ báo đã chứng minh rằng đó là giả?* Chị ấy nói: *Tôi vẫn không tin báo, tôi tin vào tất cả những gì mà bạn bè tôi nói. Nếu nó ngược lại với báo tôi càng tin hơn.* Đây là một sự thật rất đau lòng. Những người tự cho mình có quyền lực vô biên giống như là các nhà báo, sử dụng trang mạng xã hội của mình để gây ảnh hưởng đến những người khác. Họ quên mất rằng những thông tin đó của họ có thể có những tác hại rất lớn. Tôi đọc facebook rất nhiều vì tôi tin rằng đó là một công cụ hữu ích.

Có tới 80% người Việt Nam nói rằng: *Mạng xã hội hữu ích.* Nhưng cái hữu ích mà mọi người nghĩ đến chỉ là cho cá nhân của mình thôi, tạo dựng cho mình uy tín, hình ảnh để cuối cùng phát tán ra những thông tin thiếu trách nhiệm. Những cư dân trên mạng xã hội, những người đang nỗ lực biến mình thành những nhà báo công dân cũng phải có trách nhiệm giống như là các nhà báo chuyên nghiệp. Một khi chúng ta đã tham gia mạng xã hội, một khi chúng ta đã coi mạng xã hội là nơi để chia sẻ thông tin thì cũng phải chia sẻ có trách nhiệm. Chúng ta chỉ chia sẻ sau khi đã điều tra. Chúng ta đã phải tìm hiểu kỹ lưỡng thông tin đó. Nó có tích cực cho xã hội hay không? Hay thông tin đấy sẽ hủy hoại một doanh nghiệp, một cá nhân, một con người? Nó sẽ tác động như thế nào đến cuộc sống của chúng ta? Những người làm truyền thông trước hết là phải

có tâm, lương thiện. Những người làm thông tin cho dù là làm thông tin cá nhân, cũng vẫn phải nêu cao tính trách nhiệm của mình, phải biết rằng thông tin nào đúng, đáng đăng tải; những thông tin nào đáng đưa ra để tạo ra những hiệu quả tích cực trong xã hội, thì chúng ta mới đăng tải. Nếu đó là những thông tin nguy hiểm thì chúng ta phải cân nhắc, suy nghĩ nhiều lần để có thể quyết định rằng thông tin đấy có được đăng hay không.

Hãy trở thành những nhà báo công dân, hãy có trách nhiệm.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Dừng chết trong rác thải nhựa

Biển đổi khí hậu và rác thải, trong đó có rác thải nhựa là hai vấn đề thách thức đối với sự phát triển của Việt Nam. Đồng thời, Việt Nam là một trong năm quốc gia vừa là nạn nhân, vừa là tác nhân trong vấn đề rác thải nhựa. Theo báo cáo của World Bank, lượng rác thải rắn đô thị ở Việt Nam dự đoán sẽ tăng 38% từ 11.6 triệu tấn năm 2016 lên 15.9 triệu tấn năm 2030. Đồng thời, các báo cáo cũng chỉ ra hiện nay Việt Nam đang là một trong 5 nước dẫn đầu trên toàn cầu về lượng rác thải nhựa thải ra đại dương, tương đương với 280.000 tấn/năm. Hơn 50% lượng nhựa được tiêu thụ mỗi ngày năm trong những sản phẩm nhựa dùng một lần. Có nghĩa rằng, trong hàng triệu tấn nhựa sản xuất ra mỗi năm quá nửa trong số đó chỉ đem lại cho chúng ta cảm giác tiện ích trong ít phút như cốc nhựa, ống hút, túi nilon... Nhưng khi những thứ “tiện ích ít phút” ấy bị vứt đi sẽ tồn tại trong môi trường tự nhiên và trở nên vô cùng nguy hại.

NHỊP ẢNH GIA NGUYỄN VIỆT HÙNG (HÙNG LEKIMA) HỌC VIỆN NHIẾP ẢNH ÁNH SÁNG

Người ta gọi anh là “Kẻ săn rác”, với hành trình 7.000 km trong đó có 3.260km bờ biển từ Bắc chí Nam, dọc đất nước Việt Nam để săn rác, săn hình ảnh rác, với mục đích nhỏ bé thôi là ai đó trong số chúng ta nhìn thấy những bức ảnh đó sẽ thay đổi cách đối xử với môi trường.

KẺ SĂN RÁC

Tôi tên là Nguyễn Việt Hùng, hay còn gọi là Hùng Lekima, sáng lập Học viện Nhiếp ảnh Ánh sáng.

Giả sử rằng, cách đây hơn 700 năm thời Hưng Đạo Vương Trần Quốc Tuấn với chiến thắng Bạch Đằng chúng ta đã phát minh ra rác thải nhựa. Giả sử rằng những người trên chiến thuyền đã sử dụng những chai nhựa, túi nilon và đựng đồ ăn trong những túi nilon thì điều gì sẽ xảy ra? Một điều chắc chắn rằng chúng ta không gặp được họ nhưng mà chúng ta sẽ gặp rác thải nhựa của họ. Bởi vì rác thải nhựa có phải mất 500 năm đến 1000 năm mới có thể phân hủy được. Chúng còn biến thành những hạt vi nhựa và vào trong những loài động vật sống dưới nước và trở thành thức ăn trong chuỗi thức ăn của chúng ta.

Tôi dám chắc rằng là hầu như ai cũng đã sử dụng những chai nhựa dùng một lần. Nhưng không phải ai cũng biết rằng dưới những chai nhựa này có một kí hiệu. Kí hiệu là PT hay là PET, có nghĩa đây là loại nhựa chỉ được sử dụng một lần, không tốt khi sử dụng những lần tiếp theo. Bởi vì nó có chất PVA có thể gây ung thư, vô sinh hay tiểu đường. Tôi vô tình biết điều này khi một biến cố không may xảy đến với gia đình tôi. Cách đây khoảng năm năm chúng tôi được biết mẹ của mình bị ung thư. Tôi đã đi tìm khắp mọi nơi để xem bệnh ung thư đến từ đâu. Lúc đó tôi mới biết là rác thải nhựa, nhựa có thể gây nên ung thư. Tại sao chúng ta lại dùng những loại nhựa ấy để đựng dấm, đựng hoa quả, đựng rượu, trong khi chúng chỉ được sử dụng một lần. Những người xung quanh tôi đều không biết.

Tôi hiểu được rằng nhựa có tác hại vô cùng lớn với môi trường, tác hại vô cùng lớn tới các loài động vật sống ở dưới nước, vô cùng lớn đến biển và sức khỏe con người. Đó là động lực lớn để tôi bắt đầu hành trình của mình.

Là một nhiếp ảnh gia và là người dạy nhiếp ảnh chuyên nghiệp đã hơn 10 năm, tôi hiểu sức mạnh của mỗi bức ảnh thông qua sự chân thật và giá trị thông tin mà bức ảnh mang lại. Tôi đã quyết định lên đường với mong muốn không chỉ dọn rác bằng ảnh mà còn dọn ý thức xả rác bừa bãi bằng ảnh. Với cá nhân tôi đây là một chuyến đi để đời, với quá nhiều kỉ niệm. Nhiều niềm vui nhưng cũng không hiếm nỗi buồn và cũng lắm tai nạn. Nhưng quan trọng nhất là tôi đã trở về!

Quốc tịch của rác thải nhựa

Tôi đã đi qua rất nhiều hòn đảo xinh đẹp ở Việt Nam. Tôi đã đến những bờ biển hoang vắng, không có cư dân sinh sống nhưng lại ngập tràn rác thải nhựa. Tôi đã chụp những bức ảnh mà trên bao bì, những chai nhựa đó có ngôn ngữ của rất nhiều nước trên thế giới: Trung Quốc, Hàn Quốc, Indonesia, Malayxia... Tôi nhận ra rằng rác thải nhựa không hề có quốc tịch. Tôi đã suy nghĩ rất nhiều và tự hỏi rằng: *Chúng ta đang để lại gì cho thế hệ mai sau? Một đại dương đầy cá hay một đại dương đầy nhựa?* Tôi không dám nghĩ đến việc sau này khi mà mình về già mình thấy những đứa trẻ con giờ những biểu ngữ nói rằng: *Ông bà có thể chết vì tuổi già nhưng chúng tôi sẽ chết vì rác thải nhựa.*

Tôi đã đi qua rất nhiều con sông đổ ra biển. Đây là một điều rất đặc biệt của Việt Nam. Cứ khoảng 10, 20 km thậm chí ngắn hơn tôi lại gặp con kênh hoặc cửa sông đổ ra biển. Rất nhiều nơi không phải

ở cạnh biển, thậm chí ở rất xa biển, ở sâu trong đất liền lại trở thành tác nhân để mang rác thải nhựa ra đại dương. Tôi muốn nói rằng tất cả chúng ta không vô can nếu chúng ta vất rác thải nhựa xuống sông.

Tài nguyên rác

Tôi cũng đi bộ qua rất nhiều bãi biển mà hàng ki lô mét toàn rác thải nhựa. Ở đó tìm thấy cát còn khó hơn cả tim thấy rác. Bước chân tôi ngập trong rác thải, ngập rất sâu trong rác thải nhựa. Lúc đó tôi cảm thấy kinh hoàng, xót xa. Đôi lúc ngỡ là không có trong sự thật. Những mùi hôi thối rất kinh khủng. Những tiếng ruồi vo ve, ám ảnh tôi đến nỗi trong những chuyến đi sau, thỉnh thoảng tôi vẫn nghe âm thanh vo ve ấy bên tai mình. Thế nhưng mãi sau khi đi về, tôi mới biết rằng: Không phải tôi đang giảm lên rác thải đâu mà tôi đang giảm lên tài nguyên. Rất nhiều nơi là họ đang cần rác thải nhựa để họ làm những viên ngói, viên gạch hay những lan can cầu thang. Họ có thể tái chế, thậm chí nhiều quốc gia trên thế giới phải nhập rác thải nhựa về để tái chế những đồ sử dụng hàng ngày.

Tôi cũng đã gặp chú Bảy Long, sống 11, 12 năm cạnh bãi rác ở Côn Đảo. Chú ấy có ba người con. Bây giờ chú nuôi cả con của con chú nữa. Hai vợ chồng kiếm sống nhờ rác, sống khỏe hơn là ngày còn đi biển. Rác thải nhựa chính đã nuôi sống cả gia đình chú.

Hành động làm nên sự thay đổi

Tôi cũng đã đi qua rất nhiều bãi biển ngập chìm trong rác. Tôi cũng gặp phải rất nhiều người và dòng sông oằn mình trong rác. Khi mà tôi chia sẻ những bức ảnh mình chụp lên mạng thì tôi cũng nhận được khá nhiều bức ảnh gửi lại cho tôi của những người quen biết hoặc không quen biết. Có một điều khác rằng, những bức ảnh đó,

những bãi biển đó đã được dọn sạch. Thật chí những bãi biển có tới hàng nghìn người dọn trong thời gian rất dài. Tôi nhận ra rằng chỉ có hành động mới làm nên thay đổi?

Nhưng chúng ta sẽ hành động như thế nào để giảm rác thải nhựa ra đại dương.

Đầu tiên: Hãy phân loại rác ở nhà. Rất nhiều người thường bảo rằng phân loại rác xong vứt ra ngoài đấy, tất cả đều cho vào xe. Nó vô nghĩa và họ không làm nữa. Nhưng thực ra khi chúng ta phân loại rác hữu cơ riêng, rác thải nhựa riêng, những đồ tái chế sử dụng riêng, thậm chí cả pin độc hại nữa thì chúng ta đã làm cho những người như chú Bảy Long đó đỡ vất vả hơn rất nhiều. Khi chúng ta chia như thế, họ sẽ không phải bới móc nữa. Hành động ấy sẽ làm cho rác thải nhựa được hạn chế ra môi trường rất nhiều và mang lại ý nghĩa rất lớn.

Thứ hai: Chúng ta hãy giảm sử dụng nhựa đặc biệt nhựa sử dụng một lần như chai nước, túi nilon, ống hút hay cốc nhựa. Chúng ta hãy dùng bình nước cá nhân, cốc cá nhân hay mang theo túi sử dụng nhiều lần khi đi mua hàng. Mỗi người làm một việc thế thôi nhưng có tác dụng vô cùng lớn lao. Các cơ quan lý, các doanh nghiệp có thể không sử dụng chai nhựa trong các cuộc họp. Những siêu thị không sử dụng túi nilon nữa. Đặc biệt tôi muốn nói đến trường học, nơi đào tạo chủ nhân tương lai của hành tinh, của đại dương này. Mỗi lần khai giảng, có thể cấm thả bóng bay lên trời. Không phải chỉ vì bóng bay là lãng phí tiền đâu. Cũng không phải vì bóng bay có thể cháy nổ, có thể gây nguy hiểm tới học sinh mà còn bởi bóng bay là rác thải nhựa mềm. Nó nguy hiểm gấp nhiều lần rác thải cứng. Nó làm nhiều loài chim, nhiều loài động vật sống dưới nước như rùa chết vì tắc nghẽn đường tiêu hóa.

Thực hiện thử thách

Tôi mới đăng lên fanpage mà tôi lập ra là “Save our sea” (cung cấp các thông tin về bảo vệ môi trường nói chung và rác thải nhựa nói riêng) thử thách: “*Một ngày không sử dụng rác thải nhựa*”. Các bạn hãy thử một ngày không dùng nhựa sử dụng một lần như là chai nước, túi nilon, ống hút hay là cốc nhựa. Sau đó hãy chụp những bức ảnh xem chúng ta đã làm cách nào để vượt qua thử thách này, đăng lên mạng xã hội và thách đố tiếp ba người bạn. Biết đâu một ngày nào đó, Việt Nam có ngày không sử dụng nhựa một lần, thế giới cũng sẽ có ngày không rác thải nhựa.

Nhạc sĩ Huy Tuấn

NHẠC SĨ HUY TUẤN

Nhạc sĩ Huy Tuấn là nhạc sĩ, nhà sản xuất âm nhạc, giám đốc âm nhạc của nhiều chương trình lớn. Anh cũng là người rất tha thiết với những dự án cộng đồng.

Gần đây, người ta thấy anh xuất hiện trong các sự kiện bên cạnh một chiếc bình nước sử dụng nhiều lần và những thông điệp rõ ràng trên áo.

Thời 4.Không:

Không chai nhựa dùng một lần

Không cốc nhựa dùng một lần

Không ống hút nhựa

Không túi nilon

CHIẾN ĐẤU VỚI RÁC THẢI NHỰA

Gần đây, chắc tất cả các bạn đã nghe một cụm từ rất thời thượng, là cách mạng công nghiệp 4.0. Tôi có một câu chuyện về Bốn nhưng lại là Bốn không: Không chai nhựa, không cốc nhựa, không ống hút nhựa và không túi nhựa. Câu chuyện này là về những trải nghiệm của tôi và gia đình. Tôi tin rằng nó cũng là câu chuyện mà các bạn cũng trải qua hàng ngày.

Cách đây hơn một năm, tôi thực sự bị rúng động khi đọc tin tức về việc Việt Nam của chúng ta là một trong những đất nước bị ảnh hưởng nhiều nhất bởi biến đổi khí hậu. Tuy nhiên chúng ta lại là một trong những nước xả ra môi trường nhiều rác thải nhất, nhất là rác thải nhựa xả ra đại dương. Tôi thực sự bị sốc. Tôi tự hỏi mình rằng, không biết là thói quen của mình hàng ngày như thế nào, gia đình mình tiêu dùng làm sao, ảnh hưởng gì đến việc xả rác thải ra môi trường?

Tôi suy nghĩ về những việc tôi đã làm, những công việc mà tôi tiếp xúc. Ví dụ tôi hay làm các show diễn có ekip đông người. Mỗi lần chúng tôi tập tành, tổng duyệt thì hậu cần mang ra rất nhiều hộp nước. Mỗi người dùng một chai nước nhựa để uống. Quay đi quay lại tôi thấy một loạt chai nhựa ở dưới đất. Tất cả các chai đều giống nhau, còn một phần nước và tôi không nhận được ra chai nào là của mình nữa. Giải pháp của tôi lúc đấy, tất nhiên là rút một chai nước mới nguyên ở trong thùng ra để uống. Cứ sau một buổi tập như thế thì cả ekip thải ra vô số chai nhựa mà trong đó nước còn chưa được dùng hết.

Đấy là khi đi làm, còn lúc về nhà tôi lại chứng kiến một câu chuyện khác. Mỗi lần vợ tôi đi chợ, đi siêu thị về thì tất nhiên cô ấy mang về một núi những túi nhựa. Khi vào siêu thị, hầu như cái gì cũng đều gói ghém bằng nilon hết, từ mấy quả táo, mớ rau rồi cân thịt... Mọi thứ ở siêu thị mà các bạn mang về nó sẽ là một núi rác thải nhựa.

Còn lúc mà đi du lịch, tôi cũng có những trải nghiệm rất không hay ho gì với lượng rác thải mà mình thải ra môi trường. Tôi có chụp lại một bức ảnh khi tôi vừa kết thúc một chuyến bay khoảng 14 giờ. Một mình tôi đã thải ra một lượng rác thải khá lớn. Một chiếc máy bay có khoảng ba bốn trăm người. Các bạn có thể tưởng tượng là trên bầu trời chúng ta một ngày có bao nhiêu nghìn máy bay bay đi bay lại. Mà đấy mới chỉ là câu chuyện đi du lịch thôi. Còn vô số chuyện khác khiến chúng ta xả thải ra môi trường qua những thói quen rất xấu.

Tôi quyết định tìm những giải pháp để gia đình mình thay đổi những thói quen tiêu dùng hàng ngày chục năm nay. Những giải pháp của tôi cũng rất giản dị thôi. Chúng ta tìm giải pháp thay thế làm sao mà mình không dùng những ống hút nhựa nữa. Tôi không còn đến những quán cà phê thời thượng mà ở đấy họ chỉ bán những cốc nhựa rồi cầm ống hút vào. Tôi sắm cho mình một bình đựng nước. Tôi mới sắm nó nhưng mà tôi thực sự là ngạc nhiên về tác dụng của nó như thế nào. Các bạn cứ tưởng tượng như mình có cái tủ lạnh mang theo người ấy. Lúc nào nước của mình cũng rất lạnh. Hoặc nếu muốn uống cà phê vào thì nó có thể giữ ấm qua ngày được. Tôi rất yêu thích bình nước này của tôi. Nay giờ nó một đồ vật không thể thiếu được. Tôi thậm chí còn chụp ảnh nó theo trào lưu trên mạng là “đi cùng anh đến khắp thế gian” nữa.

Nhân tiện nói về những trào lưu trên mạng. Có một trào lưu mà tôi tham gia ngay từ đầu. Đấy là nhặt rác. Có nghĩa là bạn nhặt một

đống rác xong thì chụp một cái ảnh gọi là lúc trước và lúc sau rồi post lên mạng. Tôi nghĩ là nó chỉ mang tính hình thức thôi, rất khó để thay đổi ở ngay lập tức. Nhưng mà khi tham gia vào thử thách đó thì tôi thấy nó rất có ích. Bởi vì chỉ khi bạn cúi xuống nhặt đống rác đấy thì bạn sẽ ý thức khi bạn vứt rác xuống. Tôi từng thử dọn một đống rác trong vòng hai giờ. Đó là một đống rác rìa đường không có người đi bộ, chỉ có ô tô hoặc xe máy đi qua thôi. Tôi không hiểu vì sao lại có đống rác này. Sau khi dọn khoảng hai tiếng đồng hồ tôi phát hiện ra là càng bới thì lại càng nhiều rác. Đây chỉ là một góc rất nhỏ ở trong thành phố của chúng ta. Còn bao nhiêu đống rác như thế nữa? Các bạn có tưởng tượng nổi mình đã thả ra môi trường bao nhiêu rác trong một ngày không?

Tôi cũng còn nhiều biện pháp nữa để giáo dục con cái mình. Tôi sắm cho mỗi cháu một cái bình giống của tôi và bây giờ nó là vật bất ly thân của bọn trẻ. Lúc nào đi các cậu cũng cầm nó đi theo. Tôi nghĩ rằng khi bạn giáo dục từ bé nhỏ thì lớn lên các bé sẽ tự nhìn thấy nhựa sử dụng một lần rất độc hại. Tôi nghĩ mình cần phải giáo dục các con ngay từ tấm bé.

Công việc của tôi là làm rất nhiều chương trình truyền hình, khán giả đông đảo. Tôi nghĩ đây là một trong những nơi mà mình có thể truyền tải những thông điệp về môi trường và cũng như giảm rác thải nhựa hiệu quả. Để hiệu quả hơn, tôi thậm chí còn thay đổi thời trang của mình. Tôi nhờ các bạn tôi thiết kế cho những cái áo có thông điệp rõ ràng bằng tiếng Việt, dễ đọc, dễ nhớ, dễ nhìn để cho mọi người hiểu được thông điệp mà tôi muốn mang tới qua những chương trình mà tôi làm. Không ống hút nhựa, không chai nhựa, không túi nhựa, không cốc nhựa.

Tôi nghĩ những giải pháp của tôi giản dị, tất cả các bạn đều có thể làm được. Nhưng, đây là một cuộc chiến rất khó khăn.

Nó không hề dễ dàng gì thậm chí là nếu bạn chủ động để tránh việc, xả rác thải nhựa ra môi trường thì cũng chưa chắc rằng là bạn tránh được nó hoàn toàn. Ví dụ mới tuần trước tôi và vợ đi qua một cửa hàng bán nước ép giải khát, tôi định vào mua. Nhưng tôi chừng lại một chút. Tôi nghĩ rằng chắc chắn lại là một cái cốc nhựa rồi, thế là tôi không mua nữa. Vợ tôi bảo: *Không, ở đấy là cốc giấy anh à, anh cứ vào đi mua đi.* Vậy là tôi mua. Nhưng, nhoáng một cái, cốc giấy đã có một nắp nhựa, một ống hút nhựa rồi lại thêm một quai nhựa để cho cốc giấy đính vào, trông cho có vẻ sành điệu. Thế là tôi mới tỏ thái độ rằng: *Bây giờ bỏ hết tất cả những gì liên quan đến nhựa ra thì tôi sẽ mua cốc nước đấy.* Cuối cùng thì tôi có được một cốc bằng giấy trong đó có nước ép trái cây. Tôi sung sướng uống. Uống xong thì tôi phát hiện là trong cái cốc giấy đó nó vẫn tráng một lớp nhựa ở bên trong. Đấy, kể cả chúng ta chủ động nhưng cũng không thể tránh khỏi việc bị động khi mà sử dụng rác thải nhựa. Nói điêu đấy để thấy rằng là một mình tôi không đủ, một mình các bạn cũng chưa đủ, phải là tất cả mọi người cùng tham gia, cùng có một thái độ với môi trường thì chúng ta mới may có thể thay đổi được thói quen tiêu dùng của mình, thói quen xả rác ra môi trường. Bởi vì tôi có nghe thấy ở đâu đấy họ có viết rằng là nếu mà loài người sử dụng nốt thời gian còn lại của mình ở trên cuộc đời thì cũng không dọn hết đống rác mà chúng ta đã xả ra môi trường.

BÀ NGUYỄN LỆ HẰNG

PHÓ TỔNG GIÁM ĐỐC TẬP ĐOÀN AN PHÁT HOLDINGS

Năm bắt sự hướng ứng mạnh mẽ của phong trào sống xanh, gần đây, các doanh nghiệp, trong đó có An Phát Holdings đã bắt đầu chuyển đổi sản xuất, đưa ra thị trường các sản phẩm thân thiện hơn với môi trường.

“Những chiếc túi thiêng hơn với môi trường, được sản xuất bằng 100% nguyên liệu hữu cơ, chủ yếu là các loại tinh bột như ngô, khoai, săn sẽ thay thế cho 100% túi nilon trong tương lai”

KHÁT VỌNG XANH

Tôi là Nguyễn Lê Hằng, đến từ Tập đoàn An Phát Holdings.

Câu chuyện “Khát vọng xanh” của Tập đoàn chúng tôi bắt đầu năm 2018 khi vấn đề về rác thải nhựa nổi cộm hơn bao giờ hết. Thời điểm đó chúng tôi nhận thấy trách nhiệm lớn lao rằng tại sao chúng ta đã xuất khẩu những sản phẩm thân thiện với môi trường, chúng ta đưa ra những giải pháp thân thiện với môi trường đến các quốc gia khác. Nhưng tại Việt Nam, tại thị trường trên sân nhà chúng ta chưa có được bất cứ một đóng góp nào cả. Lúc đấy áp lực khiến chúng tôi cảm thấy rất nặng nề. Vì thế chúng tôi quyết định sẽ thay đổi. Chúng tôi lựa chọn để trở thành những nhà sản xuất tiên phong những sản phẩm thân thiện với môi trường.

Khi mà chúng tôi quyết định lựa chọn trở thành những nhà sản xuất thân thiện với môi trường tại Việt Nam, cung cấp những sản phẩm thân thiện với môi trường tại Việt Nam, chúng tôi biết rằng mình sẽ phải đối diện với nhiều khó khăn thử thách tại sân nhà.

Khó khăn thứ nhất, những sản phẩm sử dụng một lần tại Việt Nam hiện nay hầu hết là những sản phẩm trôi nổi không rõ nguồn gốc. Đặc biệt là, chất lượng của những sản phẩm đó hầu như không được kiểm chứng. Trên báo chí đã đưa rất nhiều vụ việc những sản phẩm nhựa, thìa dùng một lần được tái chế từ rác thải y tế. Thực sự rất khủng khiếp.

Khó khăn thứ hai chúng tôi phải đối mặt đó là sự nhập nhèm, đánh tráo khái niệm giữa những sản phẩm thân thiện môi trường

mang nhãn mác là tự hủy sinh học. Những sản phẩm PE, PP thông thường, những mạch cacbon là những mạch liên kết rất vững chắc và hầu như không thể phá hủy. Do đó, những sản phẩm nhựa như vậy có thể tồn tại trong môi trường 500 năm hoặc thậm chí lâu hơn nữa. Với những sản phẩm nhựa pha thêm phụ gia thì sau hai năm có thể phân rã nhưng lại thành những mảnh nhựa nhỏ, những vi nhựa hầu như không có khả năng để thu gom lại. Khi đó những vi nhựa đó lắn vào môi trường, lắn vào đất, nước và đi vào chuỗi thức ăn của chúng ta, thậm chí vào cơ thể và gây ra những bệnh ung thư. Còn với những sản phẩm của chúng tôi, cơ chế phân hủy lại hoàn toàn khác. Với những chiếc túi ngô, khi chúng ta chôn xuống dưới đất chỉ trong vòng sáu tháng hoặc một năm thì những vi khuẩn ở trong đất tiết ra những enzym có thể cắt đứt những mạch cacbon đó và phân hủy nhỏ, càng ngày càng nhỏ và cuối cùng tiêu hóa toàn bộ những chiếc túi. Với cơ chế như thế, chúng tôi tự tin rằng với những sản phẩm này có thể là giải pháp để thay thế cho những chiếc túi nilon thông thường.

Tuy nhiên, chúng tôi lại gặp vấn đề thứ ba đó là giá thành của sản phẩm. Với những nguyên liệu nhập hoàn toàn từ nước ngoài, với những công nghệ sản xuất, với những yêu cầu phải bảo quản khắt khe sản phẩm thì giá thành đội lên rất nhiều. Đối với những sản phẩm thông thường giá thành của chúng tôi cao hơn gấp khoảng ba lần. Nếu như bây giờ tôi bán một cốc cà phê với giá 20 nghìn nhưng các quý vị nhận về một chiếc cốc nhựa và sau khi sử dụng xong, các quý vị vứt ra ngoài môi trường. Hoặc tôi bán cho quý vị một cốc cà phê khác đựng trong chiếc cốc phân hủy sinh học hoàn toàn, sau khi sử dụng xong chiếc cốc sẽ phân hủy hoàn toàn thành nước, mùn và CO₂, thân thiện với môi trường với giá 23 nghìn. Vậy thì quý vị sẽ lựa chọn cốc cà phê nào? 20 nghìn hay 23 nghìn? Đây có phải là một

Vì một Việt Nam cất cánh

chi phí lớn mà chúng ta phải cảm thấy băn khoăn khi chúng ta tham gia vào quá trình bảo vệ môi trường không?

Với sự tham gia của đông đảo người tiêu dùng, trong cuộc chiến phòng chống rác thải nhựa này chúng tôi không cô đơn. Chúng ta cùng nhau hành động và chúng ta sẽ chiến thắng trong cuộc chiến rác thải nhựa.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Giữ quê

Báo Nông nghiệp Việt Nam vừa đăng loạt phóng sự “Hai sắc thái của ruộng hoang” miêu tả bức tranh của nhiều làng quê Việt Nam ở thời điểm hiện tại: ruộng đồng bị bỏ hoang, người trẻ bỏ canh tác, bỏ quê, tìm cơ hội nơi thành phố.

Trái với hình ảnh lao động hăng say mỗi vụ chiêm, mùa, có cảm giác như cả cánh đồng bao la ở nhiều nơi giờ là một viện dưỡng lão khổng lồ, chán chường và buông xuôi.

Không ít người đặt câu hỏi, nếu cứ tiếp tục tình trạng như thế này thì điều gì sẽ xảy ra? Liệu các ngôi làng của chúng ta sẽ đến một ngày có nguy cơ bị biến mất như ở Nhật Bản, Hàn Quốc... trước làn sóng di cư và đô thị hóa hay không?

Đã bao giờ bạn tự hỏi “Về quê - mình có dám không? Về rồi, mình có giữ được quê không và quê hương có giữ nổi mình không? Làm thế nào để giữ được quê?

Giữ được quê thì mới có nơi chốn cho những người khác trở về.

CẤTCÀNH

• GIÀNG SEO CHÂU •

Mở lối làm giàu
cho người dân Mản Thẩn

EVENT & MEDIA KEE
THANH KEE

ÔNG GIÀNG SEO CHÂU

BÍ THƯ ĐẢNG ỦY, CHỦ TỊCH UBND XÃ MẢN THẨN, HUYỆN SƠ MA CAI, TỈNH LÀO CAI

Tốt nghiệp trường Đại học Nông nghiệp I Hà Nội (nay là Học viện Nông nghiệp Việt Nam) với tấm bằng loại khá, nhận được lời mời làm tại trường, nhưng chàng trai dân tộc Mông đã từ chối. Cũng trong khoảng thời gian đó, Bộ Nội vụ triển khai dự án “Tuyển chọn 600 trí thức trẻ về tăng cường làm Phó Chủ tịch UBND xã thuộc 63 huyện nghèo”, Giàng Seo Châu hăng hái tham gia và bắt đầu làm Phó Chủ tịch UBND xã Mản Thẩn kể từ 1/6/2012.

QUÊ GIÀU MÔI GIỮ ĐƯỢC NGƯỜI

Quê tôi

Quê hương của tôi ở xã Mản Thẩn, huyện Si Ma Cai, tỉnh Lào Cai. Tôi là Giàng Seo Châu, năm nay 33 tuổi là người dân tộc Mông. Hiện nay tôi đang làm Bí thư Đảng ủy, Chủ tịch UBND xã Mản Thẩn.

Tôi sinh ra trong một gia đình thuần nông. Bố mẹ không biết chữ. Lên 10 tuổi tôi mới được đến trường đi học. Cuối những năm 1990, ở Si Ma Cai tình trạng đói nghèo còn nhiều và cuộc sống rất là vất vả. Sống trong điều kiện gia đình, quê hương khó khăn như vậy tôi luôn luôn nghĩ mình phải làm thế nào để không vất vả như bố mẹ và luôn khát khao để thay đổi cuộc sống, luôn mong muốn làm gì đó để giúp cho người dân ở quê tôi có cuộc sống tốt đẹp hơn.

Bản thân tôi luôn cố gắng học. Tôi học một cách chăm chỉ, tự giác. Ngoài việc học ở trên lớp, tôi tranh thủ học khi đi chăn trâu, khi rảnh rỗi và học vào ban đêm. Lúc đó chưa có điện, tôi học bằng đèn dầu. Có lần do mệt quá ngủ quên, tôi để đèn dầu đổ và cháy cả sách vở. Rất may mắn mẹ tôi đã nhìn thấy. Nếu không thì cả nhà tôi đều bị thiêu rụi. Rồi tôi tốt nghiệp THPT và thi đỗ Đại học. Khi tôi thông báo tin vui này với gia đình, bố tôi bảo rằng: *Tao chỉ thấy người ta thô ngô thô lúa đi chợ để có tiền, chứ không có ai đi học có tiền đâu.*

Bố mẹ muốn tôi ở lại ở quê làm ruộng, làm nương như cha ông. Lúc đó tôi nghĩ nếu bỏ học thì cuộc sống của tôi sẽ vất vả, quê hương tôi vẫn sẽ nghèo. Tôi cố gắng thuyết phục gia đình để

tôi tiếp tục theo đuổi con đường tri thức của mình. Tôi lựa chọn học trường Đại học Nông nghiệp Hà Nội với suy nghĩ sẽ học được nhiều kiến thức về phát triển kinh tế nông nghiệp, sau này giúp ích cho quê hương của mình.

Thời gian đi học Đại học tôi thật sự thấm thía được cái nghèo. Ba đến bốn tháng, bố mẹ mới gửi cho tôi một triệu đồng. Tôi phải đi làm thuê từ việc rửa bát, bốc vác cho tới việc chăm sóc cây xanh ở các vườn để có thêm ít tiền trang trải cuộc sống. Càng nghèo khó, tôi càng nghĩ mình phải trở về làm cho quê mình giàu lên. Khi tốt nghiệp Đại học, tôi cũng có những cơ hội để ở lại thành phố. Nhưng tôi quyết tâm về quê.

Thạc sĩ nông nghiệp làm Phó Chủ tịch UBND xã

Tôi là một trong số ít những cử nhân ở quê và thậm chí là Thạc sĩ đầu tiên ở huyện Si Ma Cai. Năm 2012, khi trở về, công việc của tôi là làm Phó Chủ tịch UBND xã. Ở quê tôi do điều kiện cuộc sống khó khăn, có nhiều người đã di xuất khẩu lao động, đi làm thuê ở những nơi khác... Để giữ được người, tôi nghĩ phải làm cho quê của mình giàu lên. Vì vậy khi về công tác tôi đã tham mưu cho lãnh đạo xã xây dựng kế hoạch để thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới. Việc đầu tiên chúng tôi làm là xây dựng kế hoạch và xin vốn, huy động người dân đóng góp tiền của công sức xây dựng những tuyến đường giao thông.

Mới đâu do chưa biết được hiệu quả của con đường, người dân quê tôi không đồng ý hiến đất. Nhiều lúc chúng tôi đi vận động thì bà con mắng dọa: *Nếu mà cán bộ tiếp tục vặt đường vào nương của tôi, tôi sẵn sàng vác dao ra chém cán bộ.* Những lúc như thế chúng tôi rất nản lòng. Tuy nhiên chúng tôi vẫn cố gắng tiếp tục thực hiện, bàn bạc các biện pháp, tiếp tục hợp thônh, và cuối cùng cũng đã vận động được bà con làm những con đường đầu tiên.

Khi con đường đầu tiên được làm xong thì bà con thấy ngay hiệu quả. Đi lại, buôn bán đều thuận tiện. Người dân ở những thôn khác nhìn thấy thì cũng mong muốn có những con đường như vậy và họ đã sẵn sàng hiến đất để làm đường. Từ năm 2012 cho đến 2015, xã tôi đã làm hơn 30km đường giúp cho các thôn bản đều có đường bê tông và cải thiện được đời sống của người dân.

Quê giàu mới giữ được người

Việc thứ hai tôi làm là vận động bà con sử dụng các giống mới vào sản xuất theo đúng như chuyên môn tôi đã được học ở trường Nông nghiệp. Tuy nhiên để cho bà con học tập và làm theo thì gặp rất nhiều khó khăn. Bà con chưa tin vào cách đổi mới như là: trồng rau trái vụ, trồng cây ăn quả ôn đới hay trồng cây dược liệu như cây tam thất. Vì vậy, chúng tôi đã làm trước để làm tấm gương cho bà con nhân dân. Hai vợ chồng tôi tranh thủ ngoài giờ hành chính làm vườn, trồng cây dược liệu, trồng cây ăn quả. Hiện nay, các vườn tam thất ở xã Mản Thẩn của chúng tôi đã cho thu hoạch hoa. Các hộ dân đều có thu nhập từ cây tam thất. Với cây tam thất thì giá trị kinh tế mang lại cao hơn nhiều lần so với việc trồng ngô, trồng lúa. Chúng tôi mong muốn là sẽ xây dựng cây tam thất thành cây đặc sản của địa phương. Mỗi khi nói đến cây tam thất thì người ta sẽ nhớ đến Si Ma Cai.

Mản Thẩn vẫn là một địa phương nghèo và tôi nghĩ là mình sẽ phải cố gắng nhiều hơn để cho quê hương của mình ngày càng phát triển. Tôi thấy hạnh phúc khi được đóng góp một phần công sức nhỏ bé của mình để giúp cho quê hương, được phục vụ nhân dân, tiếp tục cố gắng để làm sao trở thành người đầy tớ suốt đời trung thành của nhân dân như là lời Bác Hồ đã dạy.

ÔNG NGUYỄN ANH TUẤN

SÁNG LẬP NGÔI NHÀ TRÍ TUỆ VÀ TỦ SÁCH NHÂN ÁI

Nguyễn Anh Tuấn sinh ra và lớn lên tại miền quê nghèo thuộc xã Thanh Tiên, huyện Thanh Chương, Nghệ An. Hành trình khai sáng kiến thức và khát vọng đổi đời đưa chàng trai xứ Nghệ đến thành phố Hồ Chí Minh Khi hai mục tiêu này đã thực hiện được, Tuấn khát khao mang kiến thức đến với vùng quê nghèo. Và ý tưởng “Ngôi nhà trí tuệ” ra đời.

ĐÁNH THỨC “TRI THỨC LÀNG”

Tôi sinh ra ở một miền quê nghèo tại xã Thanh Tiên, huyện Thanh Chương, Nghệ An. Tôi có tuổi thơ ấu rất vất vả; suốt ngày loanh quanh với ruộng đồng, quanh năm đi mót lúa. Sách vở là một chuyện xa xỉ.

Tôi nhớ rất rõ rằng, suốt năm cấp 1, cấp 2 tôi chỉ đọc một quyển sách duy nhất ngoài sách giáo khoa. Đó là quyển sách truyện “Thỏ và Rùa”. Tôi không biết tại sao mà một buổi chiều ông bố tôi, đi đâu đó về đã mua tập sách đó và tặng tôi. Tôi trùm kín chăn để đọc quyển sách đó, không muốn cho người khác biết. Quyển sách duy nhất đó, tôi nhớ mãi. Sau này khi lớn lên đi học đại học, ra trường rồi, có điều kiện hơn về kinh tế, tôi thường mua sách đọc. Tôi rất đam mê đọc sách. Nhưng có một điều tôi rất buồn và bị hãi. Tôi không bao giờ đọc được những quyển sách Thiếu nhi, những tác phẩm cực kì nổi tiếng, những tác phẩm kinh điển khi tôi còn ấu thơ. Tôi nghĩ, không phải riêng chuyện đọc sách mà rất nhiều chuyện giáo dục khác, nếu ở tuổi nào đó của con người mà chúng ta không được học, không được trải nghiệm, không được làm thì lớn lên chúng ta sẽ mất cơ hội.

Tôi sống ở quê mười mấy năm, đi học đại học, rồi ở lại thành phố làm việc nhưng mà tôi vẫn đau đớn về quê. Tôi luôn về quê, mỗi dịp Tết, thăm gia đình, họ hàng. Tôi thấy một điều rằng, càng ngày kinh tế ngày càng phát triển, bớt nghèo đi bớt đói đi nhưng có ba câu chuyện như sau:

Thứ nhất là sách rất thiếu, trong gia đình không có sách, trong các trường học thì chỉ có một vài tuyển tập sách dây cột màu đỏ đỏ,

xanh xanh rồi báo địa phương. Trong thư viện hầu như không có sách, nhiều lớp học có tủ sách nhưng không có sách hoặc rất ít sách.

Thứ hai: Trong mắt tôi, ở quê rất buồn. Ngày Tết không biết đi chơi đâu cả. Đêm giao thừa cũng rất là buồn, không có không gian chơi chung để trao đổi, học cùng với nhau. Độ tương tác với thôn quê ngày càng giãn ra.

Thứ ba: Thiệt thòi về học ngoại ngữ. Khi lớn lên đi học tôi biết, hóa ra học thành phố có nhiều lợi thế để học ngoại ngữ hơn nông thôn rất nhiều.

Những chuyện thấy ngay trước mắt khiến tôi luôn luôn đau đớn, muốn làm một cái gì đó cho quê mình và những vùng quê nghèo khác. Tôi muốn gieo những hạt giống đầu tiên để sau này hình thành lên “Tủ sách nhân ái” và đặc biệt là “Ngôi nhà trí tuệ”. “Tủ sách nhân ái” và “Ngôi nhà trí tuệ”, hai dự án hoạt động độc lập nhau, có hỗ trợ lẫn nhau, ban điều hành khác nhau nhưng đều là những dự án hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, hoạt động nhân ái. “Tủ sách nhân ái” làm rộng hơn, “Ngôi nhà trí tuệ” làm sâu hơn. Trong mỗi “Ngôi nhà trí tuệ” thì có “Tủ sách nhân ái”. Trong những “Tủ sách nhân ái” có cả những kho tàng trí tuệ.

“Tủ sách nhân ái” với phương châm là “*Trao cho trẻ một cuốn sách là bạn đã thay đổi cả thế giới, thậm chí đã thay đổi cả vũ trụ*”. (Như cách nói của nhà thiên văn học người Mỹ ông Neil de Grasse Tyson). Với phương châm hoạt động như vậy thì sau gần ba năm, chúng tôi đã huy động và trao tặng được hơn 40 bộ sách tức là 400 cuốn sách tới 53 tỉnh thành, 111 huyện thị trong cả nước gần 7000 tủ sách. Đặc biệt ưu tiên cho các vùng núi, vùng sâu vùng xa hẻo lánh. Không chỉ tới nhà trường mà còn rất nhiều nhà khác như là nhà thờ, nhà chùa, nhà thương, nhà văn hóa thôn xóm, bản làng, nhà tù... Mỗi lần khi đi tặng sách, tôi thấy hình ảnh hàng trăm em

bé ùa lại mở những tủ sách mới tinh ra, các em nhặt sách lên xuýt xoa, các em vuốt ve cuốn sách, ôm vào mặt mình giống như là vật gì quý giá lắm thì anh em chúng tôi đều rất cảm động. Và những kí ức về tuổi thơ, những lúc trùm chăn lên để đọc sách, giấu không muốn cho người khác đọc lại đổ vỡ trong tôi. Và chúng tôi lại nỗ lực đi thêm những miền quê khác.

Với tốc độ này thì trong tương lai chúng tôi sẽ có tủ sách ở 63 tỉnh thành của cả nước với nhiều miền quê. Văn đế sách như vậy tạm ổn. Nhưng sân chơi thì sao? Ngày Tết các em chỉ lo học thôi. Ngoài học bây giờ các em cũng không phải làm việc đồng áng nhiều như chúng tôi ngày xưa nữa. Học xong thì chơi, iphone, ipad... Và đó là lý do hình thành nên “Ngôi nhà trí tuệ”.

“Ngôi nhà trí tuệ” là những không gian để mọi người có thể đến đó để chia sẻ kiến thức, chia sẻ kinh nghiệm, chia sẻ sự hiểu biết với nhau một cách trực tiếp. Tại đó mọi người học không phải vì lấy bằng cấp, không phải vì điểm số, không có thưởng, không có phạt, mà học vì tình yêu trí thức, vì lòng đam mê hiểu biết, vì tình yêu vẻ đẹp của trí tuệ. “Ngôi nhà trí tuệ” đầu tiên được hình thành trên ngôi nhà của bố mẹ tôi. Một ngôi nhà khá đẹp, hàng trăm năm tuổi, có một khu vườn rộng gần hai sào, chúng tôi đã bỏ hoang sau khi mẹ tôi mất. Nhà tôi đi vào Thành phố Hồ Chí Minh sinh sống. Mẹ tôi là một giáo viên. Chúng tôi đã xây một ngôi nhà thành thư viện rất đẹp, có hàng ngàn cuốn sách cho tất cả mọi lứa tuổi: Sách nông nghiệp hữu cơ, làm sao nuôi gà, làm sao nuôi thỏ, làm sao nuôi heo cho hiệu quả, làm sao trồng trọt, làm sao để trừ sâu, làm sao làm ra thực phẩm sạch... Tất cả mọi người ai có bất cứ thắc mắc, muốn hiểu thì có thể đến đó để mượn sách, hoàn toàn miễn phí quanh năm suốt tháng.

“Ngôi nhà trí tuệ” là những lớp học hoàn toàn miễn phí, là những câu lạc bộ, các em có thể đến học với các thầy cô. Tất cả

những gì các em thắc mắc ở trường không dám hỏi thầy cô hoặc không dám hỏi bố mẹ thì các em có thể đến “Ngôi nhà trí tuệ” để hỏi những thầy cô ở đây. Thời gian còn lại rảnh thì thầy cô sẽ tiếp tục dạy cho các em những thứ mà thầy cô nghĩ rằng phù hợp chỉ để các em hiểu biết thôi chứ không phải là vì điểm số. Chúng tôi tập trung nhiều nhất cho môn tiếng Anh. Chúng tôi có mời rất nhiều thầy cô nước ngoài về dạy cho các em để các em có được khái niệm đầu tiên về việc nghe giọng bản ngữ thế nào. Chứ không phải học tiếng Anh như 20 năm qua mình đã học, không nói được, không nghe được.

Thứ tư, chúng tôi có các lớp về kỹ năng sống. Ví dụ như: Làm sao để quản lý tiền bạc, làm sao để biết được mình có năng lực gì. Mình giỏi toán thì mình phải học toán, mình giỏi văn thì sao phải học vẽ. Mình học gì thì mình tập trung vào việc mình giỏi nhất để mình học. Rồi làm sao để thể hiện lòng biết ơn tới bố mẹ, tới thầy cô.

Thứ năm, Ngôi nhà đúng nghĩa là một ngôi nhà. Rất nhiều những con người tại quê hương đã ra đi, họ thành công ở thành phố trở thành doanh nhân, trí thức, học giả, nhà báo... Họ trở lại quê vào ngày Tết, vào ngày hè thì chúng tôi sẽ có một lượng diễn giả hàng trăm người để chia sẻ những trải nghiệm sống, những thành công thất bại bao nhiêu năm qua ở thành phố, làm sao mình tránh những vấp ngã.

Thứ sáu, “Ngôi nhà trí tuệ” nó là một khách sạn sinh thái mini, trang bị tất cả mọi thứ, chén đũa bát, sắn sàng tiếp đón bất cứ một vị khách nào, bất cứ quốc gia nào tới. Rất nhiều diễn giả, những kỵ lục gia thế giới đã về ngôi nhà đấy để giảng cho em nhiều câu chuyện. Họ ở đó tự nấu ăn, sáng đi chợ Giăng, đi tắm sông, leo núi. Chiều sẽ dạy các em tiếng Anh, thiên văn học... những thứ là sở trường của họ. Buổi tối bên ấm nước chè xanh nói chuyện cùng với dân làng. Và chính người dân lại chia sẻ câu chuyện ở quê mình

cho họ, trao đổi cách dạy con ở mỗi quốc gia khác nhau thế nào. Người dịch chính là các em học sinh, và những thầy cô, những tinh nguyễn viên ở ngay tại xã đó.

Sau hơn một năm hoạt động, chúng tôi đã xây dựng được 7 “Ngôi nhà trí tuệ”. Một là tại Thanh Chương ở nhà tôi, 5 “Ngôi nhà trí tuệ” ở Yên Thành, 1 “Ngôi nhà trí tuệ” ở Đức Thọ. Bảy ngôi nhà và có hàng chục ngôi nhà khác chúng tôi đang chuẩn bị cho ra đời trong năm nay hoặc năm sau. Rất nhiều “Ngôi nhà trí tuệ” được địa phương đón nhận, đặc biệt là huyện Yên Thành. Địa phương đã mời hội khuyến học vận hành thêm nhiều “Ngôi nhà trí tuệ” ở ngay tại các nhà văn hóa xóm làng.

Tôi luôn luôn nghĩ rằng đó là một cuộc đua, một cuộc chạy tiếp sức mặc dù mỗi anh em chúng tôi trong chương trình đều có doanh nghiệp riêng hoặc đi làm công việc riêng, “Ngôi nhà trí tuệ”, “Tủ sách nhân ái” chỉ là cuộc chơi. Nhưng chúng tôi luôn luôn động viên nhau rằng đây là một cuộc chơi, khi nào mệt sẽ nghỉ thì sẽ có những người khác tiếp sức để chạy tới đích. Cứ người này mệt lại có người khác tiếp tục ngay. Tôi có những người bạn đồng hành từ rất lâu như anh Phan Đăng Chương, là giám đốc điều hành của “Tủ sách nhân ái” và “Ngôi nhà trí tuệ” Yên Thành, anh Đoàn Tử Hoan là người chủ trì toàn bộ hoạt động của “Ngôi nhà trí tuệ” Đức Thọ, cô Ngô Diệu Thúy vừa là giảng viên về kỹ năng sống vừa là người phụ trách việc điều phối chung...

Tôi nhận được hàng trăm bức thư từ các em học sinh, các thầy cô giáo. Nhiều cô giáo tâm sự rằng: *Thầy sách của anh tôi muốn ôm về hết. Từ thuở cha sinh mẹ đẻ đến giờ, tôi chưa bao giờ tôi thấy nhiều sách như vậy cả.* Một em học sinh ở Hương Khê, Hà Tĩnh viết một bức thư đại ý rằng: *Sau khi nhận đọc rất nhiều sách của chương trình em mới biết rằng: Hóa ra nếu mình học cho bản thân mình, không phải học vì thầy cô, không phải học vì ông bà, không phải*

học vì cha mẹ không phải học vì những người khác, không phải học để lấy bằng cấp mà học vì bản thân mình, vì sự hiểu biết của mình thì lớn lên chúng ta có thể làm chủ được cuộc sống của mình một cách đàng hoàng, không để bố mẹ phải lo, không để thầy cô phải lo, chúng ta có thể lo lắng cuộc đời mình một cách rất là thoải mái. Và như vậy không ai có thể ăn hiếp được em cả. Câu nói rất ngây thơ của đứa trẻ “không ai ăn hiếp được em cả”. Và nếu tất cả các em khác, học sinh khác trên toàn cõi Việt Nam này cũng học với tâm thế như vậy thì chắc chắn rằng không có một quốc gia nào, không một dân tộc nào có thể ăn hiếp được dân tộc Việt Nam.

KIẾN TRÚC SƯ BÙI KIẾN QUỐC

Ông là một Việt kiều - Viện sĩ Viện Hàn lâm Khoa học Cộng hòa Pháp, nhưng lúc nào ông cũng thích giới thiệu mình là một “anh nhà quê Quảng Nam”. Sinh năm 1944, rời Việt Nam từ năm 7 tuổi, sau 40 năm học tập và làm việc tại Pháp, năm 1996, kiến trúc sư Bùi Kiến Quốc trở về Việt Nam gắn bó với làng quê Việt. Chứng kiến Làng Triêm Tây, Quảng Nam hàng năm bị xói mòn đi hàng chục mét đất, ông đã đề xuất với chính quyền cải tạo làng Triêm Tây thành khu du lịch sinh thái. Giờ đây, Làng Triêm Tây đã trở thành một dạng thức điển hình của kiến trúc bền vững - tôn trọng thiên nhiên, tôn trọng cộng đồng, nâng niu văn hóa bản địa và đặc biệt là huy động được sức mạnh của cộng đồng.

NGƯỜI “GIỮ LÀNG”

Tôi tên là Bùi Kiến Quốc, sinh ra ở Quảng Nam và tôi có một hộ chiếu Pháp. Tôi rời Việt Nam khi còn rất nhỏ 6 tuổi và trở lại mấy chục năm sau. Tôi tốt nghiệp trường Đại học Mỹ thuật Quốc gia Pháp ở Paris năm 1967 hồi đó còn khá trẻ (22 tuổi) rồi bắt đầu hành nghề và gặp được một chút thành công. Năm 1991 tôi được bầu và mời vào Viện Kiến trúc Quốc gia Pháp. Vào năm 1996, đại sứ Việt Nam ở Paris có đề nghị tôi về Việt Nam để góp sức giúp tổ chức Hội nghị Quốc tế Francophonie, tức Hội nghị những quốc gia Pháp ngữ bao gồm hơn 50 quốc gia (Pháp, Thụy Sĩ, Bỉ, Canada, Việt Nam...). Với lời mời đó tôi quay trở lại Việt Nam sau hơn 30 năm xa cách. Được về nhà như vậy với tôi là một sự may mắn, một cơ hội góp phần giúp đỡ quê hương, nhưng tôi còn may mắn hơn nữa khi được gặp ba nhân vật rất đẹp, đẹp tuyệt vời.

Đầu tiên là Hà Nội.

Tôi nghĩ rằng lúc đó Hà Nội là thành phố với kiến trúc Pháp đẹp nhất thế giới, những con phố cổ, hàng cây, biệt thự và hồ nước, tất cả đều được gìn giữ nguyên vẹn. Hà Nội lúc đó có nhiều cây xanh, rất ít ô tô, người dân hầu như chỉ di chuyển bằng xe đạp. Những cô gái áo trắng, tóc đen dài, đi xe đạp, nhẹ nhàng và êm đềm là một hình ảnh Việt Nam đẹp như trong mơ.

Sau đó, sau khi làm xong một số công việc với Văn phòng Chính phủ thì tôi về quê hương Quảng Nam, đi cúng ông bà, cha mẹ tôi, về chào hỏi gia đình còn lại. Tại nơi đây tôi mới gặp được người đẹp thứ hai của mình, đó là Hội An. Nhưng cái đẹp nhất ở Hội An, theo tôi, hồi đó là văn hóa sinh sống của người dân. Sự hiền lành và thân thiện của người dân mang lại một không khí cực kì ấm cúng, văn minh và lịch sự. Đó là một yếu tố mà trong xã hội

thương mại, cạnh tranh, thi đua, tiền bạc bên Châu Âu không còn nữa. Và tôi nhận ra rằng tất cả những gì mình tìm kiếm và cố gắng xây dựng bấy lâu nay ở Pháp đều đã có sẵn ở Hội An. Lúc đó tôi biết rằng tôi sẽ quay trở lại Hội An để xây dựng một mái nhà cho gia đình, cho những anh em trên khắp toàn cầu có một chỗ đi về để gặp nhau.

Tuy nhiên từ năm 1999 khi UNESCO công nhận Hội An là một Di sản Văn hóa Thế giới thì thành phố này thay đổi rất nhiều và rất nhanh. Hội An đã trở thành một trung tâm du lịch nổi tiếng và có rất nhiều khách đến thăm quan. Nếu như năm 1999 ở đây chỉ có ba khách sạn nhỏ thì giờ đây có hàng chục khách sạn, hàng ngàn phòng, hàng triệu khách du lịch. Sự phát triển đó lúc đầu mang lại nhiều lợi ích cho người dân. Nhưng đến năm 2009 bản thân tôi thấy không thoải mái nữa và muốn tìm lối ra khỏi sự sôi động, đong đúc đó.

Tôi tìm thấy Triêm Tây một cách hoàn toàn tình cờ. Một ngày năm 2009, để rời Hội An đi tìm một nơi yên lặng tôi đi xe đạp, lèn đò và qua bờ bên kia sông. Bến đò đó gọi là đò Cẩm Kim và đó là phương tiện duy nhất để qua sông vì chưa có cầu nghĩa là phía bờ bên kia không có khách du lịch, không có quán cà phê hay bar, không có karaoke, là một nơi rất yên bình.

Qua sông tôi tiếp tục đi trên những con đường mòn qua những ruộng đồng và làng xóm. Và tôi lạc mất, không biết mình đang ở đâu, thì tôi gặp người đẹp thứ ba của mình.

Tôi tìm thấy một ngôi làng ẩn mình trong những bụi tre, có đường mòn, có vườn bắp, vườn rau, rơm rạ, nhà lá, cây cau. Đến khi không còn đường nữa thì tôi đến một bờ sông, không có cầu mà cũng chẳng có bến. Lúc đó đúng 5 giờ chiều, mặt trời đang lặn. Tôi chỉ nói với bản thân “Trời ơi”. Khung cảnh đó đẹp kinh khủng, mặt trời lặn trên mặt sông, sau là đồng, sau nữa là núi, có chim trồi, có đám mây chuyển mình sang màu đỏ. Tôi ngồi xuống để xem mặt trời lặn, cho đến khi nó chìm hẳn sau cánh đồng.

Có một người trong làng đến thì tôi nói với anh này : *Các anh thật quá may mắn khi có thể ở một chỗ đẹp tuyệt vời như vậy.* Nhưng anh ấy nói lại: *Không may mắn đâu, hai phần ba làng đã rời xuống sông rồi.* Chúng tôi phải bỏ nhà để di dời đi chỗ khác. Rồi anh hỏi tiếp: *Có phải anh đang tìm mua đất không?* Tôi nói: *Không, chỉ tình cờ tìm đến đây vì thấy cảnh quan quá đẹp.* Ông hỏi lại: *Nếu anh muốn mua đất hoặc đầu tư thì tôi có thể giúp anh, nhưng đây là đất lở, tôi sẽ chỉ anh chỗ khác.*

- *Không, tôi rất thích bờ sông này, tôi là kiến trúc sư và có thể tìm cách giải quyết vấn đề sạt lở này, tôi có thể tìm được cách.*

- *Tùy anh, nếu vậy thì tôi sẽ giúp anh, và rất vui vì có một nhà đầu tư mạo hiểm như thế.*

- *Vậy thì anh giúp tôi cách nào, mình phải làm gì?*

- *Để tôi lo, tôi là phó chủ tịch xã.*

Dự án chống sạt lở ở Triêm Tây đã bắt đầu từ ngày đó.

Trong câu chuyện này thì ngay từ đầu tôi không hề có ý định đầu tư, có tinh thần tình nguyện hay kế hoạch giải quyết một vấn đề sạt lở. Vào ngày đó, tôi chỉ muốn rời khỏi Hội An, để tìm được một nơi bình yên khác, mà tôi có thể ngồi xuống để ngắm một cảnh đẹp buổi chiều mà thôi.

Khi Ủy ban làm thủ tục cấp giấy phép, và hỏi về phương án kỹ thuật tôi trình bày rằng tôi không có ý làm tường mà sẽ trồng cỏ, không làm kè bằng bê tông cứng. Nghe vậy ai cũng tỏ ra nghi ngờ về tính khả thi của dự án này. Nhưng rồi họ vẫn chấp nhận giúp đỡ vì tôi là Viện sĩ Viện Hàn lâm Pháp, và vì tôi đã đạt được một vài thành tích đáng kể.

Thời gian đầu của dự án thật sự là một cuộc đấu tranh, vì tôi vẫn chưa tìm ra phương pháp cụ thể, và do dự án bắt đầu gần mùa nước lũ, những lớp kè đầu tiên đều bị nước lũ đánh trôi mất.

Năm 2009 đó lũ cuốn phá gần như tất cả, gọi là Đại Hồng Thuỷ, lũ kỷ lục từ xưa đến nay. Lũ qua đi tôi làm lại, và mất hết tất cả một lần nữa.

Hồi đó tôi rất băn khoăn, không phải mất tinh thần mà không biết phải làm sao, mình sai lầm chỗ nào và có phương án nào khác không.

Tôi trở lại ngôi bờ sông xem mặt trời lặn để làm êm đầu lại... Gần như có ý nói chuyện với sông, trình bày mục đích của mình, yêu cầu được thông cảm. Hy vọng được chia sẻ, được nói về sự âu lo của dân làng.

Tất nhiên sông không nói gì với tôi cả, nhưng khi nhìn một cái lá đang trôi, cách mà dòng nước trôi qua, tôi chợt nhận ra vấn đề không phải phía trên mà là ở dưới mặt nước. Không phải là cái mình thấy mà là cái mình không thấy, những bờ bị lở bởi vì bị tuột chân, vì chân ta luy bị xói lở, vấn đề là phải ổn định lại những chân bờ chứ không phải chỉ là cản dòng sông trên mặt nước.

Hồi đó, một cô gái làng thấy tôi thì đến hỏi thăm, tôi chia sẻ với cô ấy suy nghĩ của tôi về vấn đề chân kè thì cô nói: *Anh Quốc để em làm cho*. Cô này tên là Mạnh. Cô đổ cát trong một số bao xi măng rồi sắp xếp những bao này dưới đáy sông khi nước cạn. Vậy dòng nước không làm xói chân ta luy nữa. Cô ấy nói là dân ở đây họ làm như vậy. Tôi thấy rất khả thi.

Điều làm tôi ngạc nhiên không phải là lối làm truyền thống đó, mà là một phụ nữ nhỏ bé, cao 1m50, không đến 40kg có thể thực hiện một việc nặng nề như vậy, có thể sắp đặt gần 200 bao xi măng trong một ngày.

Nếu một cô Mạnh có thể làm chừng đó việc thì cả làng có thể ổn định cả đáy sông. Và dân làng đã tham gia nhiệt tình vì họ cũng hiểu nếu làm được thì họ sẽ bảo vệ luôn làng và nhà của mình.

Hàng trăm ngàn bao cát đã được đắp xuống dưới đáy sông để tạo nên một lớp nền bền vững. Khi đã thành công việc ổn định chân kè thì tôi tiếp tục giai đoạn trồng cỏ, trồng rùi, cỏ voi và cỏ vetiver.

Sau một, hai năm thực hiện, các loại cỏ có đủ thời gian để phát triển, sinh trưởng và mạnh lên, thuận theo thiên nhiên khi nước dâng lên. Đây là cách đối phó với dòng nước rất phù hợp, bởi xây kè bê tông, tường lên dọc bờ nước để cản nước là sai lầm, không có gì phá mạnh bằng nước. Nước chảy đá mòn. Cách thiết kế các lớp cỏ theo hình bậc thang này, sau ba năm phát triển, đã giúp cho vùng đất Triêm Tây tồn tại.

Khi thành công về việc ổn định sạt lở và sau mấy cơn bão lụt, những công trình vẫn còn nguyên, lúc đó dân làng mới tin về độ khả thi của dự án. Dân trở về làng năm 2013, năm đó có lũ, đồng thời có cơn bão Nari đổ bộ vào Quảng Nam, là cơn bão lớn nhất từ xưa đến giờ, cường độ mạnh hơn 200km/h, và tàn phá cả vùng, mọi người rất ngạc nhiên khi dự án nhà vườn Triêm Tây không bị thiệt hại bao nhiêu. Dân không chỉ trở về mà còn xây dựng nhà mới nữa và làng Triêm Tây trở thành một công trình nổi tiếng vì là một làng hồi sinh sau khi gần như biến mất vì sạt lở.

Về vấn đề cộng đồng.

Điều mà tôi muốn nhắm đến đó là Triêm Tây là một sự thành công của cộng đồng và chứng minh cái gì mình cũng có thể làm được với tinh thần đoàn kết. Mình có thể sống cùng với lũ lụt, mình có thể ngăn chặn sạt lở, mình có thể phát triển mà vẫn giữ lại những cái vốn có, những nếp sống và văn hóa riêng của mình, những sắc đẹp đời sống nông thôn gần gũi với thiên nhiên, nhiệt tình và tử tế.

Đời sống nông thôn đó cũng là một di sản văn hóa không thua gì phố cổ Hội An hay Mỹ Sơn. Tôi tin rằng khách du lịch muốn tìm đến những chỗ như vậy hơn là một di sản bảo tàng. Tôi chắc rằng khách du lịch đến với Việt Nam không phải chỉ đến khách sạn năm sao, để ngắm cáp treo, đến khu vui chơi hay biêu diễn sân khấu,

họ đến Việt Nam để ngắm nhìn vẻ đẹp làng quê, ruộng lúa, và làm bạn với dân mình. Vì ở nước họ bây giờ không còn lối sống đó nữa.

Tôi hy vọng rằng Triêm Tây có thể trở thành một hình mẫu cho những làng quê và những địa điểm du lịch văn hóa khác, và nếu được thì công việc chúng tôi mới có ý nghĩa.

Tôi không phải là người cất cánh, tôi đã bay lên rồi và đi rất cao, đi rất xa và rất lâu. Tôi là người bay về. Khi trở về, tôi không về thành phố thủ đô, tôi về quê, theo tôi đó là điều hiển nhiên, không ai đi về khu công nghiệp hoặc siêu thị cả. Khi tôi về thì tôi về nhà.

Có nhiều người đề nghị tôi trở về Hà Nội mở văn phòng, nhiều việc, nhiều hợp đồng và nhiều tiền. Họ không hiểu. Tôi không về để làm ăn. Tôi về để giúp những gì tôi có thể giúp được, góp một phần năng lực và một chút hiểu biết. Theo tôi, có hai lối để giúp nước nhà, một là góc nhìn hai là kinh nghiệm. Góc nhìn là khẳng định những giá trị đặc biệt của Việt Nam, mà có thể tự mình không nhìn thấy hoặc không để ý. Còn kinh nghiệm là tránh những sai lầm mà những quốc gia đi trước mình đã vấp phải trên con đường hiện đại hóa, công nghiệp hóa, đô thị hóa, thương mại hóa.

Tôi đã đi rất nhiều nơi, đến rất nhiều thành phố đẹp và nổi tiếng. Và tôi khẳng định rằng không có nơi nào đẹp hơn Việt Nam, không có chỗ nào sinh sống tốt hơn Việt Nam. Việt Nam là một đất nước nông thôn, tôi là một viện sĩ kiến trúc sư ở Paris, ông nội tôi là một người làm ruộng ở Trung Phước. Trước hết tôi là một người nhà quê Quảng Nam. Và tôi rất tự hào về điều này.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Ai cũng muốn được về nhà!

Năm 2018, với chủ đề “Chúng ta đang đi như thế nào?”

Cắt cảnh đưa ra những con số: Mỗi ngày, ở đất nước chúng ta, hơn 20 người đi ra đường không trở về nhà do tai nạn giao thông. Sau một năm nhìn lại, những con số vẫn tàn nhẫn như thế, vẫn có những người ra khỏi nhà và không trở về, vẫn có những đứa trẻ mất cha mẹ, những người mẹ mất con do tai nạn giao thông.

Nhưng không có lựa chọn nào khác, chúng ta không thể ngừng ra đường. “Ai cũng muốn được về nhà” - Một mong muốn giản đơn nhưng không ai dám chắc. Điều đó thể hiện một sự bất lực của chúng ta khi ra đường, sự bất lực xuất phát từ hiện trạng giao thông.

Qua những số liệu, những phân tích, chúng ta có thể thấy nhiều vấn đề liên quan đến giao thông (có thể nghiêm trọng hơn): áp lực giao thông, ùn tắc, tai nạn... Nhưng, lại thấy những điểm sáng trong cách ứng xử của con người trên đường. Và việc chúng ta đối xử với nhau, đối xử với chính mình như thế nào trên đường quyết định phần lớn xem liệu chúng ta có trở về nhà hay không.

**AI CŨNG MUỐN
ĐƯỢC VỀ NHÀ**

BÁC SĨ BÙI THANH PHÚC

KHOA PHẪU THUẬT CẤP CỨU TIÊU HÓA,
BỆNH VIỆN HỮU NGHỊ VIỆT ĐỨC, HÀ NỘI

Từ một sinh viên ngành y đến một bác sĩ thực tập rồi hiện tại quản lý cả một tua trực cấp cứu ở bệnh viện tuyến cuối của cả nước, bác sĩ Bùi Thanh Phúc đã trực tiếp chứng kiến, cảm nhận những nỗi đau gây ra bởi tai nạn giao thông.

Và bệnh nhân, người nhà bệnh nhân hay bắt cứ ai trong chúng ta hiểu được bác sĩ cấp cứu, họ ước điều gì?

ĐIỀU ƯỚC CỦA BÁC SĨ

Những ca trực đầu tiên

Tôi còn nhớ như in đó là một ngày hè nóng nực, tôi được bác sĩ cột 1 giao nhiệm vụ tiếp đón và sơ cứu các bệnh nhân ở khu tiếp đón. Cả ngày tôi tất bật với việc cấp cứu bệnh nhân, đưa ra các chỉ định, băng bó và khâu các vết thương. Mệt mỏi nhưng rất vui vì thấy mình có ích, giúp được nhiều người, đồng thời được nâng cao tay nghề. Bệnh nhân ra vào liên tục, tôi làm việc 12 tiếng không nghỉ. 8h mới ăn tối. Lúc này bệnh nhân vẫn hơn. Tôi ngồi tại phòng cấp cứu nghỉ lại những ca bệnh nặng trong ngày, nghĩ về cách xử trí và chẩn đoán. Khoảng 9h tối tiếng còi xe cứu thương vang lên từ phía cổng bệnh viện, tôi đi ra phòng khám sẵn sàng cho ca cấp cứu. Một cháu bé 8 tuổi vào viện đã hôn mê, chảy máu tai và mũi, khuôn mặt sưng nề, chân biến dạng, bụng chướng. Không có thời gian hỏi hoàn cảnh hay gia đình, chúng tôi vội đưa ngay cháu bé vào phòng hồi sức, đặt ống nội khí quản, bóp bóng, đặt đường truyền, truyền máu, cố định lại chân gãy. Việc cấp cứu diễn ra hết sức khẩn trương. Cả ekip từ bác sĩ mổ, bác sĩ hồi sức, điều dưỡng, mỗi người một nhiệm vụ, ai cũng hết sức làm phần việc của mình.

Sau khoảng 10 phút cấp cứu, tim ngừng đập, cháu bé bắt đầu được ép tim ngoài lồng ngực. 10 phút tim đập lại, bắt đầu có hy vọng, cháu bé được đưa thẳng vào nhà mổ để phẫu thuật. Tua trực đã kích hoạt hệ thống báo động đỏ, bé được chuyển lên bàn mổ, các phẫu thuật viên và ekip mổ đã rửa tay sẵn sàng cho phẫu thuật, ngừng tim lần hai, lại ép tim, tôi đã rửa tay thay áo mổ để sẵn sàng

vào phụ mổ cho trưởng tua, lại chuyển sang ép tim, căng thẳng cả nhà mổ. Mọi người đều đợi cho tim đập lại để rạch da. Ép tim năm phút, sức điện, không có dấu hiệu hồi phục, tiếp tục ép tim rồi lại sức điện thêm hai lần nữa, không có dấu hiệu gì hết. 30 phút cấp cứu không có kết quả, bác sĩ cột 1 quyết định dừng cấp cứu. Đây là bệnh nhân nhi đầu tiên của tôi. Tôi muốn cấp cứu thêm và ép tim thêm nhưng với những kiến thức lý thuyết trong trường, tôi biết không có hiệu quả gì nữa. Tôi ngồi bệt xuống sàn nhà trong phòng mổ, phần vì mệt mỏi cả ngày, phần vì thất vọng bản thân không thể cứu được cháu bé, phần vì không muốn ra gặp gia đình cháu bé. Theo thông lệ, bác sĩ phải theo ca bệnh từ lúc khám đến lúc bệnh nhân ra viện. Trong trường hợp này là bệnh nhân tử vong. Cuối cùng tôi tập tành theo bác sĩ cột 1 đi gặp gia đình, đứng bên cạnh bác sĩ trưởng tua nghe bác sĩ giải thích, mẹ cháu bé khóc cạn nước mắt. Lúc này tôi mới biết hai bố con đi ăn giỗ về bị tai nạn do đi xe máy va chạm với nhóm thanh niên đua xe. Bố đã tử vong tại bệnh viện tỉnh, con gái được chuyển lên bệnh viện Việt Đức. Nhìn vào đôi mắt của bà mẹ tôi cảm thấy cả bầu trời sụp đổ, một cảm giác nghẹn đắng, bất lực. Tai nạn giao thông đó đã cướp đi không chỉ hai tính mạng mà còn phá tan tương lai của cả một gia đình. Giá mà không có đua xe, tôi ước vây sau đêm trực đầu tiên.

Cô gái piano

Thời gian cứ trôi đi, tôi quen dần với các đêm trực và các ca cấp cứu bệnh nặng vì ở bệnh viện Việt Đức ngày nào cũng có các ca tử vong hoặc ca nặng không thể điều trị được tiếp. Chẳng mấy chốc tôi đã là bác sĩ nội trú năm cuối cùng. Trong ca trực, tôi ở phía trong khu vực hồi sức bệnh nhân nặng và xử trí các bệnh nhân sau sơ cứu. Sáng hôm đó, tôi đi buồng cùng tất cả các bác sĩ trong tua trực.

Ở góc phòng, tôi thấy một bệnh nhân nữ khoảng hơn 20 tuổi băng bó và nẹp bất động tay. Tôi xem hồ sơ và thấy bệnh nhân được chẩn đoán dập nát tay phải do tai nạn xe máy, đã được chỉ định mổ, nhưng tua trực trước chưa giải thích cho người nhà và bệnh nhân. Tôi thường có thói quen đọc bệnh án và hỏi thăm nghề nghiệp bệnh nhân trước khi giải thích cho bệnh nhân. Trong bệnh án ghi cô gái là sinh viên Nhạc viện. Hôm đó, sinh nhật bạn, sau bữa liên hoan tối, một người bạn đèo cô về nhà thì bị tai nạn. Cậu này cũng đang nằm phòng hồi sức vì bị chấn thương sọ não. Tôi xem bệnh án thấy chấn thương sọ não nặng, đến mục xét nghiệm nồng độ cồn thì thấy vượt ngưỡng cho phép 10 lần. Lại một tai nạn liên quan đến rượu bia.

Vết thương của cô gái thấm máu, tôi thay băng. Vết thương rộng và nhiễm trùng nặng. Tôi linh cảm, không biết cái tay này có giữ được không? Được thay băng và cố định lại cô gái đỡ đau hỏi tôi: *Bao giờ em được mổ?* *Vết thương sau bao lâu thì lành?* Chỉ còn một tháng nữa là đến kì thi, rồi cô còn đi dạy thêm piano cho các bé cấp một, học sinh của cô phải nghỉ học lâu không? Tôi động viên cô và nói mổ luôn bây giờ, vết thương chắc cũng không đáng ngại, tùy thuộc trong lúc mổ mới đánh giá được tiến triển.

Tôi mong mình linh cảm sai, hy vọng thương tổn đánh giá trong mổ sẽ nhẹ hơn. Cô gái được đưa vào phòng mổ, tôi tiếp tục công việc bác sĩ ở phòng hồi sức với những ca bệnh nặng khác. Những ca mổ cuốn tôi đi. Băng đi một tuần, khi đi hội chẩn trên phòng hậu phẫu, tôi gặp lại cô gái đánh đàn piano. Cô đã mổ thêm lần nữa để cắt lọc vết thương ở tay. Cô nhận ra tôi ngay và nói giọng buồn buồn:

- Sáng nay bác sĩ trưởng khoa bảo nếu vài hôm nữa vết thương không đỡ vẫn nhiễm trùng sẽ phải cắt tay nếu không thì nguy hiểm tính mạng. Không có tay thì chắc em bỏ học anh à.

Tôi nhìn cô không biết động viên gì nữa. Chẳng nhẽ tôi lại nói dối với lương tâm nghề nghiệp. Vài hôm sau cô phải phẫu thuật cắt cụt tay phải. Ước mơ thành cô giáo piano không còn nữa. Tôi không còn cảm giác nghẹn đắng như buổi trực đầu tiên mà là một cảm giác buồn xa lảng. Tôi ước các bữa tiệc sinh nhật không có rượu bia.

Những điều ước dang dở

Sau 10 năm, giờ tôi đã tốt nghiệp, làm nghề chính thức. Trong tua trực, từ bác sĩ trẻ nhất, giờ tôi đã trở thành người gần như nhiều tuổi nhất, chịu trách nhiệm cho mọi vấn đề chuyên môn. Tôi nghĩ mình gần như đã chứng kiến những hoàn cảnh khó khăn, các ca bệnh nặng, các trường hợp tai nạn thương tâm.

Một ngày trực như bao ngày khác, 7h45 phút, khi đang giao ban, điện thoại tôi đổ chuông của tua trực trước. Họ cần bàn giao bệnh nhân ngay, trường hợp đặc biệt. Tôi bỏ giao ban đi thẳng ra khu trực cấp cứu, một nữ nhân viên y tế của bệnh viện Việt Đức bị tai nạn, sơ cứu tại bệnh viện tuyến dưới chuyển về trong tình trạng sốc nặng. Sau buổi trực thứ bảy, sáng chủ nhật cô tranh thủ về quê, chiều chủ nhật lại lên Hà Nội cho kịp buổi đi làm sáng thứ 2. Tai nạn xe máy tự ngã trên đường về nhà, chắc do cô quá mệt.

Vào phòng mổ, tôi mời trực tham vấn, thầy cố vấn đến ngay. Ca mổ từ lúc chưa nhận trực đến tận tối muộn, đa chấn thương, thay đến ba kíp mổ. Mọi người đều đã làm hết sức nhưng không có nhiều hy vọng. Trong những ngày sau đó, ngày nào tôi cũng dành khoảng 30 phút đến 1 tiếng lên phòng hồi sức thay băng và xem xét hội chẩn cùng các bác sĩ hồi sức. Tôi biết thêm bố em cũng là bác sĩ như chúng tôi.

Tuần đầu tiên không có hy vọng gì nhiều, lọc máu liên tục. Em nằm đó. Chúng tôi cũng thấy như mình đang chiến đấu giành lại sức khỏe cho chính bản thân mình vậy.

Tuần thứ hai cũng căng thẳng, tôi vẫn thay băng cho em cùng các bác sĩ nội trú, chưa có tiến triển.

Tuần thứ ba bắt đầu có tia hy vọng dù là nhỏ nhoi. Cả ekip, nhân viên y tế trong bệnh viện ai cũng mừng cho em.

Tuần thứ tư tiến triển hơn, chúng tôi giành giật em về từ bàn tay tử thần. Em chưa tỉnh táo hoàn toàn nhưng đã có những đáp ứng với các kích thích.

Tháng sau đó là một sự vui mừng, sự kỳ diệu của y học và công sức của cả một tập thể từ ban lãnh đạo bệnh viện, lãnh đạo khoa, các bác sĩ điều dưỡng cho tới các hộ lý trực tiếp chăm sóc em. Sau hơn hai tháng em có thể xuất viện, gầy đi gần 20kg. Em ra viện trên xe lăn. Nhìn em trở về nhà, tôi vui nhưng cũng vẫn buồn. Liệu em có đi làm lại được không?

Tôi ước giá như em đừng có vội vàng đi xe khi đang quá mệt như thế. Tôi có ước ao quá nhiều không? Tôi mong những chia sẻ này, có thể giúp mọi người hiểu được những cảm xúc của những nhân viên y tế nói chung và cán bộ nhân viên bệnh viện Việt Đức nói riêng, những người đang hàng ngày hàng giờ chiến đấu với tử thần giành lại mạng sống cho các bệnh nhân đặc biệt là những nạn nhân của các tai nạn giao thông. Tôi cũng mong muốn mọi người có thể hình dung được phần nào những mất mát, đau đớn của các bệnh nhân và gia đình họ khi xảy ra tai nạn, mong rằng mỗi người chúng ta có thể góp phần thay đổi văn hóa giao thông để ai cũng có thể trở về nhà vui vẻ lành lặn sum họp với gia đình mỗi tối.

Tôi mong những điều ước của tôi sẽ thành hiện thực.

ANH NGUYỄN HỮU LỢI

CÂU LẠC BỘ HỖ TRỢ VÀ ĐẢM BẢO ATGT TỈNH ĐỒNG NAI (SOS117)

Một nhóm người trẻ ở Đồng Nai tập hợp nhau lại hình thành một đội tình nguyện, được cả chính quyền và đông đảo nhân dân ủng hộ. SOS 117, câu lạc bộ Hỗ trợ và đảm bảo An toàn giao thông tỉnh Đồng Nai được người dân gọi với cái tên gần gũi là những “hiệp sĩ bóng đêm”. SOS 117 được tập hợp bởi hầu hết là công nhân, sinh viên. Đến nay, CLB đã có hơn 20 thành viên, hoạt động được 7 năm. Công việc của họ hàng đêm là đi khắp các tuyến đường của tỉnh Đồng Nai, đặc biệt là QL51, tuyến đường thường xuyên xảy ra TNGT và giúp đỡ tất cả những người gặp nạn trên đường. Từ việc sơ cứu ra sao trước khi chuyển lên các cơ sở y tế, bảo vệ hiện trường, tài sản người dân đều được chú trọng và thực hiện một cách chuyên nghiệp.

RA ĐƯỜNG VÀ TIN VÀO CON NGƯỜI

Chàng trai hút đinh

Cách đây bảy năm về trước vào một ngày cũng như mọi ngày, mình đi trên đường và vô tình đâm phải những chiếc đinh. Trên đường quốc lộ, nạn đinh tặc rất nhiều. Lúc ấy mình suy nghĩ, mình không có gì hết chỉ có sức trẻ thôi, mà sức trẻ của mình thì vô giá. Mình nói với mẹ:

- *Mẹ ơi con làm ra một cái xe hút đinh nha. Con đi hút đinh, con đi giúp đỡ bà con.*

Mẹ nói:

- *Thôi, mẹ thấy lo quá!*
- *Bây giờ con muốn làm.*
- *Con cứ làm đi.*

Mình đã làm một chiếc xe để hút đinh. Cứ mỗi ngày mình kéo lọc cọc, lọc cọc, lọc cọc đi trên đường. Thầm thoát được một vài năm. Con đinh tặc đó, nó như thế này mọi người. Mình run quá mình không biết đinh để đâu rồi. (*Lợi lúng túng tìm chiếc đinh trong túi áo để cho mọi người cùng xem*). Nó được làm giống con Át rô trong bộ bài. Khi chúng ta lưu thông trên đường, xe chạy qua, xèo một cái cán vào đinh là bể bánh xe. Chúng ta phải dắt bộ. Những tiệm chặt chém sẽ đợi chúng ta ở phía trước. Bình thường thay ruột xe chỉ dao động từ 50.000 đến 70.000 đồng, thế nhưng ban đêm họ sẽ lấy từ 150.000 đến 200.000 đồng. Nếu phản kháng, chống đối thì những

đối tượng đinh tặc này sẽ hành hung chúng ta. Mình cảm thấy rất bức xúc. Tại sao ở nơi mình sống mà mình không bảo vệ được bà con và những người lưu thông trên đường? Mình quyết định một mình, hàng đêm đi hút đinh, vá xe giúp đỡ bà con.

Năm 2014, vào một đêm tối, mình vẫn nhớ in. Khi đang đi trên đường để hút đinh, bỗng nhiên có một anh say rượu chạy rất nhanh. Mình nghĩ chắc anh qua chào mình:

- *Chào Lợi cậu lại hút đinh à?*

Nhưng, không, rầm một cái. Tim của mình nổ khỏi lồng ngực. Anh ấy đụng mình rất mạnh, rất đau. Mình nằm xuống, không thể đứng dậy được nữa. Anh em đưa mình đi bệnh viện. Bác sĩ báo là bị nứt xương. Ngày đó nhà nghèo lăm mà tiền viện phí hết 13 triệu đồng. Còn chiếc xe hút đinh gãy làm 3 khúc và bị công an giữ.

Mình nằm nhà suốt một thời gian dài. Mình suy nghĩ rất nhiều, thôi đinh tặc là chuyện của nó, bà con mới là chuyện đáng lo. Rất nhiều người hỏi:

- *Lợi ơi! Sao em không đi hút đinh nữa? Đinh tặc rái nhiều lắm, bà con bị bể bánh xe.*

Mình trả lời:

- *Dạ em sẽ đi ạ.*

Nói thế thôi chứ cũng chưa biết làm thế nào. Mình căm cui xin mẹ:

- *Mẹ ơi con chỉ sống một lần trong đời. Con xin lỗi mẹ, để con được đi hút đinh giúp bà con.*

Thế là hằng đêm mình lại đi hút đinh. Dần dần, mình được cộng đồng được xã hội biết đến là anh chàng hút đinh tình nguyện. Đến ngày hôm nay, mình có hơn hai mươi cộng sự. Khi mình đang tham

gia chương trình, đứng ở trường quay này thì những anh em vẫn ở ngoài kia trực chiến, giúp đỡ bà con để đưa họ về nhà, về với gia đình.

Nhiều người hỏi:

- Công việc này có lương không, không có lương tại sao mấy bạn làm hoài vậy?
- Không biết anh em mặc áo màu đen này, 117 này ở đâu mà mỗi lần dân cần, gọi điện tới là anh em có mặt.

Chúng tôi ở rất xa, hơn mười mấy cây số lận. Tuyến đường hoạt động của đội là quốc lộ 51 tỉnh Đồng Nai, hơn 33 km qua bảy phường xã. Mỗi lần có tai nạn, anh em phải chạy rất nhanh để cứu giúp người bị nạn. Cứu một người bị tai nạn, thiêng liêng lắm. Điện thoại cho gia đình của họ nói là: “Con ông, bà đã được an toàn. Mọi người hãy đến bệnh viện chậm chạp thôi, đừng đi quá nhanh. Không sao đâu, có tựi con ở đây, tựi con lo hết rồi”.

Những người anh em

Anh em câu lạc bộ của mình có thuê một mái nhà lá nhỏ để sau những lúc đi trực thì về ngủ tạm. Mình luôn nhắc các em nhỏ phải quét nhà, nếu không muỗi rất nhiều, không thể ngủ nổi. Các anh em đã cùng mình làm suốt ba năm nay. Từ tận đáy lòng, mình luôn muốn gửi cảm ơn những người bạn, những người cộng sự đã cùng mình cống hiến, giúp cộng đồng.

Mỗi khi tai nạn xảy ra, những giấc ngủ không bao giờ trọn vẹn. Ai cũng muốn ban đêm phải ở bên gia đình của mình. Nhưng anh em trong đội lại thức đêm, nếu có ngủ cũng là những giấc chập chờn. Ngủ ở đâu cũng được và chỉ cần nằm xuống là ngủ được nhưng khi có tai nạn hay sự cố mà người dân cần giúp đỡ thì anh em

lại lên đường ngay lập tức. Ban ngày mình phải mưu sinh bằng công việc chạy xe ba gác và đi bán máy tính dạo.

Người thầy của mình, anh Đàm Văn Nam luôn nói với mình: *Các bạn cứ trao đi giá trị tuổi trẻ của mình, một ngày nào đó không nhận được nhiều thì chúng ta cũng sẽ nhận được một hai phần.* Đó là Giá Trị Cuộc Sống. Mình sống một đời thôi, chỉ một lần duy nhất. Niềm tin trong cuộc sống rất cần được lan tỏa. Mỗi ngày trôi qua là một điều ý nghĩa.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Những người mẹ tuyệt vời

Tháng 4 năm 2019, một thử thách mang tên #callmomchallenge đã xuất hiện cùng với sự ra mắt của MV ca khúc “Lớn rồi còn khóc nhẹ” do ca sĩ Trúc Nhân thể hiện.

Không phải tự nhiên mà #callmomchallenge có thể nhanh chóng tạo nên một trào lưu chỉ sau 24h. Đã bao lâu rồi bạn không gặp mẹ, không ăn cơm với mẹ, không gọi cho mẹ của mình?

Đã khi nào mẹ kể cho bạn về những lo toan, vất vả trong cuộc sống, những hy sinh - mà mẹ phải đối mặt?

Tháng mười, tháng của những người phụ nữ, tháng của những người mẹ. Hãy thêm cho mình một cơ hội nữa để thể hiện những yêu thương dành cho mẹ, cùng với những cảm xúc đến từ 3 câu chuyện đặc biệt của *Cắt cánh*.

ÔNG HOÀNG NAM TIẾN CHỦ TỊCH FPT SOFTWARE

Gia nhập FPT sau khi tốt nghiệp đại học Bách khoa năm 1993, ông Hoàng Nam Tiến trải qua nhiều vị trí lãnh đạo của tập đoàn này từ phó giám đốc trung tâm phân phối máy tính, trưởng phòng kinh doanh FPT, phó giám đốc chi nhánh FPT-HCM. Công việc của một lãnh đạo tập đoàn lớn áp lực không hề nhỏ khi chính ông từng thống kê vui một năm dự gần nghìn cuộc họp, bay hơn 100 chuyến ...

Chính vì thế mà ông không có nhiều thời gian dành cho mẹ của mình.

MẸ CHẮNG CẦN GÌ, CHỈ CẦN VỀ VỚI MẸ

Mẹ tôi

Tôi tên là Hoàng Nam Tiến, tôi làm ở FPT, năm nay 50 tuổi. Mẹ tôi tên là Nguyễn Thị An Vinh, năm nay vừa tròn 86 tuổi. Tôi và mẹ tôi đều tuổi Gà. Mẹ tôi bảo vì thế nên con cứ quần lấy mẹ là cũng phải rồi. Cách đây một tuần là sinh nhật mẹ tôi. Mẹ tôi thương tôi lắm, luôn nói là mẹ không cần gì cả. Đó là điều mà người mẹ nào cũng thế, không cần con mình thành đạt mà chỉ mong con mình hạnh phúc, ở bên mình. Nên lúc nào mẹ tôi cũng nói: “*Mẹ chẳng cần gì cả, cứ về ôm mẹ ngủ là được rồi. Nhưng có thêm lọ nước hoa thì càng tốt!*”. Mẹ tôi “nghiện” nước hoa.

Mẹ tôi đi ở từ năm 8 tuổi, rồi đi làm việc. Năm 1960, ba tôi sang Liên Xô đi học, bốn năm sau mới về. Ngày ấy không có chuyện giữa chừng được về thăm vợ con. Mẹ tôi đã làm được một điều tuyệt vời. Suốt bốn năm, từ 1960 đến 1964, mẹ tôi dắt tay anh trai tôi (sinh năm 1958) và bế chị tôi (sinh năm 1960) đi học đại học. Ba tôi sau 4 năm lấy được bằng Đại học ở Liên Xô thì mẹ tôi cũng lấy được bằng đại học ở Việt Nam. Tôi nghĩ rằng, điều này rất ít người làm được.

Có lẽ chính những tháng năm đó khiến mẹ tôi “suy nghĩ” nhiều hơn về những khoảng cách. Khi tôi nằm ngủ cạnh mẹ, mẹ tôi hay nắm chặt tay tôi. Bởi mẹ tôi biết rằng, một năm tôi đi công tác 250 ngày. Mẹ tôi không muốn tôi đi. Mẹ kể hồi tôi ba tuổi, trước khi ngủ, tôi lấy áo tôi buộc vào vạt áo mẹ, để mẹ tôi mà dậy là tôi biết ngay. Ngày xưa thì mình muốn giữ mẹ còn bây giờ mẹ lại muốn giữ con.

Cái giường của mẹ có 1,2m, tôi to thế này nhưng lúc nào khi về tôi cũng chỉ nằm ở giường của mẹ. Mẹ tôi vẫn xoa lưng, vẫn bóp

chân rồi nhận xét: *Chân dạo này cứng đấy, chắc đi nhiều.* Hay mẹ tôi bóp tay bảo: *Tay vẫn khô và ấm. Rất tốt. Đừng chơi với đàn ông tay ướt ướt, lạnh lạnh.*

Con mình có hạnh phúc không?

Mẹ tôi không bao giờ hỏi tôi làm vị trí nào, mà chỉ quan tâm xem con mình có hạnh phúc không. Mẹ tôi hay hỏi tôi những câu buồn cười lắm, tôi hay ghi lại trên facebook của mình. Mọi người cứ hay đùa con trai cậy mẹ không ở trên mạng xã hội nên toàn nói xấu mẹ thôi. Mẹ tôi năm nay nhiều tuổi rồi nên cũng không dùng được facebook như những bà mẹ khác.

Mẹ tôi kể, khi mang thai tôi, lúc nào mẹ tôi cũng xoa bụng và nói chuyện. Đến khi sinh ra mẹ tôi lúc nào cũng sờ lên người tôi. Bây giờ khi tôi 50 tuổi rồi, mẹ tôi vẫn giữ thói quen xoa lưng và bóp chân. Sự chạm nhẹ của người mẹ và người con là một điều rất thiêng liêng và khó so sánh.

Hãy nói “con yêu mẹ”

Tôi rất biết thế hệ chúng tôi rất khác thế hệ bây giờ. Thế hệ chúng tôi gần như không ôm mẹ mình, không nói những câu: *Mẹ ơi, con yêu mẹ lắm!* Ở FPT chúng tôi có “Ngày phụ huynh” vào ngày 19/11. Chúng tôi mời tất cả quý phụ huynh đến công ty, ngồi đúng vào cái ghế của con mình, được nghe con mình làm việc thế nào, lãnh đạo nhận xét ra sao. Ngày ấy, chúng tôi luôn nói với các bạn rằng: Đã bao lâu rồi bạn chưa nói “*Con yêu mẹ lắm?*” Mẹ của chúng tôi không dùng facebook, cũng chẳng dùng zalo, vì vậy khi quý vị đọc đến những dòng này, hãy cầm lấy điện thoại, gọi cho mẹ mình nói một câu mà có lẽ đã rất lâu rồi bạn chưa nói: *Mẹ ơi, con yêu mẹ lắm.*

CHƯƠNG TRÌNH TRUYỀN HÌNH

CẮT CẢNH

Những người mẹ

ANH ĐOÀN PHẠM KHIÊM

CHỦ TỊCH TỔ CHỨC CỘNG ĐÔNG ĐIẾC CÂM (OCBC) TP HỒ CHÍ MINH

Năm 2 tuổi, Đoàn Phạm Khiêm bị mất đi thính giác sau một lần bệnh nặng, phải dùng thuốc kháng sinh liều cao để chữa trị. Không đầu hàng số phận, bà Phạm Cao Phương Thảo - mẹ của Khiêm đã bươn chải khắc nại, một mình nuôi con và đồng hành cùng con học ngôn ngữ ký hiệu. Để rồi Đoàn Phạm Khiêm đã trở thành người câm điếc đầu tiên của Việt Nam thi đỗ Đại học chính quy - Khoa hội họa, Đại học Mỹ thuật TP HCM. Không những thế, Khiêm còn nhận được chứng chỉ giảng dạy ngôn ngữ ký hiệu dành cho người câm điếc.

TÌNH YÊU CỦA MẸ

Tôi tên là Đoàn Phạm Khiêm, tôi là người điếc câm. Mẹ tôi tên là Phạm Cao Phương Thảo, mẹ tôi là một người mắt kém.

Ngay từ khi còn nhỏ, tôi đã nhận thấy rằng mẹ tôi khi sinh ra một người con điếc câm thì rất vất vả và phải hi sinh nhiều, nhiều hơn những người mẹ có những đứa con nghe nói khác. Tôi thực sự biết ơn vì điều đó. Khi tôi đủ tuổi đi học, tại thành phố Hồ Chí Minh không có trường nào dạy cho trẻ điếc câm cả. Mẹ tôi đã dắt tôi đi tìm rất nhiều trường. Khi về nhà, mẹ tôi dạy tôi rất nhiều. Mẹ cầm tay tôi viết từng chữ. Đến ngày nay, tôi có thể thành công như thế này.

Tôi đã chứng kiến những đau khổ mà mẹ tôi phải trải qua. Mẹ tôi bị ba tôi bạo hành. Lúc đó tôi còn rất nhỏ, không thể bảo vệ mẹ. Tôi cảm thấy rất buồn. Nhưng mẹ tôi lại luôn luôn lạc quan và đồng hành cùng tôi trên mọi con đường. Mẹ tôi đã vận động trường mở một lớp cho trẻ điếc. Có tôi và bốn bạn khác học ở lớp đó. Lúc đó mẹ con tôi giao tiếp bằng giấy bút. Tuy nhiên lúc đó tôi chưa hiểu nhiều để có thể trao đổi được. Tôi có xin giáo viên một bảng chữ cái kí hiệu ngón tay và hỏi mẹ có muốn học không? Mẹ tôi bảo rất muốn học và tập luyện theo bảng chữ cái đó để hai mẹ con tôi có thể trao đổi được với nhau. Mẹ tôi hàng ngày vẫn phải đi làm. Tôi không biết mẹ tôi đã học bảng chữ cái vào lúc nào nhưng mỗi buổi tối về tôi lại thấy mẹ tiến bộ hơn một chút. Lúc đó tôi cũng đã hỏi ba tôi có muốn học không nhưng ba tôi không học, tôi khá buồn. Khi tôi đi học, ba tôi đến đón. Tôi đã nói với cô giáo rằng: *Cô nói ba về đi, con không muốn đi về cùng ba*. Tôi biết lúc đó ba rất buồn nhưng lúc đó hình ảnh ba đánh mẹ từ khi còn nhỏ vẫn in sâu vào

tiêm thức của tôi. Tôi không thể chấp nhận được những hành động trước đây của ba.

Nhưng cũng nhờ chuyện đó, tôi đã cố gắng học rất nhiều. Ngày xưa rất khó khăn, thậm chí cả ngày mẹ chỉ ăn một bữa để đủ tiền nuôi tôi ăn học. Thời gian trôi đi, tôi đã thi đỗ và học đại học. Quá trình học đại học của tôi gặp rất nhiều khó khăn. Giáo viên giảng bài bằng lời, tôi lại không thể nghe thấy gì. Tôi nhờ bạn bên cạnh chép bài thật đầy đủ rồi về nhà học lại. Tôi quyết tâm đi học đại học vì từ ngày nhỏ, tôi bị rất nhiều các bạn hàng xóm chửi là Thằng điếc, không cho tôi chơi cùng, thậm chí còn đánh đập tôi. Khi nhìn thấy điều đó, mẹ đã khóc nhưng nói với tôi rằng: *Phải cố gắng lên, mình phải học thật giỏi, để chứng minh cho những người đó thấy mình là ai, mình làm được gì.* Đến giờ, rất nhiều người nhìn tôi thành công đã có cái nhìn khác về người điếc câm.

Khi tốt nghiệp đại học, tôi tập trung dạy một nhóm các bạn điếc câm khác để họ có cơ hội thành công như tôi. Hiện nay, có rất nhiều các bạn điếc câm thành công. Tôi rất vui vì điều đó, mẹ tôi cũng vậy. Mẹ tôi cũng hỗ trợ tôi dạy các bạn điếc câm.

Đến bây giờ, khi tôi làm gì sai, mẹ tôi vẫn luôn nhắc nhở. Ngày xưa mẹ tôi đánh rất mạnh nhưng bây giờ mẹ không thể đánh mạnh như vậy nữa. Những lúc tôi làm sai, tôi thường tự vào trong phòng, đóng cửa lại, tự đánh mình để nhắc nhở mình rằng: *Mẹ đã già rồi, mẹ không còn khoẻ như trước nữa.*

Những kỉ niệm giữa mẹ con tôi thường là những chuyện vui. Khi thấy mẹ ở nhà buồn, tôi thường rủ mẹ đi nhà sách, ra đường chơi... Khi mẹ đang mải nhìn đường phố, tôi giả vờ ngã và kêu đau. Mẹ rất lo lắng thì tôi cười bảo không sao đâu, con đùa mẹ thôi. Thế là hai mẹ con thơm nhau rồi đi tiếp. Cũng có những lúc mẹ nấu một món nào đó thì tôi giả vờ chê: Mẹ nấu chán thế, ba nấu ngon hơn mẹ nhiều. Mẹ tôi lúc đó mặt lập tức méo xẹo và buồn thì tôi quay ra nói: *Con đùa thôi, mẹ luôn là người nấu ngon nhất.*

NHỮNG
NGƯỜI MẸ
• TUYỆT VỜI •

CẤTCÀNH

BÀ TRẦN THỊ HẬU

THÀNH PHỐ LẠNG SƠN, TỈNH LẠNG SƠN

Bà Trần Thị Hậu (sinh năm 1968), hiện đang sống tại Thành phố Lạng Sơn, tỉnh Lạng Sơn. Đã từng sống trong vũng lầy của sự tuyệt vọng do bị suy thận mãn tính bà Hậu đã nghĩ tới cái chết. Nhưng, điều kỳ diệu đã xảy ra.

MẸ PHẢI HẠNH PHÚC NHÉ!

Tôi có ba người mẹ

Tôi có ba người mẹ: mẹ đẻ của tôi, mẹ chồng tôi, và người mẹ thứ ba. Người mẹ thứ ba ấy chỉ hơn tôi có chưa đầy chục tuổi, nhưng tôi vẫn kính trọng bà và gọi bà là mẹ từ năm 2016: Mẹ Cấn Thị Ngần.

Mẹ Ngần

Tôi còn nhớ như in, đó là ngày 27/7/2016, em Trịnh Đình Vàng, sinh năm 1986, con trai út của mẹ Ngần, rơi từ lan can xuống đất. Khi được phát hiện đã ở trong tình trạng bất tỉnh, tay trái bị gãy, đầu vỡ, máu chảy từ tai.

Lúc ấy bà đang giúp việc nhà cho một gia đình ở Hà Nội.

Lúc ấy, tôi vẫn chưa phải là con của bà.

Mất đi một người con là nỗi đau tột cùng của một người mẹ.

Quyết định khó khăn nhất đời MẸ

10h ngày 27/07/2016, một ngày rất đặc biệt với tôi. Lúc ấy tôi nhận được một cuộc điện thoại từ Bệnh viện 103, bác sĩ bảo sẵn sàng tinh thần, hiện có bệnh nhân chết não và nếu gia đình đồng ý thì sẽ ghép ngay trong hôm nay. Lúc ấy, quả thực là tôi đã không còn cảm xúc háo hức hay hồi hộp và kỳ vọng như trước đó nữa. 8 năm chạy thận và lọc máu, không dưới 4 lần tôi đã nuôi hy vọng được ghép thận nhưng rồi đều ra về trong tuyệt vọng. Sức khỏe ngày càng suy yếu và kinh tế gia đình tôi cũng đã kiệt quệ, tôi gần như đã buông xuôi. Tôi nghĩ là thôi thì cứ bắt chuyến xe xuống, nếu không được

thì cũng chẳng sao. Tôi bắt xe từ Lạng Sơn lúc 10h thì đến 6h tối tôi có mặt ở bệnh viện, lúc ấy trong đầu tôi chỉ có một suy nghĩ là “*không biết mẹ của người bị chết não kia lúc ấy cảm thấy thế nào, họ có nhu những người nhà của bệnh nhân chết não trước đây không?*”. Tôi cũng là người mẹ, tôi hiểu, con mình nuôi nấng biết bao nhiêu năm, giờ đây ra đi, lại phải đứng trước tình huống như vậy, đó là một quyết định khó khăn nhất trong đời của một người mẹ.

Đến tối hôm ấy thì bác sĩ báo là người nhà của bệnh nhân chết não đã quyết định hiến xác và tôi sẽ được mổ ngay cùng với một người đàn ông nữa. Cảm giác lúc ấy, quả thật không thể vui, tôi không nghĩ được gì nhiều nữa, chỉ đi theo sự hướng dẫn của bác sĩ mà thôi.

Con đi tìm Mẹ

Sau ca mổ, điều tôi nghĩ đến đầu tiên đó là tìm người thân của bệnh nhân đã hiến thận cho mình, đặc biệt là tìm người mẹ. Lúc ấy sức khỏe còn yếu, tôi nói chồng con đi hỏi thăm bác sĩ nhưng không ai cho vì đó là quy định. Rồi những ngày sau đó, ở lại bệnh viện để phục hồi, tôi gặp anh Cường, người cùng được ghép thận từ bệnh nhân chết não này như tôi. Chúng tôi hẹn nhau, khi nào khỏe sẽ đi tìm gia đình đó, trước là để thắp cho người đã khuất nén nhang, sau là để bày tỏ sự biết ơn với người mẹ đã đưa ra quyết định khó khăn.

Anh Cường hồi phục và ra viện trước, còn tôi ra sau vì sức khỏe hồi phục lâu hơn. Lại một lần nữa tôi đi hỏi thăm các bác sĩ nhưng không có câu trả lời. Rồi tôi lại hỏi các chú xe ôm, người bán quán nước ở công bệnh viện, bất cứ ai tôi nghĩ là sẽ có thông tin hoặc ký ức về người mẹ của bệnh nhân chết não ngày 27/07/2016 ấy. Những tháng tiếp theo, tận dụng cuối tháng xuống Hà Nội để tái khám, tôi lại đi hỏi thăm xung quanh xem biết đâu có ai nhớ ra. Nhưng không một ai nhớ.

Bất ngờ, đầu năm 2017, tôi nhận được cuộc điện thoại của chương trình *Điều ước thứ 7*. Họ đã giúp đỡ để chúng tôi có thể gặp mẹ của người đàn ông đã hiến tặng. Lần đầu tiên gặp, không hiểu sao trong tôi có một tình cảm rất lạ kỳ. Và khi bà ôm tôi vào lòng, tôi cảm nhận được sự ấm áp, như đã rất thân quen từ lâu rồi. Từ ấy tôi gọi bà là mẹ, mẹ Ngần. Tiếng gọi rất tự nhiên, dù về tuổi tác, mẹ Ngần chỉ hơn tôi độ 6 - 7 tuổi thôi. Và mẹ cũng có thêm 5 người con là chúng tôi: một người được ghép tim, 2 người được ghép thận và 2 người được ghép giác mạc.

Điều ước của con

Sau lần đấy, tôi thường xuyên gọi điện hỏi thăm sức khỏe và tâm sự với mẹ, rồi có dịp, tôi cũng đón mẹ lên Lạng Sơn chơi với tôi. Đã 2 cái Tết mẹ lên với nhà tôi rồi. Càng tiếp xúc, tôi lại càng cảm thấy quý trọng và yêu thương mẹ Ngần hơn.

Hai mẹ con thân nhau lắm!

Hai mẹ con tôi giờ ở xa nhau, nhưng chúng tôi vẫn thường xuyên giữ liên lạc với nhau, nhắn tin cho nhau, gọi video cho nhau.

Mẹ tâm sự với tôi nhiều chuyện lắm. Duy chỉ có một điều mà tôi chưa bao giờ dám hỏi: *Mẹ đã suy nghĩ những gì trong 10 tiếng đồng hồ ngày hôm ấy?* Tôi chỉ nghĩ là khó khăn biết mấy khi người mẹ quyết định hiến đi những phần thân thể của con mình.

Tôi nhớ nhất và buồn nhất khi mẹ tâm sự rằng mẹ không dám ra khỏi nhà, vì người ta bảo “*mẹ bán tạng con trai để lấy tiền*”, tôi chỉ biết an ủi rằng thời gian sẽ chứng minh tất cả, mẹ đừng buồn. Mẹ nhé!

Tôi biết lý do vì sao mà những quy định của pháp luật, rồi các bác sĩ không mong muốn chúng tôi tìm thấy nhau. Bởi mọi người lo ngại những khúc mắc, rắc rối đằng sau việc cho tặng.

Nhất là liên quan đến chuyện kinh tế, tiền bạc.

Nhưng tôi tin rằng tất cả những người đã quyết định hiến tạng con cho người khác như mẹ của tôi sẽ không bao giờ cần những thứ đó, mẹ tôi đã có thêm 5 người con. Cả 5 chúng tôi sẽ luôn cố gắng bù đắp cho mẹ nỗi đau mất đi con mình.

Mẹ Ngân cũng rất tiết kiệm, lên nhà tôi chơi, biết hoàn cảnh gia đình tôi cũng khó khăn sau quãng thời gian chữa bệnh cho tôi nên mẹ không đòi hỏi ăn uống gì. Tôi đi mua mời mẹ món vịt quay đặc sản Lạng Sơn mẹ cũng trách, mẹ bảo nhà còn khó khăn, con phải biết tiết kiệm.

Mẹ Ngân rất ít khi cười, lúc nào tôi cũng thấy mẹ buồn buồn, nhất là khi có ai nhắc tới con trai út của mẹ - em Vàng, là mẹ lại khóc. Duy chỉ có một lần, đó là ngày giỗ thứ 2 của Vàng. Tôi hẹn những anh chị em khác về thăm mẹ và thắp hương cho em. Dù đã giấu mẹ, nhưng vì anh Cường nhớ lời nên mẹ biết tôi đang trên đường đến. Lúc mẹ gọi cho tôi, giọng mẹ rất háo hức, mẹ nói như trách: “*Con đi đến đâu rồi? Sao đến mà không báo với mẹ?*”. Đến khi tôi xuống xe, vào đến cửa nhà thì thấy mẹ chạy ra, quần vắn còn xắn ống thấp ống cao, mẹ bảo vừa đi bắt con lợn để quay thịt làm giỗ.

Điều mong muốn nhất cả tôi bây giờ, là được thấy mẹ cười nhiều như thế. Mẹ phải thật khỏe, mẹ phải thật hạnh phúc vì mẹ là người có trái tim ấm áp, mẹ xứng đáng nhận được sự yêu thương và tôn trọng của mọi người.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

Thầy, trò và cuộc sống 4.0

Chúng ta đang được nghe và nhắc nhiều đến cụm từ “công nghiệp 4.0”, “công nghệ 4.0”. Và con người buộc phải thay đổi để có thể thích ứng với sự thay đổi về khoa học kỹ thuật .
Nhưng điều gì khiến con người có thể thay đổi?
Đó chính là giáo dục.

Cắt cảnh tháng 11/2019: “Thầy, trò và cuộc sống 4.0” là những câu chuyện liên quan đến sự thay đổi trong việc tiếp nhận trí thức, trong các mối quan hệ thầy trò và quá trình dạy và học đang diễn ra trong cuộc sống

PGS. LÊ ANH VINH

PHÓ VIỆN TRƯỞNG VIỆN KHOA HỌC GIÁO DỤC VIỆT NAM

PGS. Lê Anh Vinh là cựu học sinh THPT chuyên Đại học Khoa học Tự nhiên (ĐH Quốc gia Hà Nội).

Năm 2001, Lê Anh Vinh giành huy chương bạc Olympic Toán quốc tế (IMO) và huy chương vàng Toán châu Á Thái Bình Dương.

Năm 2010, anh nhận bằng tiến sĩ của ĐH Harvard khi mới 27 tuổi, và trở thành phó giáo sư năm 30 tuổi.

Tháng 10/2011, Lê Anh Vinh quyết định trở về Việt Nam với hành trang là tri thức, sức trẻ và đặc biệt là những trải nghiệm quý báu với các nền giáo dục khác nhau.

Từ một cậu học trò, một du học sinh của quá khứ, Vinh trở thành một người thầy, một nhà quản lý giáo dục của hiện tại với khát vọng: biến thầy cô giáo thành những người truyền lửa, truyền động lực cho học sinh.

THẦY CÔ - NGƯỜI TRUYỀN LỬA

Người thầy ấu thơ

Tôi muốn bắt đầu bài chia sẻ của mình bằng câu chuyện của một người thầy rất có ảnh hưởng với mình.

Đó là khi tôi học lớp 4 chuyên toán tại trường Chu Văn An. Hồi bé tôi học toán ngây thơ lắm, nhiều khi đi thi những bài nào thích tôi cứ ngồi giải bằng nhiều cách thậm chí khi chưa làm xong những bài khác. Vào kì thi học sinh giỏi Toán thành phố năm lớp 4, có bài tôi giải bằng bảy cách. Khi đi thi về tôi cũng không nghĩ gì về kết quả. Vài tuần sau, khi tôi đang học, có người gọi bảo đi ra ngoài, có thầy ở trên Sở xuống gặp. Đó là thầy Nguyễn Áng. Thế hệ chúng tôi và các em học sinh tiểu học bây giờ chắc đã từng được học sách của thầy. Thầy gặp tôi và nói: *Thầy rất ấn tượng về bài làm của em, vì thế thầy dành buổi chiều hôm nay để tới xem cậu bé ấy như thế nào. Nếu chăm bài của em thì đều làm rất ầu, chưa đúng như qui định, nhưng tổng thể lại mọi người quyết định cho em điểm tuyệt đối 20/20.* Sau này khi tôi cũng trở thành một người thầy, một người trực tiếp đào tạo giáo viên, tôi mới hiểu rằng, cuộc gặp gỡ ngắn ngủi ấy rất đáng quý, khi một người thầy đã dành thời gian đến với học sinh để có những lời động viên như vậy. Trong suốt những năm tháng phổ thông, tôi cảm thấy rất may mắn. Tôi đã gặp rất nhiều người thầy, người cô, có thể không dạy tôi nhiều nhưng đã để lại ấn tượng lớn trong tôi. Với tôi, kiến thức không phải là điều quan trọng nhất mà là sự quan tâm, niềm yêu thương, tin tưởng vào học trò. Đó là những gì đọng lại và ý nghĩa nhất đối với học sinh.

Tiết học hài lòng nhất

Tôi về nước được 9 năm rồi. Thời gian đầu tôi chủ yếu làm công tác nghiên cứu và giảng dạy bậc đại học. Tôi bắt đầu đến với bậc phổ thông, cụ thể hơn là mầm non và tiểu học cách đây 5 năm khi tôi nghĩ rằng mình phải có trách nhiệm với con gái mình. Từ việc dạy toán cho con mình, tôi có một câu lạc bộ tên là “*Học toán cùng Jenny*”. Tôi đã bước vào hành trình mà trước đây tôi chưa hề nghĩ tới. Câu lạc bộ chúng tôi đã dạy cho rất nhiều em nhỏ về tình yêu Toán học. May mắn hơn, tôi được tham gia tập huấn cho nhiều giáo viên. Khi gặp gỡ các thầy cô tôi thường đặt cho các thầy cô hai câu hỏi. Một là: *Trong năm vừa rồi, các thầy cô hài lòng nhất, tự hào nhất với tiết dạy nào? Tại sao?* Câu hỏi hai là: *Trong những tiết dạy trong năm vừa rồi, có tiết dạy nào thầy cô thấy chưa hài lòng, thầy mình dạy chưa đạt? Nếu được dạy lại mình sẽ dạy như thế nào?* Có điều đặc biệt là phần lớn các thầy cô có thể trả lời được câu hỏi thứ hai nhưng không có nhiều thầy cô trả lời thuyết phục được câu hỏi thứ nhất. Tôi nghĩ là khi trả lời câu hỏi thứ hai mình sẽ có cơ hội nhìn lại mình, xem những gì mình làm chưa tốt. Nhưng câu hỏi thứ nhất cũng rất quan trọng. Tôi luôn nói với các thầy cô là: *Nếu mình không làm việc mà mình yêu thích, không yêu thích tiết học mình dạy thì làm sao học sinh yêu thích được? Chúng ta luôn nói người thầy người cô là người truyền lửa, truyền động lực cho học sinh. Chúng ta phải có lửa, có động lực trong người thì mới truyền được.* Tôi nghĩ tới các thầy cô là tấm gương cho mình. Có thể không dạy nhiều nhưng tôi nhìn thấy sự yêu nghề, tận tụy, luôn sẵn sàng cống hiến cho công việc cũng khiến tôi nể phục.

Khi robot thi đại học

Có một dự án của Nhật Bản nghiên cứu xây dựng một con robot xem nó có thi đỗ vào trường đại học Tokyo (Nhật Bản) hay

không? Đây là trường đại học số 1 của Nhật Bản. Nếu so sánh thì khó như thi đại học Y Hà Nội ở Việt Nam. Kì thi vào đại học Tokyo có nhiều bài thi khác nhau nhưng format của nó cũng tương tự kì thi trung học phổ thông quốc gia ở nước ta. Cũng có những bài thi trắc nghiệm, cũng có toán, cũng có những môn tổng hợp, cũng có những bài viết luận. Tin vui là robot vẫn chưa thay thế được con người. Robot không thi đỗ trường Đại học Tokyo nhưng nó thi tốt hơn 80% thí sinh dự thi cùng năm ấy. Môn Toán, robot nằm trong top 1% thí sinh thi cùng năm đó. Quá xuất sắc! Như thế có nghĩa là những bài toán phổ thông đều có thể mã hoá để robot giải chính xác. Thế thì tại sao chúng ta phải bắt học sinh học Toán? Tại sao cần học Toán? Tôi là thầy giáo Toán thì phải trả lời câu hỏi này. Mọi vấn đề trong cuộc sống phải được mô hình hoá thành mô hình Toán học. Từ mô hình Toán học đó chúng ta sẽ giải quyết nó. Chúng ta đưa ra một lời giải, lời giải đó sẽ quay lại kiểm chứng mô hình. Vai trò của con người phải từ bài toán thực tế để đưa thành mô hình. Còn với mỗi bài toán cụ thể thì máy giải tốt hơn rồi. Vẫn để thử hai tôi nghĩ quan trọng hơn là bài viết luận. Robot viết luận như thế nào? Khi có một đề bài, nó sẽ tìm từ khoá quan trọng nhất rồi tìm kiếm trên google, cái gì xuất hiện nhiều sẽ quan trọng. Sau đó nó cắt, dán những phần ấy và ghép lại thành một bài văn. Viết văn không giống như thế! Một chủ đề chúng ta phải xác định xem có những ý gì rồi phát triển những ý đấy. Sự thay đổi của công nghệ khiến chúng ta phải thay đổi, kiến thức không phải là điều gì quá khó nữa.

Không khoẳng cách

Tôi xin được kể câu chuyện khác cũng có ẩn tượng sâu sắc với tôi. Cách đây 2 năm, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam tổ chức Ngày hội STEM tại Hà Giang. Trong buổi giao lưu với các em học sinh dân tộc nội trú huyện Bắc Quang, tôi có giao lưu với học sinh. Tôi đặt câu hỏi về Toán. Tôi lấy tờ giấy, chấm hai điểm và hỏi:

Khoảng cách ngắn nhất giữa hai điểm này là gì? Chắc ai cũng nhớ: Khoảng cách ngắn nhất giữa 2 điểm là đoạn thẳng nối giữa hai điểm đó. Tất nhiên câu trả lời tôi mong muốn lại khác. Có một em xung phong lên trả lời. Em ấy cầm tờ giấy của tôi gấp lại và 2 điểm ấy dính vào nhau, em nó với tôi là không có khoảng cách giữa hai điểm. Tôi rất ngạc nhiên và hỏi là tại sao con biết câu trả lời này? Em nói là: *Con đọc trong truyện Doraemon.* Tôi cũng từng đọc trong truyện Doraemon và tôi nhớ như in người ta nói về bước nhảy thần kỳ nhưng thời ấy tôi không hiểu gì cả, không hiểu tại sao có bước nhảy thần kỳ thì 2 điểm nó lại dính vào nhau như thế. Nhưng bây giờ, với trẻ con, hai điểm dính vào nhau không khó hiểu nữa. Thực sự, công nghệ đã xoá nhoà khoảng cách. Không còn chuyện chúng ta ở hai nơi khác nhau chúng ta có cơ hội khác nhau. Một học sinh ở Hà Giang, một học sinh ở Hà Nội, một học sinh ở Mỹ nếu thực sự muốn học thì cơ hội là như nhau. Cách đây mấy năm, chúng ta từng nghe học sinh Ấn Độ học 17 khoá học online trên trang web YDX miễn phí của Harvard và RMIT. Rồi em ấy được nhận vào trường RMIT. Câu chuyện này không phải chỉ ở Ấn Độ nữa. Năm ngoái tôi có một học sinh lớp 12, em ấy học 5 khoá trên GotTera và đã nhận được học bổng toàn phần tại một trường đại học tại Mỹ. Tôi nghĩ là hiện nay, kiến thức chỉ ở đó thôi, chỉ là chúng ta có thực sự muốn học hay không, muốn chiếm lĩnh nó hay không. Chúng ta phải dạy học sinh cách học và niềm yêu thích việc học. Vai trò của người giáo viên trong cuộc sống với những tiện lợi này chính là điều đó.

THANH KÊU
MEDIA

THẦY GIÁO ĐỖ ĐỨC ANH

TRƯỜNG THPT BÙI THỊ XUÂN, QUẬN 1, TP HỒ CHÍ MINH

Thầy Đức Anh từng là thầy giáo gây sốt với các bài tập về nhà có thể khiến học sinh làm cả đời mới hoàn thành như: "Hãy để ai đó trong gia đình ôm em nếu kết quả năm học vừa rồi chưa được như ý", "Hãy tận hưởng mùa hè của mình với tất cả năng lượng tuổi trẻ", "Hãy tranh thủ trau dồi khả năng ngoại ngữ và các kỹ năng mềm cần thiết", "Hãy luôn là một người tử tế và hạnh phúc"...

THẦY CÔ - NGƯỜI ĐỒNG HÀNH

Những giờ văn ngái ngủ

Khi còn là một cậu bé, tôi rất say mê văn chương, rất thích nghe thầy cô giảng văn. Đó là lí do tôi nuôi dưỡng ước mơ thi vào khoa Ngữ văn trường Đại học Sư phạm thành phố Hồ Chí Minh. Sau khi tốt nghiệp, tôi được phân công về trường THPT Bùi Thị Xuân, quận 1, thành phố Hồ Chí Minh để giảng dạy.

Người khoa văn chân thành lắm

Người khoa văn chân thành nhiều

Cha mẹ dạy con mai lớn

Chọn người khoa ấy mà yêu

Thế nhưng tôi biết rằng, không nhiều người thích môn văn. Những năm tháng đầu tiên khi tôi bước vào nghề giảng dạy, tôi cũng có những giờ giảng văn muôn quên đi. Nếu kiểm tra, các bạn làm bài giống như đang phải chép phạt, rất miễn cưỡng. Còn những giờ dạy bình thường, khi tôi bước vào lớp thì nhận được những thái độ rất “lôi lõm” của học sinh. Thầy bước vô lớp còn mình thì cúi gầm. Thầy bảo giờ sách ra học bài, mình cũng có giờ nhưng lại lấy bút vẽ râu cho các tác giả. Rồi có khi mình giấu cuốn vở soạn đi để thầy không kiểm tra. Tôi cảm thấy, giờ văn của mình thật tệ. Tôi tự hỏi tại sao học sinh lại quay lưng với mình, với môn mà mình giảng dạy như thế? Câu hỏi ấy làm tôi trăn trở rất nhiều và đưa tôi đến một sự thay đổi. Tôi quyết định làm một cuộc cách mạng nhỏ trong chính bản thân mình. Tôi thay đổi mục đích và phương pháp giảng dạy của chính mình. Tôi không đặt nặng văn đề điểm số với tất cả các em nữa

bởi tôi biết các em học văn không phải chỉ để thi, cũng không phải chỉ để làm những bài kiểm tra. Học văn là để làm người, để hiểu đời, để yêu đời và biết trang trải với cuộc đời này. Đó là ý nghĩa nhân văn hơn của môn mà tôi đang giảng dạy.

Tôi chỉ muốn là người dẫn đường

Trong thời đại 4.0 này, chỉ cần một cú click chuột các bạn học sinh có thể tiếp cận với rất nhiều thông tin. Những thông tin ấy nhiều khi còn mới mẻ hơn những thông tin mà thầy cô chúng tôi mang đến cho các em trên bục giảng với phan trắng, bảng đen. Tôi nghĩa là mình phải có một định nghĩa khác về người thầy giáo dạy văn. Họ là người truyền cảm hứng, là người mang đến những điều thú vị hơn những điều chỉ nằm trong sách giáo khoa. Tôi rất muốn là người đồng hành.

Hành trình kéo các em đến với môn văn của tôi bắt đầu!

Tôi tổ chức rất nhiều hoạt động cho môn văn một cách khác người. Thay vì dạy Tấm Cám thì tôi mở một talkshow “*Dàn bà xấu thì không có quà*”. Thay vì dạy truyền thuyết An Dương Vương, Mị Châu, Trọng Thuỷ cho học sinh lớp 10 thì tôi mở *Phiên tòa lịch sử* để luận tội cũng như tìm sự đồng cảm đối với các nhân vật trong truyền thuyết. Khi dạy *Chinh phụ ngâm*, mọi người sẽ nghĩ một giáo viên nam giảng về nỗi đau, sự thương chờ mòn mỏi của người phụ nữ thời phong kiến chờ chồng trong cuộc chiến tranh sẽ thật là khó. Nhưng tôi đã có một tiết học đầy cảm xúc “*Lớp học bên ngọn đèn dầu*” với dự án “*Kiếp đá*”. Hay khi dạy “*Chiếc thuyền ngoài xa*” của cố nhà văn, đại tá quân đội Nguyễn Minh Châu, tôi đã mở một lớp học khác. Đó là buổi họp báo ra mắt phim *Biển động*. Tôi mang đến những gameshow văn học, những radio cảm xúc, những “*thay lời muốn nói*” hay những màn “*hở xoáy đáp xoay*”... Những tiết học như vậy các bạn cảm thấy rất thích thú, học mà như

chơi vậy, rất nhẹ nhàng. Môn văn không còn là điều gì đáng sợ nữa. Tôi nhận thấy rằng khi mình bước lên bục giảng các em có sự háo hức và trông chờ chứ không như ngày trước.

Rõ ràng không phải tới khi Chí Phèo ngắt ngưỡng bước ra từ trong trang sách của Nam Cao, khi chị Dậu đi vào trang văn của Ngô Tất Tố thì người ta mới biết thế nào là nỗi đau, thế nào là bi kịch. Cuộc sống ngoài kia là một tác phẩm vĩ đại mà học sinh phải nhìn nhận, đánh giá nó một cách chân thực, đúng đắn và đầy cảm xúc về nó. Tôi kết nối cuộc sống với văn học, tôi đưa các em ra ngoài trải nghiệm. Vì thế, tôi đã thực hiện một dự án đã được trải qua ba mùa, đó là “*Học văn từ cuộc sống*”. Mùa thứ nhất chúng tôi có những thước phim phóng sự với chủ đề “*Sài Gòn những góc nhìn trẻ*”. Mùa thứ hai chúng tôi “*Hẹn hò với sách*”. Mùa thứ ba là “*Có thư trên bậu cửa*”. Những bức thư tay được gửi đến những con người rất “phi thường” nhưng luôn nhận mình là “bình thường”. Các em viết thư tay cho những người truyền cảm hứng cho các em và bí mật đặt bức thư trên bậu cửa sổ nhà họ, mang đến cho họ một chút dịu dàng bé nhỏ trong một ngày dài làm việc vất vả.

Dự án đó chúng tôi có in thành một cuốn sách do nhà xuất bản Thông tấn xã hành và đã bán được gần 2.000 bản. Số tiền đó thầy trò chúng tôi đã đi làm từ thiện.

LUẬT SƯ ĐÀO THÚY HOÀN

TÁC GIẢ CUỐN SÁCH “DẠY CON THỜI @”

Thời đại công nghệ phát triển, việc nuôi dạy con cái trở nên khó khăn với nhiều phụ huynh, khi chính họ cũng chưa hoàn toàn hiểu rõ được những cơ hội và thách thức của công nghệ.

Là một người mẹ có con gái đang ở lứa tuổi học trung học cơ sở, Luật sư Đào Thúy Hoàn đã đúc kết những kinh nghiệm của bản thân để viết tập sách “Dạy con thời @” dành tặng các bậc phụ huynh thời hiện đại.

PHỤ HUYNH THỜI 4.0

Người mẹ nhiều áp lực

Tôi là Đào Thúy Hoàn, tôi là một luật sư, là mẹ của hai đứa con: một trai, một gái. Con trai tôi đã đi làm, còn cô con gái nhỏ năm nay 12 tuổi.

Tôi là một phụ huynh thời 4.0, vô cùng bận rộn và chịu nhiều sức ép từ nhiều phía trong việc nuôi dạy con thời hiện đại. Tôi đã từng rất lo lắng, căng thẳng, mệt mỏi và đau đầu vì gặp phải nhiều khó khăn, trắc trở trong hành trình nuôi dạy con. Thấy mọi người đua nhau cho con đi học thêm, cho con vào trường chuyên lớp chọn, cho con học hết cái nọ đến cái kia vì lo sợ sau này robot sẽ thay thế con người, không biết cho con làm nghề gì thì phù hợp, tôi cũng sốt ruột và nôn nóng chạy đua với thời cuộc cho bằng bạn, bằng bè.

Trước đây tôi cũng mắc bệnh “con nhà người ta”, hay nhắc nhở con gái hãy noi gương bạn này bạn kia, gần nhất là cô em họ ngay bên cạnh để học giỏi Tiếng Anh như em. Con gái trả lời: *Mỗi người có một thế mạnh riêng, con không giỏi Anh nhưng con giỏi Văn. Con sẽ cố gắng giỏi hơn con mỗi ngày chứ không muốn là bản sao của bất kỳ ai.* Nhưng tôi đã không lắng nghe những điều con nói mà muốn con theo ý mình.

Có một lần tôi nói với con rằng nếu sau này con muốn giàu có thì phải học giỏi Toán, vì học giỏi Toán con mới biết tính toán khi làm ăn kinh tế. Con gái tôi hỏi lại:

- Mẹ đã từng kể với con ngày xưa mẹ học rất giỏi Toán và từng đạt giải Nhất Toán thành phố và được thi HSG Toán tỉnh đúng không ạ?

- Đúng rồi con.

- Vậy mẹ giỏi Toán thế sao nhà mình vẫn chưa giàu ạ?

Tôi lảng tránh trả lời con.

Khi con tôi vào lớp 1, vẫn theo quan điểm cũ, tôi luôn ép con phải ngồi yên tập trung học bài, học xong mới được ra khỏi chỗ. Tôi rất muốn con mình học giỏi để có thành tích cao, để mẹ được nở mày nở mặt. Tuy nhiên chính những điều này khiến tôi gần như stress vì con không nghe lời và luôn chống đối, kết quả cũng không như mẹ mong muốn. Cháu rất cá tính, hầu như không ngồi yên được lúc nào, ít khi đi mà hầu như toàn chạy, xuống cầu thang thì còn tới 5 bậc con đã nhảy xuống rồi chứ không bao giờ đi lần lượt từng bậc. Tôi rất hay bị thầy cô gọi điện kể về lỗi của con, thậm chí còn phải đến trường để gặp thầy cô trao đổi về việc dạy con nữa. Lý do không phải vì con không ngoan mà vì con nghịch quá, hay chạy nhảy, chơi đùa, làm bài rất nhanh xong là vẽ nguệch ngoạc ra nháp và đôi khi cả ra vở nữa. Con hay quay ngang quay ngửa trong khi giáo viên luôn nhắc phải ngồi yên khoanh tay lên bàn, mắt nhìn lên bảng. Ở nhà thì con vẽ khắp nơi, nhà vừa xay xong mà con vẽ hết lên tường của cả 3 tầng và còn nằm dài lên giường để học, dây cá mực ra ga gối. Mẹ nói cũng không được, mắng cũng không nghe. Cho đến một ngày tôi rơi vào hoang mang và stress hơn khi một chuyện đã xảy ra với con, đã khiến tôi phải thay đổi.

Tôi đã thay đổi

Một ngày, con kêu đau đầu, đau ngực, đau bụng, mặt tái xanh và buồn nôn như tụt huyết áp. Tôi vô cùng lo lắng, đưa con tới bệnh viện khám bệnh. Tôi đã làm tất cả các xét nghiệm do bác sĩ chỉ định như điện tâm đồ, điện não đồ, siêu âm tim, cho con đeo máy trợ tim 24h, chiếu chụp tất cả để khám tổng thể toàn thân. Tôi nghẹn thở để chờ đợi kết quả, nhưng may mắn thay bác sĩ kết luận: *Con không*

bị sao cả. Tất cả những biểu hiện hay triệu chứng đó là do con quá căng thẳng mà gây lo lắng và co thắt tạo thành các cơn đau. Bác sĩ khuyên nên cho con nghỉ ngơi thật thoải mái, không được căng thẳng.

Tôi đã làm gì sai? Tôi đang yêu con theo cách của riêng mình. Các phương pháp dạy con của người Do Thái, của người Nhật, Đức, Mỹ, ... đang được gọi là trend nên tôi loay hoay tìm hiểu, xem clip, học hỏi từ những người có con thành đạt, tìm hiểu các cách nghiên cứu tính cách con trẻ như 8 loại trí thông minh đa dạng, sinh trắc học vân tay, nhân tướng học, DISC, rồi rà soát lại cách dạy đứa con trai đầu tiên xem có áp dụng được gì không, trở lại tìm hiểu xem ông bà cha mẹ mình ngày xưa dạy dỗ như thế nào... Và cuối cùng thì tìm ra được mấu chốt của việc dạy con cá tính và năng động để áp dụng cho bạn này.

Đó chính là MẸ phải THAY ĐỔI, từ chính tư duy và hành động của mình.

Đồng hành cùng con, thấu hiểu con

- Đầu tiên tôi xem lại thời gian biểu của mình và dành toàn bộ các buổi tối bên con. Tôi coi mình như một người bạn lớn của con và lắng nghe con. Từ đó tôi được con kể rất nhiều chuyện về bạn bè trường lớp. Tôi khen ngợi mỗi tiến bộ nhỏ của con mỗi ngày. Ngày nào con đi học về cũng hỏi: Con đi học hôm nay có vui không? Chứ không hỏi: “Con được bao nhiêu điểm?”.

- Sau quá trình tìm hiểu, tôi biết con tôi có trí thông minh vận động nên để cho con học trong tư thế thoải mái nhất đối với con, có thể nằm bò ra nhà, gác chân lên ghế, hay ngồi kê vở lên đầu gối hoặc vừa học vừa nghe nhạc và gật gù theo tiếng nhạc, miễn là con thấy thoải mái. Kết quả là con học xong rất nhanh, và kết quả học tập cũng tốt hơn rất nhiều.

- Tôi cũng không yêu cầu con phải tập viết nắn nót cho chữ thật đẹp vì bây giờ dùng máy tính nhiều. Tôi chỉ cần con viết ngay ngắn rõ ràng dễ đọc là được.

- Thầy con thích vẽ, tôi mua nhiều họa phẩm cho con, cuối tuần cho con ra Bờ Hồ hoặc Hồ Tây ngắm cảnh thiên nhiên rồi vẽ. Đến khi con 7 tuổi tôi bắt đầu cho con học vẽ mỗi tuần một buổi. Con được thực sự sống với đam mê và cứ có thời gian rảnh con lại vẽ, nhờ thế ngôi nhà đã trở thành phòng tranh đúng như con mơ ước từ hồi 3 tuổi. Và kết quả là con đã có một triển lãm tranh.

- Vì con rất năng động nên tôi đã cho con tập các môn vận động như bơi, bóng rổ, bóng ném, cầu lông, võ và đi tập gym với mẹ.

- Vì con hay nói nên tôi đã động viên con đi học lớp MC, thanh nhạc.

- Con rất thích chơi lego nên tôi đã cho con học robotics và làm quen dần các môn học STEM. Con thích lên mạng nên mẹ cho phép khi con đã hoàn thành bài vở, và chỉ cho con xem các chương trình hay thông tin hữu ích. Vì thế nhờ Internet con đã học được cách chạy như thế nào cho đúng kỹ thuật, xem 5 minutes craft để biết các mẹo trong cuộc sống, cách cắt ghép nhạc và clip, làm slide power point để thuyết trình...

- Con được thỏa sức với các đam mê với các bạn theo các chương trình trong lớp và thực sự cảm thấy nơi ấy con thuộc về. Con được bạn bè yêu quý, được thầy cô tin yêu và mỗi ngày đi học là một ngày vui.

- Con trở nên khỏe mạnh và vui vẻ hơn, lại trở lại thành con chim sơn ca nhí nhảnh, hát suốt ngày và đam mê với các hoạt động của trường của lớp. Một lần nữa tôi thấy rằng việc tìm môi trường phù hợp cho con, tìm thầy cô trường lớp hợp với con là điều vô cùng quan trọng. Nó sẽ quyết định sự thành công và hạnh phúc của các con và gia đình.

Tôi là người mẹ hạnh phúc

Cuộc sống trong thời đại 4.0 dường như đã kéo chúng ta đi quá nhanh trong mọi thứ, nhưng tôi đã chậm lại để cùng con bước đi từng bước một vững chắc, không vội vàng, thay bằng việc muôn con trở thành hiện tượng thần đồng này nọ, điểm cao hay giật giải quốc gia quốc tế, tôi lùi lại một chút để cùng con ngắm nhìn cuộc sống tìm những niềm vui cùng con trưởng thành mỗi ngày, ngày hôm nay tốt hơn ngày hôm qua.

Tôi là một người mẹ hạnh phúc vì các con biết tự lo cho bản thân mình. Chỉ cần mẹ hắt hơi sổ mũi thì hai anh em bảo nhau đưa thì pha nước gừng đường nóng, đưa thì bưng nước cho mẹ ngâm chân. Mẹ đi làm về kêu mệt thì hai anh em cùng bóp chân cho mẹ. Đi du lịch hai anh em lo cho mẹ từng ly từng tí, mẹ chỉ cần đi cùng là hai con vui rồi. Tương lai con ở phía trước và nuôi dạy con còn là quá trình dài, nhưng tôi cảm thấy yên tâm hơn khi hai đứa con ngoan biết yêu thương nhau nhất mực, có hiếu, luôn biết quan tâm đến mọi người trong gia đình, yêu thương giúp đỡ người khác, tự lập, biết suy nghĩ cho người khác, có lòng trắc ẩn, đức tri ân, có tình yêu lao động và có ý thức gìn giữ môi trường.

QUÉT MÃ QR ĐỂ THEO DÕI PHIÊN BẢN TRUYỀN HÌNH

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

4 Tống Duy Tân - Hoàn Kiếm - Hà Nội

Tel: (024) 3825 2916; Fax: (024) 3928 9143

Email: nxbhanoi@yahoo.com.vn

Chịu trách nhiệm xuất bản:

TỔNG GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP: LÊ TIẾN DŨNG

Biên tập viên nhà xuất bản: Hoàng Thị Tâm

Sửa bản in: Thái Hà

Thiết kế bìa: Vương Mai

Trình bày: Vi Xuân

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Vì một Việt Nam cất cánh. - H. : Nxb. Hà Nội ; Công ty Sách Thái Hà, 2019. - 320tr. ; 24cm

ĐTTS ghi: Đài Truyền hình Việt Nam

ISBN: 978-604-55-4909-4

1. Cá nhân điển hình 2. Việt Nam

302.0922597 - dc23

HNF0131p-CIP

In 1.000 khổ 16 x 24 cm tại Công ty Cổ phần In Bắc Sơn. Địa chỉ: Số 262 Phúc Diền, Xuân Phương, Nam Từ Liêm, Hà Nội. Số đăng ký KHXB: 4872-2019/CXBIPH/01-253/HN. Quyết định xuất bản số: 1455/QĐ-HN cấp ngày 11/12/2019. In xong và nộp lưu chiểu năm 2019.

